

S
LIS

Comp
H

★ OF GEMS & GEM-CUTTING ★

★ MINERALOGY · EMERALD · AND OTHER · BERYLS · CATALOG ★

★ GEMSTONES OF NORTH AMERICA · PROSPECTING · FOR GEM ★

EX LIBRIS

JOHN SIN KAN KAS

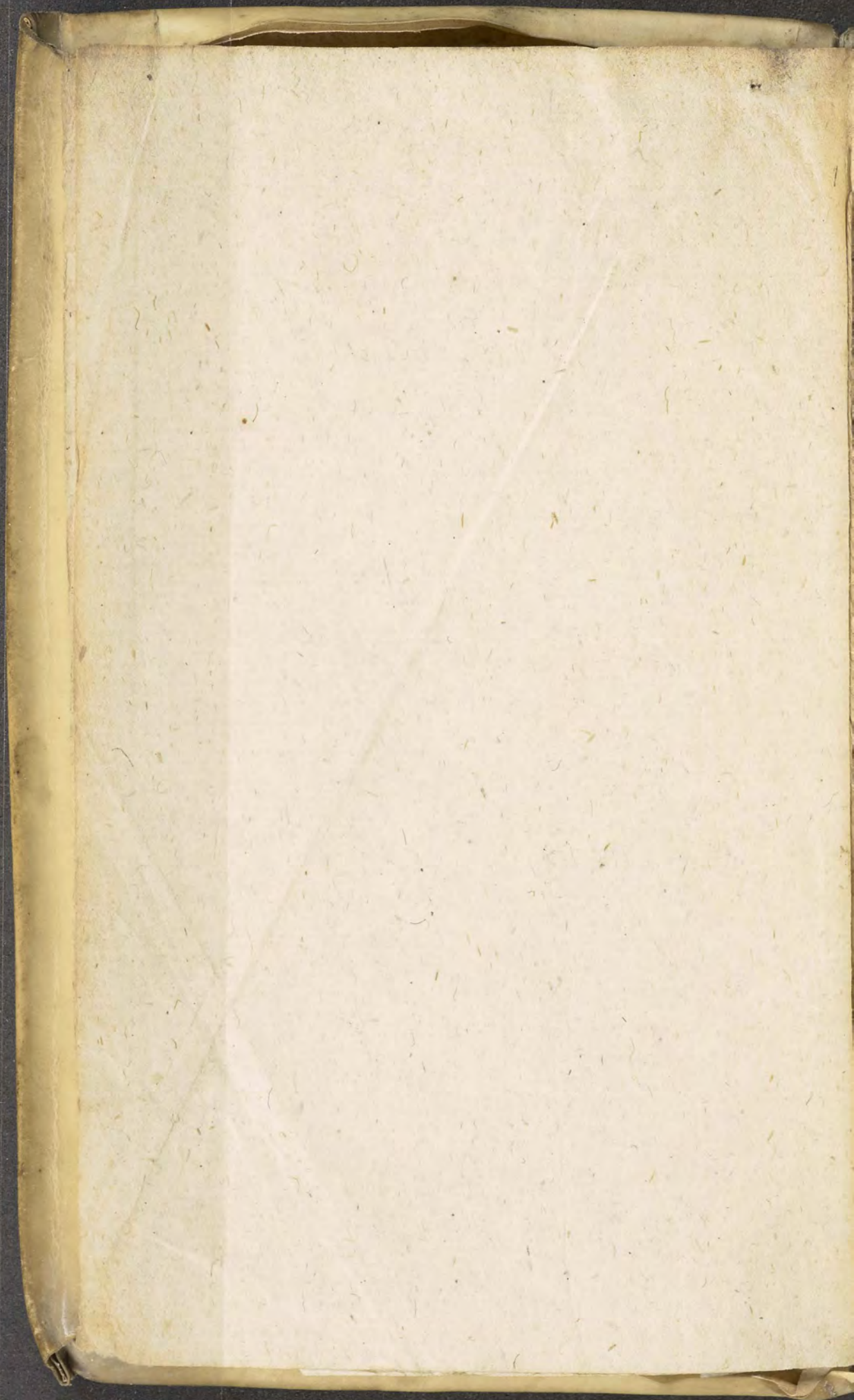
★ MINERALS AND STONES ★

24th 1/13/73

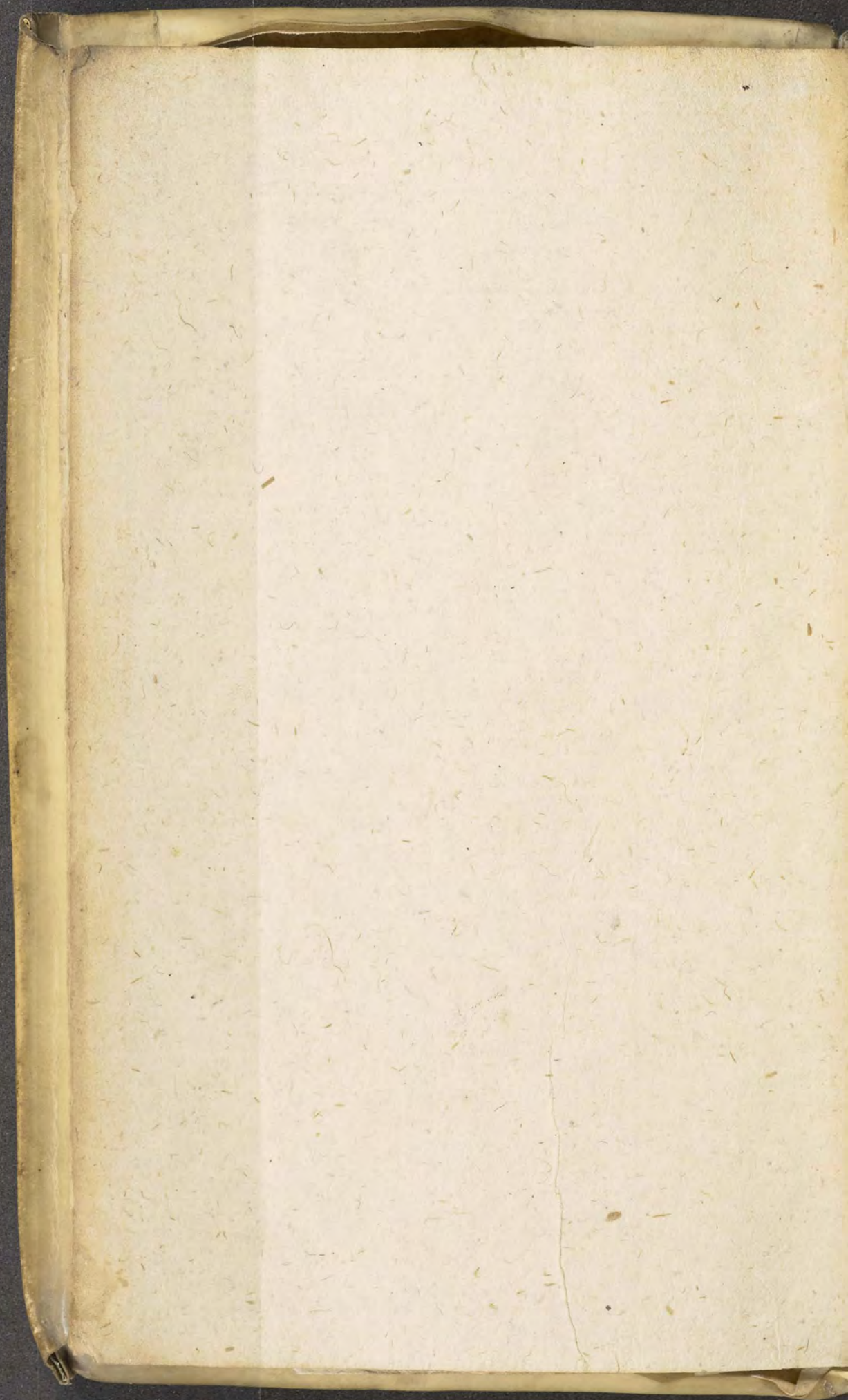
Rosenthal

14

JOHANNES
DE CHAMAINI
Lupescus
ANNALS
LIBER SINGULARIS

a-a-f

GROOT-SEMINARIE
HOEVEN
BIBLIOTHEEK
* b-a-10 *

LIBRORUM
SINGULARIS
ANNALS

R2012795
JSL

JOHANNIS
KIRCHMANNI
Lubecensis
De
ANNULIS
LIBER SINGULARIS

I 6

23.

LUBECÆ,
Typis & Sumptibus SAMUELIS
JAUCHII, Bibliop.

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO

DR. JANO RUT-

GERISIO SERENISSIMO

GUSTAVI ADOLPHI

Consiliario & ad Potentissimos

ORDINES

Belgii, Flandriae, Legationis, Ducatus &

amici suo

JOHANNES KIRCHMANN

s. p. d.

Amplissimis

Amplissimis
JACOBI BISHOP

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO
viro

DN. JANO RUT-
GERSIO SERENISSI-
MI SUECIAE REGIS

GUSTAVI ADOLPHI
Consiliario & ad Potentissimos
ORDINES

*Belgij Fœderati Legato, Domino &
amico suo magno*

JOHANNES KIRCHMANNUS
S. P. D.

ANni sunt hodie
novem, Nobilif-
sime Rutgerfi, quan-
do

DEDICATIO.

do hac transiens, ad
me, quem Rostochio
huc commigrasse in-
tellexeras, salutandi
causâ ultro veniebas,
& quæ tua est humani-
tas, me nihil tale cogi-
tantem ad amicitiam
tuam non admittebas
solum, sed & advoca-
bas. Ex illo tempore
etsi quidem Fortuna

te

DEDICATIO.

te & Virtus certatim
ad amplissimas digni-
tates evexere: non ta-
men semel conceptos
amoris nostri ignicu-
los intermori passus
es, sed eos non solum
absens inter tot nego-
tia, quibus quotidie
distringebaris, suavif-
simarum epistolarum
quasi flabello ventila-

3):(3 sti:

DEDICATIO.

sti: verum etiam quoties in hanc Urbem venisti, ea benivolentia & amoris signa mihi in coram ostendisti, ut majora vix posses ulli eorum, quos quotidianus vitæ usus tibi adjunxit. Hæc tua singularis humanitas ita me cepit, ut rationem mihi esse ineundam

DEDICATIO.

dam putarem, qua
meam quoque erga
te observantiam de-
clararem, nisi vellem
perpetuam ingrati-
tudinis notam sustine-
re. Quare cum hoc i-
pso temporis articu-
lo, quo Serenissimi &
fortissimi Regis tui ad
Belgij Foederati Or-
dines Legatus hâc de-

)(4 nuos

DEDICATIO.

nuo transis, libellus
noster De Annulis, fa-
tone an casu à Typo-
graphi opera absolu-
tus exiret, largiter mi-
hi in genium amici-
tiæ nostræ peccatu-
rus videbar, si eum al-
teri quàm tibi inscri-
berem. Præter enim
quàm quod tu me ad
illum perficiendum

1671

24))

&

DEDICATIO.

& divulgandum cre-
brò hortatus es, tu
quoque omnium o-
ptimè judicare de his
studijs potes; quæ ab
inunte ætate sic sem-
per coluisti, ut jam
in Repub. literaria
unanimes suffragio o-
mnium literatorum
jus spectandi in ipsa
orchestra consequu-

8 13

):(5 tus

DEDICATIO.

tus sis: quæque sic etiam nunc amas, ut nec in gravissimis occupationibus, non in difficilissimis & periculosissimis itineribus, quibus fere florem ætatis tuæ contrivisti, præcos scriptores è manibus deponas. Testantur id libri Variarum Lectionum.

DEDICATIO.

tionum, multiplici
eruditionis copia re-
fertur, quibus æterni-
tati nomen tuum con-
secrasti: testabuntur
id Venufinæ Lectio-
nes, quibus ut aliquid
otij nactus extremam
tandem manum im-
ponas, nec earum e-
ditionem orbi diuti-
us inideas, omnes

Mu-

DEDICATIO.

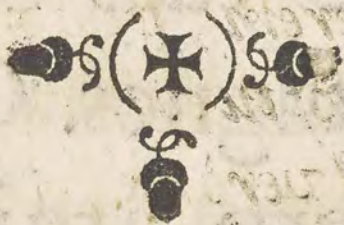
Musarum alumni te
rogamus. Nolo hic
ceteras animi tui do-
tes recensere, ne quid
auribus tuis dare vi-
dear. Hoc tantum
à te etiam atque eti-
am peto, ut tenuem
hunc libellum, quem
clarissimi nominis tui
auspiciis jam in publi-
cum emitto, tan-
quam

DEDICATIO

quam exiguum pi-
gnus & monumen-
tum magnæ in te ob-
servantiæ magnique
cultus benigna fron-
te accipias, eique lo-
cum aliquem in sele-
ctissima tua biblio-
theca assignes. Quod
si, ut spero, à te impe-
travero, voti mei sum-
mam me consequu-
tum

DEDICATIO.

tum putabo. Vale
Vir Amplissime & me
solito amore comple.
cti persevera. Datum
Lubecæ a. d. IV. Ka-
lend. Decemb. Anno
Christi c10.100.xxiii.

IOHAN.

IOANNES RUTGERSIUS
IOANNI KIRCHMANNO suo
S. D.

Perlegi, Vir Clarissime, Et, ita
me Deus amet, perlegisse ju-
cundum fuit, ea folia, quae è tuo
De ANNULIS Libello ad me misisti.
Tamen enim accuratè, tantaq; cum
eruditione tota ejus Historia à te
tradita est, ut neq; ei ad perfectio-
nem, neq; tibi ad summam laudem
quicquam deesse videatur. De quo
ego plura dicerem, si tot mihi lin-
guae forent, quot tu eo libello tibi ob-
ligasti. Quod verò me potissimum
eligere tibi placuit, cujus honori
tam praeclarum laborem dedica-
res, verba non invenio, quibus
gratias tibi condignas agam. Sed
totum

totum illud, cui ego solvendo non
sum, à tantopere devincta tibi
est presenti est ventura etate
feres. Interim, quando ali-
ud, quod reponam, nihil ha-
beo, hunc animum in perpetuum
tibi devoveo. Cujus ego, ut tu
tuum erga me hoc ANNULO tuo
obsignasti, testem atq; obsidem
hanc epistolam esse volo. Vale Vir
Clarissime, est, quod facis, te imi-
tari perge. Dabantur Hamburgi,
ipsis Kalend. Decembribus, CIO.
130. XXIII. Dionysiano.

Johan.

JOHANNIS KIRCHMANNI
DE ANNULIS
LIBER SINGULARIS.

CAPUT I.

*Annuli etymon & varia significaciones. Ungulas,
Condalus.*

Annulorum historia non admodum in vulgus nota est, quæ tamen multos insignes & notabiles ritus continet, quorum explicatio magna luce perfundere poterit priscos scriptores. Ea re nobis visum fuit, quæ de ijs sparsim legimus, hoc libro collecta vulgare, & hanc operam gratificari illis, qui antiquitatis & humaniorum literarum studio terentur. Ne verò quenkquam longiore antelugio detineamus, jam nunc à carceribus profilimus in ipsum circum, quæ ita decurremus, ut à nominis notatione, quod in quaq; re Stoici facere consueverunt, exorsi, ut aliud ex alio in mentem nobis inciderit, ita quodq; persequamur.

Annulus igitur vel, ut alij scribunt, *Anulus*, & *Anellus*, diminutiva sunt, & à voce *Anus*, quæ circulum significat, derivantur.

Nam ut parvuli circuli annuli: sic magni dicebantur anni, teste Varrone lib. v. de ling: Latina: qui etiam hinc tempus illud, à bruma ad brumam dum Sol redit, Annum dici autumat. Cuj adstipulatur Servius in lib. i. Æneidos: *Annus dictus quasi anus, id est, annulus, quod in se redeat: ut est in secundo Georg: Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.* Ob quam causam etiam annus apud Ægyptios, ante inventas literas indicabatur picto dracone caudam suam mordente: quia in se recurrit, ut ait idem Servius ad hæc verba: *Septem ingens gyros* lib. v. Æneidos.

Habet igitur hæc vox duplicem significationem, Laxam & Astrictam. Hæc est, qua usitatum & vulgo notum digitorum gestamen propriè denotatur. Græci à digitis Δακτύλιον appellavêre, teste Plinio l. xxxiii. cap. i. Prisci *Vngulum* interpretati sunt; quod, præter Plinium dicto loco, testatur Festus: *Vngulus Osorum lingua annulus.* Pacuvius in *Iliona: Repugnanti ego porro hunc vi detraxi unguulum.* Et in *Atalanta: Suspensum in laevo brachio ostendo unguulum.* Idem autem Festus notat *annulum*

nulum quoque *condalum* dici solitum, & *Condalus*, ait, *annulus*: *Condalium* similiter *annuli* genus, à Græco Κόνδυλος, quod digiti articulum significat: mutato *v* in *a*, ut *κύνλιξ* calix. Plaut. Trinum: Act. iiii. sce. iiii. vers. vii. *Satin' in thermopolio condalium es oblitus, postquam thermopota sti gutturem.* Et vers. xv. *Inter eosne homines condalium te redipisci postulas?* Idem Plautus Menandri fabulam, quæ *Λακτόλιον* inscribitur, & ab Athenæo lib. vi. laudatur, cum vertere vellet, *Condalium* eam nominavit, ex qua Varro lib. vi. de ling: Lat: locum quendam citat.

Laxior significatio est cum *Annuli* appellatione signamus, quicquid ferè orbiculari formâ præditum est. Quo sensu *Annulos velares* dixit Plinius, quibus *aulæ* & *cortinæ* contrahuntur, aut expanduntur lib. xiii. c. ix. *Lignum intus* (loquitur de *Persica Ægypti*) *grande, firmæq; duritia, ex quo velares detornant annulos.* *Loricam* quoq; esse *tunicam ex anulis ferream* ait Varro. lib. iv. de Ling. Lat. Et *compedes*, quibus noxiorum, vel fugitivorum pedes vincuntur, *Annulos* vocavit Mar-

tialis cum alibi, tum libr. III. Epigr: XXIX. quo Zoilum perstringit, qui ex servo eque factus priores annulos, puta compedes, Saturno dedicabat:

*Hæc cum gemina compede dedicat catenas
Saturne tibi Zoilus annulos priores.*

Eodem significatu & Apulejus sumsit libr. IX. Metam. ubi describit homines in pistri-
no laborantes, quorum nonnulli exiguo tegili tantummodo pubem injecti; cuncti tamen sic tunicati, ut essent per pannulos manifesti, frontes literati, & capillum semirasi, & pedes annulati. Sed & de intortis illis crinibus, qui alias cirri dicuntur, usurpat idem Martialis libr. II. Epigr: LXVI.

*Vnus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus, incerta non bene fixus acu.*

De Inauribus Plautus in Pœnulo Actu. V. Scæ. II.

MILPH. Viden' homines sarcinatos consequi?
Aq, ut opinor digitos in manibus non habent.

AGOR. Quid jam? MILPH. Quia incedunt cum annulatis auribus.

Eodem modo etiam apud Græcos *ἄνυλλος* vox variè accipitur. Nam præterquam quòd, ut apud Latinos *Anus*, sic ipsa quoque podicem significat, etiam re-
tibus

tibus τὰς δακτυλίδας tribuit Xenophon libro de Venatione; Et utraq; rotæ extremitates; & ferreos illos circulos, per quos habenæ trahuntur: & perforatos lapides, quibus alligare rudentes solent, Δακτυλίδες appellari, notat Jul: Pollux lib. i. Onomastici cap. x. xi. Et lib. x. cap. xxx.

CAPUT II.

Annulos à Prometheo originem trahere fabulosum. Eorum usum apud Hebræos & Aegyptios etiam ante Trojanæ tempora extitisse. Græcos lignis à vermibus exesis res quasvis ante inventos annulos signasse. Θριπιδεσσι. Romanos à Sabinis vel Hetruscis annulorum usum accepisse. Statuas quoq; annulis fuisse ornatas.

 Rigo annulorum incerta est. Fabulæ illorum vetustatem à rupe Caucasea repetunt & Promethei vincula eò detorquent. Narrant enim ipsum, quòd ferulâ ignem è cœlo furtim sustulisset, à Jove ad Caucasum religatum, & volucris objectum; sed postea, cum Jovem monuisset, ut à Thetide abstineret, nisi vellet ab eo, quem ipsa paritura esset, regno expelli, ejus indulgentia ab Hercule liberatum, hac tamen lege, quoniam juraverat, se nunquam eum

soluturum, ut ad pœnæ præteritæ judicium annulum ferreum digito gestaret, cui saxi fragmentum esset inclusum: hoc exemplo deinde mortales in gratiam Promethei annulos primum digitis induisse. Plinius in Præfatione lib. xxxvi. & Servius in vi. Eclogam Virgilij. Verùm hoc Plinio meritò videtur esse fabulosum, cum libro xxxiii. cap. i. inquit: *Pessimam vitæ scelus fecit, qui annulum primus induit, nec hoc quis fecerit traditur.* Nam de Prometheo omnia fabulosa arbitror, quamquam illi quoq; ferreum annulum dederit antiquitas, vinculumq; id, non gestamen intelligi voluerit. Quomodo & apud Germanos fortissimus quisq; ferreum annulum [ignominiosum id genti] velut vinculum gestabat, donec se cade hostis absolveret, teste Tacito de Moribus Germanorum. Trojanis temporibus Annuli usum fuisse ignoratum affirmat idem Plinius, hac ratione ductus, quòd Homerus eorum nullam fecerit mentionem, cum & codicillos missitatos epistolarum gratia indicet Iliad. & & conditas arcis vestes, ac vasa aurea, argenteaq; & ea colligata nodi, non annuli nota Odyss. 8.

De

De Græcis quidem hæc verè dicuntur. Nam hos, & præfertim Lacones, ante inventum annuli signatorij usum, lignis à vermibus exesis res quasvis signasse, legimus in Græcorum commentarijs. Hesychius: Οἱ Λάκωνες σφραγίσιν ἐχρῶντο ξύλοις ὑπὸ θριπῶν βεβρωμένοις καὶ ἀσημασινόμενοις ὁπότε βιάλοιιντο. Ubi ex Philostephano tradit, Herculis id fuisse inventum. Hinc signacula illa θριπήδεσσι & θριπόβρωτα fuerunt nuncupata. Etymologici autor: θριπήδεσσι, τὰ ὑπὸ θριπῶν διαβεβρωμένα ξύλα, οἷς ἀντὶ σφραγίδος ἐχρῶντο. Eustathius odyss: α. θριπήδεσσι, ξυλήφια τὰ ὑπὸ θριπῶν βεβρωμένα, οἷς ἐχρῶντο οἱ σφόδρα οἰκονομικαὶ ἀντὶ γλυπτῶν σφραγίδων. Suidas θριπήδεσσι, ξύλα ὑπὸ θριπῶν βεβρωμένα, οἷς ἐσφράγιζον. Atque huius consuetudinis fit mentio apud Lycophronem Cassandrâ, & Aristophanem θεσμοφοριαζύσαις ut præter Casaubonum notavit Clariss: Meursius ad Lycophronis Cassandram. Sed apud Hebræos, & Ægyptios etiam ante Iliaca tempora annulos fuisse usurpatos apparet, cum ex factò Judæ, qui Thamari nurui fux, quam fornicariam esse putabas, mercedem concubitus hædum poscenti, pignoris loco dedit annulum, cum mo-

nili, & virga. Genes. xxxviii. vers. xliix: tum etiam ex historia Josephi, qui à Pharaone Ægypti rege annulo signatorio donatus legitur Genes. cap. xli. & apud Joseph. lib. ii. cap. iii. Atque ideo non possum satis mirari, cur Plinius lib. xxxiii. cap. i. neget Ægyptios annulis usos esse: *Nullos omnino annulos, inquit ille, major pars gentium hominumque etiam, qui sub nostro imperio degunt, hodieq; habet. Non signat oriens, aut Ægyptus etiam nunc, literis contenta solis.* Nisi fortè Plinius de privatis hominibus intelligendus est, cum Moses de regio annulo loquatur. Fuit tamen usus annulorum Ægyptijs etiam tunc cognitus: a quibus ille, ut multa alia, ad Græcos manavit, & inde rursus fortè ad veteres Italiæ populos. Nam Sabinos etiam Romuli temporibus annulos gestasse autor Dionysius Halicar. libro. ii. pag. 105. ubi de Tarpeja, καὶ αὐτὴν ἔρωσ ἐισέρχεται τῶν ψαλίων, ἃ περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίουσιν ἐφόρει καὶ τῶν δακτυλίων. χρυσοφόροι γὰρ ἦσαν οἱ σαβίνοι τότε καὶ Τυρρηνῶν ἐχῆττον ἀβροδίαιτοι. Id est: *Hanc cupido subjicit annulorum, & armillarum, quas illi gestabant in sinistris brachijs.*

chys. Gaudebant enim turc Sabini aureis ornamentis, & non minus, quàm Hetrusci molli victu ac cultu delectabantur. Suidas de eadem historia: ὁρῶσα ὁ Φραγίδας ἀπὸ χερσῶν καὶ ψέλλια τῶν χερσῶν ἐπιθύμῃσι τῶ χερσῶν. Eadem Livius libro I. quanquam de re ipsa dubitare videtur: additur fabula, quod vulgò Sabini aureas armillas magni ponderis brachio laevo gemmasque magna specie annulos habuerint, pepigisse eam, quod in sinistris manibus haberent. A Sabinis igitur hunc morem Romani videntur accepisse; vel certè ab Hetruscis, quod innuere videtur Florus, qui inter alia magistratum insignia, quæ Tarquinius Priscus à Tuscis debellatis sumsit, etiam annulos ponit l. I. c. v. Duodecim Tuscia populos frequentibus armis subegit. & inde Fasces, Trabes, Curules, Annuli, Phalera, Paludamenta, Prætexta. Sed quicquid sit sive ab his, sive ab illis annulorum usus ad Romanos pervenerit, hoc constat, ipsos tardè hanc consuetudinem amplexos, & ne Reges quidè omnes annulis delectatos fuisse. Nam præter Numæ & Ser: Tullij statuas, nul-

A *lam*

lam aliam ex ijs, quæ Regibus in Capito-
 lio positæ erant, annulum habuisse autor
 Plinius lib. xxxiii. cap. i. *Nullum habet
 Romuli in Capitolio statua, nec præter Numa
 Servijq; Tullij alia, ac ne L. quidem Bruti.
 Hoc in Tarquinij maxime miror, quorum è
 Græcia fuit origo, unde hic annulorum usus
 venit, quanquam etiam nunc Lacedæmone
 ferro utantur. Sed à Prisco Tarquinio o-
 mnium primò filium, cum in prætextæ annis
 occidisset hostem, bulla aurea donatum con-
 stat: unde mos bullæ duravit, ut eorum, qui
 equo meruissent, filij insigne id haberent, cete-
 ri lozum. Et ideo miror Tarquinij ejus sta-
 tuam sine annulo esse. Quod verò de statujs
 annulo ornari solitis Plinius scribit, id
 ipsum etiam Cicero confirmat, qui libr.
 vi. Epist. i. ad Atticum ex statu, amictu,
 annulo, imagine colligit ejusdem Scipio-
 nis Africani statuam esse & quæ ad Opis
 & quæ ad Pollucis ædem posita esset: *De
 statua Africani ain' tu? Scipio hic Metellus
 proavum suum nescit Censorem non fuisse?
 Atqui nihil habuit aliud inscriptum nisi Cos.
 ea statua, quæ ad Opis per te posita in excelso
 est. In illa item, quæ est ad πολυδευκας, her-
 cule**

cule inscriptum est. Cos. quam esse ejusdem status, amictus, anulus, imago ipsa declarat.

CAPUT III.

Annulos vel è simplici metallo vel è mixto. Samothracij qui? Annulos partim solidos, partim cassos. Flamines Diales quo annulo usi? Annulos alios gemmam habuisse, alios ea caruisse. Gemmas fuisse vel figurâ aliquâ insignes, vel nulla. Tres annuli partes: Orbiculum, Palam sive Fundam, & Gemmam. πύελος, πυελίς, σφειδόνη, Ψήφος. Annulos etiam ex integra gemma, è succino & ebore fuisse.

Annulorum non unum genus reperio. Alij fiebant è simplici metallo, puta ferro, argento, auro. Alij autem è metallo mixto. Nam vel inaurabant ferrum, & argentum, vel aurum ferro cingebant. Erant enim quidam Annuli οἱ ἐν τῷ σιδηροῦ, quidam οἱ ἐκ τῷ. De his Artemidorus lib. II. ονειροκριτικῶν cap. V. Δακτύλιοι ἐκ τῷ σιδηροῦ ἀγαθὸν μὲν, ἔκ ἀνευ δὲ καμάρτε τὰ ἀγαθὰ σημαίνουσι. Annuli extra ferrei bonum quidem, sed non citra laborem ipsa bona significant. De illis Plinius lib. XXXIII. cap. I. Nec non & servitia jam ferrum auro cingunt: alij per sese mero auro, decolorant, cujus licentia origo nomine ipso in Samothrace id

institutum declarat. Vtriusque generis annulos gestasse videtur Trimalcio ille Petronianus, de quo Satyricus: *Habebat etiam in minimo digito sinistra manus anulum grandem, subauratum; extremo vero articulo digiti sequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, sed planè ferreis velut stellis ferruminatum.* Dicti verò hi annuli *Samothracij* teste Plinio, sive è ferro essent fabricati, & auro cincti; sive è mero auro, & colore quodam fusco decolorati. Neque enim audiendus Isidorus, qui libro xix. cap. xv. de Annulis, *Samothracium aureum quidem esse asserit, sed capitulo ferreo à loco ita vocatum.* Nam etiam è ferro fieri solitos indicat Lucretius libro vi. differens de magnete ferrum alliciente:

Exultare etiam Samothracia ferrea vidi.
 Erant etiam alij, quibus cum circulus totus esset aureus; sigillum tamen gemmæ loco erat argenteum: & è contrario, quibus circulus erat argenteus, sigillum verò aureum: Cujusmodi videre est apud Gortæum Num. 95. 96. 97. 98. Rursum alij erant Solidi, alij Cassi, & pervij. Artemidorus

dorus libro II. cap. II. *Λεῖ δὲ ἀμείνονες οἱ ὀλό-
σφυροι. οἱ γὰρ κενοὶ καὶ θεῖον ἔνδον ἔχοντες δόλους καὶ
ἐνέδρας σημαίνουσι, διὰ τὸ ἰμπεριέχειν τὸ ἐγκεκρυμ-
μένον. οἱ δὲ μείζονας τὰς προσδοκίας τῶν ὠφελειῶν,
διὰ τὸ μείζονα πῶν ὄγκον τῆ βάρους ἔχειν i.e. *Semper
autem meliores sunt annuli ex toto fabricati,
nulla inanitate & completi. Vacui enim
caviq; & qui divinum ac sacrum quippiam
intra se habent dolos ac insidias significant,
ob id, quod in se continent occultatum. Vacui
verò ac cavi etiam majores expectationes,
quàm commoditates presagiunt, propterea
quod majorem molem, quàm gravitatem ha-
bent. Solidis non licebat uti Flamini-
bus, sed tantùm cassis & perviis. Fe-
stus in Edera: *Sed ne annulum quidem gere-
re Flamini Diali licebat solidum. Agellius
lib. X. cap. XV. Flamini Diali annulo uti,
nisi pervio cassoq; fas non est. Rursum alii
erant sine gemma, qui Græcis ἀπειροί, ἀλι-
θοί, ἀψηφοί dicuntur. Aristoteles libro III.
Φυσικῆς ἀκροάσεως cap. IX. καὶ γὰρ τὴν δακτυλίαν
ἀπείρους φασὶ τὴν μὴ ἔχοντα σφενδόνω. Etenim
annulos illos, qui pala carent, ἀπείρους esse
ajunt. Julius Pollux libro VI. capit. XXXIII.
Tit. VII. πῶν δὲ περιφερῆ, καὶ ἀλίθον δακτύλιον,
ἀπείρους καλεῖσι: nisi forte ἀπειρον scriptum
reli.***

reliquit Pollux. Nam ἀπειρών valet quidem idem quod ἀπειρος, sed poëticum est. Artemidorus ἀψήφως vocat libro II. cap. V. Cujus verba mox ascribam. Hujus generis annuli duo sunt apud me, quorum alter exterius octangulâ, intus rotundâ forma constat, & inscriptionem habet GENIO CASSI SIGNIF. cujus copiam mihi fecit illustris Marcus Velserus Reipub: Augustanæ II. VIR Præfectus, columnen antiquitatis, & Germaniæ nostræ, cum viveret, lumen: in cuius obitu quantum literæ jacturam fecerint, vix decem linguis quis explicare possit. Alter in orbiculo, qua parte gemmæ solent claudere, continet has literas NER quadrangulæ figuræ inclusas: Hunc donavit mihi Nob: & ampliss: Janus Rutgerius potentissimi Sueciæ Regis GUSTAVI ADOLPHI Consiliarius & legatus, de cuius admirabili ingenio & insigni eruditione nunquam ita magnificè quicquam dixero, quin id virtus illius superet.

Alij verò gemmam habebant, eamq; vel figurâ aliquâ insignem, vel nulla. Plinius libro xxxiii. cap. I. *Multis hoc modis, ut*

cetera

cetera omnia, luxuria variavit, gemmas addendo exquisiti fulgoris, censuq; optimo digitos onerando: mox & effigies varias calando, ut alibi ars, alibi materia esset in pretio. Alias deinde gemmas violari nefas putavit, ac ne quis signandi causam in annulis esse intelligeret, solidas induit. Quid est quod duas quoque gemmas (fortè & plures) uni annulo insertas fuisse, videre est ex Epistola Valeriani Imperatoris, ubi *annuli bigemmi uncialis* fit mentio apud Trebell; Pol- lionem in D. Claudio. Notat cl. v. Ælius Everhardus Vorstius Celsissimi ac invictissimi Herois D. MAURITII Principis Auraici & Comitis Nassovij Medicus ordinarius in Commentariolo de Annulorum origine, quem Abrahamus Gorlæus Dactyliothecæ suæ præfixit, nullum fuisse lapidis pretiosi genus, modò aut scalpro aut cælo corrumpi posset, quod antiquis illis luxuriæ magistris intactum sit relictum: Soli Adamanti ob indomitam, ut credebatur, duritiam parcitum: sed hic quomodo vitaretur nostra ætate reperisse Mediolanensem quendam Jacobum Trecciam, qui Philippi Hispaniarum

rum Regis gentilitia insignia Adamanti summa arte insculpsit. Cum verò omnes ferè gemmæ ad usum sigillorum incidere-
rentur aut cælarentur, tres tamen ma-
ximè omnium ad hos usus aptabantur,
Achates, Onyx, & Sarda, eò, quod ceram
non traherent, pulcherrimèque ac si-
ne labe effigiem exprimerent. Vitre-
as gemmas in annulis vulgus usurpa-
bat. Plinius libro xxxv. capit. vi.
extremo: *Annulare* (color annularis)
*quod vocant candidum est, quo muliebres
pictura illuminantur. Fit & ipsum ex cre-
ta admixtis vitreis gemmis ex vulgi annulis:
unde & annulare dictum.*

Ceterùm imagines, quæ gemmis inci-
debantur, aliæ erant cavæ, quæ scalpro
fiebant: Aliæ extuberantes promin-
tesque, quæ cælo: unde & gemmæ, quæ
ejusmodi imaginem exhibebant, *Ectypa*
dicebantur, *από τῆς ἐκ τῶν ἰχθῦν τὸν τύπον*: Seneca
lib. iv. de Beneficijs. c. xxvi. *Paulus Prato-
rius in convivio quodam Tiberij Caesaris ha-
bens imaginem ectypa & prominente gemma.*

Talis igitur annulus, qui gemmam ha-
bet, ut id quoque hoc loco moneam, con-
stat

stat tribus partibus: Orbiculo, Pala, Gemma. Apulejus in Floridis de Hippia philosopho: *Etiam pedum tegumenta crepidas sibi compegerat, & annulum in lava aureum faberrimo signaculo: quem ostentabat. ipse ejus annuli & orbiculum circula verat, & palam clauserat, & gemmam insculpserat.* Orbiculus est ipsa annuli περιφέρεια. Pala [quæ & funda dicitur Plinio libro xxxvii. cap. viii. *Prestantiores funda clauduntur,*] est pars annuli, cui gemma inseritur. Philargyrus in iii. Georg: *Paleam* appellat. Polluci πυελός vel πυελίς dicitur: καὶ ἡ δακτυλίστιον τὸ μὲν ὁ κύκλος, τὸ δὲ ἵνα ὁ λίθος ἐναρμόζεται, πυελός τε καὶ πυελίς. Harpocraton: *πυελίδα τὸ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενον σφραγίδοςφυλάκειον.* Alij σφενδόνω vocant. Glossarium: *Paleta*, lege *Pala σφενδόνη δακτυλίστιον.* Julius Philargyrus in iii. Georg: *Palearia.* Unde & *palea*, quæ collum amplectuntur, & ea pars annuli, quæ gemmam cohibet, propter similitudinem *Palea* dicitur. Cic: *de offic: iii. Cum paleam ejus annuli converteret.* Quanquam exemplaria Ciceronis antiquissima *palam* non *paleam* legunt, ut observavit Johan à Wower. Gemma annulo inclusa Græcis di-

citur ψῆφος. Svidas : ψῆφον καλεῖμεν λίθον τὸν ἐν
 τῷ δακτυλίῳ, καὶ τῶν χρημάτων ἀριθμὸν. Hinc
 Artemidorus libro II. cap. V. Ἀγαθοὶ δὲ καὶ οἱ
 χρῆσοι οἷγε ψῆφος ἔχοντες. ἐπεὶ οἷγε ἀψήφοι ἀκερ-
 δῆς τὰς ἐγχειρήσεις σημαίνουσι, διὰ τὸ ἀψήφον. ψῆ-
 φον γὰρ καλεῖμεν ὡπερ λίθον τὸν ἐν δακτυλίῳ, ἔτω δὲ
 καὶ τῶν χρημάτων ἀριθμὸν. hoc est. *Boni sunt*
etiam aurei, qui lapillos habent nam qui lapillis
carent, minimè lucrosas aggressiones signifi-
eant, propterea, quod ψῆφος non habent. ψῆφον
enim vocamus tum lapillum in annulo, tum et
iam pecuniarum numerum. Erat & gen^o an-
 nulorum, quib^o clavis erat adjuncta ad du-
 plicem usum, signandi aperiendique. Cu-
 jusmodi annulos (ferreos tamen, ut appa-
 reat servorum fuisse, aut vulgarium mili-
 tum) in Batavis erutos complures se vi-
 disse testatur Justus Lipsius ad Tacitum,
 qui formam eorum exhibet, uti & Ha-
 drianus Junius in Historia Bataviæ cap. X.
 imprimis verò Gorlæus Num. XLII. Nec
 verò ex metallo solùm, sed & è succino,
 & ebore, integrisque gemmis annulos
 factos legimus. Annulum ex Sarda inte-
 gra cum pala aurea, & circulo argenteo
 exhibet Gorlæus in Dactylïotheca sua
 Num.

Num. ci. Succineorum, Eburneorumque meminit Artemidorus libro. ii. capit. v. Σέκκινοι ἢ καὶ ἐλεφάντινοι καὶ ὅσοι ἄλλοι δακτύλιοι γίνονται, γυναιξὶ μόναις συμφέρονσι: *Succinei & eburnei, & quicumq; alij fieri annuli solent, solis mulieribus conferunt.* Svidas eadem: Σέκκινοι καὶ ἐλεφάντινοι δακτύλιοι γυναιξὶν εἰσι σύμφοροι. Succino autem multum gavifas fuisse mulieres, testatur Plinius lib. xxxvii. capit. ii. *Proximum locum in delitiis, fæminarum tamen adhuc tantum, succina obtinent, eandemq; omnia hæc, quam gemma auctoritatem.* Hinc Ovidius lib. ii. Metamorphoseos de Phaëtoniadum lacrimis:

Inde fluunt lacrima, stillataq; sole rigescunt

De ramis electra novis, qua lucidus amnis

Excipit & nuribus mittit gestanda Latinis.

Prudentius περὶ σεφάνων de Eulalia:

Spernere succina, flare rosas

Fulva monilia respuere &c:

CAPUT IV.

Annulos utraq; manu quidem gestatos & potissimum sinistrâ & quare? Digitos omnes, excepto medio, annulis oneratos. Ratio Aegyptiaca de vena à corde ad digitum annularem pergente refutata. Κορίανον. Ακαρες.

SED nec modus gestandi annulos unus
Sidemque apud veteres fuit. **D**extra

quidem gestatos, evidenter ostendit Jeremias, qui capit. xxii. vers. xxiv. Deum inducit sic loquentem : *Etiamsi esset Conia filius Joacim regis Iudæ annulus signatorius in manu dextra mea, inde evellam eum.* Sirachus capit. xlix. vers. xiii. *Quomodo amplificemus Zorobabel ? nam & ipse quasi signum in dextra manu Israel.* Apud Romanos verò ante usum gemmarum (si Arterjo Capitoni apud Macrobi. libro vii. fides habenda est) cum sculptura adhuc annuli materiæ imprimebatur, sive ex fero foret, sive ex auro, gestabatur, ut quisq; vellet, quacumq; manu, quolibet digito. Sed postquam gemmæ etiam addi cœperunt, sinistra potissimum manus huic gestamini destinata fuit : nisi quòd interdum homines supra modum molles, & luxuriæ dediti, etiam dextram in subsidium vocabant, si fors sinistra ferendo oneri non esset : id quod subindicare videtur Lucianus in Navigio, apud quem cum Timolaus multos sibi annulos optasset, quorum beneficio & rectè valeret, & robore alios superaret, & alios in soporem collocare, aut aliud quippiam, quod conditionem humanam

exce-

excedat, præstare posset, quærit ex ipso
 Lycin^o: Ἀτὰρ εἶπέ μοι καὶ ποδε, τί δηποτε ἔχεις δακ-
 τύλιος ἅπαντα ταῦτα δυνάται σοι, ἀλλὰ ποσέτ' ἐπε-
 ειρημένως βαδίζῃ, τὴν ἀριστερὴν πεφορησμένος, κατὰ
 δακτύλον ἕνα, μακρόν ᾧ ὑπερπάει ὁ ἀριστερός καὶ
 δεξιός καὶ τὴν δεξιὰν σιωπεπλάθειν. *At vero etiam*
hoc responde mihi, cur tandem non unus an-
nulus omnia tibi ista potest, sed tam multis
revinctus sinistra gravata per singulos digi-
tos? imò verò excedit numerus & necesse
erit etiam dexteram ferendo oneri succedere.
 Quod autem læva manus annulorum se-
 des fuerit, sicut hodieque est, multa scri-
 ptorum loca testantur, Plin; lib. xxxiii.
 cap. i. *Manus est prorsus sinistra maximam*
autoritatem conciliavere auro. Horat: lib. ii.

Sat. vii. — *Sæpe notatus*

Cum tribus anellis, modo læva Priscus inanè
 Vixit inæqualis. —

Silius Italicus lib. xi.

Quos signum illustre superbis
 Mors læva gestare viri. —

Tertullianus capite ultimo De habitu
 muliebri: *Graciles aurium cutes Kalenda-*
rium expendunt, & sinistra per singulos digi-
tos de saccis singulis ludit. Sed cur huic po-
 tissimum manui annulos aptarit Antiqui-

tas, duas reperio rationes: Unam, quòd læva sit otiosior, quàm dextra, cujus officium fuisset non solum annulorum gestatione impeditum, sed & ipsi annuli crebro motu facilè potuissent lædi. Difertè Attejus Capito apud Macrobi; libro. vii. Saturn: *Postea usus luxuriantis ætatis signaturas pretiosis gemmis cæpit insculpere, & certatim hæc omnis imitatio laceffit, ut de augmento pretij, quo sculpendos lapides parassent, gloriarentur. Hinc factum est, ut usus annulorum exemptus dextræ, quæ multum negotiorum gerit, in lævam relegaretur, quæ otiosior est: ne crebro motu & officio manus dextræ pretiosi lapides frangerentur.* Alteram, quòd hæc manus plerumque lateat, nec se tam crebrò oculis hominum ingerat. Cum enim, qui primum annulos invenerunt, propter rei novitatem et insolentiam in propatulo eos gestare erubescerent, sinistrae manui tanquam magis latenti annulos induerunt, ne si apertè gestarent, in reprehensionem aliorum incurrerent. Hanc Plinius nobis suppeditat libro xxxiii. cap. i. *Qui primus instituit (inquit ille) cunctanter id fecit*

fecit, laevisque manibus ac latentibus induit, cum, si honos securus fuisset, dextra fuerit ostentandus: Quod si impedimentum potuit in ea aliquod intelligi, etiam sartoris usus (retineo veterem lectionem defensam & explicatam ab Adr. Turnebo libro vi. Advers. cap. xxii.) argumentum est, majus in laeva fuisse, qua scutum capitur. Si etiam in levi, inquit, artificio sartorum, impedimentum futurum fuit gestato dextra annulo, quanto majus est, cum sinistra eo onerata tractatio clypei impeditur?

Dedigitis, quibus annuli inferebatur, copiose Plinius, quem operæ pretium est audire: Singulis, inquit ille, primò digitis gerimos fuerat, qui sunt minimis proximi. Sic in Numæ & Servij Tullij statuis videmus. Postea pollicis proximo induere, etiam Deorum simulachris. Dein juvat & minimo dare. Gallia Britanniaq; in medio dicuntur usa. Hic nunc solus excipitur, ceteri omnes onerantur. Vides inter digitos, qui annulo insigniebantur, primum fuisse eum, qui minimo proximus est, dictus ob id Δακτυλιώτης vel Annularis. Macrobius Medicinalem: Autor ad Herennium libro iii. Medicum

vocat, ubi de memoriæ artificio tractans ita imaginem quandam instruit: *Et reum ad lectum ejus statuemus, dextra poculum, sinistra tabulas, medico testiculos arietinos tenentem.* Non enim dubium est, quin è digito eo, qui sit minimo proximus, suspensas haberi velit scortecas, id est, è testibus arietinis pelliceas crumenas, ut locum hunc interpretatur Politianus cap. LXII, Miscellaneorum. Cur autem communis consensus annulum in hoc digito, & manu præcipuè sinistrâ gestandum sibi persuaserit, de hac re Macrobius dicto loco duas affert opiniones: unam Hetruscam, & Ægyptiacam alteram, quas hîc adscribere non pigrabor; Hetrusca desumitur ex fragmento Atteij Capitonis, quod extat apud Macrobium: *Electus autem in ipsa lava manu digitus minimo proximus, quasi aptior ceteris, cui commendaretur annuli pretiositas: Nam Pollex, qui nomen ab eo, quod pollet, accepit, nec in sinistra cessat, nec minùs quàm tota manus semper in officio est, unde apud Græcos ἀντίχειρ vocatur, quasi manus altera. Pollici verò vicinus nudus, & sine tuitione alterius apppositi*
vide-

videbatur : Nam pollex ita inferior est, ut vix radicem ejus excedat. Medium & Minimum vitaverant, ut ineptos, alterum magnitudine, brevitatem alterum: Et electus est, qui ab utroque clauditur, & minus officij gerit, & ideo servando annulo magis accommodatus est. Ægyptiaca nititur fundamenti anatomix: Nam ut Disarius apud Macrobius inquit: De hac questione sermo quidem ad nos ab Ægypto venerat, de quo dubitabam, fabulam ne, an veram rationem vocarem. Sed libris Anatomicorum postea consultis, verum reperi, nervum quendam de corde natum prorsum pergere usque ad digitum manus sinistrae minimo proximum, & ideo visum veteribus, ut ille digitus annulo tanquam coronam circumdaretur. Eadem ferè habet Agellius libro x. cap. x. Veteres Græcos annulum habuisse in digito accepimus sinistra manus, qui minimo est proximus. Romanos quoque homines ajunt sic plerumque annulis usitatos Causam esse huic rei Appion in libris Ægyptiacis hanc dicit, quòd insectis, apertisq; humanis corporibus, ut mos in Ægypto fuit, quas

Græci αἰσθητικὸς appellant, repertum est, nervum quendam tenuissimum, ab eo uno digito, de quo diximus, ad cor hominis pergere ac pervenire. Propterea non inscitum visum esse, eum potissimum digitum tali honore decorandum, qui continens, & quasi connexus esse cum principatu cordis videretur. Quæ αὐτολεξεί described Johannes Salisberien- sis libro vi. Policratici cap. xii. Gratianus Can. Fæmina xxx. quæst: v. ex Isidori lib. ii. de divinis officijs cap. xix. Unde & quarto digito annulus idem inseritur, quod in eo vena quadam, ut fertur, sanguinis ad cor usq; perveniat. Sed jam pridem explosa est hæc opinio à Medicis recentioribus, qui ex diligenti & accurata corporum humanorum sectione observarunt, nullam in digito annulari majorem illustrioremve aliam, quæ ad cor perveniat, venam aut arteriam, quàm in alijs reperiri, neque eum ullo peculiari privilegio aut naturæ indulgentia gaudere, ut causa nulla sit, cur hoc quidem nomine reliquis digitis præferri debeat. Tantum de Annulari: Porro eundem honorem quoque Indici tributum, testatur idem Plinius. Annulum

lum verò, quo Index ornabatur, Græci Κορίανον peculiari nomine dixerunt. Jul: Pollux libro v. cap. xvi. Κορίανον ἐκάλεν τῷ λιχάνῳ περιηρημένον. Sed de hoc digito pauciora extant apud probatos autores vestigia: plura de digitorum, ut Arnobij voce utar, minimissimo, quem ipsum quoque annulo ornari solitum testatur idem Plinius eodem capite: *Sunt, qui tres uni minimo congerant: alij verò & huic unum tantum, quo signanda signent. Conditus ille, ut res rara, & injuria usus indigna, velat è sacrario promitur: & unum in minimo digito habuisse, pretiosioris in recondito supellectilis ostentatio est.* Et notat Gortæus plerosque annulos sigillaritios, qui hodie reperiuntur, circumferentia (Græci περιφέρειαν dicunt) adeo esse arcta seu angusta, ut, nisi rarò admodum alij, quàm minimo digito aptari possint. Dicebatur autem hic annulus propriè Ἀκαρῆς; Pollux libro v. περὶ δὲ τῷ μικρῷ δακτύλῳ ἐφόρειν ὁ Ἀκαρῆς ἐκάλεν διὰ σμικρότητα. Ait, annulum istum qui minimo digito gestabatur, propter parvitatem dictum fuisse Ἀκαρῆς. Nam ἄκαρ Græcis idem est, quod μικρὸν vel ἕδεν, teste

teste scholiaste Aristophanis. Hinc scriptores hominem lautissimè divitem notaturi, tribuunt ipsi grandem in hoc digito annulum. Petronius de Trimalcione: *Habebat etiam in minimo digito sinistrae manus annulum grandem subauratum.* Lucianus in Dial: Meretricijs, εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Περσικῶν δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ μέγιστον πολύγωνον.

Medium digitum Plinius excipit, quanquam Gallis olim Britannisque morem fuisse asserit, ut eo annulos gestarent: Cujus tamen rei testimonium, non memini me alibi legere. Romani vero videntur ideo vitasse, quòd hic digitus infamis vulgò & impudicus censeatur, ut legimus apud Pers: Sat: II. & Martialem libro VI. Epigr: LXX. Proditum autem memoriæ est à Plinio libro XXVIII. capite VI. singultum & sternutationem sedari, *si quis annulum è sinistra in longissimum dextrae digitum transferat*: quod utrum verum sit, naturalium rerum indagatores viderint.

Pollicem Plinius præterijt: Sed tamen eo etiam interdum gestatos fuisse annulos,

los, non obscure indicat Julius Capitolinus, qui Maximinum Cæsarem asserit fuisse pollice itavasto, ut uxoris dextroche-rio uteretur pro annulo.

CAPUT V.

De Annulo Signatorio, qui & sigillarius. Tabulas pacta & conventa continentes fuisse obsignatas. Ritus in testamentis signandis.

Sequitur de annulorum usu, qui multiplex, præcipuus tamen in signando: quam unicam fuisse annuli gestandi causam, indicat Attejus Capito apud Macrobius: *Veteres non ornatus, sed signandi causa annulum secum circumferebant* Et ipsa vox *Signare* inter alia, teste Festo, etiam *annulo signa imprimere* significat. Ipse verò annulus, quo signa imprimebantur, dictus *signatorius* libro LXXIV. D. De verb: significat; & libro XXV. §. x: D. De Aur: Argento. *Vopiscus sigillarium* vocat in Aureliano.

Signabantur autem, ut usitatissimum hunc signandi morem per partes declararem, inter alia primò omnes tabulæ, quæ pacta conventaque continebant. Cum enim

enim maxima pars mortalium fluxam fidem gerat, hæc à priscis inventa ratio est, ut impressis signis pacta conventaque servarentur. De qua re insignis locus exstat apud Senecam libro III. de Beneficijs capite xv. *Vtinam nulla stipulatio emptorem venditoremq; obligaret, nec pacta conventaque impressis signis custodirentur: fides potius illa servaret, & equum colens animus. Sed necessaria optimis pretulerunt, & cogere fidem, quam spectare malunt. Adhibentur ab utraque parte testes. Ille per tabulas plurium nomina interpositis pararijs facit. Ille non est interrogatione contentus, nisi rem manu sua tenuit. O turpem humano generi fraudis ac nequitia publica confessionem! Annulis nostris plus, quam animis creditur. In quid isti viri ornati adhibiti sunt? in quid imprimunt signa? Nempe, ne ille neget accepisse se, quod accepit. Et tamen reperiuntur hodie, repertique olim sunt, qui annulis suis obsignata inficiari non verentur; de quibus queritur Juvenal: Satira XIII.*

Si decies lectis diversa parte tabellis
 Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos litera gemmaq; princeps
 Sardonicus, locus qua custoditur eburnis.

De tabulis Nuptialibus disertè Suetonius in Claudio capite xxix. *Illud omnem fidem excefferit, quòd nuptijs, quas Messalina cum adultero Filio fecerat, tabella dotis & ipse consignaverit.* Apulejus in Apologia: *Habes Emiliane causam totam, cur tabula nuptiales inter me ac Pudentillam non in oppido sint, sed in villa suburbana consignata.* Juvenalis Sat. ii.

*Signata tabula, dictum Feliciter? ingens
 Coena sedet; gremio jacuit nova nupta mariti.*

Sponsiones quoque obsignari solitas, liquet ex eo, quod Plutarchus de Cinnæ obitu narrat in Pompejo: *ὁ δὲ Φεύγων καὶ καταλαμβανόμενος ὑπὸ πινος τῶν λοχαγῶν γυμνῶ τῷ ξίφει διώκοντος, προσέπεσε τοῖς γόισι καὶ τὴν σφραγίδα πρῆτεινε πολυτίμιον ἔσσαν. ὁ δὲ καὶ μάλα ὑβριστικῶς εἶπὼν, Ἄλλ' ἐκ ἐγγύλιω ἔρχομαι σφραγισμένος, ἀλλὰ ἀνόσιον καὶ παρθενομον ἡμωρησόμηνος τύραννον, ἀπέκτεινεν αὐτὸν.* hoc est: *Cinna fugiens*
 & de-

Et deprehensus à quodam manipuli ductore, qui stricto ense eum insequebatur, submitit se ad hujus genua, eiq; annulum suum signatorium magni pretij obtulit. Ille verò cum eum increpasset perquam insolenter, At ego non ad sponsonem signandam adsum, sed ad nefarium & sceleratum tyrannum puniendum, eum obruncavit.

De Testamentis res est vulgatissima non solum ex Jurisconsultorum libris, sed & alijs scriptoribus. Cæsar libro i. de bello Gallico, ubi militum suorum, quibus jam jam adversus Germanos pugnandum erat, pavorem perstringit: *Vulgo* (ait) *totis castris testamenta obsignabantur.* Ap-
pianus Alexandrinus libro i. ἐμφυλίων de excessu Syllæ: Σύλλας ἢ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐνύπνιον ἔδοξεν ἰδεῖν, ὅτι αὐτὸν ὁ δαίμων ἤδη καλοῖη. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα μεθ' ἡμέραν τοῖς φίλοις τὸ ὄναρ ἐξειπών, διαθήκας συνέγραψεν ἐπιγύμνος, καὶ αὐτὴν ἡμέραν σωτέλει. σφραγισμένῳ ἢ αὐτὸς περὶ ἐσπέραν αὐρετὸς ἐπιπέτῃ. *Sylla in rustico secessu somniavit, vocari se jam à fato: Quamobrem mox ut illuxit, enarrato amicis somnio, testamenti tabulas eadem die confecit: quibus obsignatis sub vesperam febris eum invasit.* Cic: libro iii.

ad Quint: Patrem Epist: ultima De Felicis testamento tum magis querere, si scias. Quas enim tabulas se putavit obsignare (lapsus est per errorem & suum & Sicura servi) non obsignavit. Et Leg. xv. D. De Testamento militari. Et ideo, cum miles adduxisset testamentum suum, mox annulo suo signasset, qui super ea re cogniturus erit, considerabit, quo proposito id fecerit.

Ad hujusmodi tabulas signandas etiam amici advocabantur, qui rei gestæ testimonium perhiberent, easque suo annulo confirmarent: Idque inter recepta Romæ officia numerabatur. Plin. libro i. Epist: ix. Ille me ad signandum Testamentum, ille in advocacionem, ille in consilium rogavit. Idem libro ii. Epist. ult. Aurelia ornata fœmina, signatura Testamentum sumpserat pulcherrimas tunicas: Regulus cum venisset ad signandum, Rogo, inquit, has mihi leges. Suetonius in Tib. Claudio capite XLIV. Non multò post Testamentum etiam conscripsit, ac signis omnium magistratuum obsignavit. Seneca Epist. viii. Non videor tibi plus prodesse, quàm cum ad vadimonium advocatus descenderem, aut,

tabulis testamenti annulum imprimerem,
aut in senatu candidato vocem & manum
commodarem. Respexit hunc ritum Ter-
tullianus in De Idololatria: *Signata signis
non Advocatorum, sed Angelorum.* Dice-
bantur autem hi testes classici. Festus:
*Classici testes dicebantur, qui signandis te-
stamenti adhibebantur.* Dicti iidem &
Signatores, vel obsignatores. Cic. libro XII,
ad Atticum. Epist. XVIII. *Quod scribis Te-
rentiam de obsignatoribus mei testamenti lo-
qui.* Et in orat. pro Cluent: *Oppianicus
obsignatores ad eum, qui neque Asinium, ne-
que Ajulum noissent, adducit.* Juvenalis
Satira I.

*Signator falso qui se laetum atq; beatum
Exquis tabulis & gemma fecerat uda.*

Idem Satira X.

Veniet cum signatoribus auspex.

Suetonius in Tiber. capite XXIII. Allusit
etiam huc Prudentius Hymno Epi-
phanix.

*Hunc & Prophetis testibus,
Iudemq; signatoribus
Testator, & sator jubet,
Adire rengaum & cernere.*

Atque hos testes, si quidem ad tabulas
resta-

testamenti obfignandas vocati erant, oportebat in conspectu testatoris uno & eodem tempore convenire, nomen suum subscribere, & annulo obfignare. Nam si quis ex testibus nomen suum non adscripserit, veruntamen signarit: vel si adscripserit se, non tamen signarit, pro eo est, ac si adhibitus non esset, ut ait Ulpianus in *L. Ad testium. §. Si quis. D. Qui testamentum fac.* Si etiam coram testatore non omnes eodem loco testes suo vel alieno annulo signaverint, jure deficit testamentum, ut est in *L. XII. C. de Testamentis.* Michaël Attaliata in synopsi, Tit. xxxii. *de imperfecto Testamento:* μὴ κρατεῖται διαθήκη ἐνὸς τῶ μαρτύρων χωριζομένων, εἰ μὴ πάντες, ὁρῶντ^ο τοῦ διαθεμένου, κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον σφραγίσωσιν ἐν ἰδίῳ ἢ καὶ ἀποτέριῳ δακτυλίῳ. Unde etiam hoc discimus, testes non suo tantum, sed & alieno annulo signare potuisse: Imò si testis ab ipso testatore annulum accepisset, & signasset, valebit Testamentum, ut est in *L. Ad testium. D. Qui testa. facere.* Addit verò Justinianus Imperator in. *§. Possunt. Instit. de Testamentis ordinandis*, potuisse omnes testes &

uno annulo signare Testamentum, potuisse & septem annulos eadem & una sculptura esse, id est, eundem χαρακτήρα, idem ἀποσφραγισμὸν habere. Michaël Attaliata in synopsis Tit. xxxi. de Testamento & codicillis: οφείλεις ἢ εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐνὶ δακτυλίῳ ἢ τοῖ βυβλωτηρίῳ διώοντι σφραγίζουσιν οἱ μάρτυρες τὴν διαθήκην. An verò quælibet alia, quàm annuli impressio in testamentis locum habere possit, Jurisc: disputant, ac magis est, ut annulo tantùm quis possit signare, dum tamen habeat charactera, L. xxii. §. v. D. Qui testam. fac. Vide Cujac. libro xiv. Obser. capite xi. Quod si signa testamenti vetustate vel alio casu interierint, subscriptiones testium verò sint adhuc salvæ, testamenti fidem nullo modo labefactam vult Leo Imp. constitutione lxxxii. Κελεύομεν καὶ μὴ τῆς σφραγίδος ἢ σωτηρίας περιελατῆ διαθήκῃ, τὴν ἀξιοπιστίαν ὑπογραφαῖ δύναιτο προσμαρτυρεῖν, μὴ διαμαρτάνειν τὸ εἶναι βέβαιον αὐτῶ. i. d. Iubemus etiam si sigilla testamenti non supersint, si idoneam fidem subscriptiones testamento adhibeant, ne quid ob eam rem testamenti fides infirmetur; ut emendat ac inter-

interpretatur idem Cujacius libro xvii.
 Obser. capite xxxii.

CAPUT VI.

*Annuli usus in obfignandis literis. Persarum reges
 & Cafares Romanos probata fidei viris annuli curam
 commiffiffe, qui literas obfignarent.*

NEC verò Tabulæ folùm, quæ publici
 privatiq; contractus fcripturam
 continebant, fed & Epiftolæ, ac
 Diplomata annulis folebant obfignari;
 quem morem arbitror apud plerasq;ue
 omnes gentes ufitatum fuiſſe. De Ro-
 manis quidem putidum fit exempla ap-
 ponere. De Judæis verò planum ex hifto-
 ria Achabi Regis Samarixæ, cujus annulo
 obfignatæ fuerunt literæ, quibus Nabothus
 occidi jubebatur, libro iii. Reg. cap.
 xxi. verf. viii. Apud Perfes quoque eun-
 dem morem obtinuiſſe teftatur hifto-
 ria Eſther capite viii. ubi Ahaſuerus con-
 cedit Mardachæo poteftatem mittendi
 literas regio annulo obfignatas ad omnes
 populos imperio ſuo ſubjectos, ut edi-
 ctum de extirpandis Judæis, quod Ha-

man à Rege impetraverat, abrogaretur. Et Xenophon libro I. *Ἑλληνικῶν* autor est, Lacedæmoniorum legatum à Dario Persarum Rege ad omnes Asiæ inferioris homines literas sigillo regio munitas secum attulisse : *Ἐπιστολῶν τε ἔφερε τοῖς κατὰ πᾶσι τῷ βασιλείῳ ἔχουσαν σφραγίσματα.* Erat verò harum, literarum, quæ Regis Persarum annulo obsignatæ erant, tanta autoritas, ut ijs nemo contradicere auderet. Nam cum Rex Mardocheo mandasset, ut literas suo nomine scriptas etiam annulo suo obsignaret, mox addit ad firmandam autoritatem literarum, quib⁹ regium sigillū impressum: *ὅσα γὰρ γράφετε τῷ βασιλέως ἐπιταξάντων καὶ σφραγίσθη τῷ Δακτύλιῳ μου, οὐκ ἐσὶν αὐτοῖς αἰτεῖν.* Esther capite viii. Ad eundem modum Alexander Magnus quoque literas, quas in Europam mitteret, veteris annuli gemma obsignabat : ijs, quas in Asiam scriberet, Darij annulus imprimebatur, teste Curtio libro vi. Et Persarum quidem reges videntur non solū ipsi annulos gestasse; sed & alijs, quorum fidem perspectam habebant, eorum curam commendasse. Ita enim Ahasuerus annulum

Hama-

Hamano, qui cruci affigendus erat, ad-
misse & Mardocheo tradidisse, legitur
Esther capite viii. vers. ii.

-^o Sed hunc morem quoque Cæsares Ro-
manos usurpasse video. Nam Trogi
Pompeij patrem *sub Cajo Cæsare militasse,*
Epistolarumq; & Legationum simul & an-
nuli curam habuisse, tradit Justinus libro
xliii. Est autem hic intelligendus ille
Cajus Cæsar, qui superato Pompejo Rem-
publ. tenuit; non is, qui post Tiberium
imperio potitus est; cum à bello Mithri-
datico, quo Trogi pater jam fuit, ad Cæ-
sarem Caligulam, sint ut minimum anni
centum; ut rectè, mea quidem opinione,
existimat amplissimus, & antiquitatis pe-
ritissimus Jacobus Bongarsius Henrici iv.
Galliæ & Navariæ Regis in Germaniam
legatus, amicus noster, dum vivebat, sin-
gularis. Mæcenatem quoq; & Agrippam in
tanto honore ab Augu: Cæsare habitos, ut
quascunq; ille literas ad senatum vel alios
mitteret, ipsi perlegerent, & ijs, quæ vel-
lent, immutatis, annulo, quem hac fine ab
ipso acceperant, obsignarent, autor Dio

libro LI. ποσύντωγε ἐπὶ πάντων καὶ ἐκείνῳ (A-
 grippam intelligit) καὶ τῷ μαικήνῃ ἐξασίαν
 ἴδωκεν, ὥστε σφᾶς καὶ τὰς ἐπιστολάς ἄς τε τῆ βουλή
 καὶ τοῖς ἄλλοις ἔγραφε, προαναγινώσκων, καὶ κτῆτε
 καὶ μετὰ γράφειν, ὅσα ἐβέλοντο, καὶ ἄλλο ἔτο ἔδαιτύ-
 λιον ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, ἵνα ἐπισφραγίζεσθαι αὐτὰς
 ἔχουσι. Sic Mutianus cum omnia suo arbi-
 tratu, etiam absque mandato Vespasiani
 gereret scriberetque, nomine tantum
 Vespasiani adscripto, annulum gestabat,
 quem ad ipsum Vespasianum miserat, ut ea,
 quæ ediceret, sigillum principis haberet.
 Καὶ ἄλλο ἔτογε καὶ δαιτύλιον πεμφθέντα ἐφόρει, ἵνα
 τὸ αὐτοκράτεικόν σφραγισματὸν σημαίνοντα
 λαμβάνη, ut ait Xiphilinus in Vespasiano.
 Nec dubito, quin alij quoque principes
 hunc morem servarint. Sed filere malo,
 quæ testibus ac tabulis consignare non
 licet, quàm conjecturis inniti. Postquam
 verò antiqua illa imperij sedes mutata,
 & à Constantino Magno Bizantium
 translata fuit, reperio inter officiales
 Palatij fuisse, qui Responso Impp. signa-
 rent. Fit horum mentio in L. XIV.
 Cod. Theodos. De Extraordinarijs munc-
 ribus: *Eos qui cum honore Comitum, nomine*
Magi-

Magistrorum, Memoria præfuerunt vel Epistolis vel Libellis : item eos, qui ibidem peragendis signandisq; Responsis nostræ mansuetudini obsecundant, omnium vilium munerum fieri jubemus exsortes. Quomodo autem & à quibus hujusmodi Responfa obsignata fuerint, mox ostendam, si prius morem obsignandi tabulas epistolasque præcis Romanis usitatum indicâro.

CAPUT VII.

De Lino & Cera in obsignationibus usurpari solita. Credam quoq; huic rei inseruisse. ἢ σφραγίς. Incidere linum. Epistolam solvere. Signa cognoscebantur ante aperturam.

IN obsignationibus literarum tabularumque tria adhibebantur : Linum, Cera vel Creta, & Signum. De Signis inferius dicemus. Linum erat vinculum illud, quo constringebatur obligabaturq; id, quod erat obsignandum. Huic imponebatur Cera vel Creta, in quam sigillum imprimebant, sed, quod hodieque vulgò fieri solet, prius salivâ madefactum, ne cera illi adhæreret. Unde Juvenalis Satira I. *Gemmam udam dixit, quam*

Scholiaſtes interpretatur *ſalivâ tactam* propter *ſignaculi impreſſionem*. Et Ovidius libro v. Iriſt. Eleg. v.

Flens quoq; me ſcripſit : nec qua ſignabar ad os eſt
Autè, ſed ad madidas gemma relata genas.

Idem libro ix. in fabula Bibliſos :

Procinus impreſſa ſignat ſua crimina gemma,
Quam iuxta lacrimis, lingua defecerat humor.

Quæ duo loca mihi indicavit nobiliſſimus & ampliſſimus Dn. Janus Rutgerſius, amicus noſter non è multis, quem honoris cauſa nomino.

Creta ſignandi mos eſt antiquiſſimus. Servius libro iv. Æneid : ad illa : longæva ſacerdos. Sibyllam Apollo pio amore dilexit : & ejobtulit poſcendi quod vellet arbitrium. Illa hauſit arenam manibus, & tam longam vitam poſcit. Cui Apollo reſpondit, id poſſe fieri, ſi Erythræam (in qua habitabat) inſulam relinqueret, & eam nunquam videret. Proſectâ igitur Cumas tenuit : & illic defecta corporis viribus, vitam in ſolâ voce retinuit. Quod cum cives ejus cognoviſſent, ſive invidia, ſive commiſeratione commoti, ei Epistolam miſerunt, cretâ antiquo more ſignatam : qua viſa, quia erat de ejus inſula, in mortem ſoluta eſt. Meminit cretæ & Cicero iv. in Ver-

Verrem: *Cum Valentio ejus interpreti Epistola Agrigenti allata esset, casu signum iste animadvertit in cretula. Placuit ei: exquisivit unde esset Epistola: respondit, Agrigento. iste literas, ad quos solebat, misit, ut is annulus ad se primo quoque tempore afferretur. Et pro Flacco: Hæc quæ anobis prolata laudatio, obsignata erat creta illa Asiatica, quæ ferè est omnibus nota nobis: quâ utuntur omnes non modo in publicis, sed etiam in privatis literis. Herodotus videtur appellare *γλυκὸν σφραγίδα* libro II. ubi describit morem Ægyptiorum sacerdotum, quem in probando bove sacrificijs apto solebant usurpare. Locum alibi adduximus.*

De Cera verò & Lino res est notissima. Cicero IV. Acad. Quæst: Quid si in ejusmodi cera centum sigilla hoc annulo impressero, ecquæ poterit in agnoscendo esse distinctio? an tibi erit querendus annularius. Plaut: in Bacchidibus.

Cedo tu ceram ac linum: age obliga, obsigna citò.

Et in Pseudolo scena prima:

Phanicium Calidoro amatori suo

Per ceram & linum, literasque interpretes

Salutem mittit.

Instit.

Instit. libro II. Tit. de pupillari substitutione. *Separatim in inferioribus partibus scribere, eamq; partem proprio lino, propriaq; cerâ consignare.*

In tabulis tamen, quæ publici & privati contractus scripturam continebant, peculiaris aliquis modus observabatur, quem Paulus libro V. Sententiarum Tit. xxv. describit his verbis: *Amplissimus ordo decrevit, eas Tabulas, quæ publici & privati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, ut in summa marginis ad mediam partem perforatæ triplici lino constringantur, atq; impositum supra limum cera signa imprimantur, ut exteriores scripturæ fidem interiori servent. Aliter Tabulæ prolata nihil momenti habent. Auctor hujus formæ Senatus fuit Neronianis temporibus, quemadmodum Suetonius ostendit in Nerone capite xvii. Adversus falsarios tunc primum repertum, ne Tabulæ nisi pertusæ ac ter lino per foramina trajecto obsignarentur. Non poterant autem Tabulæ vel Epistolæ aperiri, nisi lino soluto.* Lucianus in Timone:

Ἐπεὶ δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρέθῃ, καὶ τὸ λίνον ἐντμηθῇ
 ἢ ἡ δέλτος αἰοιχθῇ ἢ ἀνακρηυχθῇ μοῦ ὁ ἢ κωνίος
 δεσφότης. Posteaquam autem signum abla-
 tum fuerit, & linum incisum, & tabula aper-
 ta & declaratus meus novus dominus. Unde
 apud Curtium libro VII. Parmenio vincu-
 lum Epistola solvens, quidnam Rex ageret,
 requirebat. Et apud Cicer. III. Catil. incidere
 linum: & alibi solvere Epistolam. Plaut. in
 Amphitr: solvere cistulam. Plutarchus
 πολιτικῆς παρρηγιῶν, αἰτ λύνει ἐπιστολῶν.
 Soluta autem vel inciso lino plerunque
 signum quoque cum eo frangebatur:
 ideo antè aperturam jubebant signa co-
 gnosci, fidei causa. Plaut: Amphitr: Actu.
 II. Sc. II.

— So. An etiam id credis quæ in hac cistellula
 Tuo signo obsignata fertur? AMP. saluum signum
 est? So. inspicere.

AMP. Rectè, ita est ut obsignavi. — Et paulò post:

AMP. Agedum eam solve cistulam.

So. Quid ego istam exsolvam? obsignata est rectè: res
 gesta est bene,

Tu peperisti Amphitruonem, ego alium peperì Sositam.
 Nam si pateram patera peperit, omnes congeminavi-
 mus.

AMP. Certum est aperire atq; inspicere. So. vide sis signi
 quid fiet.

Ne posterius in me culpam transferas.

Et Bacchidibus Actu. IV. Sc. VI.

CHR. *Nunc hasce tabellas ferre me iussit tibi :*

Orabat, ut, quod istic esset scriptum, fieret.

NIC. *Cedo.* CHR. *nosce signum.* NIC. *novi,*

Et Pseudolo Actu. iv. Sce. ii.

BAL. *Cedo mihi Epistolam.*

SY. *Accipe, hem cognosce signum.*

Cicero iii. Catilin. *Tabellas proferri iussimus, quæ à quoq; dicebantur data. Primum ostendimus Cethego : Signum cognovit : nos linum incidimus, legimus. Et mox. Introductus est Statilius : cognovit & signum & manum suam. Recitatae sunt tabellæ in eandem ferè sententiam. Confessus est. Tum ostendi tabellas Lentulo, & quasi vi cognosceretne signum ? Annuvit. Est verò, inquam, imago avi tui clarissimi viri. Sallustius de hac ipsa re in Conjurat : Catilin : Pellectis literis, cum prius omnes signa sua cognovissent, Senatus decrevit. Apulejus in Apologia : Porrige & Emiliano tabulas istas. Linum consideret, signa, quæ impressa sunt, recognoscat. Respexit huc Plautus Vidularia : Signum rectè comparebat : hujus contendendi annulum. Et Quintilianus libro xii. capite viii. Deniq; linum ruptum aut turbata cera, aut sine agnitione signa frequenter*

inve-

invenies. De Testamentorum apertione disertè Paulus libro iv. Sententiar. Tit. vi. *Tabulæ Testamenti aperiuntur hoc modo, ut maxima pars eorum adhibeantur, qui signaverint testamentum: ita ut agnitis signis, rupto lino, aperiatur & recitetur &c.* Hinc Suetonius in Tiberio capite xxiii. *Illatum deinde testamentum Augusti, non admissis signatoribus nisi Senatorij ordinis, ceteris extra curiam signa agnoscentibus, recitavit per libertum.* Eratque officium Prætoris, cum initio aperiendæ erant tabulæ, ut cogeret signatores convenire & sigilla sua recognoscere. L. iv. D. Testament: *quemadmodum aper.*

Ideo autem literarum signa recognoscebantur, quia inde, ut & è scribentis manu, autor illarum potest cognosci. Sic L. Junius Brutus primus Romanorum Consul filiorum conjuratorum literas primùm ex utriusque sigillo, τὰς σφραγίδων ἐκατέρων καὶ μὲν τὸ λυσαὶ τὰ σημεῖα τοῖς αὐτογεγραφοῖς, & post avulsa signacula etiam è manu cognovit, teste Dionysio Halicarnassæo libro v. Utrumque indicat & Ovidius libro xi. de Ponto Eleg. x.

Ecquid

*Ecquid ab impressa cognoscis imagine cera
Hac tibi Nasonem scribere verba Macer?
Autorisq; sui si non est annulus index,
Cognitane est nostra litera facta manu?*

Interdum quoque ex ipso stylo vel sermone habito. D. Bernhardus Epistola cccxxx. *Sigillum non erat ad manum, sed qui leget, agnoscet stylum: quia ipse dictavi.* Et Epistola cccxxxix. ad Balduinum Episcopum. *Nupera materies locutionis pro sigillo sit: quia ad manum non erat.* Atq; hæc potissimum de Privatorum hominum literis intelligenda sunt.

CAPUT VIII.

De obfignatione Principalium literarum, qua fiebat Bullarum appensione. Bulla quid. Bullare. Bulla quadruplices: Aurea, Argentea, Cerea & Plumbea, singularumque usus. Ceream fuisse duplicem: Rubram & Prasnam. Διχρήσιον. Rescripta Imperialia dicta χρυσόβυλλαι, licet sigillum aureum non haberent. Aureas bullas miniatis literis & encanto muriceo consignari consuevisse. Additas etiam in fronte bullarum tres cruces. Tutorem Imperatoris viridi colore usum, Patriarcham caruleo. Patriarchalis annuli custos Chartophylax.

Nunc verò etiam de literis Principalibus dicemus, præsertim ijs, quæ pragmaticas sanctiones ad totum impe-

imperium vel posteritatem pertinentes, quæ privilegia & constitutiones Principibus vel Præsulibus vel Collegijs vel civitatibus datas, aliasq; magni momenti res continerent. Hæ non lino & cera, ut vulgò, obligari obsignarique solebant, sed erant, ut hodie loquimur, patentés. In quarum tamen ima parte fidei causa sigillum apponebatur, ut legimus in Pragmatico Childeberti Regis apud Aimoinum libro II. de gestis Francor. capite XX. *Et ut hæc præceptio cessionis nostra futuris temporibus, Deo auxiliante, firmiter habeatur, vel per tempora inviolabiliter conserve- tur, manibus proprijs vel nostris signaculis subter infra decrevimus roborare.* Et in Edicto Caroli Magni de obedientia Episcopis & Sacerdotibus præstanda apud C. L. Goldastum Tom. III. pag. CXLVI. *Vt hæc literas certius credatis, de annulo nostro subterius decrevimus roborare.* Et in donatione Ludovici Einhardo concessa, quæ præfixa est tomo veterum scriptorum à Justo Reubero collectorum; *Et ut hæc autoritas largitionis nostra per curricula annorum inviolabilem atque inconvulsam*

D

perpe-

perpetuò obtineat firmitatem, & à fidelibus nostris tam presentibus quàm & futuris, seu etiam à successoribus nostris à nobis facta veriùs certiusq; credatur, eam manu propria subter firmavimus, & annuli nostri impressione signari jussimus. Et in Privilegio Caroli Calvi Francorum Regis apud Aimoinum libro v. de gestis Francor: cap. xxxiv. Et ut hæc autoritas, quam ob Dei amorem & remedium anime nostre statuimus atq; roboravimus, firmiorem obtineat vigorem, & deinceps inconvulsa perdurare queat, manus nostra conscriptione eam subterfirmavimus & de annulo nostro sigillari jussimus. Observandum hîc quod Jacobus de Breul notat ad caput x. libro ii. Aimoini ex Petro Caroli vi. Francorum Regis Capellano, qui in Chronicon Damasci Papæ vel potiùs in Catalogum & vitas Romanorum Pontificum commentatus: olim, inquit, non appendebantur sigilla per corrigiam vel fila, sicut hodie, sed affigebantur literis, tenebantq; chartam amplexam ab utraque parte cum bona quantitate cere. Idque observatum est usque ad Ludovicum Crassum, qui regnare cæpit Anno Domi-

Domini c13 c x. Hic enim primus cæpit appendere sigilla, cum patris ejus Philippi Primi & interiorum Regum privilegia, quæ in nostro Chartophylacio extant, habeant illa affixa, atque ab utraq; parte Pergameni apparentia. Hactenus ille.

Sigilla autem illa, quæ literis principum appendebantur, à sequioris ævi scriptoribus tam Græcis quàm Latinis *Bullæ* appellantur: Unde & ipsas Principales literas, Pontificumque decreta interdum Bullas dici legimus: Non quòd in ijs consuleretur aut decerneretur aliquid ab imperatore vel Pontifice, voce à Græco *βουλῆ* deducta: ut argutè quidem ingeniosissimus Christophorus Colerus existimat capite iv. *Parergōv*: sed quòd Bulla, id est, majus sigillum, vel ceræ impressum, vel capsulæ cuidam ex auro aut argento aut plumbo inclusum literis illis appenderetur, non aliter sanè, quàm olim bullæ pueris prætextatis, ut notat nobilissimus & antiquitatis historiarumque prudentissimus Marq: Freherus Notis in libro ii. Petri de Andlo. capite v. Hinc *Bullare* nihil aliud est, quàm sigil-

lare apud Petrum Blesensem & alios. Arnoldus Histor. Slavor. libro vii. cap. xiv. *Et Rex, vade, ait, & post modicum revertere, & inuenies literas bullatas.* Petrus de Vineis Epist. xxi. libro i. *Existens ipse bullator & scriptor & forsitan numerator.* Nec aliunde dicti *Doctores Bullati*, quàm quòd ejusmodi literis suæ docturæ sigillatis, absque legitimo examine & promotione nitantur.

Erant autem Bullæ hujusmodi quadruplices: Aurea, Argentea, Cerea, Plumbea. Omnibus utebatur Imperator, & Aurea quidem in majoris momenti negotiis: Cujusmodi tres vidi in archiuo inclytæ hujus Reipublicæ; duas Friderici ii. Imperatoris, quarum unâ ille avi sui Friderici i. cognomento Barbarossæ privilegia urbi Lubecæ Anno cto c lxxxviii concessa confirmat: alterâ eam Liberam Imperij Urbem pronunciat & novis insuper beneficijs cumulat. Tertia erat Ludovici iv. Imperatoris, qua jus cudendæ monetæ tam aureæ, quàm argenteæ huic urbi concedit. In harum antica parte visitur effigies Imperatoris in folio sedentis & tenen-

tenentis dextrâ sceptrum, sinistrâ globum cruciferum, cum hoc titulo: F R I -
 D E R I C U S D E I G R A. R O M A N O R U M
 I M P E R A T O R S E M P. A U G U S T U S R E X
 J E R L E M E T S I C I L I Æ. I t e m : L U -
 D O V I C U S I V. D E I G R A T I A R O M.
 & c e t. I n p a r t e p o s t i c a, c a s t r u m t u r r i t u m
 c u m h a c i n s c r i p t i o n e : R O M A C A P U T
 M U N D I R E G I T O R B I S. F R E N A R O -
 T U N D I. T a l i s e s t e t i a m i l l a n o b i l i s s i m a C a -
 r o l i I V. I m p e r a t o r i s, q u æ n o t e t e x o x l w *Aurea*
Bulla n u n c u p a t u r. E j u s d e s c r i p t i o n e m
 à M a r q : F r e h e r o N o t i s a d P e t r u m d e
 A n d l o a l l a t a m, n o n p o s s u m, q u i n h o c
 l o c o a d j i c i a m. E s s e a u t e m a i t v e r b a c u -
 j u s d a m P i l e i C a r d i n a l i s, a b U r b a n o V I.
 P o n t i f i c e i n G e r m a n i a m m i s s i, A n n o
 c i c c l x x i x. a t t e s t a n t i s, s e v i d i s s e & t e -
 n u i s s e q u a s d a m l i t e r a s p a t e n t e s b o n æ
 m e m o r i æ C a r o l i I m p e r a t o r i s R o m. t u m
 l i b r u m i l l u m *Aureæ Bullæ*, q u e m i t a d e -
 s c r i b i t : P r æ d i c t u s l i b e r e r a t s c r i p t u s i n
 p e r g a m e n o i n x x i v. f o l i j s, c u j u s c o o -
 p e r t u r a g r o s s a, i n q u o e r a n t s c r i p t a d i v e r -
 s a n e g o t i a s a c r u m I m p e r i u m & E l e c t o r e s

eiusdem tangentia: qui quidē liber transfixus erat cum filis sericis glauci & rubei corolis involutis, cum bulla seu sigillo aureo rotundo Imperiali appendente, in cuius uno latere apparebat figura Imperialis in majestate sedens, cum Corona imperiali in capite, habens in manu dextra sceptrum, & in sinistra manu pomum cum cruce desuper modo Imperiali: & à latere dextro Clypeum cum Aquila, & sinistro Clypeum cum forma Leonis. In circumferentia verò legebantur hæc verba: CAROLUS QUARTUS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS ET BOHEMIÆ REX. Ab alio verò latere, castrum magnum cum duabus turribus, habens portam inferiùs in medio, cum literis: AUREA ROMA. In circumferentia verò legebantur hæc verba: ROMA CAPUT MUNDI REGIT ORBES FRENA ROTUNDI. Hæc ille Ad eundem modum per Bullam Auream Comitina Palatina ab eodem Carolo IV. donata fuit Fr. Petrarrhæ, ut ipse testatur in Epistola ad Johannem Episcopum & Can-

Cancellarium, cui hoc nomine gratias agit, libro XII. Epist: Famil: II. *Quanto me nuper, inquit, & quàm raro privilegio honestasti? Quod etsi solum feceras, secretum tamen Imperij signum & ingentem bullam auream adjecisti. Cujus vel aspectus solus immensum quiddam majestatis & gloria contemplantibus ingerit, & venerabundos cogit summi imperij & veteris Romæ atq; aurei seculi meminisse.*

Cæterum hoc moris pariter & verbi Græcos etiam Impp. usurpasse legimus. Novellas constitutiones Aurea bulla signatas fuisse clarum est ex illa Basilij Porphyrogeniti tomo primo Juris Græco Romani pag. CXVIII. *Καὶ ὡς ἀσφαλῆ καὶ ἀμετέθετον εἶναι τῶν παρῶν διάταξιν, οἰκείᾳ χειρὶ ὑποσημνάμενοι χρυσῷ σφραγίδι ταύτῃ ὑποσφραγισθῆναι διαρρισάμεθα, μὴ δὲ ἀφ᾽ ἑτέρου ἑπινεμῆσαι. α.* *Utque sancta & immutabilis esset hæc constitutio, propria manu subnotatam, aureo quoque sigillo subsignari jussimus, mensis Aprilis die quarto, indictio-
ne prima. Et Nicephori Botaniatæ tomo eodem pagina CXXIII. Καὶ ᾧ ἐπισφραγίσασθαι ἡ βασιλεία μετὰ κεκρυμένα καλῶς καὶ οὐκ ὀνομασθέν-*

τῶ σιωδικῶς, καὶ τὸ παρὸν ἐξέτετο χρυσοβουλῶν εἰς
 ἐπικύρωσιν τε καὶ σεβασίτητος ὑποσημηναμένῃ ἐν αὐτῷ
 δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν, ἣ ἂν πούτων τῷ ἀλη-
 θειαν φανερωτέραν ὑπαγορεύουσα, κερῶν τε ὡσπερ
 δὴ πνα χρυσιῷ, τῷ ἀληθῶς σφραγιστάτω α-
 παιωρησαίσα: *Quippe majestas mea praecla-
 re dijudicata gesta que per ipsam Synbōdum
 obsignans, presentem hanc auream bullam
 promulgavit, ad confirmandum & stabilien-
 dum ea: cui bulla rubris literis subscripsit,
 & per eas veritatem clariorem dictans, ve-
 rum ej sigillum, quasi quoddam aureum co-
 rollarium, appendit. Utebatur eadem Im-
 perator etiam in mandatis ad Reges,
 Sultanos & Toparchas. Clare Codinus
 De official. Palatii Constantinopolit:
 ὁ μέγας Λογοθέτης ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ ἐπὶ τοῦ βασιλέως
 ἀποσεβόμενα πρὸς τὴν γαλακτῆ καὶ χρυσοβουλῶν πρὸς τὴν
 Ρήγας, Σουλτάνους καὶ τοπάρχας. καὶ ἔτο μὲν ἴδιον ἔ-
 μεγάλην Λογοθέτην ὑπηρετήμα. *Magnus Logothe-
 ta disponit mandata & bullas aureas, qua ab
 Imperatore mittuntur, ad Reges, Sultanos &
 Toparchas: atque hoc quidem proprium est
 magni Logotheta ministerium. Ad Clerum
 quoque datam Bullam auream innuit
 Nicetas in Manuele Comneno libro III.
 ubi narrat Logothetam magis contra**

Stypiotam Theodorú inflammatú, quòd Imperator illi auream bullam, cum radiantibus gemmis, dedisset, mandassetque, ut in magna Blachernia Ecclesia jurijurando præesset, quo Imperij successio Alexio Hungaro & filiaæ Mariæ confirmaretur, quod munus ad Logothetæ potius officium pertinebat. Verba Nicetæ hæc sunt: ἐκὲν κατὰ καρδίας ἐτέρων αὐταίαν πληγυῖα εὐληφῶς ὁ δηλωθεὶς Λογοθέτης ἐκ τῶ Στυπιδῶτη δοθῆναι δοχεῖον, ἐρυθροδάνε διαλίθον χρύσειον, καὶ ποῖς ὄρκοις τὸν ἐπιστάτην κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναισ μέγαν νεών, αὐτῶ τῶ κρείττε διαδοχῶ ἐνεπέδον κλέξιω τε τῶ ἐξ ΟΥΓΥΡΙΑΣ, καὶ τῆ θυγατρὶ τῆ βασιλέως Μαρίας, αὐτῶ λογοθετικῶ δῆπεθεν ὀφφικίω ἦσαν ἀρμόδια.

De Argentea Phrantzes Chron. lib. ii. capite x. *Ego cum literis bulla argentea insignitis & jurejurando firmatis & multo milite missus sum, ut Athenas & Thebas in potestatem reciperem.* Luitprandus in Legat: *Tulerunt autem & alias literas argenteo signatas, atque dixerunt, Papam vestrum &cet.*

Cerea bulla utebantur ad matrem, uxorem, filium; ad Despotas verò, patriar-

triarchas , & reliquos principes honora-
 tiores Plumbea. Hic enim sensus ver-
 borum Codini Cyropalatæ De officiali.
 Aulæ Constantinopolit: ὁ παρακοιμώμενος
 τῆς σφενδόνης τῷ ἔ βασιλέως σφενδόνι λαμβάνων
 σφραγίζει ἄλλ' κηρῶ δηλαδή. εἰδαμὲ γίνεται ἀλλ' αὐτῶ
 παρὰ ἔ βασιλέως , ἢ μὴ πρὸς τῷ δεσποιναν τῷ μη-
 τέρει αὐτῶ ἢ τῷ δεσποιναν τῷ γυναικεί αὐτῶ ἢ τὸν
 βασιλέα τ' υἱὸν αὐτῶ. πρὸς ἣ δεσπότης, πατριάρχης
 καὶ ἔς λοιπὸν ἄρχοντας τῶν ἐπιματέρων, ἄλλ' μο-
 λιβδίνης βύβλης. Quæ quidem verba diserte
 testantur, Ceream & Plumbeam Bullam
 signatam fuisse ab Accubitore palæ vel
 Annuli: sic enim interpretantur τὸν παρα-
 κοιμώμενον τῆς σφενδόνης: quemadmodum
 Auream (opinor & Argenteam) à magno
 Logotheta fuisse signatam paulò ante
 dixerat. Sed Ceream quoque in Novellis
 Constitutionibus appendi solitam repe-
 rio: quod testatur solennis formula,
 δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῶ βασιλέως. καὶ ἡ ἄλλ'
 κηρῶ σαυηθῆς σφραγίς, qua multorum Impp:
 Novellæ concluduntur. Ipse etiam A-
 lexius Comnenus in quadam Novella
 Tom. II. pagina CLXXXVI. edicit, ne im-
 posterum cujuscunque Rescripti ratio
 habeatur, quod alicui judicium trans-
 missam

missam ad se litem exhibere prohibeat,
 καὶ ἂν κινναβάρεως ὑποσημασμένη τυγχάνη,
 καὶ τὴν κηρόβελον σφραγίδα φέρηται. *Licet*
minio fortè subscriptum sit, licet bulla cerea
sigillum habeat. Et Nicolaus Patriarcha
 in Synhodali epistola ad Alexium Impe-
 ratore affirmat, se accepisse ejus θείων ἐπι-
 λυσιν ἂν σφραγίδος ἐκ κηρῶ καὶ φοινικῶν αὐτο-
 χείρων γραμμάτων τὸ ἀξιόπιστον κεκτημένω.
Divinum rescriptum per sigillum cereum pu-
niceasque propria manus literas idoneè muni-
um. pag. CCLXXI.

Erat autem bulla Cerea, ut hoc quo-
 que obiter moneamus, duplex: Rubra sci-
 licet & Prasina, dicebaturque Δικηειον.
 Et utebatur quidem utraque Imperator:
 quo innuebatur ad eum pariter atque ad
 Patriarcham docendi munus pertinere.
 Balsamo de Privilegiis Patriarch: pagina
 CCCCXLIV. Ἐν τῷθεν γὰρ οἱ πρῶτοι δεσπότες καὶ αὐ-
 τοκράτορες κατηχητικῶς ὁμιλοῦσι τῷ χριστιανικῷ
 λαῷ ἢ θυμῶσιν, ὡς ἱερεῖς καὶ μετὰ δικηεῖς σφρα-
 γῖςσι. i. e. *Hinc enim usu venit, ut fideles*
principes & Imperatores Catechetico more
cum populo Christiano colloquantur, aut suf-
fitum faciant more sacerdotum, & cum cera
duplici

duplici obsignent. Sed Patriarcha tantum Prasinâ. Itaque legitur bis in Solutionibus quarundam quæstionum Manuelis: Εἶχε τὸ μὴν Ἰκλίω ἐπινεμήσεως ἡ καὶ τῆς κηρίου πρασίνου σφραγίδα.

Præter Bullam autem Ceream Prasinam Patriarcha etiam Plumbea solebat uti. Quod discimus ex Sanctis quorundam Patriarcharum, quæ extant Tomo I. Juris Græco Rom: ut libro I. Sententia Synhodaliæ Germani Patriarchæ. pagina CCXXXVI. εἶχε τὸ μὴν Ἰανίω ἐπινεμήσεως ἐκ τῆς πατριαρχικῆς, καὶ θείας χειρὸς. ἀπὸ τῆς ἡ κατὰθεν μολιβδίνης βεβῆται, ἔχουσα ἐν μέρει τῆς ὑπερῆρας θεοπίσης, παλάμας φέρουσαν τὸν κυριότατον ἡμῶν Χριστόν: ἐν ᾧ τῷ ἐτέρῳ χεράματι, τῆς Γερμανικῆς ἐλέω θεῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχίας. id est: *Habuit subscriptum, Mense Junio, Indictione v. patriarchali et divina manu. Pendebat autem infernè plumbea bulla, habens ex una parte sanctissimam Deiparam, ulnis gestantem dominum nostrum Iesum Christum, ex altera autem has literas: Germanus Dei miseratione, archiepiscopus Constantinopoleos, novæ Romæ, et œcumenicus patriarcha. Et in Manuelis pagina CCXLII.*

είχε το μηνί Ιουλίω ἐπινεμήσεως ἢ. Δεῖ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρὸς καὶ τὴν σωήθη μολιβδίνην βδέλλαν.
Habuerunt hoc, Mense Iulio, Indictione VIII.
per patriarchalem divinamque manum & solitam plumbeam bullam. Et libro Secundo in Alexij Patriarchæ, pagina c c lvi.
 Ταῦτα ἔτιω συγκεφαλαιωθέντα ἔοραθέντα καὶ Ἐπισημοδρίων τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἐν ὑπερμνήμασιν ἐντεθέντα, τῇ σωήθει Δεῖ μολιβδὸς σφραγίδι εβεβαιώθη, καὶ ἐπεδόθη μηνί Ιανουαρίω, Ἐπινεμήσεως ια. *Hæc ita summariim exposita & definita, inque confessibus religiosissimorum metropolitanorum monumentis illata, consueto plumbeo sigillo corroborata sunt & data mense Ianuario, indictione xi.* Et in Constantini Lichudis pagina c c lxi. *Εξετάθη τὰ διωρισμένα ἐκκλησιαστικῶ ἔθει ἔσφραγισθέντα τῷ Δεῖ μολιβδὸς βδέλλῳ, ἐπεδόθη μηνί Δεκεμβρίω, ἐπινεμήσεως. ιβ. Hæc ita sancita & ecclesiastico more perscripta & obsignata per bullam plumbeam, data sunt mense Decembri, indictione xii. &c.* Porro Romanos quoque Pontifices literis suis bullas plumbeas appendere solere, res est vulgo nota. Quod verò Venetorum Duces etiam literas & monumenta publica plum-

plumbo obsignant, id Alexandro Pontifici acceptum ferunt, quem Sabellicus libro vii. Decad: primæ scribit, *cum Ducem literas ad Fredericum Imperat: de fide Legatis habenda cera obsignantem conspexisset, in Ciani & aliorum gratiam mandasse, ut Ducaria deinceps literæ plumbo munitur.* Quanquam ex Obbone veteri historico refert idem scriptor paulò post, *duplici Venetos principes ad eam diem signandi forma usas fuisse, ut publica monumenta plumbo, Epistolas ac reliquos libellos cerâ communirent: Sed tum primùm Alexandro autore receptum, ut in his quoque plumbo illi utentur.* Sed de bullis quæ Imp̃, Regum, Patriarcharum & Pontificum literis appendi solebant, satis superque dictum est; hoc monendum restat; Imperatorum Ediçta vel Rescripta, etsi quidem aureo sigillo munita non erant, *χρυσόβυλλα* tamen interdum appellari, ut ex Johannis Comneni Novella, quæ statuit, *Ne quid ab Ecclesia Episcopo suo orbata Quæstor exigat,* videre est. Nā ea *χρυσόβυλλα* titulum præfert, cum tamen Cereum sigillum illi fuerit appensum. His aureis bullis

bullis Imperator manu, si Displacet, divina subscribebat, & quidem singulari quodam genere encauti. Nam Leo Imp. in L. vi. C. de diversis Rescriptis disertè vetat, sacra Rescripta alio colore, quàm purpurea inscriptione lustrari, & cocti muricis tritique conchylii ardore ea signari præcipit, atque hujus sacri encauti confectioem privatis sub gravi pœna interdicit. Etsi autem quale hoc encantum fuerit, liquido nobis non constat; tamen ex illa Leonis lege patet, Imperialia rescripta purpureis literis & encauto muriceo insigniri consuevisse. Hinc illa usitata in Bullis Aureis verba, *ἡ ερυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς χειρὸς.* Nicetas in Manuel. Comneno. libro i. *ερυθροσίμαντον γραμμα, & ἡ ερυθροδαναμῆην βασιλεῶν γραφὴν* vocat, ubi scribit Johannem Axuchum Magnum Domesticum custodiæ palatii intentum, atque id agentem, ut Manuel etiam à civibus Imperator salutaretur, literas rubras, aureoque sigillo & serico filo munitas & conchæ sanguine pictas Clero magni templi obtulisse, quibus

quibus eis argentæ monetæ nummi ad CC. minas promittebantur : eundem etiam alias rubricatas Imperatorias literas apportasse , quæ eandem summam nummis aureis designarent. Οδὲ μέγας Δομέσικος τῆς τῆ βασιλείων φυλακῆς ὑπηρετήτης, καὶ τῆ βασιλέως Μανυῆλ παρὰ τοῖς αἰσῶσι ἀναγορεύσεως, καὶ αἰμα ἐρυθροσήμαντον σφραγίδι χρυσοῦ καὶ σιλικῶ νήματι ἔμπεδον κόγχης ἀναδεδομένη αἰματι, τῶ κλήρω τῆ μαγάλων ἐπιδίδωσι, τυπῶν αὐτοῖς ἀργύρεα ἐτήσια κέρματα εἰς μνᾶς δὲ ἑκατοντοβρυχάματα. Ελέγετο ὅτι ἑτέραν ἑρυθροδανομένη βασιλείον γραφῶν ἐπιφέρειομαι τῆ Ἀξῆχον, ἀλλὰ χρυσοῦτων πάντε βραβύσκον. Et libro vi. idem Necetas autor est, Sultanum Imperatori Constantinopolitano obiecisse, τὸ πρόχειρον εἰς τὴν ἑρσπόνδησιν, καὶ τὸ φιλίας ἀπόπιδαν, καὶ συγγέειν ἐκ τῆ παραυτίκω τὰς ὑπὲρ εἰρήνης πεθίντας θεομᾶς καὶ τὸ πλείσταις μὲν ἐκείνον ἐπαίρειν φιλοδωρῶν ὑπαχέσει, καὶ βασιλικῶν ὑποσημαίνειν πάντας γραφαῖς καὶ βαφαῖς, ὀλίγα δὲ χορηγεῖν. *Facilitatem in violandis foederibus, levitatem in dissolvenda amicitia et pacis conditionibus temerè abrogandis et inanes magnorum munerum pollicitationes, quas rubricatis quidem literis insigniret, sed pauca praberet.*

Sed & Cinnabari usos Imperatores in subscriptionibus legimus : quod præter locum ex Alexij Comneni Novella supra laudatum, testatur etiam Gregorius Dialogus Epist : i. ad Leonem Isaurum, quæ extat tomo ix. Annalium Baronij. Καὶ τέως πρῶτον, καὶ ἐξάρετον, ἐπὶ τὰ σὰ γράμματα καὶ οὐκ ἀπότρεια, ταῖς βασιλικαῖς σφραγίσιν ἐσφραγισμένοι ἀσφαλῶς καὶ ἔσωθεν ἀσφαλεῖς ὑπογραφαὶ διὰ κινναβάρους ἰδιόχειρσι σὺ, ὡς εἶθιστο τοῖς βασιλεῦσιν ὑπογράφειν. h. e. *In primis autem & præcipuè, quòd litera tua & non aliena, sigillis Imperatorijs obsignata diligenter essent, & accurata intus subscriptiones per cinnabarim propria manu tua, ut mos est Imperatoribus subscribere.*

Præter hanc subscriptionem tres quoque in fronte cruces ejusdem coloris addebant, per quas tacitè scilicet jurabant, rata se ea velle quæ scriberent. Phranzes libro iii. capite iv. *Imperator manu sua, eo vidente, cruces cinnabare in fronte bulla ad confirmationem pro consuetudine exprimit, bullamq; auream Legato in manu tradit.* Tutor Imperatoris impuberis viridi colore subscribebat, quod discimus ex Ni-

ceta, qui in Alexio Man. Comneni F. testatur, Alexium Protosebastum editum impetrasse, quo continebatur, ea quibus manus Imperatoris adhuc imperberis subscripsisset, μή αἰδώς εὐπαρεσβείησι οἰεσθῆναι, εἰ μὴ πρότερον ὀφθῆεν τῷ Ἀλεξίῳ, καὶ ἀπὸ πρὸ δεξιῶν τῷ βασιλεὺς ἐπιπέσει χεῖρματι, πλὴν τῶ ΕΤΗΡΗΘΗΣΑΝ ἑπιστημάτων βασιβουλῆσιν h. e. non aliter rata fore, nisi prius Alexius ea vidisset, & colore viridi subscripsisset, **RATA SUNT.** Patriarcha verò subscriptione cærulea uti cœpit sub primis Palæologis. Cantacuzenus libro III. cap. XXXVI. Patriarcha quia gradum permutare non poterat, habitu se angustiores fecerat, & in subscriptionibus, colore cæruleo usus est. Sed quemadmodum Magno Logothetæ vel etiam Accubitori palæ curam annuli vel sigilli, quo literæ Imperatoris obsignabantur, commissam fuisse, paulò ante ostendimus: Ita etiam Chartophylax erat custos annuli Patriarchalis, quem ille à Patriarcha solenniter acceptum in pectore gestabat. Balsamon. de privileg: Patriarch: pagina CCCCLVIII. Εὐχρησίσει τῷ καὶ χεῖρματι, ὡς αἰνπε εἶποι, δακτύλιον.

λιον, καθὼς εἶπε κύριος πρὸς Μωσὴν. Καὶ ἐπιθήσεις
 τὸ λογεῖον ἐπὶ τὸ στήθος Ἐλεάζαρ, καὶ ποιήσεις δακτύ-
 λιον χρυσοῦν καὶ σφραγισθήσεις αὐτὸν ἔργον λογείων
 ποῖς χεῖλεσιν, ἐφ' ᾧ δὲ αὐτῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔστο-
 χράσεται τὰ ὀνόματα. Περὶ δὲ ἐστὶν ἡ πα-
 τριαρχικὴν βραχίονηρον τὸ ἑξῆς τῶν στήθεσιν ἔργον χαρτο-
 φύλακον ἀπὸ κηρίου, ὡς εἶπε, δοχεῖον καθεστῆκε
 λογικῶν παντῶν σφραγισμάτων. *Etiam ei porrigit
 in manum anulum aureum, sicut et Domi-
 nus ad Mojen dixit; Et impones Rationale
 super Aaronis pectus et anulum facies au-
 reum et accommodabis eum labris ipsius
 Rationalis, ut per eum nomina filiorum Is-
 raelis describantur. Et qui nam is est? Pa-
 triarchale bulloterium pro more suspensum
 ad Charthophylacis pectus, receptaculum stu-
 dij doctrinarum omnis generis. pag. CCCCLIX.
 &c. Horum magnam partem debemus
 cl. & eruditissimo Meursio, quem laudē
 sua fraudatum noluimus,*

CAPUT IX.

*Mos regis Occidentis, in Annuli cura spectata fidei
 viro mandata, Referendaris. Cancellarij unde: illorum
 officium apud veteres et dignitas. Secretum. Secreta-
 rium. Levato velo cognoscere. Velarij ad velum
 sibi.*

ATque hæc in imperio Orientis : In Occidente etiam non dissimilem morem reperio. Nam quemadmodum in Constantinopolitana Republica Logothetæ : ita apud Francos custodia & cura annuli , quo regis literæ obfigmentur , committebatur alicui spectatæ virtutis viro , qui olim *Referendarius* dictus fuit : quo munere in aula Dagoberti Regis functum esse Audoënum , præter Sigebertum in Actis anni 100xxxvii. testatur Aimoinus libro iv. de Gestis Francorum capite xli. *Ex quibus Audoënus (qui & Dado dictus est) Referendarius fuit Regis Dagoberti , filiusq; præcellentissimi viri Antharij. Qui Referendarius ideò est dictus, quòd ad eum universæ publicæ deferrentur conscriptiones , ipseq; eas annulo regis , sive ab eo sigillo sibi commisso muniret seu firmaret.* Rob. Gaguinus libro iii. histor. Francorum, hunc Audoënum vocat Cancellarium Dagoberti , ad sui seculi morem respiciens. Neque enim illa ætate ea erat Cancellarij dignitas ; quam ut ostendam postea demum in tantum crevisse , ut proximum à rege locum occuparet,

paret, non possum mihi temperare, quin ea, quæ de Cancellarijs vel ipsemet observavi, vel à Petro Pithæo, Isaacio Casaubono, Petro Colvio jampridem observata sunt, & diversis in locis sparsim leguntur, in hoc caput congeram.

Cancellariorum sub priscis Imperatoribus nulla omnino erat dignitas. neq; enim publici muneris id fuit nomen, sed tantum ministerij in aulis principum, & aliorum procerum. Erat quippe moris, ut magistratus, de negotijs pro ratione muneris quisque sui tractaturi, convenirent in aliquo loco, qui quod à vulgo secretus esset, *Secretum* vel *Secretarium* dicebatur. Donatus (Pithæus memoria lapsus Servium vocat) in libro I. *Æneid.* ad hæc verba, Tum foribus divæ. vers. ccccix. *Quomodo est, inquit, judiciorum omnium consuetudo. Ducuntur iudices usq; ad fores Secretarij, ibidemq; officium remanet; illi verò ingressi solium ascendunt & sedent.* Constantinus in L. I. C. Theodosij De officio Rector. Provinc. *Non sit venale iudicis velum, non ingressus redempti, non infame licitationibus secretarium.*

Hæc Secreta in primo aditu vela & dein-
de cancellos habebant: hos Græci vo-
cant κυκλίδας, δρυφακτιος, Polybius histo-
ria xv. θύρας δικτυωτῶν ἀφαιρούμεναι, ut & Cas-
siodorus *fenestratas januas*: Aristophanis
Scholiastes ad Vespas: Κυκλῆς ἢ θυροῦ τῆς δικασ-
τηρίας, ἢ καυκελωτῶν καλεῖται. Julius Pollux
libro viii. αἱ μὲν ἐν τῶν δικαστηρίων θύραι κυκ-
κλίδες ἐκαλεῖντο, αἷς οἱ Ῥωμαῖοι καυκελωτῆρες λέγεται.
Illa verò nunc πεπίσματᾶ, nunc περὶ πεπίσματᾶ
nunc περὶ πεπίσματᾶ dicuntur. De Can-
cellis quidem res clara est ex Ammiano
Marcellino libro xxx. ubi de quarto ge-
nere causidicorum Romanorum agit:
*Cumque intra cancellorum venerint septa ἔ-
στιν ἀγορεύειν ἀλλοτρίου τύχης ἢ σωτηρίας ἢ
ἰσχυροῦς ἀλλοτρίου τύχης ἢ σωτηρίας ἢ ἰσχυροῦς*
Et ex Basilio Seleuciæ Episcopo libro 6
de vita Theclæ: ubi loquitur de Thamy-
re, qui D. Paulum sua manu in iudicium
trahebat: εἰσὼν δὲ τῆς δικαστηρίου κυκλίδος παρελ-
θὼν ἢ οἰσὼν ἐπὶ τῆς βήματος, τῶν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων:
*cum subselliorum cancellos esset ingressus,
stans præ suggestu, huiusmodi orationem
exorsus est.* Vela verò quod attinet, ea
in causis quidem levioribus vulgaribus-
que removeri, & pandi solebant, quod
levato

levato vela cognoscere, dicebatur, id est: palam omnibus admissis, aperta fore: quomodo intelligenda est. L. v. C. De Naufragiis, ubi Honorius & Theodosius Imperatores ajunt: *De submeris navibus decernimus, ut levato velo causa ista cognoscantur.* In causis verò grauioribus, & præcipuè criminalibus, quæque amplior deliberationem requirerent, vela hæc obtendebantur, ut ita à conspectu litigantium reorum reliquique vulgi iudices secernerentur, separarenturq;: quæ de re est insignis locus D. Basilij Magni Epistola ad Eustathium Sebastix Episcopum, qui dignus totus hic legi: *εἰ γὰρ οἱ τὸ πρὸς μὲν τὰ τὰ ἀρχόντες, οὐτ' ἀντιπαρατῶν κακῶν γων θανάτω κοστὰ δικάζειν μέλλωσιν, ἐφέλκονται πρὸς τὸ εἰπεταῖσμά τε καὶ καλῶσι ἢ τὸς ἐμπειροτάτους πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν ὑποκειμένων σκέψιν. Καὶ πολλὴν αἰαχολάζουσι χρόνον, νῦν μὲν τὸ νόμον τὸ ἀσκηρὸν ὀρώντες, νῦν ἢ τὸ κρινωίαν τῆς φύσεως δυσωπόμενοι ἢ πολλὰ σενάξαντες ἢ τὴν ἀνάγκην ἀπολοφύρομενοι, δῆλοι πάντες γίνονται πρὸς ἀνάγκην ὑπηρετεῖτες τῷ νόμῳ, ἔκαστ' οἰκείαν ἢ δόλῳ ἐπάγοντες τὴν κατὰ κέλευσιν, h. e. Si enim principes hujus mundi, cum facinorosum aliquem ad mortem condemnare volunt, adducunt vela & advocant ad considerationem cause*

experientissimos quosq̄, multumque temporis
 insumunt, nunc legis rigorem contuentes,
 nunc natura communionem suspicientes,
 multumque ingemiscentes ac judicandi ne-
 cessitatem deplorantes, nemini non manife-
 stum faciunt, quòd non ex propria libidine,
 sed ex necessario legis ministerio condemna-
 tionis inferant sententiam. In eandem sen-
 tentiam quoque B. Clemens Romanus
 libro II. Constitutionum S. Apostolorum
 capite LV I. *Aspicite mundana judicia,*
quorum potestati videmus tradi homicidas,
adulteros, veneficos, sepulchrorum perfosso-
res, latrones: de quibus cum quaesiverunt
praefecti iudicio ab ijs, qui illos in iudicium
adduxerunt, demum interrogant reos, an illa
ita se habeant? Quibus affirmantibus, non
continuo eos ad supplicium mittunt, sed per
plures dies quaestiones excercent, cum multo
consilio & velo interjecto. Tandem verò is,
qui sententiam mortis in reum pronunciatu-
rus est, sublatiis manibus adversus solem, se
innocentem ab illius sanguine contestatur.
 Atque hinc jam lucem capit D. Chryso-
 stomus homil. v. in II. ad Timotheum
 ubi ait. οἱ λησῆαι ἐν μὲν τῷ δεσμοῦ τῆς ζωῆς
 αἰδεῖσθαι

αἰδεῶς ζῶσιν. ὅταν ἢ τῷ δὲ τὸ πέτασμα ἀγαγὼν
 σάση αὐτῶς, ἀλλύονται τῷ φόβῳ. *Latrones*
quoadiu custodia detinentur, securi vi-
vunt: ubi verò productos ad velum quis sti-
terit, tum jam metu dissolvuntur, quippe
jam morti propius admoti. Nam ad velum
sisti, hic nihil aliud est, quàm coram ju-
dice in judicio sisti. Qui vela servabant
Velarij dicti, ut in veteri lapide: **TI. CL.**
THALLUS PRÆPOSITUS VELA-
RIORUM DOMUS AUGUSTIANÆ.
 Qui cancellos, *Cancellarij*. Vox non ad-
 modum antiqua, cujus nullam in Dige-
 stis mentionem factam, notant viri do-
 cti: in Codicis verò titulo de Assessoribus
 & alibi, *ministerium cancellariorum* sæpius
 leges. Id verò cujusmodi fuerit, luculen-
 ter describit Agathias. Narrat ille libro I.
 Narsen ducem Justiniani, qui in Italia
 contra Gothos bellum gerebat, Raven-
 nam aliquando venisse, solis famulis suis
 comitatum ac satellitibus & iis, inquit,
 ὅσοι τῷ ἀρχῆσ αὐτῷ ὑπηρετεῖ ἐτύγχανον ὄντες. οἷς
 δὴ τὰ ἀρχεῖα ἐπεφρόνησε, τῆς ἀλλῆς εὐνοσμίας περὶ,
 καὶ ὅπως μὴ χυδῶν ἀπκοι τοῖς βελομένοις ὡς αὐ-
 τὸν εἰσιτητεῖα εἴη. τέτρες ἢ ἔθροσ Ρωμαίοισ ἐκ τῶν κιν-

αλίδων ἐπινομάζειν, καὶ τῆς ἐν τέτοις ὑπηρεσίας.
 Videmus appellari ὑπηρετας & ministros
 τῆς ἀρχῆς : præcipuumque fuisse eorum
 munus, ut ad cancellos hæerent, admis-
 siones curarent, & ne quid tumultus, ut
 fieri amat in turba, audiretur, prospice-
 rent. Simile munus hodie in curia eo-
 rum, qui *ostiarij* dicuntur; quod nomen
 hi acceperunt ab ostio, ut illi à cancellis,
 quæ pro ostio erant. Hæc prima institutio
 & antiquissimum cancellariorum mu-
 nus: Unde jam liquido apparet, cur Vo-
 piscus rem indignam & fœdam fuisse
 pronunciet, quòd Carinus Imperator
 præfecturam Urbis, omnibus, quæ intra
 urbem erant, dignitatibus antecellen-
 tem, uni ex Cancellarijs suis commen-
 dasset: *Præfectum urbi*, inquit ille, *unum*
ex cancellarijs suis fecit: quo fœdius nec cogitare potuit aliquando nec dici.

Accessit postea aliquid dignitatis huic
 generi hominum, sed multò post Carini
 & Vopisci tempora. Nam Cassiodorus
 in formula Cancellariatus libro xi. sic
 munus hoc describit, ut appareat ipsius
 ætate Cancellarium, non, ut olim, ostiarij
 munus

munus sustinuisse, verum ex parte etiam eorum, qui hodie in aulis principum à secretis nominantur, & à libellis supplicibus: Sic enim ille: *Hoc igitur laudabile præjudicium, sententiam gratiosam, militiam domesticam à XII. indictione Cancellorum tibi decus attribuit; ut Consistorij nostri secreta fidei integritate custodias: per te presentandus accedat: per te nostris auribus desiderium supplicis innotescat: jussa nostra sine studio venalitatis expedias; omniaq; sic geras, ut nostram possis commendare justiciam. Adhuc tamen, ut ibi dicitur, lucidas fores tenebat & claustra patentia.* Sic passim apud scriptores citimæ vetustatis legimus fuisse in obsequiis imperatorum regum & majorum utriusq; imperij magistratum Cancellarios, quorum ministerio variè utebantur. Nam Præfectum prætorio, cui inter cetera annonæ totius summa procuratio incumbebat, habuisse in officio Cancellarios, quos per provincias dimittebat, intelligimus ex Cassiodoro, libro XII. ubi & Campaniæ, Lucaniæ, Brutiorum, Samnij & aliarum provinciarum Cancellarij nominantur. Præfectum quoque urbi Cancellari-

cella

cellarios cum scribis in officio habuisse, indicare videtur antiquum Edictum ex autoritate Turcij Aproniani Præf. Urb. propositum, quod extat apud Briffon. lib. III. de Formulis, & Inscript. pag. 10cXLVII. *Ratio docuit utilitate suadente, consuetudine micandi summotâ, sub exagio potius pecora vendere, quàm digitis concludentibus tradere: Sed ad penso pecore, capite, pedibus, & sevo lactante, & subgulari, lanio cedentibus; reliqua caro cum pelle & interaneis proficiat venditori, sub conspectu publico fide ponderis comprobata: ut quantum caro occisi pecoris appendat, & emptor norit & venditor: commodis omnibus & præda damnata, quam Tribunus, officium, Cancellarius, & scriba de pecuarijs capere consueverant. Quæ forma interdicti & dispositionis sub gladij periculo, perpetuò custodienda mandatur. In imperio Orientis etiam Quæstori suos fuisse Cancellarios, apparet ex Novella x. Constantini Tom. II. Juris Græco-Romani: pagina CLIV. *Ἐπι ἀνοίξεως Ἀθεθῆκων, de aperiendis testamentis: ἐπειδὴ αἱ Ἀθεθῆκαι τὸ δὲ τῶ Κολαίωρι ἀνοίγονται, τοῖς ὑπερῶσι ἐν τῇ ἀνοίξει καυκῆμα-**

εἰς ὅτι τῆ σωμαγωγῆ τῶν μαρτύρων, καὶ τῶν
 ἐξ ἀδελφότητος κληρονόμων ἢ καὶ λεγαταρίων, καὶ τῶν
 δι' ἐπίστασιν χρεῖας ὀφειλόντων περισσοῦτα, παρέχε-
 ῶν νόμισμα ἐν τῷ πρωτοκαγκελαρίῳ, ἕτερον νό-
 μισμα ἐν καὶ τοῖς δυοῖν νοταρίοις, ἀνα ἡμῶν ἔνο-
 μισμασιν. *Quoniam testamenta apud Qua-*
storem aperiuntur, & in eorum apertione
cancellarij suas exhibent operas, tam col-
ligendis testibus & heredibus ab intestato
succedentibus, aut etiam legatarijs, quam
ceteris, qui ob alias causas adesse debent, soli-
duus unus primo cancellario prestabitur, &
unus item duobus notarijs, dimidius scilicet
singulis. In Constitutionibus etiam Ca-
roli Magni Cancellarius simpliciter pro
scriba & actuario usurpatur: Ut nullus
Cancellarius pro ullo judicato aut scripto
aliquid amplius accipere valeat, nisi dimidi-
am libram argenti de majoribus scriptis. Qui
verò huic ordini erat præpositus, sum-
mus & primus Cancellarius, in quanta
fuerit dignitate, ex Adalhardo Abbate,
Corbejensi Caroli Magni propinquo do-
cet Hincmarus Rhemorum Archiepi-
scopus Epist. iii. capite xvi. Apocrisarius,
quem nostrates Capellanum vel Palatij Cu-
stodem

stodem appellant, omnem clerum Palatii sub
 cura & dispositione sua regebat. Cui socie-
 batur summus Cancellarius, qui à secretis
 olim appellabatur, erantque illi subjecti pru-
 dentes & intelligentes ac fideles viri, qui
 precepta regia absque immoderata cupidi-
 tatis venalitate scriberent, & secreta illis
 fideliter custodirent. Tandem verò sub
 nostris Imperatoribus, ut & sub Regi-
 bus Francorum, eò ascendit Cancellarij
 dignitas, ut quo munere olim apud Ro-
 manos Quæstor sacri palatii, vel Logothe-
 ta apud Constantinopolitanos, eodem
 hodie in aulis principum & Regum uti-
 tur Cancellarius: qua voce etiam Δοροθέτις
 interpretatur Nicetas Choniates lib. vii.
 de rebus gestis Manuelis Comneni; ubi
 narrat Fridericum i. Imperator. Episcopo
 Moguntino Cancellario suo cum magnis
 copiis misso urbes Italicas à Papa avulsas
 sine ullo metu subegisse: ὁ μὲν οἰκείον, ὡς ἡ
 Λατίνων βέλεται φωνή, Καυκεδάριον, ὡς δ' ἑλ-
 λῶνες εἶποιεν, Δοροθέτις (ὡς ἡ ἔπος ὁ Μαργενζήης
 Ἐπίσκοπος) πέμψας μὲ πλείστης δυνάμεως. &c.
 Imò illi ipsi tres ad Rhenum Archiepisco-
 pi Electorales pro tribus Imperij Germa-

no-Romani regnis, quæ olim corpori Imperij Occidentalis inserta erant, hoc titulo insigniuntur, ita ut Moguntinus Antistes per Germaniam, Trevirensis per Galliam, Coloniensis per Italianam Cancellarij & Archicancellarij nomen & dignitatem usurpet.

CAPUT X.

Varias res annulis obfirmatas, ut templa, domus, supplicabilem, pecuniam, alia. Concham sigillis appositam. Claxendix.

Jam verò e diverticulo in viam, à qua aliquantulum aberravimus, revertamur, & alia porro recensere pergamus, in quibus obfirmatis annulos usurpatos legimus.

De templo obfirmato extat illustris historia apud Danielelem c. xiv. ubi sacerdotes Beli, Darium decepturi, ut templum annulo regio obfirmetur, postulant; quod illi postea per occultos aditus ingressi, quicquid ciborum simulachro appositum erat, cum uxoribus & liberis absumerunt, fraude per Danielelem animadversa, qui

qui in cinere , quo pavimentum clam asperferat, vestigia introeuntium & exeuntiumprehendit.

In Elide quoque obfignatam esse illam domum , in qua tres vacui lebetes Dionysio collocabantur , qui paulò post sigillo , quod integrum manserat , revulso, ab ingressis vino pleni reperti sint , tradit Aristoteles De Miraculosis Auditis : verba mihi non possum temperare , quin huc ascribam. ἐν ἡλίδι, inquit, λέγουσιν εἶναι ἡ οἰκίαν σαδίας ἀπέχον ὀκτώμαλιστα τῆς πόλεως, εἰς ὁπθέασαι τοῖς Διονυσίοις λέβητας χαλκῆς τρεῖς κενῆς. Ἔτι ἡ ποιήσαντες ὠφθαλμοῖσι τῶν Ἑλλήνων τῶν ὑπιδημένων τὸν βυλίμνον ἐξετάσαι τὰ ἀγῶνα, καὶ τὸ οἶκος κατασφραγίζουσαι τὰς θύρας. καὶ ἐπὶ δὲ ἀν μέλλωσιν ἀνοίγειν, ὑπιδείξαντες τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ξένοις τὰς σφραγίδας, ἕτως ἀνοίγουσιν. οἱ δὲ εἰσελθόντες εὐρέσκουσι τὰς μὲν λέβητας πλήρεις, τὰ δὲ ἔδαφος καὶ τὰς τείχεσ ὑγροῖς, ὡς τε μηδεμίαν ὑποψίαν λαβεῖν, ὡς τέχνη ἡνικατασκευάζουσιν. h. e. In Elide aedificium est , ut ferunt, stadijs distans octo ab urbe , in quo collocantur tres Dionysio lebetes vacui , vocatisque peregrinis, quibus scrutari hac libeat, januarum claustra sigillis obfignant , qua deinde referant. Porro ingressi lebetes vino plenos cernunt,

*cernunt, pavimento & parietibus omnibus
integris & illasis, ut artis dolosa suspicio facile
abesse videatur.*

Sic fores Gynæceorum sigillo & pessu-
lo à maritis obfirmari, queritur mulier
illa apud Aristophanem θεσμοφοραζέουσα.

Εἶτα Δὲ τῶτο ταῖς γυναικωνίπσι

Σφραγίδας ἑπιβάλλουσιν ἤδη καὶ μοχλοῖς

Τηρέντας ἡμᾶς, καὶ πρὸς ἐπιμολοτήκας

Τρεῖ φροσιμορμολύκεια τοῖς μοιχοῖς κώϊας.

De quo more etiam Menander apud Sto-
bæum, irridens eos, qui tam arctè uxores
observent.

Ὅτις ὁ μοχλοῖς καὶ Δὲ σφραγισμάτων

Σώζει δάμαρτα, καὶ ἀνδρὶ δὴ δοκῶν σοφὸς

Ματαιός ἐστι, καὶ φρονῶν ἔδεν φρονεῖ.

Ad eundem modum lapidem illum, qui
ponebatur super os lacus, in quem Daniel
demissus, & bestiis objectus erat, Rex ob-
signavit annulo suo, & annulo optimatum
suorum, ne quid fieret contra Danielem.
Daniel. capite vi. vers. xvii. Joseph. libro
x. Antiquit. capite xii. Quomodo & lapis
sepulchri, in quod Salvator noster illatus
fuit, à Pharisæis obsignatus legitur. Matt.
capite xxvi. vers. ultimo.

Supellectilem atque adeo penum
 universam ab attentis patribus familias
 annulo obsignatam, nequid negligentia
 aut furto periret, testatur Plinius libro
 xxxiii. capite i. *Qua fuit illa Priscorum
 vita, qualis innocentia, in qua nihil signaba-
 tur? At nunc tibi quoque & potus annulo
 vindicantur à rapina.* Plautina mater fa-
 milias in Casina:

Obsignate cellas, referte huc annulum ad me.

Et Sigaltrio servus in Persa Act. II. Scen. II.

*Id demum lepidum est, tripartitos homines, vestulos,
 avidos, aridos,*

*Bene admordere, qui salinum servo obsignant
 cum sale.*

Martialis libro ix.

Nunc signat meus annulus lagenam

Persius Sat. VI.

Et signum in vapida naso tetigisse lagenam.

Tertullianus in Apolegetico capite VI.
 matronam quandam olim ob resignatos
 cella vinaria loculos, inedia à suis necatam
 scribit. Et matrem Ciceronum lagenas
 etiam inanes obsignasse, ne dicerentur, inanes,
 aliqua fuisse, quæ furtim essent exsiccata,
 legimus in Epistola Qu: Fratris ad Tiro-
 nem libro XVI. Hujus moris meminit &

Theo-

Theophrastus in Chararacteribus, ubi inter notas hominis *απιστ* refert, si quis in lecto cubans uxorem interroget, *ει κεν κλεικε τω κισωτον, η ει σεσημαντω το κινεχρον, η ει ομοχλος εις τ' θυραν τω αυλειω εμβεβλητω.* i. e. *an capsam bene clauserit, aut probe sit arca obsignata, an vestibuli foribus pessulus sit obditus.* Juvenalis de homine sordido loquens, Satira XIV.

Ipsē quoq; e furient, nec enim omnia sustinet unquam

Mucida cœrulei panis consumere frustra:

Hæsternum solitus medio servare minutal

Septembri, nec non differre in tempora cœna

Alterius concham, æstivi cum parte lacerti,

Signatam, vel dimidio putriq; siluro.

Irrisus ob hanc rem à Parthis suis fuit Venones Phraatis filius, quod diversus à majorum institutis, Græcos haberet comites, & vilem etiam supellectilem annulo obsignaret. Tacitus libro II. *Annal.* *Irridebantur & Graci comites ac vilissima utensilium annulo clausa.*

Solebant autem hujusmodi signa olim regi & occultari concha, fortean ne vel per imprudentiam violarentur, vel alij in fraudem similia sculperent. Dicta illa concha *Claxendix.* Priscianus libro V.

Claxendix, significat concham, quã signum tegitur. Plautus Vidularia: Apposita est claxendix, at, ego signi dicam quid sit.

Sed cur hæc in obsignandis domi rebus diligentia, modò ne modum excedat, adhibenda sit, rationem affert Clemens Alexandrinus libro III. Pædag. xi. ubi cum dixisset, fœminis datum esse anulum aureum, non ad ornatum, sed ad signandum ea, quæ domi custodienda sunt, propter curam domesticam, quæ illis incumbit; statim subiungit: *εἰ γὰρ οἱ πάντες ἦσαν παιδαγωγούμενοι, εἶδεν τῶν σφραγίδων εἶδει. Ἐπίσης ὄντων δικαίων καὶ οἰκετῶν καὶ δεσποτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀπαιδευσία πολλὴ ἐκδιδοσι πολλῶν εἰς ἀδικίαν, σφραγίδων εἰδείθημεν.* *Si omnes à Pedagogo reditè instituti essemus, supervacua essent signacula, omnibus ex æquo bonis, servis, dominisq. Sed quoniam aut nulla aut mala institutio causam magnam præbet injuriæ, opus habuimus sigillis.* Quo pertinet ridiculum illud Neronianum de furace servo, apud Cicer. libro II. de Orat. in Jocis, nimirum solum esse, cui nihil sit nec obsignatum nec occlusum, quod idem in bono servo dici solet. Quemadmodum enim servo bonæ fidei

herus

herus omnia committit , nihil annulo
 obsignat , nihil claudit ferâ : Ita servus
 furax omnia resignat & recludit. id quod
 testatur lepida illa de Lacyde narratiun-
 cula , quæ extat apud Diogenem Laër-
 tium libro iv. de vitâ Philosophorum.
 Ἐπειδὴν γὰρ ἡ Περσέλοι ἔταμειν , σφραγισμῶν
 παλιν εἰσὼ τὸ δακτύλιον Ἀφ' τῆς ὀπῆς ἐρρίπτει , ὡς μη-
 δεποτε αὐτῷ περὶ αἰρεθείη , καὶ ἡ βασιλευσίνων δού-
 κειάων . Μαθὼν τὰ δὴ τὰ τοιαῦτα φερεπόντια ἀπε-
 σφραγίζε , καὶ ὅσα ἐβέλετο , ἐβάσαιζεν . Ἐπειτὸ πῦν
 δακτύλιον Ἀφ' τῆς ὀπῆς ἐνίει εἰς τὴν σόκον . Καὶ τὰ τοιαῦτα
 ποιεῖ . τὸ εὐδεπώποτε ἰφωρεθή . hoc est Cum ex pe-
 na promere quicquam voluisset , obsignato
 aditu , rursus annulum per foramen intrò ja-
 culabatur , ut nihil inde ex reconditis rebus
 tolleretur . Id cum animadvertissent famuli ,
 resignabant , quæ signata erant , & quæ voluis-
 sent , inde tollebant , & deinde annulum in
 porticum per rimam immittebant : idq; cum
 sæpe facerent , nunquam deprehendi potue-
 runt . Ad hunc morem resignandi & obfi-
 gnandi annulo ea , quæ asservare volu-
 mus , alludit Theognis non procul ab ini-
 tio suæ Elegiæ :

Κύρνε σοφιστοῦ μὲν ἐμοὶ σφρηγὶς ἔπι κείσθαι
 τοῖς δ' ἐπεὶν λέσθαι δ' ἔποτε κλεπταμένη.)
 Quod ingeniosissimus Caspar Barthius sic
 reddidit :

Annulus in signum hac scissenti Cyrae prematur.
Qui lateat nunquam surripiente dolo.

Et Lucianus Epigrammate, quod extat
 libro i. Antholog. Tit: LI. εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφρηγὶς ἔπι κείσθαι.
 Κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων Φυλακὴ.

Arcanis dictis linguam obfirmare memento :
Dictorum majus depositum est opibus.

Atque huc pertinet memorabile illud A-
 lexandri Magni factum, qui cum aliquan-
 do arcanas quasdam literas à matre Olym-
 piade ad se scriptas Hephæstioni legen-
 das dedisset, annulum digito detractum
 ori ejus admovit, hac ratione silentium
 illi imperans, ne quas ipsi monstrarat li-
 teras, aliis vulgaret. Plutarch. in Alexan-
 dro. Πολλάκις ἢ πάντα τῆς Ὀλυμπιάδος γε-
 φέσης, ἐφύλαττεν ἀπόρρητα πάντα γραμμάτια, πλὴν
 αἰπαξὶς Ἡφαιστίωνος, (ὡς περ εἰώθη,) λυθεῖσαν ἔπι-
 σαλὴν αὐτῷ συναναγνώσκοντος, ἐκ ἐκάλυψε, ἀλλὰ
 τὸν δακτύλιον ἀφελόμενος τὸν αὐτῆς, προσέθηκεν
 αὐτῷ ἐκεῖνε σφραγὶδα τὴν σφραγίδα. h. è. Ea cum i-
 dentidem ad ipsum scriberet Olympias, ser-
 vabat

uabat in abdito epistolas, nisi semel Hephæstioni (ut asseuerat) solutam epistolam secum legenti non vetuit, verum detracto annulo digito, sigillum ori illius admoovit.

Præterieram pæne morem obsignandi pecuniam in sacculo, vel cista conditam, si fortè eam vel apud nummularios vel in æde sacra deponere volebant: cuius ritus crebra fit mentio apud Jurisconsultos, ut in L. i. §. Si pecunia in sacculo signato deposita sit: & §. Si cista signata deposita sit, D. Depositi. Item in L. xxix. Si sacculum vel argentum signatum deposuero. D. eodem. Item in L. viii. Et sacculum cum signatorum signis obsignavit. D. de lege commissoria. Item in L. xxxix. Si soluturus pecuniam tibi tuo jussu signatam, eam apud nummularium deposuerim, tui periculi eam fore, Mela libro x. scribit: quod verum est, cum eo tamen, ut illud spectetur, an per te steterit, quo minus in continenti probetur. D. De solutionibus. Item in L. i. §. Sin autem socius vel socij recusaverint pretium accipere, licentiam ei damus offerre hoc per publicas personas & sigillo impresso in eadem sacram deponere, C. De Comuni seruo

servo manumisso. Extat hujus obſignationis inſigne exemplum apud Apul. libro x. Metamorph. *Sed ne fortè aliquis iſtorum, quos affers, aureorum nequam vel adulter reperiatur, in hoc ipſo ſacculo conditos eos annulo tuo pranota, donec altero die numulario præſente comprobentur. Sic inductus, ſignavit pecuniam: quam exinde, ut iſte repræſentatus eſt iudicio, juſſi de meis aliquem curriculo tabernâ promptam afferre: & ecce prolatam coràm exhibeo, videat, & ſuum ſigillum recognoſcat. Et aliquanto poſt. Qui præter iudicij religionem cum fidem ſuam coràm lacerari videret, multiplicato ſtudio verberonem illum contendit redarguere, donec juſſu magiſtratum miniſteria publica contrectatis nequiſſimi ſervi manibus, annulum ferreum deprehenſum cum ſigno ſacculi conferunt: qua comparatio præcedentem robaravit ſuſpicionem.*

Non etiam ſilentio prætereundum eſt, quod Cn. Pompejus, cum in Sicilia bellum gereret, audiretq; milites flagitioſè vivere, illorum gladijs ſigillum impreſſit, quod qui amoviſſet, huic pœna inflig-

infligebatur. Ἀνδρῶν ἢ τῆς σφραγίδος τινῶν ὁδο-
 πρῶν ἀπακτεῖν, σφραγίδας τῶν μαχαίρων αὐ-
 τῶν ἐπέβαλεν, ἢ ὁ μὴ φυλάξας ἐπολάζετο.
 in vita Pompeij. De Votorum obfigna-
 tione videndus nobilissimus D. Janus
 Rutgersius noster libro v. Var. Lect. ca-
 pite v. ubi multis accuratè docet, vete-
 res vota concepta tabellis inscripsisse,
 obfignasse, Deorum genibus plerumque
 affixisse, & tandem votorum compotes,
 eas tabellas solvisse, hoc est, lacerasse, ac
 Dijs reddidisse ea, quæ daturos se pro-
 miserant.

CAPUT XI.

De sculptura annulorum. Δακτυλιογλύφοι.
 Flaurari⁹ sigillarius. σφύρις. Deorum imagines in an-
 nulis gestatas. Pythagora scitum: ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα
 θεῶν μὴ φέρεειν explicatum. Mos supersticiosorum,
 qui se iurari putabant gestatione alicujus simulacri.

AD Signa jam propero, id est, imagi-
 nes Annulorum sigillaritorum.
 Hæ initio quidem insculpebantur
 cælabanturque in ipso metallo, ex quo
 annuli facti erant: augente verò luxu-
 riâ, etiam in ipsis gemmis. Disertè id

tradit Attejus Capito apud Macrobiū
 libro vii. capite xviii. *Imprimebatur autem
 sculptura in ipsā materiā annuli, sive ex
 ferro, sive ex auro foret.* Postea usus luxu-
 riantis etatis signaturas preciosis gemmis ce-
 pit insculpere, & certatim hac omnis imita-
 tio laceffivit, ut de augmento precij, quo spat-
 pendos lapides parassent, gloriarentur. *Et
 autem Claudij Cæsaris principatu nullas
 admittebant gemmas in annulis cæta-
 tas sculptasve, sed auro ipso signare tum
 moris erat, teste Plinio libro xxxiii. cap. ii.
 non tamen ille mos diu duravit, & paulo
 post tam in gemmis, quam metallo ima-
 gines fingi cælarq; jus fuit. Qui verò gem-
 mas auro includebant, vel signa gemmis
 & auro incidebant insculpebantve, Græcis
 δακτυλιόγλυφοι dicebantur. Hieronymus
 in Hieremiam capite xxiv. *artifices inclu-
 soresque auri atque gemmarum* vocat. Au-
 gustinus libro xxi. de Civitate Dei capite
 iv. *aurifices insignitoresque gemmarum.* Ve-
 tus Inscriptio *Flaturarios sigillarios.* pag.
 cxxxviii. N. vi.*

C. JUNIO

C. JUNIO THALATIONE

C. MÆCENATIS LIBERTO

FLATURARIO

SIGILLIARIO

C. JUNIUS EVOCATUS FELIX

T. T. DD.

Atque hujusmodi *δακτυλιογλύφον* fuisse

Mnesarchum Pythagoræ patrem, tradit

Diogenes Laërtius in ejus vita libro viii.

Lapis autem, quo annularij gemmas ab-

stergent, dicitur *Σμύεις*. Dioscorides libro

v. capite cxxiii. *σμύεις λίθος ἔστιν, ἢ πρὸς ψήφους*

οἱ δακτυλιογλύφουι σμήχουσι.

Porro non erant annulorum sculptu-

ræ, ut hodie, gentilitiæ ac familiares, sed

fiabant pro cujusque libitu: interdum

etiam habebant aliquid significationis

occultæ. Quod ut planum fiat, plerasq;

quarum apud priscos scriptores mentio

fit, recensebo, facto initio à Deorum Ima-

ginibus, quas annulo insculpi olim ne-

fas fuit, & quidem, ut apparet, ex scito

Numæ, quem Plutarchus scribit vetuisse,

DE o hominis aut bestiæ alicujus formam

tribuere. *ὡς ἔτε ἕστιν ἀφομοιῆν τὰ βελτίονα πρὸς*

οἰκιστῶν. *χίρσ-*

χείροσιν, ἕτε ἐφ' ἅπτεσθαι θεῶν διωατὸν ἀλλως ἢ νοῶσθαι.
 h. e. *tanquam fas non sit augustiora exprime-
 re humilioribus, nec fieri queat, ut quis
 DEUM aliter, quàm mente assequatur.*
 Atque ex hoc eodem fonte promana-
 vit quoque Pythagoræ symbolum: *ἐν δακ-
 τυλίῳ εἰκόνα Θεοῦ μὴ περιφέρειν.* Quod Cle-
 mens Alexandrinus libro v. Stromatōn
 ita effert, & interpretatur. *Δακτύλιον μὴ
 φέρειν, μὴ δ' εἰκόνας αὐτοῖς ἐγχαράσσειν Θεῶν, πάρε-
 ρεγγύα ὁ Πυθαγόρας. ὥσπερ Μωϋσῆς πρὸς πολλοὺς
 ἀμαρτήδων ἐνομιόβητησεν, μηδὲν δεῖν γλυπτὴν ἢ χαρα-
 πτὴν ἀγαλμάτε ἢ ἀπεικόνισμα ποιῆσθαι ὡς μὴ τοῖς
 αἰσθητοῖς περισυνέχωμεν, ὅτι ἢ τὰ νοητὰ μετὰ μὲν
 ἐξ ἀπειλῆς ἢ τὴν ἑ θεῶν σεμνότητα ἢ ἐν ἐπιμύ-
 τῆι ὁψέως σιωπῆσθαι, καὶ τὴν νοητὴν εἶσαν δι' ὅλης
 σιβαζέσθαι, ἀπεικόνειν ἐστὶν αὐτῶν δι' αἰσθήσεως.*
*Non esse gestandos annulos, neq; DEORUM
 imagines esse ijs in sculpendas, præcepit Py-
 thagoras: Sicut Moyses multis ante seculis
 apertè legem sanxit, nullam oportere sculpti-
 lem vel pictam vel fictam imaginem simula-
 crumve facere, ut sensilia minimè attende-
 remus, sed ad ea transiremus, quæ percipiuntur
 intelligentia. Vt DEI enim majestas
 vilis ἔ contempta reddatur, efficit, quæ in
 promptu est videndi consuetudo: ἔ qua in-
 telli-*

δόξαν καὶ λόγον μὴ περιχρησάμενος, μηδὲ φανερόν ἔχων,
μηδ' εἰς πολλὰς περιφέρειν. Οὐκ ἔστιν αὖτε ἡμετέραν ἢ τὴν

Sed redeo ad Romanos, apud quos
etsi quidem (ut dictum & Attejus Capito
disertè affirmat) fas non erat Deorum
formas annulis insculpi: Video tamen
illos hunc morem migrasse, & cum aliorum,
tum Ægyptiorum numinum iniu-
gines in annulis gestasse. Unde Plinius
perstringens hanc consuetudinem libro
ii. capite vii. *Alijs nullus est Deorum respec-
tus, alijs pudendus: Externis famulantur
sacris, ac digitis DEOS gestant.* Et libro
xxxiii. capite iii. *Fam verò etiam Harpo-
cratem statuasque Ægyptiorum numinum
in digitis viri quoq; portare incipiunt.* Non
ignoro, hæc loca de annulis magicâ arte
formatis exponi. Sed nihil impedit, quo-
minus etiam intelligamus de supersti-
tione illorum, qui simulacrum alicujus
numinis, à quo se iuvare putarent, quo-
tidie circumferebant. Sic Veneris ar-
matae effigiem gestabat C. Julius Cæsar.
Dio libro XLIII. τότε ὄλον τῆς Ἀφροδίτης πῶς
ἀνέκειτο, καὶ πείθειν πάντας ἠθέλει, ὅτι καὶ ἀνδρας πῶς
ἄρας ἀπ' αὐτῆς ἔχει. καὶ ἄρα τῆτο ἢ πὺ γλύμμα
αὐτῆς

αὐτὸς ἐνομιλῶν ἐφόρει, καὶ αὐτοῖς αὐτὸν οὐκ οὐκ ἐπέ-
 σεις καὶ μεγίστοις ἐποιεῖτο. Omnino enim *Venerem*
celebat, à quâ se etiam forma quandam ve-
nustatem habere persuadere omnibus nite-
batur. Ideo sculptam *Veneris armata ima-*
ginem gestabat, eâque tesserâ in rebus sum-
mis plerumque utebatur. De *Asclepiade*
Philosopho, qui illis temporibus vivebat,
Am. Marcellinus libro xxii. narrat, ipsum
Dea Cœlestis argenteū breve figmentum, quo-
cunq; ibat, secum solitum efferre. Tale quid
 fuisse videtur, quod *Apulejus* habuit su-
 dario linteo involutum: de quo ipse in
Apologia. Nam morem mihi habeo, quoquo
 eam, simulacrum alicujus *DEI* inter libellos
 conditum gestare.

Nec solùm *DEI* alicujus simulacrum;
 sed & hominis pro *DEO* habiti vel He-
 rois interdum ferebant: ut *Alexandri*
Magni imaginem familia *Macrianorum*.
Trebellius Pollio de *Quieto* uno ex xxx.
Tyrannis. Videtur mihi non pratercun-
 dum de *Macrianorum* familiâ, qua hodieq;
 flaret, id dicere, quod speciale semper habue-
 runt. *Alexandrum Magnum Macedonem*
 virum auro & argento, mulieres in reticu-
 lis &

lis & dextrocherijs & in annulis in omni
 ornamentorum genere exsculptum semper
 habuerunt ; eò usque ut tunica & limbi
 & penula matronales in familiâ ejus ho-
 dieq; sint , qua Alexandri effigiem delicijs
 variantibus monstrent. Vidimus proximè
 Cornelium Macrum in eadem familia virum,
 cum canam in templo Herculis daret , pate-
 ram electrinam , qua in medio vultum Ale-
 xandri haberet , & in circuitu omnem histo-
 riam contineret , signis brevibus & minutulis
 Pontifici propinare : quam quidem circum-
 ferri ad omnes tanti illius viri cupidissimos
 jussit. Quod idcirco posui, quia dicuntur ju-
 vari in omni actu suo , qui Alexandrum ex-
 pressum vel auro gestitant, vel argento. Sed
 de Deorum imaginibus hæc quidem mi-
 hi in mentem veniebant : unum addo,
 nostris temporibus Viglium Zuiche-
 mum præstantissimum Jurisconsultum,
 Pallade signare solitum , teste Mureto in
 Catilinarias orationes Ciceronis, qui re-
 fert , se aliquot Erasmi Roterdami epi-
 stolas vidisse , quæ omnes signatæ fue-
 rint Terminò , additis duabus vocibus:

NULLI

NULLI CEDO, non sine suspitione
arrogantiæ.

CAPUT XII.

*Effigies majorum, amicorum, Regum, Principum
annulis insculptas, Principum imagines in annulo gestare
non semper licitum, nec tutum fuisse.*

SEquitur jam de Imaginibus Huma-
nis, quas annulis insculptas legimus.
Solebant autem plerumque effigiem
alicujus ex Majoribus in annulis gestare,
qui tamen illis, si à majorum virtute de-
generabant, detrahebatur. Valerius
Max. libro III. capite v. De Africani filio
loquens, id disertè ostendit, *Cn. Scipio supe-
riori Africani filius prætura petitor candidam
togam adeo turpitudinis maculis obsolescentem
in campum detulit, ut nisi gratia Cicerei, qui
patris ejus scriba fuerat, adjutus esset, ho-
norem à populo impetraturus non videretur.
Quanquam quid intersuit, utrum repulsam,
an sic adeptam præturam domum referret?
Insuperque è manu ejus annulum, in quo
caput Africani sculptum erat, detraxerunt.
Sic Pub. Lentulus Sura quoq; avi sui ima-
gine*

gine in signando utebatur. Cicero III. Catil. Tum ostendi tabellas Lentulo & quaesivi, cognosceretne signum: Annuvit. Est vero, inquam, signum quidem notum, imago aui tui, clarissimi viri, qui amavit unicè patriam & cives suos, qua quidem te à tanto scelere etiam muta, revocare debuit. Aut ex Amicis. Ovid. libro I. Trist. Eleg. VI.

Hac tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,

In digito qui me fersq; refersq; tuo.

Effigiemq; meam subvo complexus in aure:

Charta religati, qua potes, ora vides.

Sic Epicuri imaginem in annulis habuere familiares ejus: Cic. libro V. de Finibus. Nec tamen Epicuri licet oblivisci, se cupiam: cujus imaginem non modò in tabulis nostri familiares, sed etiam in poculis & in anellis habent. Et Commodum Imp. signo Amazoniæ (ea erat Concubina Martia, quam pictam in Amazone diligebat) literas signare solitum, videre est ex ipsius epistolâ ad Clodium Albinum, quam in hujus vitâ Julius Capitolinus recitat, ubi inter cetera sic loquitur; Quia & super hoc ad procuratores meos literas misi, quas ipse signatas excipies signo Amazoniæ. Nec

III Nec amicorum tantum aut Majorum, sed & Regum ac Principum imagines gestabant. Aristomenem Agathoclis imaginem in annulo gestasse tradit Polybius libro xv. Callicratem Ptolemæi adulatorem ὀδυσεύας εἰκόνα ἐν τῇ σφραγίδι περιφέρειν solitum, autor Athenæus libro vi. Dipnosoph: pagina c c l x i i i. Alexandri Magni effigie Augustum, ipsius verò Augusti principes insecutos signasse narrat Sueton. capite l. & Dion libro l. i. qui tamen Galbam excipit, & sigillo à majoribus accepto usum scribit. De Constantino Magno legimus, illum Chersonitis inter alia laborum pro Imperio Romano exantlatorum præmia etiam annulos aureos in quibus imago sua erat expressa, donasse, ut quas per occasionem ad se missuri essent, relationes supplicationesque, ijs signarent, & ipse earum nuncios inde dignosceret. Verba Constantini Porphyrogeniti in libro de administrando imperio capite l i i i. hæc sunt. Καὶ πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς ὑμῶν ἀνοίας διδομεν ὑμῖν, καὶ δακτυλίους χρυσοῦς ἐκτυπέντας τὰς ἡμετέρας εὐσεβεῖς εἰκόνας, δι' ὧν τὰς κατὰ κρηρὸν μεγάλας ἀπιστίας

ὅτι ἡμῖν παρ' ὑμῶν ἀναφορᾶς τε καὶ δεήσεως σφρα-
 γίζοντες ταύτας, γινώσκουσιν ἡμῖν ἀποδείκνυτε τὰς
 ἑαυτῶν πρέσβεις. Sic Meletij Episcopi sui
 imaginem in annuli pala expressam ge-
 stasse Antiochenses, tradit Chrysostronus
 orat. de laudibus Meletij. Nec in auro so-
 lum, sed & ferro Imperatorum imagines
 insculpebantur: Unde Nazianzenus, ut o-
 stenderet, Sacramentorum dignitatem
 non ab hominibus aut ministris eorum
 dependere, elegantem sumpsit simili-
 tudinem in Oratione, *Eis τὸ ἅγιον βαπτίσματος*
pagina CCXLV. ἔσω χρυσοῦς, ἔσω σιδήρεος, δακτυ-
λίοι δ' ἀμφοτέροι, καὶ τὴν αὐτὴν ἐγκεχαρᾶσθαι τῶν
εἰκόνα βασιλικῶν, εἶτα κηρῶν ἐκτυπέτωσαν, π-
δοίσει σφραγὶς αὐτῆ τῆς σφραγίδος ἐκείνης; ἔδεν
ἑπίγνωθι τὴν ὑλὴν ἐν τῷ κηρῷ, κὰν ἦς σοφώτατος.
Εἶπέ π μὲν τῷ σιδήρει, π δὲ ἔχρυσῷ τὸ ἐκσφραγι-
σμα, καὶ πῶς ἐν ἐστὶ; Τῆς γὰρ ὑλῆς τὸ διάφορον, καὶ τῷ
χαρᾶκτῆρος. ἔτω ἔσω σοι πᾶς βαπτίσεως, κὰν τῆ πο-
λιτείας προέχει, ἀπ' ἧς ἔβαπτίσματος δύναμις
ἴση καὶ τελειοποιῶς σοι πᾶς ὁμοίως ὁ τῆ αὐτῆ πῆσθ
μεμορφωμένος. Sint annuli duo, aureus hic, fer-
reus alius: uterq; eadem regia imagine scul-
ptus. Cera ambo imprimantur, quid inter-
signum hoc ἔ illud intererit? nihil. Discerne-
materiam in cera, etiamsi sapientissimus ext-
stas.

stas. Dic quodnam ferri, quodnam auri sit signaculum. Sed quo pacto unum est? Quia, inter materiam, non characterem est diversitas. Ita & tibi sit omnis baptisator, qui tametsi conditione excellat, equalis tamen baptismatis vis est, ac unusquisque equalis tibi sit expurgator, qui fide eadem est formatus.

Sed de Cæsarum imaginibus notandum, Claudij principatu fas non fuisse, imaginem Principis in annulo aureo gestare, nisi quibus admissionum liberti jus illud dedissent. Ita enim intelligendus est locus Plinii libro xxxii. capite iii. *Fuit & alia Claudij principatu differentia in his solis, quibus admissionum liberti jus dedissent imaginem Principis in annulo ex auro gerendi, magna criminum occasione: quæ omnia salutaris exortus Vespasiani Principis abolevit, equaliter publicando Principem.* Magna autem cautio adhibenda erat ijs, qui Principis imaginem gestabant, ne delatoribus calumniandi occasio præberetur. Nam sub Tiberio capitale erat, teste Sueton: capite lviii. circa Augusti simulacrum servum cecidisse, vestem mutasse,

nummo vel annulo effigiem impressam latrine aut lupanari intulisse. Imò matulam sumere ea manu, quæ annulum principis imagine signatum habebat, crimini dabatur. Cujus rei memorabile exemplum extat apud Senecam libro III. de Beneficiis capite XXVI. Cœnabat Paulus Prætorius in convivio quodam, imaginem Tiberij Cæsaris habens ectypa, & eminente gemma. Rem ineptissimam fecero, si nunc verba quasihero, quemadmodum dicam illum matulam sumpsisse. Quod factum simul & Maro ex notis illius temporis vestigatoribus notavit. At servus ejus, cui nectebantur insidia, ei ebrio annulum extraxit. Et cum Maro convivas testaretur, admotam esse imaginem obscenis, et iam subscriptionem componeret, ostendit in manu sua servus annulum. Cui non multum absimile, quod Philostratus narrat in vita Apollonij, quendam impietatis damnatum, quòd servum suum verberasset, qui drachmam argenteam Tiberij imagine signatam gestabat.

Quid? quod etiam sua ipsorum imagine insignitos gestabant annulos. Ecce in Pseudolo, scena I.

Ea causa miles hic reliquit symbolum

Expressam in cera ex annulo suam imaginem.

Idem fecit Augustus Cæsar: Nam is initio quidem in diplomatibus libellisq; & epistolis signandis Sphinge, mox imagine Alexandri Magni, novissimè verò Dioscoridis manu sculpta utebatur, teste Suetonio. Neque enim semper idem signum usurpabant, sed mutabant pro libitu, aut si casu amisissent; quod planum ex Trinummo Scena: *Vt mihi rem:*

Nonne arbitraris eum adolescentem annuli

Paterni signum nevisse? Mc. Etiam tu taces?

Sexcenta ad eam causa possunt colligi:

Eum quem habuit perdidit, fecit novum.

CAPUT XIII.

Varia animalia, historias item & fabulas, res inanimatas, literas Hieroglyphicas & alia annulis insculpi solita. Symmachus explicatus. De annulis Christianorum.

Sed Sphinx Augusti me monet, ut jam etiam aliquid agam de imaginibus Brutorum animalium, quæ in annulorum sculptura usurpari solebant. Sphinge Augustum inter initia signasse diximus: duas enim (ut Plinius ait libro xxxvii. c. i.

*in matris annulis jam indiscreta similitudinis
 invenerat. Altera per bella civilia, absente eo,
 amici signavere epistolas & edicta, qua ratio
 temporum nomine ejus reddi postulabat, non
 infaceto lepore accipientium: & Enigmata
 afferre eam Sphingem. Sed Augustus postea
 ad evitanda convicia Sphingis, Alexandri
 Magni imagine signavit. Imaginem Sphin-
 gis nummo insculptam in honorem Au-
 gusti, qui ea signare solitus, affert Seba-
 stianus Erizzo libro II. de Numismatis
 Antiquis pagina x. Mœcenas Ranam usur-
 pabat, idem Plinius: Quin etiam Mœcenatis
 Rana per collationem pecuniarum in magno
 terrore erat. Pompejus Magnus in gemma
 habebat Leonem Μαχαιροφόρον teste Plutar-
 cho. Galba Imp: imagine Canis ex navis
 prorâ prospectantis, signo, quod à maio-
 ribus suis acceperat, utebatur. Dio lib. II.
 ἔτος γὰρ θεωρονικῶν πινι σφραγίσματα Κύνος ἐκ πρῶ-
 ρας νεῶς θεωκύνπτονται ἔχοντι ἐνόμισεν. Apud Æ-
 gyptios Scarabæum viris bellicosus annuli
 sculpturam fuisse, tradit Plutarchus lib:
 de Iside: τοῖς ἡ μαχίμοις Κάνταρθῶ ἦν γλυφῆ
 σφραγίδος: Et addit causam: ἔ γὰρ ἐστὶ Κάνταρθῶ
 θῆλυς, αἰλλὰ πάντες ἀρσενες, hoc enim inse-
 ctum*

etum sexu fœmineo caret, omnes sunt masculi. Eadem Ælianus libro x. de Animalib: capite xv. Αἰγυπτίων ὅι μάχιμοι ὄπι τῶν δακτυλίων εἶχον ἐγγεγλυμμένον κένταρον, αἰνιτισμῶς ἔνομοθετα, δεῖν ἀρρένας εἶναι πάντας πάντη τὸς μαχομένους ὑπὲρ τῆς χώρας, ἐπεὶ καὶ ὁ κένταρος Θηλείας φύσεως ἔμετειλιχεν. *Egyptiorum bellatores Scarabeum in annulis insculptum habere solebant: ex eo adumbrante Legislatore solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quòd Scarabeus fœminineo genere careat.* Areus Lacedæmoniorum Rex cum ad Oniam Pont. Max: scriberet, *Aquila sigillo usus est, draconem unguibus tenentis: ἡ σφραγὶς ἐστὶν αἰετὸς δράκοντος ἐπιλημμένος.* Joseph. libro xii. capite v. Porro etiam *historia* aliqua vel *fabula* annulis insculpebatur. Talis ille Darij Persarum Regis, qui in sigillo sculptum habuit equum, δι' ὃν χρημεπίσαντα ἐβασίλευσεν *per quem hinnitum edentem rex factus fuit,* ut notat Thuecydidis Scholiastes. *Historiam* vide apud Justinum libro i. postremo. Talis erat ille, quem auspicienti Neroni obtulit Sporus, de quo Suetonius capite xlvj. *Sporus annulum muneri obtulit:*

tulit: *cujus gemma sculptura erat, Proserpina raptus.* Talis ille Amphitruonis apud Plautum, *cujus sphragisma, Sol exoriens quadrigis vectus:*

— SO. *Vbi patera nunc est?* ME. *in cistula.*

Amphitruonis obfignata signo. SO. *signi dic quid est?*

ME. *Cum quadrigis Sol exoriens: quid me captas carnifex?*

Non dissimile huic publicum sigillum Loerorum Hesperiorum, qui & Ozoli dicti, cui Hesperum stellam fuisse insculptum Strabo scribit libro ix. *ἔχασίτε δὲ τῆ δημοσία σφραγίδι τὸν Ἑσπερον ἀστὲρα ἐγκεχαράγμενον.* Talis quoque ille Regum Persarum, quorum sigillo insculptam fuisse imaginem Rhodogunes disjectis capillis prædiræ, autor Polyænus libro viii. Verba ejus hæc sunt: *Ροδογύνη λαομένη τὰς τείχας ἐρρύπτετο. ἦκε τις ἀγγέλλων ἔθνος ὑπὸ πύργον ἀφ᾽ ἑστηκεν ἠδὲ ἐκδοκρυψαμένη τὰς τείχας, ἀλλὰ ὡς εἶχεν αἰνοῦσα μὲν, τόντε ἵππον ἀνέβη, καὶ τὴν εὐσπῆν ἐξήγαγε καὶ ὤμοσε μὴ δεύτερον δοκρῦσαι τὰς τείχας, εἰ μὴ κρεττήσῃ τῶν δόκων τῶν, καὶ δὴ πολλῶν χρόνων πολεμήσασα, ἐκρήτισε. Μετὰ τὴν νίκην ἐλάσατο, καὶ τὰς τείχας ἀπεκρῦψατο. Τοῖς περσῶν βασιλεῦσι σφραγὶς βασιλικὴ εἰκὼν ἐστὶ ἀναλελυμένη τὰς τείχας ἔχουσα Ροδογύνην.* *Rhodogune laevans*

crines

crines abstergēbat. Venit quidam nunciāns
 subditam gentem defecisse. Illa non abstersis
 capillis, sed ita ut erant, revinctis, equum
 conscendit, & exercitum eduxit, juravitq;
 non ante se crines purgaturam, quā a dese-
 ctoribus victoriam reportasset, longoque tem-
 pore bellum ducens, tandem victoria potita
 est. Post victoriam lavabat, & crines colli-
 gēbat: unde Persarum Regum sigillum et-
 jamnum imaginem impressam habet Rhodo-
 gunem disjectis capillis præditam. Talis erat
 Clearchi, Græcorum, qui Cyro militave-
 rant, ducis, in quo Caryatides saltan-
 tes insculptæ erant. Plutarchus in
 Λεταξέρξε: ἐπεὶ ὁ Κλέαρχον καὶ τὰς αἰτίας σφραγι-
 γῆς Τριαφέρνης ἐξηπάτησεν καὶ παρεσπόνδησεν ὄρκων
 γλωμένων, καὶ συλλαβῶν ἀπέπεμψεν ἐν πέλαις δεδε-
 μῆτους, δεηθῆναι φησὶ αὐτῷ τὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας,
 ὅπως κτενὸς εὐπορήσει. τυχόντα δὲ καὶ τιμηθήσονται
 τὴν κεφαλὴν, ἡδὲ λῶαι τετὴν χεῖρα καὶ τὸν δακτύλιον
 αὐτῷ δέναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τὰς ἐν Λακε-
 δαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείας. εἶναι δὲ γλυφὴν
 ἐν τῇ σφραγίδι Καρυαπίδας ὀρχαμένας. Quem
 locum malè à Lapo versum ita interpre-
 tatur Xylander: Postquam Clearchum a-
 liosque duces interposito jurejurando circum-
 venit

venit Tiffaphernes, comprehensosque & vin-
 culis adstrictos ad regem misit: rogatum re-
 fert se à Clearcho Ctesias, ut pectinis co-
 piam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum
 caput, oblectatumque pectinis usu, & annu-
 lum suum amicitiae mutuae ad necessarios &
 familiares Lacedamone suos insigne sibi de-
 disse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas
 saltantes. Erant autem Caryatides Vir-
 gines Lacenæ, annuas choreas Dianæ
 Caryatidi agitantes, ut legimus apud
 Pausaniam in Messeniâ & Laconicis.
 Talis L. Syllæ Dictatoris, qui traditione
 Jugurthæ signavit, ut præter Plin: libro
 xxxvii. capite i. memoriæ prodidit
 Plutarchus in Mario pagina ccccxi.
 Αὐτὸς τε Σύλλας σφραγίδα ποιησάμενος, ἐφόρει γλυ-
 φὴν ἔχουσαν ἐγκλησάμενον ὑπὸ τῷ Βόκχῳ τὸν Ἰουρ-
 θῶν ἑαυτῷ. Atque ipse Sylla sigillum habuit, in
 quo Bocchus erat Jugurtham ei tradens in-
 sculptus, quo sigillo usus est perpetuo. Et Val:
 Max: libro viii. capite xiv. L. Sylla Jugur-
 thæ à Boccho Rege ad Marium perduci to-
 tam sibi laudem tam cupidè asseruit, ut an-
 nulo, quo signatorio utebatur insculptam il-
 lam

lam traditionem haberet. Et Intercatiensis illius, de quo Plin: libro xxxvii. capite i. Est apud autores & Intercatiensem illum, cujus patrem Scipio *Emilianus* ex provocatione interfecerat, pugna ejus effigie signasse: vulgato *Stilonis Praconini* sale, quidnam fuisse facturum eum, si Scipio à patre ejus interemptus esset.

Sed & rebus inanimatis interdum signabant. Plinius *quadriga* se usum scribit *Epist. xvi. libro x.* Signata est annulo meo, cujus est *ἄνθος ἑξήμισθα* *Quadriga*. Celebratissimo illi *Polycratis* annulo *Lyræ Musicæ* fuisse insculptam, tradit *Clemens Alex: libro iii. Pædagog.* qui etiam eodem loco *Ancoram nauticam* tribuit *Seleuco*: quod & *Appianus Alexandrinus* testatur libro de bellis Syriacis. Καὶ ὅτι ἀνὸς μητέρας ἰδεῖν, ὃν ὄροι δακτύλιον, δέναι φόρημα Σελύκου, τὸν δὲ βασιλεύσειν ἐνταῦθα ἀνὸ δακτύλιος ἐκπέσοι. καὶ ἡ μήτηρ ὄρει ἀγκύρα ἐν σιδήρῳ κεχαραγμένην, ἣ ἦ τὴν σφραγίδα τὴν ἢ ἀπώλετε κατὰ τὸν Εὐφράτην. Narrat *Seleuci matrem* in somnis admonitam, ut quem primum annulum inveniret, gestandum filio *Seleuco* traderet: Et invenit illa ferreum cum insculpta *Ancora*; amissus est

est autem circa Euphratem. Eadem fere Justinus libro xv. extremo: Seleuci mater Laudice cum nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse, gravidamq; factam, munus concubitus à DEO annulum accepisse, in cujus gemmâ anchora sculpta esset, jussa donum filio, quem peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum & annulus, qui postera die ejusdem sculpturae in lecto repertus est. Figura etiam ancora in nato deinceps puero, cui Seleuco nomen, comparuit. Quamobrem Laudice annulum Seleuco eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam edocto de origine sua dedit. Reperio etiam literas Hieroglyphicas annulis fuisse insculptas: id quod planum ex Heliodoro libro viii. pagina cccxcii. apud quem memoratur Caricleæ annulus lapidem, qui Pantarpe vocatur, in pala insertum habens, & literis quibusdam sacris pictus: Δακτύλιος λίθω τῇ καλεμένῃ παντάρβη τὴν σφενδόνην ἀγέρει, & χαίμασι δὲ ἱεροῖς πᾶν ἀνάχαπλος. Ut rem in pauca conferam, quod cuique in mentem veniebat, hoc vel illo Aposphragismate utebatur:

batur: plerumque tamen, ut CL. & doctissimus Meursius notavit, eas annulis signaturas insculpebant, quæ sibi convenirent, vel ob eventum quempiam, vel artem, quam factitarent, vel munus, quod gererent. *Ob Eventum*, ut colligere est ex isto, qui in munitione oppidi cujusdam inventus, Victoriæ effigiem, & tropæum habuit, quem à victore quoquam in rei præclaræ gestæ memoriam ita insignitum verisimile est. Sueton: in Galba capite x. *Per idem fortè tempus in munitione oppidi, quod sedem bello delegerat, reperi- tus est annulus opere antiquo, sculptura gemma Victoriæ cum tropæo exprimente.* Eadem de causa in annulo Pompeij tria tropæa fuere insculpta; quo signo etiam Syllam usum, tradit Dio: libro XLII. ubi cum dixisset, Romanos Pompeij mortem non prius credidisse, quàm annulum ejus viderent, subjungit: ἐνεγλυπτο δὲ ἐν αὐτῷ (δακτυλίῳ) τρόπαια τρία, ὡς περ ἔν τῷ Σύλλῳ. Tropæum quoque fuit insculptum annulo, quem Thymoleon in fortitione primus eduxit, teste Plutarcho in ejus vita, cujus verba capite XXIII. adduco.

Ob

Ob artem munusve. Sic apud Plautum Curculione Sc. *Beatus*, miles Terapontigonus annulo in sculptum habet militem clypeatum, qui elephantum machæra difsecaret:

Cu. multam me tibi

Salutem iussit Terapontigonus dicere

Et has tabellas dare me iussit. LY. Mihin' ? Cu. ita

Cape signum, nosce, nostin' ? LY. Quidni noverim :

Clypeatus elephantum ubi machæra difsecit.

Iterdum etiam ijs signaturis utebantur, quæ nomen ejus, qui signasset, aliquo modo exprimerent. Id colligere est ex hoc loco Symmachi libro ii. Epist: xii. *Non minore sanè cura cupio cognoscere, an omnes ob signatas epistolas meas sumpseris eo annulo, quo nomen meum magis intelligi, quàm legi promptum est.* Neque enim dubium est, quin annulo huic in sculptum aliquid fuerit, quod ad Symmachiorum nomen alluderet. quomodo Ciceronem, cum Quæstor in Sicilia donum argenteum, Dijs dedicaret, *M. Tullium* in sculpsisse & loco cognominis *cicer* à fabro in sculpi iussisse, autor est Plutarchus in ejus vita. Sic in Accoleij Lariscoli nummo *Phæthontis sorores mutatas in larices* apud An-

Anton. Augustinum. iv. Dialogo de Nummis Vetr. pagina cxxx. editionis Italicæ. & Ful. Ursinum de Familiis Rom. pag. ii. Et *Florem* in L. Aquillii Flori apud Fulvium pagina xxix. Et *Ciconiam* (quæ pietatis symbolum) in Q. Metelli Pii apud Fulvium, pagina xxxviii. & L. Antonii, qui ob pietatem erga M. Antonium fratrem Pietas cognominatus est, apud eundem Fulvium pagina xviii. & Sebast. Erizzo pagina ccxvi. Et *Malleum* in C. Malleoli (ex cujus majoribus aliquis fortè primus malleum invenerit) apud Fulvium pagina ccii. & plura hujus generis in aliis aliorum observare licet. Finiam hoc caput elegantissimo loco Clementis Alexandrini, qui libro iii. capite ii. pagina cvi. Pædagogi, multus est in præscribenda Christianis annulorum scalptura; cautione, ut apparet, adhibita, ne vel se ipsos proderent, si aut erucem aut quidvis è Christianis mysteriis imprimerent, vel in religionem peccarent, si idololatratico aliquo aut libidinoso signo uterentur. Verba ejus hæc sunt. Αἱ ὃ σφραγίδες ἡμῶν ἔσονται πελειᾶς, ἢ ἰχθύος, ἢ ναῦς ἢ ἐκτινοδρομεῖον, ἢ

H

λύρα

λύρα μουσική, ἢ κέχρηται Πολυκράτης, ἢ ἡ ἀγκύ-
 ρα ναυτική, ἢ Σέλευκος ἐνεχάραττετο τῆ γλυφῆ.
 καὶ ἀλιόων πρὸς ἡ, ἀποσάλα μεμνήσεται, καὶ τῶν ἐξ
 ὕδατος ἀνασσωμένων παιδίων. καὶ τῶν εἰδώλων πρὸς
 σωπα ἐναποτυποτέον : οἷς καὶ τὸ προσέχειν ἀπειρη-
 ται. καὶ δὲ μὴν ξίφος, ἢ κόξον τοῖς εἰρήνην διακκοῖν :
 ἢ κύπελλον τοῖς σωφρονέσιν. πολλοὶ δὲ τῶν ἀγγλα-
 σων, γεγυμνωμένους ἔχουσι τὰς ἐρωμένους, ἢ τὰς ἐπι-
 ρας : ὡς μὴδὲ ἐθελήσασιν αὐτοῖς, λήθην ποτὲ ἐγγενέ-
 σθαι δυναθῆναι τῶν ἐρωτικῶν παθημάτων, Ἄρα τὴν
 ἐνδελεχῆ τῆς ἀγγλωσίας ὑπόμνησιν, id est: *Sine*
autem nobis signacula Columba vel Pif-
cis, vel Navis, qua celeri cursu à ven-
to fertur: vel lyra Musica, qua usus est Poly-
crates, vel Ancora nautica, quam insculpe-
bat Seleucus: Et si sit Piscans aliquis, me-
minerit Apostoli ἔ puerorum, qui ex aqua
extrahuntur. Neque enim idolorum sunt
imprimenda facies, quibus vel solum atten-
dere prohibitum est: Sed nec ensis vel arcus
ijs, qui pacem persequuntur: nec pocula ijs,
qui sunt moderati aut temperantes. Multi
autem libidinosi nudatos habent eos, quos
amant vel amicas, ut ne si velint quidem,
possint affectionis amoris oblivisci, quod li-
bido ἔ intemperantia ejus perpetuò in men-

tem revocetur. Scalpturam Columbæ, ejus hic meminit, sed olivæ ramum rostro ferentis, addita suprâ Iride, infrâ autem arca Noëtica, ut planè Christianum agnoscas hominem, exhibuit Gorlæus in Dactyliotheca sua Num. cxviii. Solebant etjam Christiani annulos suos insignire duabus literis Christi nomen exprimentibus, per primos duntaxat characteres, litera Græcanica Π scilicet decussata & scissa per medium ipso X. hoc modo.

Π X
X Π
 cuiusmodi aliquot è ruderibus effossos se vidisse testatur Cardinalis Baronius tomo primo Annalium, in Actis anni LVII. pagina ccccv. & extat eiusmodi scalptura apud Gorlæum Nu. CLXXXIV. quam tamen figuram non in annulis solum, sed & Nummis & Labaro, & Clypeis & galeis, prisci Christiani Imp. usurpabant, ut videre est apud Ant. Augustinum Dialogo primo de Nummis Antiquis, & Lips. libro III. de Cruce. Ipsum quoque signum Crucis in signatorio annulo Martine virginis fuisse impressum, testatur Gregorius Nyssenus in ejus vita. Notat autem idem Baronius dicto loco apud

Christianos antiquum usum obtinuisse, ut sponsalitiis annulus Fidei signo, quod est mutui fœderis ac concordiae symbolum, sculperetur. Id enim præ se ferunt conjunctæ simul dextræ, quarum porrectione fidem sponderi, res est vel pueris nota.

CAPUT XIV.

De annuli signatorii custodia. Annulo non diligenter asservato fraudem sæpe commissam. Signa adulterina, qua? Lex Solonis de annuli sigillo, Tabulas & literas non lectas annulo non esse obsignandas.

CETERUM de Annulo signatorio plusquam satis: illud tamen etiam monendum, hujusmodi annulo non diligenter asservato magnam sæpe fraudem commissam esse: id quod sacra pariter & prophana historia testatur. In sacra legimus Jesabelem, postquam intellexit Nabothum nolle suam vineam, cujus emendæ desiderio rex tenebatur, vendere, literas nomine Achabi regis ad seniores populi dedisse, easque annulo regio obsignasse, quibus infcio marito innocentis Nabothi cædem mandavit III.

Reg.

Reg: capite xxi. vers. viii. Eodem dolo etiam usus Hannibal, cum annulo Marcelli consulis potitus esset. Nam Salapiam literas misit Marcelli nomine compositas, quibus significavit se nocte, quæ diem illum sequutura esset, eò venturum, parati milites essent, qui in præsidio erant, si qua opera eorum opus esset. Et verò hoc strategema ipsi forsitan non infeliciter successisset, nisi Crispinus alter Consul circa proximas civitates misisset nuncios, occisum esse collegam, annuloque eius hostem potitum, ne quibus literis crederent annulo Marcelli obsignatis. Nam hic nuncius paulò antè Salapiam venerat, cum literæ ab Annibale allatæ sunt, Marcelli nomen & signum præferentes, teste Livio libro xxvii. Idem tradit Jul. Frontinus libro iv. Strategemat. capite viii. *T. Quintus Crispinus, post infausam adversus Pœnos dimicationem, qua collegam Marcellum amiserat, cum comperisset potitum annulo interfecti Hannibalem, literas circa municipia totius Italia dimisit, ne crederent Epistolis, si qua Marcelli annulo obsignata perferrentur; monitione conse-*

cutus, ut Salapia & alia urbes frustra Hannibalidis dolis tentarentur. Plancum quoque Syriae praesidem in majoris momenti literis solitum fuisse nomen adscribere Antonii, & annulo ejus signatorio uti, atque hac occasione caedem Sex: Pompeij mandasse, autor est Appianus libro v. belli civilis pagina 1000. Εἰσὶ δ' οἱ Πλάγκωνος Αντωνίου λέγοντες ὅτι πείλαι, ἢ νομίζουσιν ἄρχοντα Συρίας ἢ ταῖς ὀπισθολαῖς ὀπισθεταγμένον ἐς τὰ ἐπιείχοντα ὀπισθεφέρειν τὸν Αντωνίου, καὶ τῆ σφραγίδι χρῆσθαι.

Hac fraude Valentinianus Placidiae F. Imperator uxorem Petronii Maximi Senatoris & Patricii Romani, quam perditam deperibat, ad se pellectam per vim stupravit, teste Procopio Caesariensi lib. i. de bello Vandalico, cujus Latina verba adscribam, cum Graeca non sint in promptu: *Erat Maximo uxor ut formosissima, ita pudicissima: qua Valentinianus amore captus cum potiri cuperet, resque admodum ardua foret, rem iniquam excogitavit. Maximum jussit ad se in Palatium venire, quo cum talis colludens auro certo proposito, annulum ejus victor nactus est. Hunc clam ad uxorem misit viri, nomine, ut quam primum*

mum signo perspecto in Palatium salutatum
Eudoxiam Imperatricem veniat. Illa subito
paret: quam certi, quibus res nota ac man-
data erat, protinus in Aula excipientes, lon-
gè in gynaceum duxerunt. Vbi Valentinia-
nus occurrens, vim ei intulit. Illa posthac
mæsta domum regressa calamitatem fatumque
suum deslere, virumque magnopere detesta-
ri cepit, ut qui occasionem huic rei nimia
sua temeritate, annulique sigillique sui da-
tione præbuit. Videndus & Sigonius libro
xiii. de Imperio Occidentali in actis
Anni ccccliv. Et, ut fabulas etiam affera-
mus, Miles ille Therapontigonus, apud
Lyconem Trapezitam deposuerat qua-
draginta minas, ei que mandarat, qui an-
nulo suo tabulas obsignatas attulisset, da-
ret operam, ut mulierem ille à Lenone
cum auro & veste abduceret. Cum verò
ipsi dormienti Curculio annulum sub-
duxisset & tabulas ille à se obsignatas ad
Trapezitam dedisset, factum ut virginem
cum auro & veste perdiderit. Vide Plau-
rum Curculione. Sc. *Date viam mihi, &*
Beatus videor, & : Quoi homini, & c. Mulier
etiam illa apud Apulejum libro x. de Asino

aureo ut mariti sui sororem velut æmullam tori è medio tolleret, tale committitur facinus: Annulo mariti surrepto, rus profecta, mittit quendam servulum, sibi quidem fidelem, sed de ipsa Fide pessimè merentem, qui puella nunciaret, quod eam juvenis profectus ad villulam vocaret ad sese, addito, ut sola & sine ullo comite, quam maturissimè perveniret. Et ne qua fortè nasceretur veniendi contatio, tradit annulum marito subtractum, qui monstratus, fidem verbis adstipularetur. At illa mandato fratris obsequens, hoc enim nomen sola sciebat, respecto etiam signo ejus, quod offerebatur, gnàviter ut præceptum fuerat incomitata festinat, &c. Quo fine autem Constantinus Magnus duodecim illis Romanis, quos contra Persarum regem cum exercitu misit, annulos clam ademerit, narrat Codinus libro de originibus Constantinopolitanis à Georgio Duza edito, cujus verba, propter historiam memorabilem, quam continent, non possum quin adscribam: Θέλων ὁ ὀ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτῆς, μάλιστα ἢ τὰς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν λαθραίως τὰ δακτυλίδια

λίδια αὐτῶν ἐνὸς ἐκάστω ἰδίῳ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰς
 εἰς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὅστις ἐκαλεῖτο Σάβα-
 ρος. Τέσσαρας μὲν μαγίστρους, ἃ Ἄδον, ἃ Προτά-
 αῖον, τὸν Σκώλυμβρον, τὸν Φιλόξενον. Ὀκ-
 τῶ δὲ πωτρικίαις, τὸν Πρόβον, τὸν Δομνίνον, τὸν Δά-
 ριον, τὸν Μαῦρον, τὸν Ρῶδακόν, τὸν Σαλπίωνα, τὸν
 ἑπαρχὸν Μώδεσον, τὸν Εὐβυλον, μὲν πλείους γραῖς
 ἐξαπέστειλεν αὐτὰς, ποιήσαντας δέκας ἑξ μιλῶας ἐν
 Περσίδι. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστείλας εἰς
 Ρώμην, ἀνελάβετο τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ
 τέκνα, καὶ τὰς Φαμελίαις. ὤρσε ἢ καὶ κτίσας μηχανι-
 κὰς, ἵνα ἴδωσι τὰς οἰκὰς αὐτῶν καὶ τὰς τόπους ἐνὸς
 ἐκάστω, πῶτε κείνται καὶ ὅπως, ἐτέρας δὲ τὰς αἰγιαλάς
 τῆς θαλάσσης, αἰκὰς δὲ τὰς ἠπείρους, καὶ τὰ χήματα
 τῶν κησμάτων, καὶ τὰς ἀνόδους οἷαι ἦσαν κοχλιά-
 δεις. Καὶ λαβόντες τὰς Φαμελίαις τῶν συγκληπικῶν,
 ἀπῆλθον δὲ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκπσαν ὁμοιωμένας, καὶ
 ἐκάθισαν ἐντὸς αὐτῶν τὰς Φαμελίαις τέτων ἐκεῖσε.
 Ἐλθόντες γὰρ ἐκ τῆς Περσικῆς χώρας καὶ νίκης,
 ἀναλαβόμενοι καὶ ἑπακτὰ κεντῶαρια τριακόσιοι
 ἐξήκοσθε πέντε, ἐδέξατο αὐτὰς ὁ βασιλεὺς, καὶ
 ποιήσας δῶχίαις εἶπεν αὐτοῖς: θέλετε ἀπελθεῖν εἰς
 τὴν Ρώμην; δοκιμάζων αὐτὰς. Οἱ δὲ ἔφησαν μὴ
 κατελθεῖν μέχρι δύο μιλῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη.
 Ἀποφεῖχω δοῦναι ὑμῖν τὰς οἰκίας ὑμῶν, προστά-
 ξας Ευφράτη τῷ περσικοιμωμλῶ αὐτῷ, ὅστις καὶ
 ἐποίησε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον χριστιανόν, ἐνὶ ἐκάστω
 ἀποδοῦναι αὐτῶν τὰς οἰκὰς. ὡς γὰρ εἶδον τὰς πυ-

λαϊκώνας, ἢ τὰς αὐλας, ἢ τὰς ἀνοδοὺς ὁμοίως τῆς
 ἐν τῇ Ρώμῃ, ἢ τὰς μέγαρα, ἢ τὰς γῆρας, καὶ τὰ
 ὑψηλὰ, καὶ τὴν ἀποβλεψάντων θυρίδων, ἔδοξαν εἶναι
 ἐκ Φαντασίας εἰς τὴν Ρώμην. Εὐρόντες δὲ ἢ τὴν Φα-
 μιλίαν αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες ἢ τὰς
 ἑαυτῶν Φαμελίαν, καὶ μαθόντες ἀπεβῶς, τότε ἔπι-
 στευσαν ὡς σὺν ἐσι Φάντασμα, ἀλλὰ Φρόνησις ἔ-
 βασιλίως, ὅτι ἀκοντας, καὶ μὴ βελομύτης ὤκησεν
 ἐνταῦθα. *Magnus autem Constantinus cum*
vellet suam civitatem Byzantium maxime
à Romanis habitari, annulos cujusq; viri oc-
cultè accepit, & misit ipsos contra Persarum
regem, qui vocabatur Sabarus, quatuor ma-
gistros, Adum, Protasium, Scolymbrum, Phi-
loxenum, & octo patricios, Probum, Domi-
num, Darium, Maurum, Rhodanum, Saltio-
nem, Modestum Praefectum, Eubulum, cum
magno exercitu in Persiam misit, ubi sede-
cim menses commorabantur. Magnus vero
Constantinus legatis Romam missis, uxores
ipsorum, liberos & familias vocavit. Consti-
tuit etiam opifices, ut domos ipsorum & loca
singula, ubi & quomodo sita essent, in ora ne-
maritima vel continente, ut formam stru-
cturae, & quales gradus essent tortuosi obser-
varent. Assumptis ergo secum familiis vocato-
ram,

rum, Byzantium redierunt, ibique singula simili modo condiderunt, in ijsq; familias ipsorum habitare jusserunt. Cum itaq; ex Persia potiti victoria rediissent, & trecenta sexaginta quinque centenaria allata recepissent, imperator eos convivio excepit, illisq; dixit, Vultis abire Romam? probans eos. Illi autem dixerunt, se ante duos menses non reversuros. Imperator verò dixit, Vespero dabo vobis ades vestras. Iusserat enim Euphrati accubitori suo, qui & Magnum Constantinum Christianum effecerat, ut unicuique ades suas restitueret. Ut igitur viderunt portas, atria, gradus, mensuram & formam, altitudinem, & prospectum fenestrarum Romanis similes, putabant se per somnium esse Roma. Cum verò & familias suas invenirent, obstupescabant. Et cum interrogarent suas familias, & penitus intelligerent, crediderunt non esse phantasiam, sed prudentiam imperatoris, quòd invitos & nolentes degere hic jusserit.

Sed & fictis annulis interdum fraudem esse factam legimus: quemodo Sextum Tarquini Superbi filium, qui Gabiis erat, literas fictus & patris sigillo obsigna-

tas, στονματωμψίας τῆ ἑπαρχείας σφεγγίδι, domi
 Antistii Petronis, qui præcipuæ apud Ga-
 binos dignitatis erat, per ejus servos pe-
 cunia corruptos deponendas curasse, ut
 illum, quem sibi obstare videbat, prodi-
 tionis convictum è medio tolleret, Ga-
 bios in suam potestatem redigeret, autor
 est Dionysius Halicarnassæus libro i. v.
 Eadem quoque ratione Vitalianum præ-
 fectum prætorio occisum tradit Jul. Ca-
 pitolinus in Gordianis tribus: *Ficta sunt*
litera Maximini, signata quasi ejusdem an-
nulo, & missi cum quaestore milites, qui eas
ferrent, addentes quadam propter literas se-
cretò esse dicenda. Longam igitur porticum
petierunt, & cum ille ea, quæ sibi erant secre-
tò dicenda, perquireret, hortantibus ut prius
signum inspiceret Epistola, dum considerat,
interemptus est. Persvasum deinde est mi-
litibus, jussu Maximini Vitalianum interem-
ptum. De hujusmodi crimine falsi à lega-
tis Græcis commisso Guntherus libro v.
 Ligurini vers. cclxviii.

Nam qui prædicti mandata priora tyranni
Ausoniae urbes Hetruscaq, regna tenenti
Attulerant, Friderice, tibi gentilibus usi

Fraudi-

Fraudibus, impressas falso sub nomine Regis

Mendaces chartas sibi confecere sigillo.

Tale quid sibi quoque accidisse a quodam falsario conqueritur S. Bernhardus Epistolac c lxxxiiv. ad Eugenium Papam: Periclitati sumus in falsis fratribus & multae literae falsatae sigillo nostro in manus multorum exierunt, & quod magis vereor, etiam usque ad nos dicitur falsitas pervolasse. Hac necessitate abjecto illo novello, quod cernitis de novo utimur, continente & imaginem nostram & nomen. Figuram aliam tanquam ex nostra parte jam non recipiatis, nisi forte pro Episcopo Clarimontis, cui sub altero sigillo literas dedi, cum nondum istud haberem. Dicta autem fuerunt haec signa adulterina. Festus: Adulterina signa dicuntur alienis annulis facta. L. xxx. D. Ad leg: Corneliam de Falsis: Lege Cornelia testamentaria obligatur, qui signum adulterinum fecerit, sculpserrit. L. iv. Institut: de publi: judiciis §. vii. Ad huiusmodi fraudem igitur cavendam Solon legem tulit, ne liceret annulario retinere sigillum annuli venditi, teste Laertio: Δακτυλιούφω μὴ ἐξείναι εφεραγίδα φυλάττειν ἔπειθ' ἔπειθ' δακτυλίω. Ratio legis erat,

rat, ne posset ὁ δακτυλιόγραφος alio facto simili annulo fraudem ei facere, cui priorem vendidisset.

Quare cum adeo in proclivi sit crimen falsi per alterius annulum committere, cavendum, ne veniat in potestatem eorum, qui illo possint abuti. Atque hæc mihi causa videtur fuisse cur Petronius, qui flagitia Principis sub nominibus exoletorum seminarumq;, & novitate cujusq; stupri perscripserat, atq; obsignata miserat. Ne ront, annulum fregerit, ne mox usui esset ad facienda pericula. ut ait Tacitus libro xvi. Annal. capite xix.

Sed nec temerè quibuslibet tabulis Annulus imprimendus est. Magnum enim levitatis & supinæ negligentiae indicium est, præsertim in principe viro, tabulas vel diplomata non lecta nec expensa annulo obsignare, vel annulum signatorium temerè cuivis committere: quod Cicero Qu. Fratri studiosè cavendum monet in elegantissima illa & plane aurea, quam ad ipsum Asiæ minoris rectorem scripsit, Epistola; his verbis: *Sit annulus tuus non ut vas aliquod, sed tanquam ipse*

ipse tu: non minister aliene voluntatis, sed testis tua. Hoc enim sentit Cicero, quem admodum Turnebus libro xxvii. Adversar: capite i. interpretatur, ne passim sinat annulum suum à quovis, ut domestica vasa, tractari, vulgoque & temerè sine delectu quidvis obsignari, sed eo solus utatur, alius non abutatur, solusque, quod jus fasque sit, annulo signet. Vas igitur est, ut si Græce *ουδος* diceres. Vasorum autem in domestica familia usus est communis. Hic verus est, meo quidem iudicio, huius loci sensus: quanquam Franciscus Robortellus libro ii. Emendationum capite xvii. contra P. Manutium contendit esse legendum *vas aliquis*, ita, ut *vas vadis* non pro vase accipiatur, sed pro sponsore, quasi dicat Cicero: videntum tibi est, ô Quinte, ne annulus tuus sit tanquam vas aut sponsor alienæ voluntatis, id est, ne aliquis tuorum questum hâc ratione faciat in provincia, dum annulo tuo prætorio multa obsignat, te insciente, corruptus largitione alicujus provincialis. Fuisset igitur tum annulus tuus verè sponsor ac vas volun-

tatis

tatis alienæ, id est, eorum qui pecunia corrupti erant. Nam sicuti creditores vadem postulant: ita illi provinciales, ne temerè pecuniam darent iis, qui polliciti erant, se obsignaturos prætoris edictum aut interdictum aliquod, postulabant antè vadem ac veluti sponsorem aliquem. Is autem erat annulus proprætorius. Obsignationem autem ubi viderant, se decipi postea posse non credebant. Nam vulgò si habemus manum & sigillum alicujus, tum dicimus nos vadem seu fidejussionem sufficientem habere. Ita accipit & emendat hunc locum Fr. Robertellus. Sed cum lectio usitata sententiam contineat nec ineptam, nec insulsam, imò verò prudentiæ & gravitatis plenam, causæ nihil est, cur ab ea sit recedendum.

Ceterùm cum quanto periculo conjunctum sit, si principes viri decretis, tabulis, vel literis non lectis, nec diligenter ponderatis annulum signatorium statim imprimant, vel saltem, quod idem est, subscribant, testatur exemplum Theodosii II, Imp. cujus cum tanta esset in obsequen-

sequendo quibuslibet facilitas, ut sæpè literis non lectis manu sua subscriberet, Pulcheria ejus soror callidè se munus petere simulans, per literas poscebat sibi in servitutum tradi Eudoxiam conjugem, quam impensè ab ipso diligi non ignorabat. Quas cum ille non lectas subscriptione confirmasset, soror monstratis & lectis literis, acriter eum reprehendit, & ut deinceps in re tanti momenti cautior esset, graviter ac amicè monuit, teste Suida in voce *πυλχερία*: ubi de Theodosio sic loquitur: ὁ ἦ φύσει νωθρός τε καὶ ἀπειρίσει-
 κτος, ἐσπάντο μὲν ὑποῖρχε, μάλιστα ἢ ἐς τὰς ὑπο-
 βάλλοντας αὐτῷ χέριτας ἀπαροσγνώσας ὑπέγραφεν.
 ὅπερ ἡ σοφωπέτι γῆσσα ποτε Πυλχερία, σοφῶς ὑπῆλ-
 θεν αὐτὸν δωρεάν ὑπολαβῆσα δῆθεν πρὸς δάλειαυ ἦ
 ἐαυτῆ γαμετῶν Εὐδοκίαν. ἢ καὶ καθυπογράψας μὴ
 πρότερον ἀναγῶς, ὑστερον δεινῶς ἀνειδίξετο παρὰ τῆς
 Πυλχερίας. Vide & Nicephorum libro iv. capite xxiii. Socratem libro vii. capite xxii. Theodoretum libro v. capite xxxvi. Eandem levitatem in Imperatore Alexio Comneno perstringit Nicetas libro i. ubi ait, illum in honoribus conferendis adeò facilem fuisse, ut quodcunq̄ scri-

ptum quis ipsi porrexisset, id est vestigio
 subsignaretur, sive inepta dictione con-
 staret, sive qui id obtulerat peteret, ut ter-
 ra quidem navigaretur, mare autem ara-
 retur, & montes in medium mare trans-
 ferrentur, vel, ut est in fabulis, Athos
 Olympo imponeretur. Verba ejus hæc
 sunt: ὁ γὰρ πρὸς θεοσιώεγκε χάρτιν τῷ βασιλεῖ,
 αὐτίκα ἐπεσημαίνετο, καὶν σολοίκωσ εἶχε τῆς Φρα-
 σίως, καὶν ὁ πρετείνων, ἐδέετο ναυτίλλεσθαι μὴ τὴν
 ξηροῖν, ἀρῆσθαι ἢ πλὴν θαλάσσαν, ἢ τὰ ὄρη ἐν καρ-
 δίας θαλάσσων μετατίθεσθαι, εἴτε μὴ (ὡς ὁ μῦθος
 βέλεται) Ολύμπω Ἀθῶν ἐπανοτίθεσθαι. Id ipsum
 etiam tanquam crimen Fridericus I. obje-
 cit Papæ Adriano I V. apud cujus legatos
 cum multa paria literarum reperta es-
 sent, & schedulæ sigillatæ ad arbitrium
 eorum scribendæ adhuc, quibus per singu-
 las Ecclesias Teutonici regni conceptum
 iniquitatis suæ virus respergere, altaria
 denudare, vasa domus Dei asportare, cru-
 ces excoriare nitebantur, ne ultra pro-
 cedendi facultas daretur, Imperator ea-
 dem, qua venerant, via ad urbem illos
 jussit redire, ut patet ex Epistola Friderici
 Barbarossæ ad Principes Imperii, quæ
 extat

extat inter constitutiones imperiales à Nob. & CL. V. Melchiore Haiminsfeldio Goldasto collectas. pagina LX. Atque hæc fuit una ex causis, cur Wenceslao imperium ademptum: ut testatur sententia Exautorationis Wenceslai Rom. Regis à principibus Electoribus Imper. lata & pronunciata Anno CI O C C C C. Præterea membranas per plures nudas vasasq̄, sua tamen majestatis sigillo munitas amicis pecunia vendidit: in quibus cum illis, tum alijs, in quorum manus istiusmodi membrana venerunt, sub regio sigillo quod scribere vellent, licuit. Qua ex re ob sacri Romani Imperij jurium & emolumentorum damnosam imminutionem, & dissipationem, graves querelæ subortæ sunt.

Solet etiam in obsignando hæc fraus interdum committi, ut aliud pro alio obsignetur, & id quod obsignatum est, illis perniciem afferat, quod salutem sibi laturum arbitrabantur. Quo dolo Pharnabazus imposuit Lysandro Lacedæmonio, qui præfectus classis cum in bello multa crudeliter avarèque fecisset, deque his rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum, pe-

tiit à Pharnabazo, ut ad ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset, sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet: magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur: librum gravem multis verbis conscripsit, in quo summis eum effert laudibus. Quem cum legisset, probassetque, dum obsignatur, alterum pari magnitudine, tanta similitudine ut discerni non posset, signatum subjecit, in quo accuratissimè ejus avaritiam perfidiamque accusarat. Hinc Lysander domum quum redisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quæ voluerat, dixerat: testimonij loco librum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc summoto Lysandro quum Ephori cognovissent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit accusator ut ait. Æmilius Probus. Vide & Plutarchum in vita Lysandri.

CAPUT XV.

De discrimine Annulorum. Aureos gestare licuisse primum Legatis: deinde Senatoribus, mox & Equitibus, qui annulo à plebe distincti. Triumphantibus ferreum retinuisse. Equitibus etiam militia fuisse jus aureorum annulorum,

lorum, contra Lipsium ostenditur: non autem militibus gregarijs, quibus id primum Severus Imp. indulfit. Plebeijs argenteos in usu fuisse videri: ferreos servis, quorum fraus & occulta superbia in annulus indicatur.

HActen^o de annulorum usu, qui in signando: nunc ostendemus annulos etiam fuisse peculiare ornamentum & insigne, quo status hominum olim & ordines Romæ distinguebantur. Ex auro, argento, ferro factos esse annulos, supra diximus. Ex his ferreorum usus apud Romanos erat antiquissimus. Nam primis ejus Reipub. temporibus, ne Senatori quidem jus erat gestare aureum annulum, sed hiantum, qui legati ad exterarum gentes ituri essent, annuli aurei publice dabantur, *Credo*, inquit Plinius, *quoniam ita exteris honoratissimi intelligebantur*. Atque hi ipsi legatione perfuncti annulo publice accepto, in publico tantum utebantur, intra domos verò ferreis, teste Plinio libro xxxii. capite i. Etsi autem paulatim non solum Senatores, verum etiam Equites aureos annulos usurparunt; fuisse tamen memoria avorum etiam inter Senatores nonnullos, qui pra-

tura quoq; functi in ferro consenuerint, tradit idem Plinius : qui etiam autor est, Divo Augusto decurias ordinante, *majorem partem judicum in ferreo annulo fuisse*. Imò verò ipsi Triumphantes retinuerunt vestigia priscae simplicitatis. Nam ferreo annulo usos fuisse Romanos Imperatores, cum curru auro geminisque magnificè ornato de hostibus victis triumphantes in Capitolium inveherentur, autor est idem Plinius. d. l. *Vulgoq; sic triumphabant, & cum corona ex auro Etrusca sustineretur à tergo, annulus tamen in digito ferreus erat, aqua fortuna & triumphantis, & servi coronam sustinentis. Sic triumphavit de Jugurtha C. Marius, aureumq; non ante tertium consulatum sumsisse traditur. Verùm hoc præter communem morem fiebat, & ad retundendam triumphantis arrogantiam. Nam aliàs certum est, Senatoribus primùm, mox & Equitibus jus aureorum annulorum fuisse: quibus tamen non licebat annulis uti, nisi à prætoribus donati fuissent, ut ait Acro ad Horatii Sat: VII. libri I. Prima mentio annulorum aureorum, quibus quidem Roma-*

Romani usi sint, extat apud Livium libro
 ix. in actis anni ab urbe condita quadrin-
 gentesimi trigesimi secundi, Caudinâ
 pace infamis, ubi narrat ob deditioem
 tam fœdè factam Romæ extempló sine
 ulla publica autoritate concessum in o-
 mnem formam luctus esse, *tabernas circa
 forum clausas, justitiumq; in foro sua sponte
 ceptum prius, quàm indictum, latos clavos,
 annulos aureos positos.* Sed à quibus annuli
 aurei positi sint non addit. In fine autem
 ejusdem libri in actis anni ccccxlix. tra-
 dit idem Livius, *plerosq; nobilium annulos
 aureos & phaleras deposuisse,* hac causa mo-
 tos, quòd Cn. Flavius libertino patre ge-
 nitus & Cl. Appij Scriba, qui jus civile
 repositum in penetralibus Pontificum
 evulgaverat, & fastos circa forum in albo
 proposuerat à turba forensi Ædilis curu-
 lis creatus esset. Ceterùm Plinius, qui
 procul dubio veterum annales diligen-
 tissimè super hac re consuluit, id solis Se-
 natoribus adscribit: *Quo facto, inquit,*
*tanta Senatus indignatione exarsit, ut annu-
 los ab eo abjectos fuisse in antiquissimis repe-
 riatur annalibus.* Fallit plerosq;, qui tum &

Equestrem ordinem id fecisse arbitrantur.
 Est enim adjectum hoc quoque, sed & Phaleria
 posita, propter quæ nomen Equitum adjectum
 est. Mox autem subiungit: Annulos quoque
 depositos à nobilitate, in Annales relatum
 est, non à Senatu universo. Quæ verba dum
 rectè confidero, & cum Livianis contem-
 do, facilè adducor in illam sententiam,
 ut existimem solos nobiles & quidem eos
 tantum, qui in senatum allekti erant, au-
 reis annulis usos esse. Atque hos annulos
 Senatus, tanquam dignitatis suæ insignia
 retinebat, cum post cladem Cannensem
 in summa ærarii inopia, ut ad æmulan-
 dum animos primùm equestris ordinis,
 dein reliquæ plebis excitaret, omne suum
 aurum, argentum, æs signatum in publi-
 cum conferret. De qua re Livius libro
 xxvi. in oratione Levini Consulis, itaque
 ut classem habeat, quam ornare volumus,
 Populus Romanus, privatos sine recusatione
 remiges dare, nobismet ipsis primùm impere-
 mus: aurum, argentum, æs signatum omnes
 senatores crastina die in publicum confera-
 mus, ita ut annulos, sibi quisque & conjugi
 & liberis & filio bullam, & quibus uxor
 fili-

sibi ve sunt, singulas uncias auri, pondo re-
linquant argenti. Huc respexit Augustinus
libro III. de Civit. Dei. capite XIX. Tunc
etiam stipendiis sufficiens cum defecisset a-
varium, in usus publicos opes venere privata,
adeo unoquoque id quod habuit conferente, ut
preter singulos annulos aureos, singulasque
bullas, miserabilia dignitatis insignia, nihil
sibi auri Senatus ipse, quanto magis ceteri
ordines tribusque relinquerent. Quod au-
tem paulo ante idem Plinius affirmat,
hoc primum esse vestigium aureorum an-
nulorum, in eo videtur memoria lapsus, si
modo vera sunt, quæ de positis ob pacem
Caudinam annulis Livius commemorat.
III. Postillam vero etiam Equites usur-
pare ceperunt. Nam secundo bello Pu-
nico, Annibalis frater Mago nuncius
victoriæ, quam Pœni ad Cannas obtinue-
rant, Carthaginem missus cum res gestas
in Italia exposuisset, ad fidem tam latorum
rerum (verba sunt Livii libro XXIII.) ef-
fundi in vestibulo curiæ jussit annulos au-
reos, qui tantus acervus fuit, ut metientibus
dimidium super tres modios explese, sint qui-
dam auctores. Fama tenuit, quæ prior vero

est, haud plus fuisse modio. Adjecit deinde
 verbis, quò majoris cladis indicium esset,
 neminem nisi equitem atq; ipsorum primores
 id gerere insigne. Tertullianus Apol. xl.
 Annibal apud Cannas per Romanos annulos
 cades suos modio metiebatur. Vide & Augu-
 stinum de Civit: Dei libro iii. capite xix.
 Ex illo igitur tempore Annulus aureus
 peculiare Equitum erat ornamentum,
 quo à plebe distinguebantur. Plinius libro
 xxxiii. capite ii. Annuli distinxere alterum
 ordinem à plebe, ut semel ceperunt esse cele-
 bres, sicut tunica ab annulis Senatum tan-
 tum. Quòd verò Isidorus liberis omnibus
 aureum annulum tribuit, libertinis ar-
 genteum, ea distinctio non videtur vera.
 Verba ejus sunt: Annulum aureum neq;
 servus neq; libertinus gestabat in publico, sed
 annulo aureo liberi utebantur, libertini ar-
 genteo, servi ferreo. Falsa, inquam, hæc est
 Isidori distinctio. Nam inter omnes libe-
 ros soli Equites Senatoresque hoc jure
 aureorum annulorum gaudebant. Dion
 libro XLVIII. in actis anni ΙΟCCXVI.
 εδενι τῶν πάλαι Ρωμαίων ἐχ' ὅτι τῶν δελοσάντων
 ποτὲ, αἰπ' ἐδὲ τῶν ἐν ἐλαθέρῳ γένει τραφέντων.
 δακτυ-

δακτυλίοις χρυσοῖς, πλὴν τῶν βασιλευσῶν καὶ τῶν
 ἱππέων χρῆσθαι ἐξέω. *Apud antiquos Romanos
 non modò liberto, sed nec ingenio quidem ulli
 aureo annulo licebat uti, nisi Senator esset aut
 Eques. Planum est hoc ipsum ex eo, quod
 Plutarchus narrat, Cornuti servos, cum
 herum suum occultassent, plebeji homi-
 nis cadaver ad rogam extulisse, eique an-
 nulum aureum induisse, ne Marii satelli-
 tes, à quibus ille ad cædem conquireba-
 tur, alium pro Cornuto exportari suspi-
 carentur. Verba Plutarchi crudelissimam
 illam cædem à Cinna & Mario Romæ fa-
 ctam describentis in Mario hæc sunt :*
 Ἄξιον ἔν ἀγαθῶν καὶ θαυμάσιον τὰς ἑ Κορνέτιο Σε-
 ρβάντιαι, οἱ τὴν δεσπότιω δόκον κρύψαντες οἴκοι, νεκρὸν
 ἕπινα τῶν πλοῦτων ἀναρτήσαντες ἐκ τῆ τραχίλης καὶ
 φερόντες αὐτῶ χρυσὸν δακτύλιον, ἔπιδείκνυον τοῖς
 Μαρίαι δορυφόροις καὶ κερύοντες ὡς ἐκείνον αὐτὸν
 ἔθαπον. *Quomodo enim ista suspicio hac
 ratione tolli potuisset, si plebi æquè ac
 Equitibus jus aureorum annulorum fuif-
 set? idem confirmat Appianus, qui lib. II.
 ἐμφυλίαι* narrat, Tribunos plebis ob cæ-
 dem Clodii tumultuantes, cum armata
 multitudine in forum irruisse, & obvios
 quos-

quosque trucidâsse, ac præsertim eos, ὅσοι ταῖς ἐοδῆσιν ἢ σφραγῖσι ἀπὸ χρυσοῦ διέφερον. *qui vestitu annulisq; aureis ab aliis distabant.* Neque tamen verisimile est Equites Romanos domi quidem jus aureorum annulorum habuisse, sed militiæ non habuisse. Id enim disertè pugnat cum historia de trimodiis annulorum ab Annibale Carthaginem missis, cujus paulò antè facta est mentio. Nec audiendus est Lipsius in *Electis* libro II. capite VII. qui existimat hanc severitatem statim à bello Punico secundo introductam esse, propterea quod Appianus in bello Punico tertio militibus omnibus annulos aureos adimat præter Tribunis. Appiani locus in *Libycis* hic est: Ἀχθομῶν δὲ πάντων ἐπὶ τῆ τῶν πεσόντων ἀταφία, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖς χιλίαρχοις, ὁ Σκιπίων πρὸ λύσας τῶν αἰχμαλώτων ἐπέμψεν πρὸς Ἀσδρῆβαν καὶ παρεῖνε θάψαι τὸς χιλίαρχους. ὃ δ' ἐρῶν ἠσάγγρος τὰ νεκρὰ καὶ ἀπὸ τῆς σφραγίδος ὄρων (χρυσοφορεῖσι γὰρ τῶν στρατονομῶν αἱ χιλίαρχοι, τῶν ἐλαπίδων σιδηροφορέντων) ἐπαψεν αὐτὰς. εἴτε τὸ ἔργον ἀνθρώπων καὶ καινὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἠγούμενος, εἴτε τῷ Σκιπίωνος δόξαν ἤδη δεδιώσ τε καὶ θεροπύων. *id est Cum omnes molestè ferrent, relictos inhumatos milites,*
præci-

præcipuè Tribunos, Scipio captivum quen-
 dam solutum vinculis misit ad Asdrubalem,
 rogans ut sepeliret Tribunos; ille quasitos
 inter cadavera & aureorum annulorum a-
 gnitos indicio (hic enim differunt à vulgo
 militum ferreos gestantium) sepeliit; sive hu-
 manum hoc ratus & à belli jure non ali-
 enum: sive metuens jam tum Scipionis glo-
 riam & tantum virum hoc officio demereri
 cupiens. Verum hæc verba [τῶν ἐλαττό-
 νων σιδηροφορούντων] non nisi ad pedites &
 gregarios milites producenda sunt, ut
 ipse Lipsius postea de Militia libro II.
 Dialogi x. rectè monuit. Nam Equites
 pari penè loco & dignitate erant cum
 Tribunis: atque ideo etiam cum milita-
 rent, aureis annulis utebantur. Nec pa-
 trocinatur sententiæ Lipsii Suetonius,
 qui in Galba capite x. narrat, delegisse
 eum Equestris ordinis juvenes, qui manente
 annulorum aureorum usu Evocati appella-
 rentur, excubiasq; circa cubiculum suum
 vice militum agerent. Nam non tam de
 retentione annulorum Suetonius, ut in-
 solens & præter communem morem, no-
 tat, quàm quòd Equestris ordinis juvenes
 vice

vice militum excubias circa cubiculum Principis agerent, & quòd illi ipsi juvenes appellarentur Evocati, quos constat veteranos fuisse, gnaros prudentesque militiæ, qui expletis stipendiis sponte in gratiam Consulum aut Ducum militiam sumebant. Tandem verò Severus Imp. recens ad imperium evectus, cum multa alia militibus indulset, quæ antea non habebant, tum etiam *δακτυλούς χρυσοῦς χρῆσασθαι ἐπέεψε*, aureis annulis uti permisit, teste Herodiano libro III. Imò Valerius Aurelianus Imperator disertè mandat Vicario suo inter alia, ut miles *stipendium in baltheo habeat, non in popina; torquem brachialem & annulum apponat*, teste Vopisco. Pagina cccii.

Sed nec de argenteo annulo, quem Libertini gestarint, ut Isidorus affirmat, quicquam apud probatæ fidei scriptores me legere memini. Si tamen conjecturis agendum, plebs videtur eo usa esse. Id ut credam movet me Plinius, qui fœminas plebejas sibi compedes (ita annulos appellat) ex argento fecisse asserit, libro xxxiii. capite xii. *Argentum succedit aliquando*

quando & auro, luxu feminarum plebis compedes sibi ex eo facientium, quas induere aureas mos tristior vetat. Cum enim hinc muliebrem sexum plebeium usurpasse argenteos audiamus, quid ni eosdem etiam à virili usurpatos censeamus?

Ferrum autem inter servos hæsit, Plinius cum triumphantibus in digito anulum ferreum fuisse dixisset, subdit, *aqua fortuna triumphantis & servi coronam sustentis.* Hinc etiam est, quòd senex ille amator Stalino apud Plautum Casina Act. III. Scena v. vers. LXIII. ancillæ Pardalisæ anulum aureum pollicetur, si quod cupiebat, posset efficere: *audin'*

Si effexis hoc, soleas tibi dabo & anulum in digito Aureum & bona plurima.

Nam habere quidem aureos annulos in peculio suo illis licebat, non verò gestare. Quanquam fuere qui novitio quodam invento aurum ferro solebant superinducere, vel etiam merum purumq; aurum decolorare & deformare in modum ferri: atq; ita gestabant aurum nec videbantur gestare, cum colore aliquo atro, quod hodieque usitatum, aut fusco id velarent.

Ita,

Ita, enim rectè interpretatur Lipsius verba Plinii fervorum fraudem & occultam in annulis superbiam perstringentis : *Nec non & servitia jam ferrum auro cingunt, alii per sese mero auro decolorant.* Annulus autem hic servis erat ad usum potiùs, quàm ad ornatum, nempe ad signandum. Apulejus libro x. *Donec jussu magistratum ministeria publica contrectatis nequissimi servi manibus annulum ferreum deprehensum cum signo sacculi conferunt.* Sed de ferreis annulis hoc etiam in transcurso notandum, illos contactu magnetis attritos habere vim quandam attrahendi & sese mutuò alligandi ; de qua re elegans locus extat apud Platonem in Jone :

Ἔστι γὰρ τῆτο τέχνη μὴ ὅτι ὄν παρά σοι πῶς Ομήρου εὐλέγειν (ὄντι δὲ ἔλεγον) θεία ἢ δυνάμεις ἥσε κινεῖ ὡσπερ ἐν τῇ λίθῳ, ἡ Ἐυελπίδης μὲν Μαγνήτην ἀνόμασεν, οἱ ἢ πολλοὶ, Ἡρακλείαν. καὶ γὰρ αὐτὴ ἡ λίθος ἔμνονον αὐτὰς τὰς δακτυλίας ἀλλὰ τὰς σιδηρεῖς, ἀλλὰ καὶ δυνάμιν ἐνίθησι τοῖς δακτυλίοις, ὡς τε δυνάμει ταυτὸν τῆτο ποιεῖν ὅπερ ἡ λίθος, ἀλλὰ ἀλλὰ δακτυλίας : ὡς τ' ἐνίοτε ὄρμαθὸς μακρὸν πᾶν σιδυρίων καὶ δακτυλίων ἐξ ἀπλήλων ἤρηται. πᾶσι ἢ τῆτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λίθος οἱ δυνάμεις ἀνήρηται. ἔτω ἢ ἢ ἢ

ἢ Μῆτος

Ἡ Μῆσα ἐνθέως μὴ ποιεῖ αὐτὴ Διὰ δὲ τῶν ἐπιθεῶν ἔ-
 των αἰθῶν ἐπιθεσιαζόντων ἰσχυρῶς ἐξαρτῶται.
 Hoc est. *Ut bene de Homero loquaris, ars tibi
 non præstat, ut modò dicebam, sed divina vis
 est qua te movet, sicut in lapide, quem Magne-
 tem Euripides nominavit, nonnulli Hera-
 clium vocant. Qui lapis non solum ferreos
 annulos trahit, sed vim etiam annulis ipsis
 infundit, qua hoc idem efficere possint, ac pe-
 rinde ut lapis, alios annulos trahere. Unde
 longa plerumq; concatenatio ferri & annu-
 lorum invicem pendet & omnibus his ex illo
 lapide vis attrahitur: Ita ipsa Musa poëtas
 divino instinctu concitat, poëta conciti alios
 furore corripunt: quare ex his omnibus se-
 ries ipsa contexitur.* De eadem re & D.
 Augustinus libro XXI. de Civitate Dei ca-
 pite IV. *Magnetem lapidem novimus mira-
 bilem ferri esse raptorem. Quod cum primùm
 vidi, vehementer inhorruì. Quippe cerne-
 bam à lapide ferreum anulum raptum atq;
 suspensum, deinde tanquam ferro, quod ra-
 puerat, vim dedisset suam, communemque
 fecisset, idem annulus admotus est alteri,
 eumque suspendit, atque ut ille prior lapidi,
 sic alter annulus priori lapidi coharebat.*

Accessit eodem modo tertius, accessit & quartus. Jamque sibi per mutua connexis circulis non implicatorum intrinsecus, sed extrinsecus adhaerentium quasi catena pependerit annulorum.

CAPUT XVI.

Annulorum jus fuisse tantum illis Equitibus, qui censum equestrem habebant: quo imminuto annulus deponeretur: quod & in cessione bonorum factum. Quomodo Anuli auri non solum cum plebe, sed & cum libertinis libertisque fuerint communicari, ostensum. Apud Brachmanes qui aurum in digitis gestarint?

SED redeo ad aureos annulos, quibus Equites fuisse à plebe distinctos dictum est. Neque tamen omnibus Equitibus, sed iis tantum, qui censum equestrem, id est, quadringenta millia sestertium habebant, aureos annulos gestare licuit. Id vel ex eo intelligi potest, quod Suetonius in Cæsare capite xxxix de Laberio Eq. Rom. scripsit, eum, cum Ludis postulatu Cæsaris mimum egisset, donatum ab eodem quingentis sestertiis & annulo aureo, sessum in quatuordecim è scena per orchestram transisse. Vide Macrobi.

libro

libro ii. Saturnal. capite ii. Senecam libro vii. Controvers. Declam. iii. Atque hæc est causa, cur milites illi, qui magnis præmiis à Jul. Cæsare ad Rubiconem transfundum Arimini sollicitabantur, promissa sibi cccc millia ariolati sint, cum prius falsam de promisso jure aureorum annulorum opinionem concepissent. Sciebant enim aureos annulos & censum equestrem eidem competere nec separari posse. Svetonius in eodem Cæsare capite xxxiii. *Existimatur etiam equestres census pollicitus singulis: quod accidit opinione falsa.* Nam cum in alloquendo exhortandoq; sæpius digitum lævæ manus ostentans, affirmaret se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, annulum æquo animo quoq; detracturum sibi: extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quam audire, pro dicto accepit, quod visu suspicabatur; promissumq; jus aureorum annulorum cum millibus quadringentis fama distulit. Ad hunc morem respexit eumque perstrinxit Arnobius libro i v. adversus gentes: *Quis ad extremum Deam Pecuniam esse credat, quam velut maximum nu-*

men vestra indicant literæ , donare annulos aureos, loca in ludis atq; in spectaculis priora, honorum suggestus summos , amplitudinem magistratus & quod maximè pigri ament, securum per opulentias otium? Eundem verò anulum Equites non nisi re decocta vel censu imminuto deponebant, vel oppignerabant vel etiam vendebant. Martialis libro viii. Epigr. v.

Dum donas , Macer, annulos puellis,

Desisti, Macer, annulos habere.

Et libro ii. Epigram. LVII.

Quem grex togatus sequitur & capillatus

Recensq; sella linteisq; loriceisq;

Oppigneravit ad modo Claudii mensam

Vix octo numis anulum, unde cœnaret.

Juvenalis Sat. xi.

Talibus à dominis post cuncta novissimus exit

Annulus & digito mendicat Pollio nudo.

In cessione quoque honorum olim , quæ ex lege Julia fiebat , inter alias rerum & verborum solemnitates in ea usurpari solitas (quæ tamen cujusmodi fuerint hodie ignoratur) etiam hanc fuisse , ut annuli & alia , quæ dignitatis alicujus, & ordinis essent insignia, solenni ritu deponerentur, rectè suspicatur C L. & ingeniosissimus

mus Scipio Gentilis, noster, dum vivebat, amicus, ex hoc loco Apuleji in Apologia. *Lex, inquit, negat posse dissolvere: annulos aureos & omnia insignia dignitatis abjicit: cum creditoribus depaciscitur.* Quanquam tale quid in cessione bonorum usitatum fuisse etiam tempore Ciceronis, colligere est ex oratione illius, quam habuit pro Sex. Roscio Amerino, in qua Chryfogonum his verbis compellat: *Rogat, oratque te, Chryfogone, si nihil de patris fortunis amplissimis in rem suam convertit, si nulla in re te fraudavit, si tibi optima fide sua omnia commisit, adnumeravit, appendit, si vestitum, quo ipse tectus erat, annulumque dedit. &c. ut sibi per te liceat innocenti amicorum opibus vitam in egestate degere.* Nec incommodè huc trahi potest illud Cæsaris factum, cujus paulò antè facta est mentio, qui se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, annulum quoque equo animo detracturum sibi, arrepto digito affirmabat.

Erat igitur equestris quidem ordinis insigne annulus aureus: interdum tamen factum, ut etiam è plebe aliqui eo à

magistratibus donarentur. Testatur id
 Cicero libro III. in Verrem. *Sæpe nostri
 Imperatores superatis hostibus optime Repub.
 gesta, scribas suos annulis aureis in concione
 donaverunt. Et paulò post, ubi reprehendit
 Verrem, quòd Scribæ suo, quem prius
 mirum in modum locupletaverat, talem
 annulum dedisset; recitat solemnia illa
 verba, quibus in donatione aureorum
 annulorum Romani utebantur: *Annulo
 est aureo Scriba donatus. Et ad eam donatio-
 nem concio est advocata. V Quod erat os
 tuum, cum videbas in concione eos homines,
 quorum ex bonis iste annulus aureus dona-
 batur, qui ipsi annulos aureos posuerant,
 liberisq; detraxerant, ut esset unde Scriba
 tuus hoc tuum munus et beneficium tuere-
 tur? Quæ porro præfatio tuæ donationis
 fuit? Illa scilicet vetus, atq; imperatoria?
 Quando tu quidem in prælio, in bello, in
 re militari; Cujus ne mentio quidem te
 Pratore ulla facta est: an illa? Quando qui-
 dem tu nulla unquam mihi in cupiditate
 ac turpitudine defuisti, omnibusque in
 iisdem flagitiis mecum & in legatione &
 prætura & hîc in Sicilia versatus es; ob
 hæc**

hæc res quoniam te locupletavi, hoc
 annulo aureo dono. *Vera hæc fuisset ora-
 tio; non enim iste annulus aureus abs te da-
 tus istum virum fortem, sed hominem locu-
 pletem esse declarat. Ita eundem annulum
 ab alio datum testem virtutis duceremus, abs
 te donatum comitem pecunie judicamus*
 Clarum id & ex Inscriptione veteri, quæ
 decimo ab Eboræ lapide: *audiup e adrov*

olwand : unna D. M. S. A *unvolunus*
 C. ANTONIO. C. F. FLA *na Bo*
 VINO. VI. VIRO. JUN. *na*
 HAST. LEG. H. AUG. TORQ. *na*
 AUR. ET AN. DUPL. OD. VIRT. *na*
 DONATO. JUN. VERECUN *na*
 DA. FLAM. PERP. MUN. EBOR *na*
 MATER P. C. *na*

Hoc honore Sylla Roscium comædum
 affecit, Macrobius libro II. Saturnal. ca-
 pite x. Is est Roscius, qui etiam L. Syllæ ca-
 rissimus fuit, & annulo aureo ab eodem Di-
 ctatore donatus est. De C. Julio Cæsare, qui
 Laberium quantumvis Equitem aureo
 annulo donavit, paulo antè diximus. Eius
 vero exemplo etiam Balbus Quæstor lu-
 dis,

dis, quos Gadibus fecit, Herennium Gallum histrionem, summo ludorum die annulo aureo donatum in xiiii. sessum deduxit: tot enim fecerat ordines equestris loci, ut scribit Asinius Pollio ad Ciceron. lib. x. Epist. xxxi.

Atq; hoc jus aureorum annulorum solis ingenuis concedi solebat à magistratibus ante tempora Augusti. Hic primus eodem honore insignivisse legitur Menam & Ant. Musam libertos: Menam quidem ob id, quod Sex. Pompejo relicto ad Augustum cum classe & exercitu confugisset.

Dio. libro XLVIII. Καὶ αὐτὸν ἐκεῖνος ἀσμένως ἰδὼν ἔτε ἐξέδωκεν ἐξαιτηθέντα καὶ προσέτι καὶ ἐν πμῇ μεγάλη ἤγαγε. δακτυλίοις τε χρυσοῖς ἐκόσμησε καὶ ἐς τὸ τῶν ἰππέων τέλος ἐπέχευσε. h. c.

Cæsar Menam libentissimè accepit, neque dedit Pompejo postulanti & magno insuper in honore habuit, annulisque aureis decoravit, & in equestrem ordinem adscripsit. Ant. Musam verò, quòd ejus opera ex ancipiti morbo convaluisset. Dio libro LIII.

Καὶ αὐτὸν μηδὲν ὄ, π μὴδὲ τῶν πάνυ ἀναγκαῖον ποιεῖν δωάμενον, Αντώνιος Μέσας καὶ ψυχρολασίαις καὶ ψυχροποσίαις ἀνέσωσε. καὶ Δία ἔτι καὶ χρημάτων παρὰ τε ἑ Λυγέει καὶ παρὰ τῆς Βελῆς ποταμῶ,

ἀλλὰ καὶ τὸ χρυσοῖς δακτυλίοις (ἀνελεύθερος ἦν
 ἡ) χρῆσθαι. πλωτε ἀτέλειαν καὶ ἑαυτῶ καὶ τοῖς
 ὁμοτέλοισι, ἔχοντες τοῖς τότε εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτε-
 εσομένοις, ἔλαβεν. hoc est. *Antonius verò Mu-
 sa, cum nihil Augustus eorum, quæ maxi-
 mè ad sanationem opus erant, posset facere,
 lavacris frigidis, frigidisq; potionibus, sanita-
 ti restituit: quam ob rem etiam pecunia ei ab
 Augusto & Senatu multa, ususq; annuli au-
 rei, (libertus enim erat) datus est, immuni-
 tasq; non ipsi modò, sed omnibus eandem ar-
 tem exercentibus in posterum quoq; tempus
 concessa.* Eadem Zonaras libro II.

Ceterùm cùm annulorum usus incre-
 besceret, & cum vilibus etiam personis
 communicaretur, constitutum, ne cui jus
 id (annulorum aureorum) esset, nisi cui
 ingenuo ipsi, patri, avoq; paterno sestertia
 cccc census fuisset, & lege Iulia theatri in
 XIV. ordinibus sedendi. Factum hoc Tiberii
 principatus anno nono, C. Asinio Pollio-
 ne, C. Antistio Vetere Coff. anno urbis
 conditæ septingentesimo septuagesimo
 quinto, futili penè de causa, cum C. Sulpi-
 tius Galba, dum juvenilem famam apud
 Principem popinarum pœnis aucupatur,
 K 5 questus

*questus esset in Senatu, vulgò institores ejus
 culpa defendi annulis. Plinius libro xxxiii.
 capite ii. Sed constitutio illa non diu du-
 ravit. Nam statim sub Claudio Senatus
 (quod tamen tanquam rem indignam,
 reprehendit Plinius) Pallanti Claudio li-
 berto prætoriam ornamenta decrevit, di-
 ipsumque censuit non exhortandum modo,
 verum etiam compellendum ad usum aureo-
 rum annulorum. Erat enim, ut Plinius libro
 viii. Epist. vi. ironicus inquit, contra ma-
 jestatem Senatus, si ferreis prætorius utero-
 tur. Idem quoque Galbæ libertum annu-
 lis aureis & Marciani cognomine dona-
 tum, tradit Tacitus libro i. histor. & Sve-
 tonius in Galba capite xiv. Vitellius Imp.
 libertum suum Asiaticum primo imperii
 die aureis donavit annulis super cœnam, cum
 manè rogantibus pro eo cunctis, detestatus
 esset severissime talem equestris ordinis ma-
 culam, ut ait Sveton. capite xii. vel ut Ta-
 citi verbis utar libro i. histor. Postulante
 exercitu, ut libertum suum Asiaticum eque-
 stri dignitate donaret, in honestam adulatio-
 nem compescuit. Dein mobilitate ingenii,
 quod palam abnuerat, inter secreta convivii
 largi-*

largitur, honoravitque Asiaticum annulis,
 fœdum mancipium & malis artibus ambi-
 -tiosum. Eiusdem Vitellii frater Lucius
 -servum Verginii Capitonis annulis dona-
 -vit, in quibus etiam aliquantò post hic
 -patibulo affixus est. Tacitus lib. iv. histor.
 -Solatio fuit servus Verginii Capitonis, quem
 -preditorem Tarracinensem diximus, pati-
 -bulo affixus, in iisdem annulis, quos accepto
 -à Vitellio gestabat. Sic Domitianus servum
 -Hetruscum aureo annulo donatum inter
 -equites retulit: quod indicare voluit Sta-
 -tius libro III. Syl. in Lacrimis Hetrusci,
 -cum inquit:

*Mutavitq; genus, lavaq; ignobile ferrum
 Exiit & celfo natorem aquavit honore.*

Opilium Macrinum quoque libertinum
 hominem, qui occiso Antonino Bassiano
 imperium arripuit, donatum aureis an-
 -nulis, ex Aurelio Victore refert Jul. Capi-
 -tolinus in Macrino.

Sed quid pluribus exemplis recensenden-
 -dis nos fatigabimus? cum certum sit, an-
 -nulorum usum circa hæc tempora ita in-
 -valuisse, ut simul ac quis manumissus
 -erat, statim etiam de jure annulorum im-
 -petran-

petrando cogitationem susciperet. Hinc servus ille in Arriani Epicteto libro III. capite XXVI. pagina CLVII. cum libertus factus esset, & tamen conditionem suam nihilo meliorem animadverteret, ὁμῶς δ' εἰν δακτυλίσ , inquit, λάβω, ὅτε γ' εὐδαιμονέσῃ. hoc est, *tamen si annulos accepero, tum prosperrimè vivam & felicissimè.* Imò Tertullianus etiam inter vulgata manumissionis insignia refert anulum aureum lib. de Resurrectione carnis capite LVII. *Atqui & vestis alba nitore & aurei annuli honore & patroni nomine ac tribu mensaque honoratur.* Quæ tamen verba cautè intelligenda sunt. Nam manumittere quidem servum patronus poterat, sed jus aureorum annulorum eidem conferre non poterat. A principe id impetratum oportuit & quidem cum patroni consensu. Nam qui invitis aut ignorantibus patronis acceperant, illis Divum Commodum jus aureorum annulorum ademisse testatur Marcianus Ictus. Cum verò quotidiana ferè esset hæc impetratio, videtur hæc Tertullianus non accuratè discriminasse.

Cete-

Ceterum quod de impetrando jure aureorum annulorum diximus, id postea abrogatum est Constitutione Justiniani, omnibusque concessi, etiam Libertinis, aurei annuli. Novella LXXVIII.

Διὰ τὸ τοῦ Θεοπίζουμου, εἴπερ ἐλευθερώσας οἰκέτω ἢ θεράπωναν αὐτοῦ, πολίτας αὐτὰς ἀποφίνοιε Ῥωμαίους (ἐδὲ γὰρ αἰτίας ἐξεστίν) ἴσω τῷ δὲ ἑδὲ νόμῳ ὡς ὁ τῶν ἐλευθερίων λαβῶν, ἔξει παρεπίμυθον ἐνθὺς ἢ τὸ τῶν χρυσῶν δακτυλίων ἢ τὸ τῆς παλιγγενεσίας δίκαιον, ἢ ὅτι ἐξ ἀνάγκης αἰτήσῃ τὸ τῷ δὲ τῆς βασιλείας ἐπὶ, ἐδὲ δεήσει τῶν παντελῶς ἐδεμίας πολυπραγμοσύνης.

Propterea sancimus, si quis manu mittens servum aut ancillam suam, ci- ves denunciaverit Romanos, (neque enim aliter licet) sciat ex hac lege, quod qui liber- tatem acceperit, habebit subsequens mox & aureorum annulorum & regenerationis jus,

& non jam ex necessitate hoc à principibus postulabit. Ipse etiam Leo Imp. cum privatis interdixisset usum auri & gemmarum, tamen excepit ornamenta matronalia & muliebrium viriliumque annulorum habitum. L. unica. Cod. Nulli

licere in frenis. & Constituit : Leonis

LXXXI. Solis clericis, nisi sint in di-

gnita-

gnitate constituti, annulos gestare non licet, ex decreto Concilii Lateranensis sub Innocentio III. & Basileensis sub Sigismundo Imperatore habiti: *Nullus portet annulum, nisi cui competit ex officio dignitatis, & unum duntaxat.* Nam aliàs vulgò dici solet: *Clericus annulatus aut est fatuus aut praelatus.*

Antequam hoc caput concludam, non possum, quin mentionem faciam ritus olim apud Brachmanas Indorum Gymnosophistas usitati. Autor est Strabo libro xv. Geograph. illos extra urbem in siluæ rebus divinis humanisque perdiscendis occupatos vivere ἀπεχομένους ἐμψύχων καὶ ἀφροδισίων, animalibus & Venere abstinentes, annos triginta circiter persistere, ita modestos, ut qui sciret, aut ex parte illo die, è coetu tanquam incontinens excludatur: quibus finitis in sua quemque secedere, laxiùs licentiùsque vivere σινδωνοφορέντας καὶ χρυσοφορέντας ματεῖως καὶ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ὠτοῦ. hoc est, sindonem induere & aurum in manibus & auribus moderatè gestare.

CAPUT XVII.

De luxu Annulorum. Plures annulos gestare priscia temporibus vitio datum. Tandem non solum in omnibus digitis, sed & digitorum articulus plures gestati: quod tamen mollietiei signum semper habitum. De Annulis hiberni & aestivi. Annuli Natalitii qui? Bella ob annulos orta. Annulos & vestes qui nunquam mutarint.

Quomodo annulus aureus primum plebi, deinde & ipsis libertinis libertisque communis factus sit, ex his constat. Dici autem non potest, quantum postillam se luxus Romanorum in annulis ostentavit. Etenim primis quidem temporibus vitio dabatur viro plures annulos, quam unum digitis gestare. Isidorus libro penult. capite xxxii. *Apud veteres, inquit, ultra unum annulum uti infame habitum viro. Gracchus in Menium: Considerate, Quirites, sinistram ejus: en cuius auctoritatem sequimini, qui propter mulierum cupiditatem, ut mulier, ornatus est.* Pergit mox Isidorus exemplum apponere: *Crassus, inquit, qui apud Parthos periit, in senectute duos habuit annulos, causam proferens, quod pecunia ei immensa crevisset.*

Multi

Multi etiam Romanorum præ gravitate, annulum gestare in digito abstinuerunt. Sed de uno annulo, etiam Attejus Capito apud Macrobius libro VII. Saturnal. capite XIII. Apud veteres, inquit, nec plus annulorum habere quàm unum licebat, nec cuiquam nisi libero. Sed & Horatii ad huc ævo tres annuli videntur vitio versi: quo nomine perstringit Priscum quendam satira VII. libro II. his verbis:

sæpe notatus

Cum tribus anellis, modò lava Priscus inani.

Tandem verò luxus annulorum adeo inolevit, ut etiam omnibus digitis gestarent. Martialis libro V. Epigr. LXII.

Per cuius digitos currit levis annulus omnes.

Imò verò uno digito plures. Idem Martialis de Charino libro XI. Epigr. LX.

Senos Charinus omnibus digitis gerit,

Nec nocte ponit annulos.

Lucianus in Dialogo, qui Gallus inscribitur, diviti alicui sedecim annulos tribuit. Sic enim ibi Gallus ad herum suum Micyllum: *Εγὼ ἢ πλὴν ἐδοῦναι πλὴν ἐκείνῃς ἔχων καὶ δακτυλίστας βαρεῖς, ὅσον ἐκκαίδεκα, ἐξημμένους τῶν δακτύλων, ἐκέλευον ἐστῆσαι πᾶσα λαμπρὰν εὐτρεπέειναι ἐς ἐπιδοχίαν τῶν φίλων, id est, Ego in-*
terim

terim illius indutus vestitum & annulos graves gerens circiter sedecim digitis insertos, epulum quoddam splendidum jubebam adornari, quo amicos acciperem.

Quid? quod etiam in singulis articulis & quidem in uno plures gestabant. Martialis libro v. Epigr. xi.

*Sardonickas, Smaragdos, Adamantas, Iaspidas uxo
Portat in articulo Stella, Severe, meus.*

Fuit autem ferè mollis & delicati animi signum semper habitum, plures annulos & eos quidem in extremis digitis gestare. Id in Trimalcione notavit Petronius, dum ipsum ait habuisse *extremo articulo digiti sequentis minorem annulum totum aureum.* Et Seneca libro vii. Natur. Quæst. capite xxxi. cum varias luxuriæ species recensuisset, mox addit: *Exorramus annulis digitos & in omni articulo gemma disponitur: Quotidie comminiscimur, per que virilitati fiat injuria, ut traducatur, quia non potest erui.* Quintilianus etiam in Oratore suo hoc reprehendit libro xi. cap. ult. *Manus non impleatur annulis, præcipuè medios articulos non transeuntibus.* Sed omnium disertissimè morem hunc improbat

L

probat Clemens Alexandrinus libro III. Pædagog. capite XI. Ἀλλὰ καὶ τὸν δακτύλιον ἐκ ἐπὶ ἄρθρω φορητέον τοῖς ἀνδράσι. γυναικεῖον γὰρ ἔστι. εἰς τὰ ἄτακτον καθίεναι. ἔστι γὰρ ἕτως ἐνεργὴ ἡ χεὶρ, ἐν οἷς αὐτῆς δεόμεθα. καὶ ἔρᾳ οὐ σημαντὴρ ἄποπεσῆται, τῇ μείζονι τῶ ἄρθρω συνδέσσει φυλαττόμεν. hoc est. *Sed neq̄ est à viris annulus in articulo ferendus : hoc enim est muliebres : sed in parvo digito, atq̄ adeo in extrema ejus parte est demittendus. Ita enim erit manus maximè ad operandum expedita in iis, in quibus ea egemus : neq̄ facile excidet sigillum, quod majore articuli ligamento custoditur.* Aristophanes in Nubibus eos, qui digitos ad unguis usq̄ue annulis onerant & comam nutriunt, confragosa voce appellat σφραγιδονυχαρτομήτας. Suidas exponit τὰς κόμας καὶ περὶ τοῖς δακτυλοῖς τὰς χεῖρας κοσμεμῶς, ὡς μέχρι τῶν ὀνύχων ὑπὸ τῶν δακτυλίων σπέπεται τὰς δακτύλας. Hesychius paulò brevius, τὰς ἔχοντας σφραγίδας ἐν δακτυλοῖς καὶ ὀνύχας λούκας καὶ κομῶντας.

Sed & in varietate annulorum quidam luxus fuit. habebant enim vt æstivas vestes & hibernas, L. I. D. De acq̄. quotid. & æstiva : ita & annulos, quos
hieme

hieme sola: alios, quos æstate sola gesta-
rent. Juvenalis sat. I.

*Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera dextra.*

Ubi Glossæ veteres notant, hoc tam de-
licatum annulorum discrimen à Crispi-
no inventum, cui per æstatem molesta
fuerint illa *majoris pondera gemma*. Veri-
simile autem est, ut Marquardus Frehe-
rus putat, quos æstate gestare solerent,
Heliotropios fuisse & Asteritas & Mi-
rthidacas, & Irides, quarum vis & dele-
ctatio quædam peculiaris est, cum Soli
opponuntur, ut Plinius, Isidorus & Soli-
nus scribunt. Et hoc genus annulos, quia
non nisi media anni parte gestari sole-
rent, *Semestres* vocat idem Juvenalis,
sat. VII.

Semestri vatum digitos circumligat auro.

Reperio etiam quosdam annulos solo na-
tali die gestari solitos. Ita enim plerique
capiunt hunc locum Persii sat. I. ubi in-
troducitur Recitator

prexusq; togaq; recenti

Et natalitia tandem cum Sardonyche albus.

Quanquam intelligi etiam potest annu-
lus natali die à cliente dono missus, quem

in magno pretio habitum & cum cura servatum, patet ex Plauti Curculione Scena penult. ubi cum Planesium virgo dixisset,

*Verum hunc servavi semper mecum unà annulum,
Cum hoc olim perii.*

Miles paulò post inspecto annulo subjungit:

*proh Iupiter?
Hic est, quem ego tibi misi natali die,
Tam facile novi, quàm me.*

Porrò tanta fuit quorundam vesania, ut in annulos ferè omne patrimonium profunderent. Tertullianus De Habitu Mulier. *In sinistra per singulos digitos de saccis singulis ludit.* Atque hujus generis fuit ille annulus, quem Nonius Senator ab Antonio proscrip- tus secum abstulit, cujus pretium æquabat viginti mille sestertia, id est, decies centena millia florenorum. Plinius memorat libro xxxvii. capite vi. ubi de Opalis: *Magnitudo nucem avellanam æquat, insigni apud nos historia. Siquidem extat hodieq; hujus generis gemma, propter quam ab Antonio proscrip- tus Nonius Senator est. Illeq; proscrip- tus fugiens, hunc è fortunis suis omnibus annulum abstulit se-*

cum,

cum, quem certum est sestertijs viginti millibus aestimatum. Sed mira Antonij feritas atq; luxuria, propter gemmam proscribentis: nec minor Nonii contumacia proscriptionem suam amanti, cum etiam fera abrosas partes corporis relinquunt, propter quas se periclitari sciunt. Quid? quod bella etiam ob annulos extitisse legimus. Disertè Plinius lib. xxxiii. capite I. Inter Capionem quoq; & Drusum ex annulo in auctione venali, inimitia capere, unde origo socialis belli & exitia rerum. Quomodo & majorum nostrorum memoria Reges Arachan & Pegu pro gemma aliqua totos viginti quatuor annos atrocissimum bellum gessisse, historici testantur.

Omnia verò luxuriam videtur superasse Ant. Heliogabalus Imp. qui calceamentum nunquam iteravit, annulos etiam negatur iterasse, teste Laupridio: imitatus fortè Neronem, qui nullam vestem bis induit, ut ait Svetonius capite xxx. Sed à luxu annulorum dehortantem nos audiamus D. Basilium Magnum, qui ἐπιλιπὼν, πρὸς τὰς πλατύνοντας ita loquitur:

Τί το σῆτον ἐπὶ ὄψασι παρὰ τὸν χρυσόν, λίθος ὁ ἀργυρεὺς,
 λίθος ὁ μαργαρίτης, λίθος τῶν λίθων ἕκαστος, χρυ-
 σόλιθος, ἢ βηρύλλιον ἢ ἀχάτης, ἢ υἰάκινθος, καὶ
 ἀμέθυστος, καὶ ἰάσπις. Ταῦτα δὴ τὰ πλεῖστα τὰ ἀνθη-
 ῶν σου τὰ μὴ λυτοῦ ἴθυσαι κατακρύπτων, ἢ τὰς ἀφ-
 φανεῖς τῶν λίθων σκοτῶ καλύπτων. Τὰς ὃ, παρὰ φέ-
 ρεις τῶν βαρυπύμων, ἐναβρωθόμενος αὐτῶν τῆ ἀν-
 γῆ, εἶπε, πῶς ὄφελος σοι λίθοις λαμπρομύλιον παρὰ φέ-
 ρειν τῶν χεῖρας; εἶπε ἐρυθραῖς λιθιδίων κυσῶν ὡς
 γαυαῖκες ὅταν κύωσι. Καὶ ὃ ἐκείναι λιθὶδα παρὰ
 τρώγασι. καὶ συ λίχνως ἔχεις παρὰ τὰ ἀνθη τῶν λί-
 θων, σαρωδώνυχας, ἢ ἰάσπιδας ἢ ἀμέθυστους ὀπιζή-
 τεν. Τίς καὶ ἡμεῖς μίαν ἡμέραν ἠδωθήθη τῶ βίῳ
 παρὰ φεῖται; τίνος ἐφείσαστο θάνατος ἀπὸ τὸν πλε-
 τον; τίνος εἶπεχαιτο νόσος, ἀπὸ τὰ χρήματα ἢ. e.
*Quid attonitus aurum miraris? Lapis est
 aurum, argentum lapis, margarita lapis,
 lapides sunt chrysolithus, beryllus, achates,
 hyacinthus, amethystus, jaspis. Hi sunt flores
 opum magnarum. Hos partim, cum sint cla-
 rissimi, in tenebris abscondis: partim in digi-
 tis micantibus alijsq; in ornatibus circumfers.
 Dic quaeso, quæ utilitas, digitos vertere lapil-
 lis coruscantes, atque ostentare? Nonne erū-
 bescis, te lapillorum avidum ostendens, quem-
 admodum pregnantēs fœminæ ob malaciam
 interdum lapillos edunt? Tu item tanquam
 ipsa-*

ipfarum belluo, sardonichas, jaspidas, amethystos omni studio conquiris? Quis pulchritudini formaque fingenda studens unam vite diem sibi prorogare poterit? aut cui mors ob divitias parcat? à quo morbus ob pecuniam abstinet?

CAPUT XVIII.

*U*sus annulorum in dandis arris. Annulus pro symbolo datus. Ne symbolum quidem habere, de quo dicatur. De annulo Sponsalicio, ferreusne is, an aureus fuerit? Plinius & Tertullianus conciliati. Pronubus annulus. Annuli datione fidem conjugii confirmari aliquot exemplis probatur. Sed non semper: Erat enim interdum tantum amoris aueupium. Amatores annulos amicarum osculabantur: imò eos per lasciviam amicus detrahebant.

Progredior ad alios annulorum usus. Nam & sponsionis causa arræque nomine datos annulos legimus. De quo annuli usu Plinius libro xxxiii. capite i. Celebratior annuli usus cum fœnore cœpisse debet. Argumento est consuetudo vulgi, ad sponsiones etiamnum annulo exsiliente, tractæ ab eo tempore, quo nondum erat arra velocior: ut planè affirmare possimus numos antè apud nos, mox cœpisse annulos: Et ante illù Theophrastus in quodam Fragmento, citato à

Casaubono ad Athenæum, ubi disputat de forma & jure contractuum: *περὶ τῶν ἱπνῶν καὶ τῶν ἀραβῶν ποσὸν δεῖ δίδόναι, πρὸς τὸ ὀλιθῶς τῆς πμῆς μερίζοντες. ἀπεπον γὰρ εἰν δαυτῶν δῶ τῶν δέκα ταλάντων.* Meminerunt hujus consuetudinis & Jurisconsulti, ut in Lege xvii. D. De præscriptis verbis: *Si quis spon- sionis causa annulos acceperit, nec reddit vi- ctori, præscriptis verbis actio in eum compe- tit.* Et Lege xi. §. vi. D. De Actionibus empti & venditi: *Ego illud quero, si annu- lus datus sit arræ nomine & secuta emptione pretioque numerato, & tradita re annulus non reddatur, qua actione agendum sit.* Et Lege v. §. penult. D. De Instit. Actione: *Si institor cum oleum vendidisset, annulum arræ nomine acceperit, neque eum reddat, dominum actione institutoria teneri.*

Si qui etiam de symbolis esse vole- bant, annulum plerumque pro symbolo dabant ei, qui cœnam jubebatur parare. Terentius in Eunucho:

Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræo

*In hunc diem ut de symbolis essemus. Chæream ei rei
Præfecimus: dati annuli: locus, tempus constitutum est.*

Unde apud Lucianum in Dialogis

ἐπιμελῆς Mater objurgans filiam Musariū,
 quod Chæream amasium suū nimis ama-
 ret nimisq; ei fideret : Ἀγ. ἔπ., ait, πρῶτω,
 καὶ ἔχοντι αὐτῷ καθῆσθαι συμβολῶν τὸν δακτύλιον
 δέδωκας, ἀγνοῦσθαι ἐμῶ ; ὁδὲ δῶποδὸ μῆκος, κατέπε.
 h. e. *Et ob hoc paulò antè cum non haberet
 unde daret symbolum, annulum dedisti illi,
 me ignorante : ille verò eum vendens, potan-
 do absorbuit.*

Etsi autem alia quoque arræ loco da-
 bantur, tamen quia frequentissimus usus
 obtinebat, ut annulum pro symbolo da-
 rent, veteres Grammatici ἀπὸ τῶν, σύμβολον
 exposuerunt *annulum* : quibus accedit
 Plinius libro jam dicto : *De nomine*, ait,
*annuli ambigi video. Graci à digitis appella-
 vere : apud nos prisci unguulum vocabant :*
*postea ἔξ Graci ἔξ nostri symbolum. Cum
 verò symbolum non daretur, nisi ab iis,
 qui præsentē pecunia deficiebantur, ex
 eo natum proverbium de homine pau-
 pere ; Ne symbolum quidem habet : Archip-
 pus in fabula ἠεγκλῆς γαίμων apud Pollu-
 cem :*

Ἀνδρῶν ἀείσος καὶ μάλις' ἐμοὶ ξένος.

Αὐτῆς παρ' ἐμοίγ' ὦν, εἶχεν ἔδὲ σύμβολον.

L 5

Unde

Unde clarum quid sibi velit Heraclitus in eximia illa ad Hermodorum epistola, cum ait: Γελάσω τὰς ἐν ξυδείπνοις γενομένας ἀφ' δακτύλων ἀλείψεις. Sensus est: non risurum se, verum fleturum potius stultitiam eorum, qui in re tenui cum sint, atq; etiam fortasse egestate, nedum paupertate, convivia tamen assidue datis annulis celebrant, ut interpretatur Isaacus Casaub. libro III. Animadvers. in Athenæum capite xxxi. Non hic prætereundus mos Atheniensium, apud quos qui judicio se provocabant, annulos invicem deponebant. Demosthenes adversus Parænetum: Ὁρακαλάμαι σὲ ταυτὶ δέχομαι φέρε τὸν δάκτυλον, λάβε τίςδ' ἐγγνητὴς; hoc est. Hanc tibi conditionem fero. Accipio. Cedò annulum. cape, quis verò sponsor. pagina MCCCLXXXIII. editionis Wolfianæ. Dabantur etiam Annuli in testimonium & quasi pignus sponsionis de futuris nuptiis inter sponsam factæ. Juvenalis sat. vi.

*Conventum tamen & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate parvas, jamq; à tonsore magistro
Pectus & digito pignus fortasse dedisti.*

Et L. Si donatæ D. De donationibus inter virum & uxorem. *Sponsus alienum annulum*

lum sponsa muneri misit, & post nuptias pro
 eo suum dedit. Alludit huc D. Ambrosius de
 Passione Agnetis: *Discede à me, quia jam
 ab alio amatore preuenta sum, qui mihi satis
 meliora te obtulit ornamenta, & annulo fidei
 sua subarravit me longè te nobilior & genere
 & dignitate, ornavit me inestimabili dex-
 tro cherio, dextram meam & collum meum
 cinxit lapidibus pretiosis.* De hoc annulo
 loquitur Tertullianus in De Idololatria
 capite xii. *Circa officia verò privatarum &
 communium solemnitatum, ut toga pura, ut
 sponsalium, ut nuptialium, ut nominalium
 nullam putem periculum, observari de flatu
 Idololatria, qua intervenit. Causa enim con-
 sideranda sunt, quibus prestatur officium.
 Eas mundas esse opinor per semetipsas, quia
 neque vestitus virilis, neque annulus aut
 conjunctio maritalis de alicujus Idoli honore
 descendit.* Atque hunc annulum idem
 Tertullianus *pronubum* vocat: eumque
 ferreum fuisse & quidem sine gemma
 plerique omnes, qui hujus rei memine-
 runt, existimant, moti autoritate Plinii,
 qui libro xxxii. capite i. *Hi quoque, ait, qui
 ob legationem acceperunt aureos, in publico
 tantum*

tantum utebantur eis, intra domos verò ferreis. Quo argumento etiam nunc sponsæ annulus ferreus mittitur, isque sine gemma. Ceterum Tertullianus scriptor gravissimus & antiquitatum Romanarum scientissimus, qui vix centum annis Plinio posterior, non obscure innuit, ex auro fuisse illum annulum, qui sponsæ a sponso in pignus conjugii dabatur. Ita enim in Apologet: c. vi. Circa fœminas etiam illa majorum instituta ceciderunt, qua modestiæ que societati patrocinebantur; cum aurum nulla novat præter unico digito, quem sponsus oppignerasset pronubo annulo. Quid verò in tam manifestâ pugna statuemus? Mihi certè hîc aqua hæret. Ne tamen tantæ autoritatis scriptores inter se pugnare, aut alterutrum horum memoria lapsam temerè dicamus, non contemnenda videtur conjectura doctissimi Junij, qui Notis ad Tertullianum existimat, Sponsum quidem, cum sponsam sibi arrha quadam conjugare vellet, aureum illi annulum dedisse; atque hunc fuisse pronubum illum annulum, cujus arrhabone obligantur oppigneranturque maritus & uxor: Sed postea

stea etiam ferreum gemmaque caren-
tem, tanquam τῆς οἰκείας symbolum, do-
mum illi missum esse, idque eo argumento,
quod ij etiam, qui ob legationem accepe-
runt aureos annulos, in publico tantum
uterentur iis, intra domos verò ferreis:
atque ita τὸ οἰκειὸν sponsæ fuisse com-
mendatum symbolo.

A Neque tamen dixerim, foeminas fer-
reo hoc annulo domi, aureo autem in pu-
blico tantum fuisse usas. Nam & domi
illos gestasse annulos aureos apparet ex
Clemente Alexandrino, qui libro III. Πα-
dagog. foeminis Christianis disertè hunc
annulum tribuit: Δίδωσιν ἔν (ὁ Παιδαγωγός)
αὐτῆς δακτύλιον ἐκ χρυσεῖα, ἃ δὲ ἔτιον εἰς κόσμον,
ἀλλ' εἰς τὸ διατημαίνεισθαι τὴν οἴκον Φυλακῆς ἀξίον,
Ἐξ τῆς ἑπιμέλειαν τῆς οἰκείας. Dat. ergo eis
annulum aureum, non quidem ad ornatum,
sed ad signandum ea, quæ domi custodienda
sunt, propter curam domesticam, quæ illis in-
cumbit. Et D. Hieronymus ad Principiam
Virginem, cum de foeminis, quæ se auro
ornant, dixisset, Nostra vidua, ait, talibus
usa est vestibus, quibus arceret frigus, non
membra nudaret, aurum usque ad annuli
signa.

signaculum repudians, & magis in ventribus egenorum, quam in marsupijs recondens.

Utrum autem datio vel missio annuli sit desponsationis argumentum, Jurisconsulti disputant, quorum scriinia compilare non est nobis propositum; exempla tantum quaedam afferemus Principum virorum, qui conjugii fidem annulo dato confirmatam sancte servarunt. Ac primo occurrit nobis Justinianus Imperator, qui Antoniae Amazonis captivae concubitu fruitus, dato annulo spondit, se illam in matrimonium ducturum, si unquam ad imperium perveniret: quod etiam fecit. Historia, sive fabula est, lectu jucunda extat apud Aimoinum libro i. de gestis Francorum capite v. his verbis: *Quadam die Justinianus & Belisarius cum coaequævis sibi lupanar ingressi, conspiciunt duas mulierculas ex gente Amazonum, sorte captivitatis abductas, inibi esse prostitutas. Eas illi rapiunt atque ad proprias domos deducunt: una earum Antonia, alia vocabatur Antonina. Et Antoniam quidem Iustinianus, Antoninam vero accepit Belisarius: erantque amba sorores. Una ergo dierum, Iustiniano meri-*

meridianis horis sub dio quiescente, cum caput in sinum suæ reclinasset amata, adveniens aquila, alis expansis ab ardore solis eum conabatur defendere. Intellexit mulier auspici-um, quod Iustiniano portendebat imperium, & experrectum tali voce compellat vi-
rum: Oro, inquit, amantissime juvenis, ut dum regni potitus fueris sceptris, non me indignam judices gratissima amplexibus conjugis. Illo dicente impossibile hoc esse, ut ipse ad culmen proveheretur imperiale, rogat mulier, ut quod illa pro certo sciebat, ne se in exoratum ei praberet. Quo tribuente assensum, factaque commutatione annulorum, utrinque est discessum. Sane Belisarius eique copulata Antonina eadem inierunt connubii fœdera, ut quia non dubitabat, Belisarius adepturum se potioris honoris gradum, si imperio potiretur Iustinianus, sociam sui eam adscisceret stratus. Et aliquantò post, cum nar-rasset, quomodo Justinianus imperium adeptus esset, subjungit. Iustinianus quoque Augustus cum magno triumpho Constantinopolim est regressus. Tunc Antonia ejus quondam amata, sui quondam obhita, sum-
ptis

ptis quinque aureis palatium est ingressa: E
quibus duos dedit janitoribus, ut sibi pateret
introitus, tres verò tenentibus cortinam, ut
suam permetteretur enarrare causam: &
stans ante principem, hunc apud eum habuit
sermonem: Cum scriptura dicat, Honor Re-
gis judicium diligit: & item; Rex qui sedet
in solio judicii, dissipat omne malum introitu
suo, Ego elementissime Imperator, hac dicta
esse de te intelligens, fiduciam sumsi te adven-
di tibi que propria necessitatis causam expo-
nendi. Est denique in hac civitate juvenis,
qui mecum permutatis annulis fidem pepigit
alterni amoris, professus, quod me sibi junge-
ret sub nomine legitima conjugis. Ob id se-
renitatis tua presentiam adii, tui super hac
re exposcens sententiam judicii. Cui Impe-
rator, si, inquit, fides est pacta, non debet fieri
irrita. Quo illa audito, annulum suo detra-
hens digito ostendit Augusto: Videat, ait,
Dominus meus cujus iste fuerit annulus.
Agnoscit Princeps eum, quem dederat, annu-
lum: jubet eam introduci in cubiculum, or-
namentisque regalibus indutam, de cetero
vocari & esse Augustam. Sic Otho I. Im-
pera-

perator ab Adelaide Lotharii IV. Italiae Regis vidua consilio Athonis in Italiam contra Berengarium, à quo Canusi obsessa erat, vocatus, annulum ipsi & literas misit, quibus se & conditionem de promisso conjugio accipere, & mox cum exercitu adfuturum significavit, quem admodum narrat Leo Marsicanus in Chronico Casinensi libro I. capite ult. cujus verba hic adscribam: *Lothario defuncto uxor ejus Adalais ad Athonem propinquum suum sese in Canusam arcem munitissimam contulit. Interea Berengarius praedictus cum filio Alberto, strenuo valde viro, denuo regnum invadere gestiens, atque ideo reginam ipsam omnimodis capere cupiens, arcem praedictam ferme triennio obsedit. Atho interim habito cum Regina consilio nuncium ad Ottonem Saxoniae Ducem Ungarorum tunc victoria inclytum mittit: qui ei, quae circa se gerantur, omnia referat: oratque ut Italiam continuo petere, eosque de Berengarij obsidione liberare, Regnamque ipsam conjugem simul cum regno maturaret accipere. Praedicta arx jam ferè ad deditio- nem hostium cogebatur, cum ecce, disponente*

M

Deo

Deo, missus à Regina nuncius rediit, & quia ob diligentissimam obsidionem nullus sibi in arcem patebat ingressus, literas & annulum, quem à Duce susceperat, sagitta callidè satis inseruit, & correpto arcu, nemine id suspicante illam in arcem misit. Tenor autem literarum hic erat: Ducem cum exercite jam superatis Alpibus Veronam venisse, filiumque Litulphum se Mediolanum processisse: proximè illis affuturos auxilio: viriliter agerent, se de conjugio & regno voluntati illorum pariturum. Igitur Duce è vestigio adveniente, Berengario & Alberto fugatis, soluta obsidio est, duabus Berengarij filiabus captis, atque in Teutonium terram exilio missis. Mox Adelaidis conjugium Otto sortitus: Teutonibus ex eo tempore in Italia regnandi initium fuit. Vide Carolum Sigonium libro VI. de Regno Italiæ in actis anni nongentesimi quinquagesimi primi. Ad eundem modum majorum nostrorum ævo Maria Caroli Burgundi filia Maxæmiliano Austriaco arræ loco misit annulum, cui adamas inclusus erat, & literas, quibus illa promittebat, se nuptiis illis, ut a parente suo constitutum erat, assentiri. Quas literas

ras cum Oratores Cæsarei unà cum adamante protulissent, Maria statim nulla interposita mora respondit, & scriptas à se literas, & missum adamantem jussu patris, & placere sibi, quod tum promississet, teste Comineo libro VIII. Commentar. Sed priusquam ab annulis sponsalitiis discedo, non possum quin hinc historiam narrem de novo quodam marito, quem annulo hujusmodi malè asservato fascinatam fuisse, scribit Wilhelmus Malmesburiensis libro II. de gestis Regum Anglorum capite XIII. pagina LXXXVI. Verba ejus hæc sunt. *Verùm ut Romam revertar, ejusdem urbis civis ephæbus ætate, locuples opibus, genere Senatorio sublimis, uxorem noviter duxerat, sodalibus suis accitis, convivium frequens paraverat. Post cibum cum minutioribus poculis hilaritatem invitassent, in campum prodeunt, ut oneratos dapibus stomachos vel saltu, vel jactu, vel aliquo exercitio attenuarent. Ipse rex convivii, ludi signifer, pilam poposcit, interim annulum sponsalitiū digito extento statua area, qua proximè abstabat, composuit. Sed cum penè omnes solum impeterent, suspiciosus extis*

incalescentibus, primus se à lusu remouit, &
 annulum repetens inuenit statuæ digitum
 usque ad volam curuatum. Diu ibi luctatus,
 quòd nec annulum eijcere, nec digitum volu-
 ret frangere, tacitè discessit, re sodalibus celi-
 ta, ne vel presentem riderent, vel absentem
 annulo priuarent. Ita nocte intempesta, cum
 famulis rediens, digitum iterum extentum,
 & annulum subreptum miratus est. Dissi-
 mulato damno noua nupta blanditiis delini-
 tus est. Cumque hora cubandi venisset, seque
 iuxta uxorem collocasset, sensit quiddam ne-
 bulosum & densum inter se & illam volutari,
 quod posset sentiri, nec posset videri. Hoc ob-
 staculo ab amplexu prohibitus, vocem etiam
 audivit: Mecum concumbe: quia hodie me
 desponsasti. Ego sum Venus, cuius digito ap-
 posuisti annulum, habeo illum, nec reddam.
 Territus ille tanto prodigio, nihil referre au-
 sus est, nec potuit: insomnem illam noctem
 duxit, tacito iudicio rem examinans. Elap-
 sum est in hoc multum tempus, ut quacumq;
 ille hora gremio vellet conjugis incumbere,
 illud idem sentiret & audiret: aliàs sanè va-
 lens, & domi aptus & militia. Tandem
 querelis uxoris communitus, rem parentibus
 detu-

doratis. Illi habito consilio, Palumbo cuidam
 suburbano presbytero negotium pandunt.
 Erat is Necromanticis artibus instructus,
 magicas excitare figuras, demonas territare,
 & ad quodlibet officium impellere. Pactus
 ergo grande mercimonium, ut, si amantes
 conjungeret, multo are fulciret marsupium,
 in omne se ingenium novis artibus excita-
 vit, compositamque epistolam juveni dedit:
 Vade, inquit, illa hora noctis in compi-
 tum, ubi se findit in quadrivium, & stans
 tacite considera; transient ibi figura homi-
 num utriusque sexus, omnis ætatis, omnis gra-
 dus, omnis postremo conditionis, quidam equi-
 tes, quidam pedites, alii vultum in terram
 dejecti, alii tumido supercilio elati, & prorsus
 quicquid ad lætitiã vel tristitiã pertinet,
 in eorum videbis & vultibus & gestibus: nulli
 eorum compellabis, etsi loquantur tecum: se-
 quetur illam turbam quidam reliquis statura
 procerior, forma corpulentior, curru sedens:
 huic tacitus epistolam trades legendam; fiet
 è vestigio quod voles. Fac tantum præsentem
 animo sis. Aggreditur ille iter præceptum,
 & nocte sub divo astans, fidem dictorum pres-
 byteri

byteri visu explorat. Nihil enim fuit, quod minus promissis desideraret. Inter ceteros quoque transeuntes vidit mulierem ornatum meretricio mulam inequantem: crinis solutus humeris involutabat, quem vitta aurea superæ constrinxerat: in manibus aurea virga, qua equitaturam regebat, ipsa protenuitate vestium pene nuda, gestus impudicos exequebatur. Quid plura? ultimus, qui dominus videbatur, oculos terribiles in juvenem exacuens, ab axe superbo smaragdus & unionibus composito causas adventus exquirat. Nihil ille contra, sed protenta manu porrigit epistolam. Damon notum sigillum non ausus contemnere, legit scriptum, moxque brachiis in cælum elatis: Deus, inquit, omnipotens, in cujus conspectu omne peccatum est factum, quamdiu patieris nequitias Palumbi presbyteri? Nec mora, satellites à latere suo misit Diabolus, qui annulum extorquerent à Venere. illa multum tergiversata, vix tandem reddidit. Ita juvenis voti compos, sine obstaculis potitus est diu suspiratis amoribus. Sed Palumbus, ubi Damonis ad Deum de se clamorem audivit, finem dierum sibi presignari

gnari intellexit. Quocirca omnibus membris
ultra truncatis, miserabili defunctus est pœ-
nitentia, confessus Papæ coram populo Roma-
no inaudita flagitia. Acciderunt hæc tem-
poribus Gregorii vi. Papæ.

Neque tamen annulus ab amantibus
dono datus semper erat conjugii symbo-
lum: sed interdum amoris tantum aucu-
pium. Talis enim fuit ille, quem Pale-
strio Militi detulit apud Plautum in Mi-
lite Act. iv. Scæ. i. vers. ii.

PAL. Hunc arrhabonem amoris primum à me accipe

PYRO. Quid hic? unde est? PAL. à luculenta atq;
festiva scemina

Quæ te amat, tuamq; expetisset pulchram pulchritu-
dinem:

Ejus nunc mihi annulum ad se ancilla, perro ut deser-
rem, dedit

Nec alio fine Pamphilus annulum Philu-
menæ per vim detractum Bacchidi me-
reticulæ donavit, apud Terentium in
Hecyra Act. v. Scæ. iii. Quomodo & Ovi-
dius amicæ suæ annulum dono misit libro
ii. Amor. Eleg. xv. Et quando de amanti-
bus mentio incidit, alium quoq; illorum
morem circa annulos indicabo. Solebant
enim illi annulos, quos amicæ digitis
gesta-

gestabant, inspicere & osculari. Ennium illud apud Isidorum libro 1. Originum capite xxvi. ita capio, sive Nævii est in Tarentilla, cui Festus id videtur tribuere. Versus hi sunt:

Alium tenet, alij nutat, alibi manus

Est occupata: alij perpellit pedem:

Alij annulum dat spectandum a labris.

Apud Plautum quoque in Asinaria, inter ceteras leges amicæ præscriptas, & hæc conditio ab amasio refertur in syngraphum:

Spectandum ne cui annulum det, neq; roget.

Innuat id ipsum & Tibullus libro 1. Eleg. vi.

Sape velut gemmas eius signumq; probarem.

Per causam memini me torigisse manum

Quid? quod improbi amatores annulos & armillas per lasciviam amicis plane detrahebant. Terentius Hecyra Act. iv. Scæ. i. de Phamphilo:

Ipse eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens annulum.

Et act. v. Scæ. iii.

Homo se fatetur, vi in via, nescio quam compressisse.

Dicitq; sese illi annulum, dum luctat, detraxisse.

Pacuvius apud Festum:

Repugnanti ego porro huic vi detraxi annulum.

Horat: libro 1. od. ix.

Signum

*Pignus q̄ direptum laceris,
Aut digito male pertinaci.*

CAPUT XIX.

*De Veneta Sponsaliorum maris ratione: Quae
ejus origo.*

ANnulus sponsalitijs, cujus in præcedenti capite facta mentio est, autem mihi vellit, & admonet, ne hic præteream Venetorum consuetudinem, quorum Dux die Ascensionis Dominicæ, quo nundinæ Venetiis celebrantur, Thalamo inaurata, & sculpturis picturisque insignibus exornata, quam Bucenaurum vocant (in Synodo Florentina *Πορτινόςον* dicitur) vectus cum magna pompa splendidoq; procerum comitatu, ex urbe ad Adriatici maris præcipuum portum (*al Lio* appellant) quotannis proficiscitur: ubi certis cum ceremoniis Thetidi Adriaticæ sponsaliorum arrham, annulo aureo mari injecto, solvit. Origo hujus ritus hæc esse perhibetur. Ajunt Alexandrum III. Pontificem cum a Friderico I. Imperatore è fastigio Pontificiæ dignitatis dejectus atque proscriptus, nul-

lum sibi tota Italia locum tutum esse reli-
ctum cerneret, ignoto habitu Venetias
profugisse, & in monasterio Publicæ
Charitatis dissimulata, quam gerebat,
persona ad sordidum culinæ ministranti-
um, ut occultius lateret, se ultro gloriari
fisse: quem aliquantò post, nescio cuius
indicio cognitum Dux Zianus non solum
benignè excepit, sed & pacis cum Fride-
rico jungendæ & recuperandæ dignitatis
spem ipsi fecit. Missi igitur ad Imperato-
rem legati, qui pro Pontifice intercede-
rent: verum is ad mentionem pacis contra
Papa ineundæ adeo excanduit, ut bellum
illis denunciaret, nisi hostem & fugiti-
vum hominem primo quoque tempore
ad se sub custodia vinctum miserint. Sed
cum Veneti obtemperare recusarent,
Imperator filium Othonem suum cum
quinque & septuaginta longis navibus ad
invadendam illorum civitatem, perfe-
quendumque Pontificem mittit: cui ob-
viam factus Zianus Dux, in classem Im-
peratoriam impetum fecit, eaque post
aliquot horarum prælium partim capta,
par-

patrum fusa fugataque, ipsum Othonem
 cum multis illustribus viris cepit, & Ve-
 notids secum adduxit. Hoc felici successu
 laetus Pontifex Ziano è pugna reduci pri-
 mo victoriam gratulatus, inde annulum
 porrigens aureum: Accipe, inquit, Ziane
 & me autore ipsum mare hoc tibi pigno-
 re obnoxium reddito; quod tu tuique
 subcessores quotannis staro die servabi-
 tis: ut omnis posteritas intelligat, maris
 possessionem jure belli vestram esse quan-
 doque factam: atque uti uxorem viro, ita
 illud vestro subjacere imperio: ut usur-
 pem verba Sabellici, qui historiam hanc
 libro v. i. decadis primæ memoriæ pro-
 didit. Sed cum Anno c. i. c. i. i. ipse-
 met hanc solemnitatem una cum nobi-
 lissimo & amplissimo D. Francisco Wit-
 zendorffo Reip. Luneburgensis Senato-
 re optimo oculis meis viderim, tempera-
 re mihi non possum, quin ejus uberior-
 em descriptionem afferam ex libro i. i.
 Venetiarum Germani Audeberti, qui his
 illam versibus expressit:

Vene-

Venerat ille dies, quo Christus ab æthere
summo

Virginis intacta castam demissus in alvum
Ut morte infonti fusosq; cruore piaret
Humanas maculas, labemq; aboleret a vitam
Mortalis vitæ post non mortalia facta (ptus,
Deformi, immerita, & crudeli morte perem-
Morte triumphata, domito divinitus Orco,
Mirando adscensu patrium repetivit olym-
pum.

Illo manè die, roseis ubi lutea bigis
Tithoni conjux rutilantia protulit ora
Phæbusq; Oceano currus eduxit Eoo,
Haud mora, conveniunt proceres ad Princi-
pis aulam,
Quem primum solito patrum de more salu-
Mox pompe accingunt, magna comitante ca-
ter va.

Ante Sacerdotum graditur longissimus ordo
Divinas sacris mulcentum vocibus auras.
Arguta auditur citharæ consentus, & oris,
Mox acris lituûm sonitus, clangorq; tubarum.
Vexilla ante Ducem discreta colore se-
runtur.

Alba notant pacem: bellum saturata cruore
Pur-

Purpureo: nitidum viola mentita colorem,
 Caruleive sali, pacis sunt signa sequestra.

Album insigne praet, si pax: quod tingitur
 astro, (gens

Si fera bella fremunt: Conchyli murice ful-
 Et Veneta sanie, ad tempus quando arma
 quiescunt,

Vtq; sibi praeeunt, variantia tempora signant.

Præterea videas Ducibus data munera quon-
 dam

Pontificæ à summo, sellam, pulvinar & ensam
 Umbellamq; auro rutilantia singula puro.

Tum demum simili circumradiante metallo

Ornatus trabea, & prolixo sirmate Princeps

Carbaseoq; sacram cinctus velamine frontem,

Purpura quod fulvo decorat circumdata limbo

Aversa cornu referens in parte recurvum,

Regum oratores inter, gravitate serena (tur,

Incedit medius, proceres quem ponè sequun-

Incaniq; Patres, urbis decora alta superba,

Ceteraq; Augusti series delecta Senatus.

Proxima magnifica ducunt ad littora pompa

Induti infectas iterato murice vestes. (ptas,

Hi molli Æthiopum in silvis è vellere car-

Depexas alij Scythicorum ex arbore Serum,

Quas Arabum dicas bombycum tenuja fila,

Arte

*Arte laborata & varijs distincta figuris,
Ars mira & veteri non unquam incognita,
seculo,*

Vt nec tam tenues deducat aranea telas,

*Vt litus tetigere maris, portumq; petitarum,
Ilicet Hadriacam conscendunt protinus Argo
Urbis opus, (Grajo de nomine Bucetaurum)
Dux & Patricii, Regumq; Ducumque poten-*

tum

Legati illustres, pars non ingloria cætus.

Nec mora, considunt transtris quino ordi-
ne nautæ,

*Proniq; adductis findunt vada salsa lacertis,
Remorum equato libramine & æquora ver-*
runt

Certatim: verso canescunt marmore fluctus,

Et diducta crepant stridenti carula rostro.

Tum procul ex oculis ablata recedere tellus,

Summaque celsarum rarescere tecta domorum

Nec non aëria sensim se abscondere turrets.

Centauro invehitur magna Dux ipse, Se-
natusq;

(Hinc atq; hinc illam gemina stipante triremi

Ad subitos motus armisq; virisq; referta.)

Agmine remorum: donec rumore secunda

Auspiciibusq; Deis tandem delatus in altum
est.

Con-

*Consistit pinus, pressas ubi sensit habenas:
Dente velut fixo firmam tenet anchora na-
vem.*

Implorant Superos, ut sint felicia vincla

Conjugii stabilis Neptuni numine amico.

99 Finitis precibus cunctisq; faventibus ore,

*Stans celsa in puppi Princeps gravitate ve-
rendus*

Summis splendentem digitis similemq; cadenti

Ostentans auro conclusam divite gemmam,

*Hæc ait: IN SIGNUM IMPERII VERI
ATQUE PERENNIS*

*(Nam memini atq; animo solemnia verba no-
tavi)*

*HAC GEMMA ÆTERNUM MIHI
TE DESPONDEO DORI.*

*Quæ rata Rex pelagi nutu connubia firmat,
Huncque sibi generum Thetis emit omnibus
undis. (maras*

*Principis è manibus cum dicto emissus a-
Annulus intrat aquas: nautarum turba na-
tandi*

*Considta insequitur, scrutatoresq; profundi
Prælia pro jacto miscent sub fluctibus auro.*

Sic ubi venator deprensæ viscera cervi

Quem

Quem clamore premens, canibusq; ad retia
pulsam

(tam,

Stravit humi multo fundentem sanguine vi-
Euge, Euge ingeminans, canibus partitur an-
helis :

Illi inter sese certantes rapta revellunt (to,
Mordicus & rostro discerpunt frustra cruen-
Obnixè ardentes, villisq; horrentibus urgent.

Vrinatorum certamine pulsa resultant

Littora : juncta premit cymbam sibi cymba,
propinquam

Et sub contiguis latet æquoris unda phaselis.

Antiqui ritus (neq; enim levis hujus origo
est)

Pluribus ignotam si vis cognoscere causam,
Expeditam paucis, ne res ludicra putetur.

Præsul Alexander Romanae tertius urbis

Ænobarbi armis solio depulsus ab alto,

Quò fugeret dabiis, cui se committeret ora,

Præ reliquis Venetum prudens elegit asylum,

Illinc certa salus profugo & victoria fufis

Hostibus à magno navali Marte Ciano. (les,

Quo duce captus Otho Federici Martia pro-

Captivas gemuit, mergiq; trahiq; triremes

Quadraginta octo, disjectamq; æquore clas-

sem,

Et

Et se magnifico duci potuisse triumpho.
 Excepere Ducem festis applausibus omnes,
 Et reducem amplexi, versis ad sidera palmis,
 Supremo grates meritas egere Tonanti,
 Qui scelerum vindex insanos fregerit ausus.
 Tum pius Antistes, grato spectabilis ore,
 InclYTE Dux, inquit, si quod nomenq; decusq;
 In terris gerimus, nobis auctoribus isto
 Pignore (de solido pignus fuit annulus auro)
 Desponsa caram superi maris Amphitriten,
 Annuaq; instaurent venturi pacta nepotes.
 His pelagi imperium sponsalibus accipe dex-
 tro

Sidere, sitq; tuae virtuti reddita merces.
 Dixit; & obtestans Divos rata vota precatur.

Fædere percusso, celebratis ritè Hymenais,
 Ilicet obversi, tendunt ad litoris oram
 Divi Nicoleos insignem nomine & ade
 Antiqua saxo longam testante senectam.
 Hic Venetus vitta crines circumdatus alba
 Publica vota facit summo Patriarcha pa-
 renti. (Etis,

Mox fufis precibus sacrisq; ex more pera-
 Ingentem repetunt Centaurum Duxq; Pa-
 tresq;

N

Lectio-

*Lectorumq; cohors comitum: freta carula tor-
quent.*

*Protinus adnixi magno conamine nautæ,
In lento validos curvantes æquore remos.*

*Hinc rauco fremitu præfracta remurmurat
unda,*

*Dum sibi respondent parili moderamine torsæ
Vincta vagis abies celeri pede labitur undis.*

*Non tam præcipiti per plana, per ardua cursu
Corripuere viam repetita in verbera proni,*

*Dulcis Olympiaca tetigit quos gloria palma:
Nec sic rasis iter rapidis Schæneja plantis,*

*Alite nec cursu victor Megarejus heros.
Incipiunt humiles sensim se attollere turre,*

*Urbs aperire sinum, propiusque accedere mo-
les.*

*Tum portu accepti repetunt regalia te-
cta,*

*Tecta renidenti splendentia marmore &
auro,*

*Ignibus æthereis rutila certantia luce.
Interiora domus varijs animata figuris*

*Heroum expressos videas ostendere vultus.
Verum hic subsistimus: ne in exscriben-
do modum excedamus. Faciunt autem
huius solemnitatis mentionem præter*

cos, quos jam laudavi, etiam Stephanus Forcatulus libro III. de Gallor. Imperio & Philosophia. Salmuthus in Guidonis Pancirolli librum Rerum jam olim deperditarum capite de Armamentariis. Contarenus libro II. de Repub. Venetorum. Martinus Crusius lib. V. Germanogræciæ. capite II. Notis ad Gratulationem XII. Kornemanus in III. parte Templi Naturæ historici Consideratione XVII. qui omnes uno fere ore testantur, Venetos ad denotandum maris Adriatici dominium, quod sibi arrogant, hanc consuetudinem usurpare. Utrum verò Pontifex Romanus illis hoc dominium donaverit, aliis disputandum relinquo. Mihi verò hoc loco in mentem venit argutum & mordax responsum Hieronymi Donati Legati Veneti, qui per jocum ab Alexandro Borgia Pontifice ejus nominis VI. interrogatus, unde hoc maris imperium accepissent, respondisse fertur: Ostendat mihi Vestra Sanctitas instrumentum patrimonii S. Petri, & à tergo scriptam inveniet concessionem factam Venetis maris Adriatici: ut refert Sebastianus Monticulus

culus in tractatu de patria potestate pag. LIV. Non dissimile est, quod Amplissimus & CL. Dn. Philippus Camerarius narrat, se a fide dignis audivisse, Venetos ante aliquot annos à Pontifice Romano, postquam ille Anconam in suam potestatem redegerat, interpellatos fuisse, quo jure vectigalia, & alias jurisdictiones in mari Adriatico sibi solis vendicarent, cum tamen nulla privilegia hac de re monstrare, neque jus suum docere legitimè possent. Ad hanc rem eos & quidem argutè respondisse; Se mirari quod ista privilegia peterentur demonstrari, quæ Pontifices ipsi penes se jam pridem & quidem archetypa, tanquam rem sacram, diligentissimè in suis archivis custodirent, eaque facilè reperiri posse, si Donationis Constantini membranæ pars exterior, in qua ea majusculis literis conscripta essent, accuratiùs inspiceretur. libro

I. Meditat. historicar.

capite LXI.

CA

CAPUT XX.

De usu Annulorum in Episcoporum investitura. Ejus origo à Carolo Magno. Bella super hac re inter Imperatores & Pontifices gesta. Ipsum Pontificem quoque à Friderico Barbarossa per annulum investitum. Annulum etiam in Imp. inauguratione adhibitum. Feuda per annulum confirmata.

Verùm age , dicamus etiam de usu annulorum in Episcoporum investituris : Cujus moris ante Caroli M. tempora nullum reperio apud scriptores vestigium. Postquam verò is ab Adriano Pontifice Rom : contra Longobardos Italiam infestantes ac ferrum urbi servitutemque minitantes in auxilium vocatus , Desiderium ultimum ipsorum Regem , cum uxore & liberis Italia expulit , ac eorum , quæ bello ceperat , maximam partem Ecclesiæ Romanæ , cui erepta erant , restituit , in universali Synodo , Romæ à centum & quinquaginta tribus Episcopis & Abbatibus habita , decretum fuit , ut Carolus Magnus jus & potestatem eligendi Romanum Pontificem , ordinandique sedem Apostolicam haberet , & in-

super Archiepiscopi Episcopique per singulas provincias ab eo investituram acciperent : ut præter Canonem *Adriani* *Distinct.* LXIII. testatur Sigebertus in actis anni MCCCLXXIII. Walthramus Naumburgensis Episcopus in libro de Episcoporum investitura. Martinus Polonus in Chronicis. Matfilius Patavinus de Translatione Imperii capite VIII. Sigonius libro IV. de Regno Italiæ. Hoc jus postea fuit Othoni. I. Imp. à Leone VIII. Pontifice confirmatum, cujus Bulla super hac re extat C. In Synodo *Distinct.* LXVI. quam non pigror hic adscribere : Ea verò sic habet : *Ad exemplum B. Hadriani Apostolica sedis antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo Regi Francorum & Longobardorum Patriciatu dignitatem ac ordinationem Apostolica sedis & investituram Episcoporum concessit ; Ego quoque Leo Episcopus, servus servorum DEI, cum toto clero ac Romano populo constituimus, & confirmamus & corroboramus & per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus atque largimur Domino Othoni primo Regi Teutoniarum ejusque successoribus hujus regni Italia*

Italia in perpetuum facultatem eligendi successorum, atque summae sedis Apostolicae Pontificem ordinandi, ac per hoc Archiepiscopos seu Episcopos, ut ipsi ab eo investituram accipiant & consecrationem, unde debent: exceptis his, quos Imperator Pontificibus & Archiepiscopis concessit. Et ut nemo deinceps cujusque dignitatis vel religiositatis eligendi vel Patricium vel pontificem summae sedis Apostolicae, aut quemcunque Episcopum ordinandi habeat facultatem, absque consensu ipsius Imperatoris (quod tamen fiat absque omni pecunia) & ut ipse sit Patricius & Rex. Quod si à clero & populo quis eligatur Episcopus, nisi à supradicto Rege laudetur & investatur, non consecratur. Si quis contra hanc regulam & Apostolicam auctoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi subjacere decernimus: & nisi resipuerit, irrevocabili exitio puniri vel ultimis suppliciis affici. Videatur & Walthramus Naumburgensis Episcopus De Investitura Episcop. Marsilius Patavinus De Translacione Imperii cap. x. & in Defensore pacis part. ii. cap. xxvii. Theodoricus à Niem. lib. i. Sigonius libro vii. de Regno Italiae.

Inter alia autem Investituræ hujus sacerdotalis solemnia etiam Annulum fuisse usurpatum reperio, quem unâ cum baculo Imperator aut Rex tanquam certum symbolum mittere solebat illi, cui beneficium aliquod volebat conferre. Ganguinus libro IV. in vita Caroli Magni, cujus erga Pontificem merita cum recensuisset, mox subjungit: *Quibus beneficiis ut Pontifex gratiæ aliquid rependeret, Carolum multis ornavit privilegiis: Quorum illud maximum fuit, donare Ecclesias idoneis Sacerdotibus posse: id à Sacerdotibus Investitura vulgò appellatur: qua sine Ecclesiam, vel, ut nunc loquimur, beneficium nemo possidebat. Recipiebat enim à Rege, qui beneficium adepturus esset, annulum vel simile quippiam, argumentum scilicet Regiæ in eum gratitudinis. Interest enim regum nosse, qui majores maximè Ecclesias administrarent, quarum ipsi tutores sint. Et ante ipsum Willielmus Malmesburiensis de Rebus gestis Anglorum libro II. in oratione Gregorii VI. Pontificis Maximi: Laudatus est olim prædicandæ memoriæ prædecessor noster Adrianus primus, quod inve-*

stitu-

stituras Ecclesiarum Carolo Magno concesserit, ita ut nullus electus consecratur ab Episcopo, nisi prius à rege insigniretur & annulo & baculo.

Cur autem per Annulum & Baculum Episcopatus & Abbatia tradantur, ejus rei non unam causam reperio à scriptoribus assignari. Canon. ix. Concilii Aquigranensis Tomo III. Conciliorum: Sacerdoti, dum consecratur, datur Baculus, ut ejus judicio subditam plebem vel regat vel corrigat, vel infirmitates infirmorum sustineat: Datur & Annulus propter signum Pontificalis honoris, vel signaculum secretorum. Nam multa sunt, quæ ab oculis carnalium minusque intelligentium occultantes sacerdotes quasi sub signaculo condunt, ne indignis quibusque sacramenta Dei aperiantur. Sed aliam & meo quidem animo elegantiolem affert CL. Dn. Rittershusius noster in Partitionibus Feudalibus capite VIII. Episcopatus antiquo jure Gallico per annulum & virgam tradebantur: Eoque baculo sive pedo pastorali officij sui admonentur Episcopi, quòd gregem Dominicum pascere debeant: sicut annulo admonentur, quòd desponsata sit ipsis

Ecclesia, cui fidelem curam impendere debent. Quare etiam, si quando usu veniebat, ut propter delictum aliquod e gradu deicerentur, tunc Annulum hunc, quo erant investiti, deponere cogebantur. Petrus Diaconus libro i v. Chron. Casinensis capite cxxiii. ubi agit de depositione Abbatis Rainaldi: Sic illorum iussu, astantibus omnibus, virgam & annulum & regulam supra corpus sanctissimi Benedicti deposuit. Et si dejectus a gradu innocens reperiebatur, eundem annulum ab Episcopo coram altari recipiebat. Concilium Toletanum. iv. capite xxvii. Tomo secundo Conciliorum: Episcopus, Presbyter aut Diaconus si a gradu suo injuste dejectus in secunda Synodo innocens reperiat, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu Episcoporum: si Episcopus est, ovarium, annulum & baculum. Huiusmodi fuerunt procul dubio xvi illi annuli pontificales boni & magni, de Robino unus & impositis aliis gemmis minutis, de smaragdo unus, de sapphiro unus, de Topazio unus, quos inter Καμήλια Ecclesie Moguntiacae recenset Conradus
Epi-

Episcopus in Veteri Chronico Rerum
Moguntiacarum; quod extat Tomo Hi-
storiarum Germanorum à Justo Reu-
bero editorum, pagina ccccl. & seqq.
Verùm hîc præterire non possum, su-
per Investitura Episcoporum gravissima
inter Imperatores & Pontifices Rom.
non modò dissidia, sed & bella exorta es-
se; dum illi quidem vetusta jam consue-
tudine, (ut Paulus Æmilius loquitur lib.
v. in vita Philippi. i.) scipionem sacrum
annulumque pastorem Episcopis cete-
risque patribus dabant, eamque sacra-
rum dignitatum vestituram, juraque re-
gia appellabant; hi verò omni studio &
contentione impedire conabantur, ne
Episcopi de seculari manu investituram
acciperent, nefas esse rati, Imperatores,
qua enssem dextra stringant bellaque ge-
rant, eadem annulum sacrum & contre-
ctare & arbitrato suo induere Pontificum
Patrumque digito ac manibus, quæ sacro-
sanctum Christi corpus tangant. Tan-
dem verò post longam concertationem
Henricus v. Imp. à Paschali ii. Pontifice
decretum obtinuit, quo sibi jus investi-
endi

endi Episcopos per Annulum & Baculum de novo asseruit. De qua re scriptor Anglicanus Matthæus Paris Monachus Albanensis historia Anglor. in Willielmo Primo, Anno ciccxi. his verbis: *Facta est contentio Romæ inter Papam Paschalem & Henricum Imperatorem hac de causa: Imperator uti voluit privilegio antecessorum, habito annis trecentis sub Romanis Pontificibus sexaginta, qui licitè dederant Episcopatus & Abbatias per Annulum & Baculum pastorem. Econtra censebant Romani Pontifices nec posse nec debere dari per virgam vel Annulum Episcopatum, vel aliquam institutionem Ecclesiasticam à manu recipere Laicali. Facta est pax inter Imperatorem Henricum & Papam Paschalem, ita ut Episcopi deinceps & Abbates institutionem accipiant ab Imperatore & suis successoribus per virgam & annulum, & prius faciant Episcopo, ad quem pertinent, Canonicam obedientiam & consecrationem accipiant consuetam. Eadem tradit Sigebertus in Chronico sub actis Anni ciccxi. Rex Henricus Romanam vadit propter sedandam discordiam,*
que

qua erat inter inter Regnum & Sacerdotium, qua cœpta à Papa Gregorio VII. qui & Hildebrandus nominatus est, & excogitata à successoribus ejus Victore & Urbano & præ omnibus à Paschali, magno scandalo erat toti mundo. Rex autem uti volens auctoritate & consuetudine & auctoribus privilegiis Imperatorum, qui à Carolo Magno, qui post de Regibus Francorum imperavit Romanis, jamque per trecentos & eo amplius annos imperaverant sub LXIII. Apostolicis, dabat licitè Episcopatus & Abbatias & per Annulum & per virgam. Contra hanc majorum auctoritatem censebant Papæ Synodali judicio, non posse nec debere dari per virgam vel annulum Episcopatum aut aliam Ecclesiastici juris investituram à Laicali manu. Et quicumque ita Episcopatum aut aliam Ecclesiastici juris investituram accipiebant, excommunicabantur. Propter hanc præcipuè causam Rex Romam tendebat, & si qui Longobardorum quoquo modo ei resistere volebant, potenter eos proterebat. In reconciliatione autem, qua facta est inter Imperatorem & Papam, (nam ipsum Papam cum Episcopis &

pis & Cardinalibus ceperat.) die Pascha Hen-
 rico in Imperatorem coronato post lectum
 Evangelium tradidit ei Papa ante altare
 Apostolorum Petri & Pauli in oculis omni-
 um Principum privilegium de investi-
 tura Episcopatum vel Abbatiarum tam
 per Annulum, quam per virgam, scilicet
 ut Regni ejus Episcopis vel Abbatibus libere
 prater violentiam & Simoniam electis, inve-
 stituram virga & Annuli conferat: post in-
 vestitionem vero canonicè consecrationem
 accipiat ab Episcopo, ad quem pertinuerit.
 &cet. Verba autem Decreti huius Pon-
 tificalis, uti à Willielmo Malmesburien-
 si libro v. recitantur, hæc sunt: Paschalis
 Episcopus, servus servorum Dei, charissimo
 in Christo filio, & per Dei omnipotentis gra-
 tiam Romanorum Imperatori Augusto
HENRICO salutem & Apostolicam be-
 nedictionem. Regnum vestrum Sanctæ Roma-
 næ Ecclesiæ coherere divina dispositio consti-
 tuit. Prædecessores siquidem vestri probitatis
 & prudentiæ amplioris gratia Romanæ urbis
 coronam & Imperium consequuti sunt. Ad
 cujus videlicet coronæ & Imperii dignita-
 tem

tem tuam quoque personam, Fili charissime
HENRICE, per nostri Sacerdotii mini-
sterium Majestas divina provexit. Illud igitur
dignitatis privilegium, quod prædecesso-
res nostri vestris prædecessoribus Catholicis
Imperatoribus concesserunt & privilegiorum
paginis confirmaverunt, nos quoque tua dile-
ctioni concedimus & presentis privilegii pa-
gina confirmamus, ut Regni tui Episcopis
vel Abbatibus liberè præter violentiam vel
Simoniam electis, investituram virgæ & An-
nuli conferas: post investitionem verò cano-
nicè consecrationem accipiant ab Episcopo, ad
quem pertinuerit. Si quis autem à Clero vel
Populo præter assensum tuum electus fuerit,
nisi à te investiatur, à nimine consecretur,
exceptis nimirum illis, qui vel in Archiepisco-
porum vel in Romani Pontificis solent dispo-
sitione consistere. Sanè Archiepiscopi vel E-
piscopi libertatem habeant à te investitos
Episcopos vel Abbates canonicè consecran-
di. Videatur & Sigonius libro x. de Regno
Italiæ. pag. CCXLVIII.

Ceterùm cum Calixtus. II. Pontifex
hoc Paschalis decretum ratum habere
nollet

nollet, quod ipse Paschalis statim revocaverat, tanquam vi extortum, Imperator Hinricus v. ejus minis & excommunicatione territus exemploque patris motus, investituram Episcoporum & aliorum Prælatorum per anulum & baculum Pontifici resignavit, Pontifex verò rursus Imperatori investituram Episcoporum Prælatorumque per sceptrum concessit: atq; ita lis inter sacerdotium & Regnum tum temporis sopita est, ut tradit Abbas Vrspergensis in Chronic. Robertus Abbas Montensis Appendice ad Sigeberti Chronographiam anno cxcxxiii. Otto Frisingensis libro vii. Chronic. capite xvi. Gotfridus Viterbiensis in Panth. part. xvi. pagina 1511. & 1516. Marsilius Patavinus in Defensore Pacis part. ii. capite xxvi. Leopoldus de Bebenburg Episcopus Bambergensis de Zelo veter: Principum Germaniæ. capite viii. Krantzius libro v. Saxon. cap. i v. Nauclerus Generat. xxxvii. Sed satius est rem omnem ex ipsius conventionis formula exponere, quam ex Willielmi Malmesburiensis libro v. de Rebus

Rebus gestis Anglorum (apud hunc enim locupletior extat, quàm apud alios) describemus:

HENRICI V. IMPERATORIS AUGUSTI.

CONSTITUTIO

De Electione & Investitura Episcoporum & Abbatum,

Publicata in Comitibus Wormaltiensibus.

Ego HENRICVS Dei gratia Romanorum Imperator Augustus pro amore Dei & Romana sancta Ecclesia & Domini Papae Calixti & pro remedio anime meae dimitto Deo & sanctis ejus Apostolis Petro & Paulo, sanctaeque Catholicae Ecclesiae omnem investituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis, quae in Regno vel Imperio meo sunt, canonicam fieri electionem & liberam consecrationem. Possessiones & Regalia B. Petri, quae à principio hujus discordiae

○

usq;

usq; in hodiernum diem, sive tempore Patris
 mei, sive etiam meo ablata sunt, quae habeo,
 eidem Sanctae Romanae Ecclesiae restituo: quae
 autem non habeo, ut restituantur fideliter
 jurabo. Possessiones etiam omnium aliarum
 Ecclesiarum & Principum & omnium alio-
 rum tam Laicorum quam Clericorum, quae in
 guerra ista amissa sunt, consilio Principum
 vel Justitiae dictante, quas habeo reddam,
 quas non habeo, fideliter ut reddantur ju-
 rabo. Et de veram pacem Domino Papae Ca-
 lixto, sanctae Romanae Ecclesiae, & omnibus,
 qui in parte ipsius sunt vel fuerunt: & in qui-
 bus sancta Romana Ecclesia auxilium postu-
 laverit, fideliter jurabo, & de quibus mihi
 querimoniam fecerit, debitam sibi faciam
 Justitiam. Haec omnia acta sunt consensu &
 consilio Principum, quorum nomina subscri-
 pta sunt.

Albertus Archiep. Mog. Abbas Foldensis
 Fridericus Colon. Archie. Heremannus Dux
 Ratisbonensis Episcopus Fridericus Dux
 Babenburgenfis Episcopus. Bonifacius Marchio
 Bruno Spirensis Episcopus. Theobaldus Marchio
 Augustensis Episcopus. Ernulphus Com. Pala-
 Trajectiensis Episcopus. Othbertus Com. Pal.
 Constantiensis Episcopus. Berengarius Comes.

CALIXTI II. PONTI-
FICIS ROMANI
BULLA

De Electione & Investitura Epi-
scoporum & Abbatum

PRO HENRICO. V. IMPERATORE

Ego Calixtus Episcopus, Servus servorum
Dei, tibi dilecto filio HENRICO Dei gra-
tia Romanorum Imperatori Augusto, Con-
cedo electiones Episcoporum & Abbatum Teu-
tonici Regni, qui ad regnum pertinent, in pra-
sencia tua fieri absque Simonia & absq; ulla
violentia, ut si qua inter partes discordia e-
merferit, Metropolitanis & Provincialium con-
silio vel iudicio, saniori parti assensum & au-
xilium praebeas. Electus autem regalia à te re-
cipiat, & quae ex his iure tibi debet, faciat: ex
aliis verò partibus Imperij consecratus infra
sex menses regalia à te per sceptrum recipiat,
& quae ex his iure debet, faciat, exceptis omni-
bus, quae ad Romanam Ecclesiam pertinere
noscuntur. De quibus verò mihi querimo-

niam feceris & auxilium postulareris, secundum officij mei debitum, auxilium meum prestabo. Do tibi veram pacem & omnibus, qui in parte tua sunt vel fuerunt tempore hujus discordie. Data anno millesimo centesimo vigesimo secundo. ix. Kal. Octobris Acta hæc fuisse in conventu Vormatiensi tradit Sigonius libro x. de Regno Italiae. Sed quid in Episcoporum investitura, quæ per annulum fiebat, probanda tam multis opus? Res est proletaria & omnibus, qui Germanicarum rerum scriptores primoribus tantum digitis attrigerunt, nota. Illud verò non item, quod etiam inter Papalis investituræ ornamenta & insignia Annulum reperio. Nam sic Octavianum Antipapam, qui se Victorem iv. appellavit, à Friderico I. Barbarossa per annulum esse investitum, disertè scribit Arnulphus Episcopus Lexoviensis in Epistola ad Archiepiscopos & Episcopos Angliæ, qua hoc factum, tanquam indignum, reprehendit his verbis: Ceterum hic (Fridericus) blanda schismatici desperantis humiliatione seductus est, dum ille personam suam arbitrio exponit & causam,

sam, neque se quicquam fore, nisi de sola ipsius
 voluntate præsumat. Unde & ad pedes ejus
 ipsa dicitur Apostolatus insignia resignasse,
 posteaque de manu ipsius investituram ac-
 cepisse per annulum, ut veteri scilicet qua-
 stione composita, regnum planè de sacerdotio,
 de spiritualibus temporalia, de Ecclesiasticis
 viderentur secularia triumphasse. Ipse etiam
 Alexander Papa super hac re mirum in-
 modum conqueritur in Rescripto, quod
 extat inter Arnulphi Epistolae: Ceterùm
 est prædictus Imperator Ecclesiam Dei suam
 videretur subjugare & supponere ditioni &
 eam in supremam redigere servitutem, me-
 morato Apostolico (Octavianum intelligit)
 sicut dictum est, Pontificalia insignia reddi-
 dit & eum de Papatu, quod est à seculis in-
 auditum, per annulum, prout dicitur, inve-
 stivit. Non autem Ecclesiastica solùm
 beneficia per annulum conferebantur;
 sed & in ipsius Imperatoris, aut Regis
 Romanorum inauguratione, inter alia
 insignia, annulum fuisse adhibitum legi-
 mus, apud Johannem Trithemium in
 Chronic. capite xx. Sigon. libro i v. de
 Reg.

Reg. Italia. pagina **LXX XIX**. Et Helmoldus Presbyter libro **I**. Chronici Sclavorum capite **XXXII**. ubi agit de depositione Henrici **IV**. Imperatoris: *Missi ergo à Principibus venerunt ad Regem, qui tunc forte consistebat in corte regia Hilgelsheim (forte Ingelheim) Moguntinus, Coloniensis, Wormatiensis & pertulerunt ad eum mandatum ex ore Principum, dicentes: Fac nobis reddi coronam, annulum, & purpuram ceteraque ad investituram Imperialem pertinentia filio tuo defederenda* Sigonius libro **IX**. pagina **CXXXIX**.

Ipsi quoque Imperatores feuda interdum per annulum confirmabant. Petrus Diaconus libro **IV**. Chronici Casinensis capite **CXXVI**. Lotharius Imperator accepto à Ptolomæo Romanorum Consule sacramento, Reginulfo illius filio obside, per annulum, quem gerebat manu, confirmavit ei ipsiusque heredibus in perpetuum totam terram illam scilicet, quæ sibi ex parentum hereditate pertinebat. Atque hunc annulum à domino in signum investituræ acceptum Vasallus pro testimonio proferre solebat, si quando con-

do controversia super feudo nasceretur. Cujus rei luculentum exemplum extat apud Abbatem Urspergensem, qui in Chronice anno 1200. autor est, Henricum Imperatorem Ducatum Svevorum, vivente adhuc Ottone Duce, Bertholdo Comiti promississe, eique annulum suum, velut hujus rei commonitorium dedisse: quem ille diligenter servans, post amborum obitum, Imperatoris scilicet & Ducis, Imperatrici Agneti, Imperium tunc disponenti, obtulit, eamque annulum agnoscentem, pro Ducatu sibi commisso commonuit. Vid Johannis Naucleri Chronographiam Generatione. xxxvi.

Quid? quod & Adrianus Pontifex Henrico secundo Anglorum Regi annulum misit, cum Hyberniam illi jure hereditario possidendam donaret. Joannes Saresberienfis libro iv. Metalogici. cap. xlii. *Ad preces meas Adrianus Pontifex illustri Regi Anglorum Henrico Secundo concessit & dedit Hyberniam jure hereditario possidendam, sicut litera ipsius testantur in hodiernum diem. Nam omnes insula de jure*

antiquo, ex donatione Constantini, qui eam fundavit & dotavit, dicuntur ad Romanam Ecclesiam pertinere. Annulum quoque per me transmisit aureum, Smaragdo optimo decoratum, quo fieret investitura juris in gerenda Hybernia. Idemque adhuc annulus in curiali archio publico custodiri jussus est, quem locum mihi doctissimus Joachimus Morfius noster indicavit.

Ceterum ex hoc ritu investiendi fluxisse puto morem illum, in Academiis usitatum, quo præter alias ceremonias, quæ in creandis Magistris & Doctoribus adhiberi solent, etiam annulus aureus inseritur digitis eorum, qui literatis istis honoribus insigniuntur. Qui quidem ritus cum etiam vulgo notus sit, de eo nihil amplius verborum addo.

CAPUT XXI.

De Annulis Magicis & Physiis. Talisman. Gygis annulum eandem cum Orci galea potestatem habuisse. Varia annulorum magicorum species. Annuli morbis averruncandis. Mira de Carolo Magno historia ex Petrarcha. Venona annulus inclusa.

Repe-

Reperio etiam usum Annulorum ad præstigia & incantationes transfatum ab hominibus male feriatis, qui hujusmodi annulos, stella aliqua fortunata ascendente, certis characteribus insigniebant, iisque herbam vel lapidem huic stellæ subditam includebant: quos annulos ad hunc modum confectos qui gestarit, eum non solum perpetuo victorem, & ab omni veneno ferroque tutum fore; sed etiam cujuscunque velit amorem ac benivolentiam sibi conciliare, malos genios pellere, morbis mederi & multa alia, quæ vix fidem mereantur, præstare posse, impudenter asseriebant. Græci hos annulos *Φαρμακίτας ηὐτὴν γυγιῶν* appellarunt: Arabes *Talisman*, teste Scaligero in Epistolis Gallicis.

Talis fuit procul dubio decantatissimus ille Gygis annulus, quo circumactō habentem nemo cernebat; si vera sunt, quæ de illo scribit Plato libro II. de Rep. & eum secutus Cicero libro III. Offic. Hinc ille Gyges inducitur à Platone, qui cum terra decessisset magnis quibusdam imbribus,

in illum hiatus descendit, aneumque equum
 animadvertit, cujus in lateribus fores essent:
 quibus apertis, hominis mortui vidit corpus
 magnitudine inusitata, annulumque aureum
 in digito: quem ut detraxit, ipse induit:
 (erat autem regius pastor) tum in concili-
 lium pastorum se recepit. ibi cum palam
 ejus annuli ad palmam converterat, à nullo
 videbatur, ipse autem omnia videbat. Idem
 rursus videbatur, cum in lucem annulum
 inverterat. Itaque hac oportunitate annuli
 usus, regine stuprum intulit: eaque ad justitiae
 regem dominum interemit, substulit, quos
 obstare arbitrabatur: nec in his eum quis-
 quam facinoribus potuit videre. Sic repente
 annuli beneficio rex exortus est Lydia. Hunc
 igitur ipsum annulum si habeat sapiens, nihil
 plus sibi licere putet peccare, quam si non ha-
 beret. Vide Ambrosium libro II. Offic.
 capite V. Lucianum in Bis accusato: &
 Herodorum libro I. qui tamen annuli nul-
 lam mentionem facit. Plinius libro
 XXXIII. capite I. Midæ hunc annulum tri-
 buit, memoria procul dubio lapsus. Et
 rectè Gygen substituendum monet Dale-
 cam-

campius. Habuit igitur hic annulus ean-
dem potestatem cum *Orci galea*, Αἰδου
κωή, ἢ ὁ ἔχων, ut ait Zenobius in Prover-
biis, ἐς μὴ ἤθελε ἔβλεπεν, ὑπὸ ἀδων ἢ ἔχων ἔργον.
qua qui indutus erat, omnes quidem videbat,
conspiciebatur vero à nemine. Hesychius sic
interpretatur: Αἰδου κωή αἰθανάτων πνε-
ύμα, ὁ παρὰ βλάπτουσι οἱ θεοὶ, ὅταν θέλωσι ἀπὸ κήλων
μὴ γινώσκουσθαι, id est, *Orci vel Plutonis galea*,
nebula quadam cœlestis, qua *Dij* vestiuntur,
cum nolunt cognosci. Utrumque in prover-
bium abiit, de iis, qui arte quadam se oc-
cultant & regunt. Atque ideo duo hæc
conjunguntur à Platone lib. x. de *Repub.*
Αὐτὴ αὐτῶν δικαιοσύνη αὐτῆ ψυχῆ ἀριστὸν εὖρο-
μην, καὶ πιητόν εἶναι αὐτῆ τὸ δίκαιον, εἰάντι ἔχη τὸ
Γίγξ δακτύλιον, εἰάντι μὴ, καὶ πρὸς τὴν δακτύλιον
τὴν Αἰδου κωήν. Sed *justitiam ipsam ipsi a-*
nima optimum premium esse comperimus,
justeque agendum esse monstravimus, sive Gy-
gis habeat annulum, sive etiam Plutonis ga-
leam. Et post illum à Gregorio Nazianze-
no priore πλιταλικῆ in Julianum: εἰδέει τὴν
Αἰδου κωήν, ὁ δὲ λέγεται, παρὰ βλάπτουσι ἢ τῶν δακ-
τύλιον Γίγξ, καὶ τῆ σφοδρῆ τῆς σφειδόνης ζήσασ-
μῶν ἑαυτὸν ἀποκλέψετε. Neque si *Orci galeam,*
quod

quod ajunt, induat, aut Gygis annulo & pale
 conversione sese suffaretur. Sed de Orci
 galea vide plura apud doctissimum & pra-
 clare de literis meritum Andr. Schottum
 Notis ad Zenobium: nos è diverticulo
 redibimus ad annulos magicos, de quibus
 dicere cœperamus. In illorum numero
 fuerunt & illi, quos Excestus Phocensium
 tyrannus habuit, quorum strepitu de re-
 bus suis admoneri solitus fuit, quemad-
 modum ex Aristotele scribit Clemens
 Alexandrinus libro I. Stromat. Εξήκεσός τε ὁ
 Φωκέων τύραννος δύο δακτυλίους φορῶν γενητο-
 μίας, τῷ ψόφῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους διαθάνετο τὰς
 κείρας τῶν πράξεων. ἀπέθανεν ἢ ὁμοίως δολοφονη-
 θεὶς, καὶ τοὶ προσημνήσαντες ἔψοφον, ὡς φησὶν Λε-
 σστέλης ἐν τῇ Φωκέων πολιτείᾳ. id est, interpre-
 te Gentiano Herveto: *Excestus Phocen-
 sium tyrannus duos gestans incantatos annu-
 los, qui inter se invicem ab iis edebatur, soni-
 tu sciebat tempus rerum gerendarum: mor-
 tuus tamen est dolo interfectus, etiamsi id ei
 prius significasset sonitus, ut dicit Aristoteles
 in opere de Repub. Phocensium.* Eleasarus
 quidam Judæus quoque annulum hujus-
 modi habuit, quo ipsum, inspectante
 Vesp-

Vespasiano Imp., multos à malo genio
 obsessos sanasse, tradit Josephus libro viii.
 Antiquitat. capite ii. Ἰσραηοῦ, inquit ille,
 πρὸς Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Ουεσπασιανὸν πε-
 ρόντ' καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλων
 στρατιωτικῶν ἀπλήθους, τὰς ἐπὶ τῶν δαιμονίων λαμβαν-
 νομήτους ἀπολύοντα τέτων. Ὁ δὲ θεραπεΐας τρόπον
 τοῦτο ἔω. προσφέρων τοῖς ῥησὶ δαιμονιζομένην
 τὸν δακτύλιον, ἔχοντ' ἑπὶ τῆ σφραγίδι εἴζαν ἐξ
 ᾧ ὑπέδειξε Σολομών, ἐπὶ τῷ ἐξείληκεν ὁ σφραγισ-
 μένῳ διὰ τῶν μυητήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ περὶ τῶν
 ἐν τῷ δαιμονίῳ ἀνθρώπων, μήκετ' εἰς αὐτὸν ἐπαυελεθῆν
 ὄρεα, Σολομώντος τε μεμνημένῳ, καὶ τὰς ἐπιτάξεις
 αὐτοῦ σωθήσεται ἐκ αὐτοῦ. Ἐπιπέγων Βυλόμενον ἢ πείσῃ
 καὶ παρακλήσῃ τοῖς ἰσραηλιταῖσι οὐκ ἔλεαζαρ,
 ὅπου τῶν ἔχει τὴν ἰσχὺν, ἐπίθει μικρὸν ἐμπροσθεν
 ποτῆριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδόνιπρον, καὶ τῷ δαιμο-
 νίῳ προσέταθ' ἔξιδόντ' ἀνθρώπων, τῶν ἀνατρέ-
 ψαι καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπηνῶσθαι τοῖς ὄρεσιν, ὅτι κατα-
 λέλοιπε τὸν ἀνθρώπον. id est, *Vidi ex populari-*
bus meis quendam Eleazarum, in presentia
Vespasiani & filiorum & tribunorum reli-
quorumque militum, multos à demone cor-
reptos percurantem. Modus verò curatio-
nis erat hic. Admoto naribus demoniaci
annulo, sub cuius sigillo inclusa erat radices
species à Salomone indicata, ad ejus olfactum,
 per

per nasum extraheretur demonium: & col-
 lapso mox homine, adjurabat id, ne amplius
 redires, Solomonis interim mentionem faciens
 & incantationes ab illo inventas recitans.
 Volens dein Eleazarus his, qui aderant, osten-
 dere sua artis efficaciam, non longè inde po-
 nebat poculum aut prolubrum aqua plenum,
 imperabatque demonio homine exeunti, ut
 his subversis signum daret spectantibus, quòd
 reliquisset hominem.

Sed de annulis, qui malis geniis pellen-
 dis erant, extat etiam locus apud Lucianum
 in Philopseude, ubi Eucrates narrat, se vel
 millies dæmoniacos conspexisse; καὶ τὸ μὴ πρῶτον, inquit, ἐταραττοῦ μὲν πρὸς αὐτὰ,
 νῦν δὲ, ἐπὶ δ' ἔθες, εἰδέναι τὸ ἄλογον ὄργην μοι δοκῶ,
 καὶ νῦν μάλιστ' ἐξ ἧ μοι τὸν δακτύλιον ὁ Ἀραβὺς
 εἶδαι, σιδήρεος δ' ἐκ τῶν σταρῶν πεποιημένον, καὶ τὴν
 ἐπιπέδω ἐδίδαξε τὴν πολυώνυμον. Ac primum qui-
 dem turbabar ad ea, jam verò ob consuetu-
 dinem nihil novum aut prodigiosum mihi vi-
 dere videor, maximeque nunc, ex quo annu-
 lum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce sum-
 pto factum, carmenque docuit nominibus
 multis plenum. Celebres quoque sunt se-
 ptem illi annuli Jarchæ Indorum sapien-
 tissi-

tissimi principis, Apollonio Thyanaeo dono dati, quorum beneficio illum iuuentæ nitorem prætulisse, quamvis jam centesimum annum excessisset, autor est Philostratus libro III. Pertinent huc annuli illi, quos Timolaus sibi optabat apud Lucianum in Navigio vel Votis: *Εγὼ δὲ βύλομαι τὸν Ἑρμῆα εὐτυχόντα μοι δῶναί τινας δακτυλίους ποιήσας πλὴν δωάμιν, ἵνα μὴ ὥστε αἰεὶ ἐρῶσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, καὶ ἀτρωτὸν εἶναι καὶ ἀπαθῆ. ἔπειρον δὲ, ὡς μὴ ὀργῶσθαι τὸν περὶ θέμενον, οἷος ἔω δὲ Γύγης. πῶδε πῶς ὡς ἰσχυρὸν ἕπερ ἀνδρας μυρίας, καὶ ὁ, πᾶν ἄχθος ἅμα μύεχοι κινήσῃ μόλις δαύαιντο, ἔτω με, ῥαδίως μόνον ἀναπνεύσθαι, ἐπὶ δὲ καὶ πέπεσθαι, πρὸς δὲ τῆς γῆς ἀρθεύσθαι, καὶ πρὸς δὲ μοι εἶναι δακτύλιόν τινα, καὶ μὴ ἐς ὑπνον κατὰσπῆν ὅπως εἰς αἰεθελω, καὶ ἀπασαν θύρα πρὸς ὄντι μοι ἀνοίγεσθαι, χαλομένῃ δὲ κλείεσθαι καὶ τῆ μοχλῆ ἀφαιρέμεν. Ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος ἰδωάδω.* & quæ sequuntur: quæ Jacob. Micillus ita interpretatur est: *Ceterum Mercurium ego volo obviam mihi venientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi vim habeant: primum quidem ut rectè semper valeam & corpore sanus sim & insauciabilis & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conspici possit, qui eum induerit, qualis*

ille

ille Gygis fuit. Deinde alium quendam, ut robore superem virorum decem millia, atque onus, quod alioqui decem millia hominum movere simul vix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autem & volare possim longè à terra in sublime sublatus & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam verò & in somnum resolvere quos voluero, & omnem januam accedenti mihi aperiri, laxata sera & dimoto obice. Hæc ambo unus annulus possit. Hujus generis fuerunt quoque brachialia Zipangrinorum, in quibus lapides quosdam pretiosos fuisse, tam efficacibus Diabolicis incantationibus inauguratos, ut nullo modo vulnerari aut occidi ferro potuerint, quamdiu illos lapides secum portarent, autor est M. Paulus Venetus libro III. capite III.

Sed & Annulus ille fatidicus, quo de successore Valentis Imp. quæsitum est, huc referri debet. Ejus descriptio, ut & totus ordo infandæ istius decantationis extat apud Am. Marcellinum libro XXIX. his verbis. *Construximus*, inquit *veneficus*

ficus Hilarius, magnifici iudices, ad cortinae
 similitudinem Delphica diris auspiciis de
 laureis virgulis infaustam hanc mensulam,
 quam videtis: & imprecationibus carminum
 secretorum, choragiisque multis ac diuturnis
 ritualiter consecratam movimus tandem:
 movendi autem, quoties super rebus arcanis
 consulebatur, erat institutio talis. Conloca-
 batur in medio domus emaculata odoribus
 Arabicis, undique lance rotunda purè su-
 perposita, ex diversis metallicis materiis fa-
 brefacta: cuius in ambitu rotunditatis extre-
 mo elementorum viginti quatuor scriptiles
 forma incisa peritè, dijungebantur spaciis
 examinata dimensis. Has linteis quidam
 indumentis amictus, calceatusque, itidem lin-
 teis soccis, torulo capite circumflexo, verbe-
 nas felix arboris gestans, litato conceptis car-
 minibus numine præsicionum autore, cere-
 moniali scientia supersistit cortinulas, penssi-
 lem anulum librans arctum ex carpathio
 filo perquam levi, mysticis disciplinis ini-
 tiatum: qui per intervalla distincta retinen-
 tibus singulis literis incidens saltuatim, heroos
 efficit versus interrogationibus consonos, ad
 numeros & modos plenè conclusos; quales le-

guntur Pythici vel ex oraculis editi Branchi-
 darum. Ibi tum quærentibus nobis, qui præsen-
 ti succedit imperio, quoniam omni parte ex-
 politus fore memorabatur, adfiliens annulus
 duas perstrinxerat syllabas: & cum adjectione
 literæ postrema, exclamavit præsentium qui-
 dam, Theodorum præscribente fatali necessita-
 te portendi. Ad quem locum videndus CL.
 & meliorum literarum peritissimus Fride-
 ricus Lindenbruchius amicus noster, cui
 cum alia multa, tum maximam partem
 hujus capituli acceptam fero.

De his Annulis intelligendi versus illi
 Antiphani, qui extant apud Athenæum
 lib. III. Diaprosoph.

εἰ γὰρ κακὸν ἔχω, μὴ δ' ἔχοιμι, εἰάν δ' ἄρα.

Στρέφει με πρὸς τὴν γαστέρα ἢ τὸ ὄμφαλον.

Ἐπεὶ φέρτερος δακτύλιος ἐστὶ μοι δραχμῆς.

Non enim male valeo. & Dy faxint, ne male valeam.

Si verò

Tormina circa ventrem & umbilicum me cruciarent

Adest à Phertato mihi drachma emptus annulus.

Et hi apud Aristophanem in Pluto, ubi Di-
 cæus Sycophantæ minitanti judicium, ait:

ἐδὲν πρὸς ἡμῶν σε. Φορῶ γὰρ πεντάμηλον.

τὸν δακτύλιον τὸν ἢ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς.

Non facio te hujus: quando gesto hunc annulum.

Precio drachmæ mercatus ipsum ab Eudamo.

Qui

Qui quidem annulus fortè valebat ad conciliandum amorem iudicum : cuiusmodi vim quoq; inesse *pileo naturali*, quo caufidici juventur, verus fuit superstitio, de qua Lampridius in Anton. Diadumeno. pagina cXLVIII. editionis Parisinæ, & ibi Casaubonus.

Fit quoque Annulorum, qui morbis averruncandis, crebra mentio apud priscos Medicos. Marcellus Empiricus capite xxix. *Annulus de auro texta tunica, fit exusta, cui insculpitur vice gemmæ piscis aut delphinus, sic ut holochrysus sit, & habeat in ambitu rotunditatis utriusque, id est, interius & exterius Græcis literis scriptum, θεὸς κελύει μὴ κύνει νόλον πίνυς. Observandum autem erit, ut si in latere sinistro dolor fuerit, in manu sinistra habeatur annulus : aut in dextra, si dextrum latus dolebit. Luna autem decreffente die Iovis primùm in usu habendus est annulus. Alex. Trallianus libro x. de Colico affectu ex calidis & biliosis humoribus nascente : Annulum, inquit, ferreum accipito ac circulum ipsius octangulum efficit, atque ita in octangulum inscribito : φῶγ, φῶγ ἐν χόλη, ἢ κερύδαλ & ἐζήται. hoc est.*

Fuge, Fuge heu bilis: alauda quærebat.

Subjectam a. figuram in annuli caput scribito:

M Et ut fidem suis verbis quærat, mox addit: Hujus magnam habui experientiam, ac absurdum putavi tantum medicamentum naturali vi colico adversum non vobis tradere. Sed admoneo vos, ne quibuslibet hujusmodi ostendatis, virtutis autem studiosis & qui ejusmodi possunt conservare, communicare. Quod etiam Hippocrates divinissimus quum novisset, præcepit his verbis: Res quæ sacræ sunt, sacris hominibus ostenduntur: profanis autem non fas est. Paretur autem præfiguratus annulus decimo septimo aut vigesimo primo die

Luna. Verba Græca, si quis illis delectetur, hæc sunt: λαβὼν δακτύλιον σιδηρῶν πίνειν γενέσθαι τὸ κρικέλιον αὐτῶν ὀκταγώνιον, καὶ ἕτως ὀκταγώνιον: ΦΕΥΓΕ, ΦΕΥΓΕ ΙΟΤ ΧΟΛΗ, Η ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ ΕΖΗΤΕΙ. Τὸν δὲ χαρακτῆρα τὸ ὑποκείμενον γράφε εἰς τὸ κεφάλιν καὶ δακτυλίον.

M Τὸν δὲ πάλιν ἔχον πείραν, καὶ ἅπαντες ἐνόμισα μὴ ἀδιδῆναι τηλικαύτως ἀντιπρωτῶς ἔχουσαν πρὸς τὸ πάθος διώσασιν, ἀλλὰ παρακαλῶ ὑμᾶς, μὴ πρὸς τὸς πυχόντας ἐμφαίναι τὸ πιαῦτα, πρὸς δὲ τῶν φιλικρῶν καὶ τῶν ταύτων διωσασθῆναι.

μέγας φυλάττειν; ὅθεν καὶ ὁ θεϊότατος ἰδὼν ἱπποκρά-
 τος, τὸ ἄκαλλόν τι λέγων. τίδε ἱεραῖά ἐόντα πείγ-
 ματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δαίνονται, βεβήλοισι ἢ
 ἑβέμοις. γινέσθω ἢ ὁ περὺ ποτυπωθεὶς δακτύλιος ἐξ
 τῆς σελήνης ἢ καί. Et eadem pagina tale a-
 mmuletum ponit contra dolores colicos:
 Eis λίθον μηδικὸν γλύψον ἠρακλῆα, ὄρθον πνίζοντα
 λέοντα καὶ ἐγκλείσας εἰς δακτύλιον χρυσῶν διδῶ φο-
 ρεῖν. hoc est. *Herculem erectum suffocantem
 leonem in lapidem Medicum insculpito, ac in-
 clasum in anulum aureum gestandum dato.*
 Idem libro ix. c. iv. de Affectibus renum,
 ait anulum ex ære Cyprio confectum
 prodesse contra calculum: λαβῶν χαλκὸν
 Νικανὸν ἢ Κύπριον πνεῖ τὸ σπύλον μὴ σαυρομιλή-
 σονται, τὸ ἐν αὐτῷ τῷ μεταλλῷ ἔχει χαλκῶς δέοισκο-
 μῶν πρὸς τὸν γινέσθω ὡς ψηφίδα, ὡς φαίλω καὶ ἐν
 δακτυλίῳ. καὶ γλύψας ἐπ' αὐτῆς λέοντα καὶ σελήνην
 καὶ αἰσῆρα, κύκλῳ τέτταράψοι τὸ ὄνομα ἔθελει καὶ
 ἐγκλείσας χρυσῶν δακτυλιδίῳ φορεῖ τὸ ἄκαλλόν τι τῷ μι-
 κρῷ ἰατρικῷ δακτύλῳ. hoc est. *Es Nicanum
 aut Cyprium, quod igni in totum non admo-
 tum fuerit, accipito: quod in ipso metallo
 erit inventitur, veluti tessaram facito, ut in
 digito appareat: ἔστι ubi in ea insculpservis leo-
 nem, ἔστι lunam ἔστι stellam, hujus circulo no-
 men bestiae conscribito, ἔστι inclusam aureo*

annulo gestato in minore digito medico juxta minimum.

Hujus generis fuisse videtur Annulus S. Edovardi Regis Angliæ comitali morbo laborantibus salutaris, de quo hæc Cario libro III. Chronicorum: Anno CIDLXV. Edovardus Angliæ rex obit, divino (ut fertur) vicina mortis presagio admonitus, annulo, quem is paulò antè cuidam pauperi D. Iohannis Evangelistæ nomine eleemosynam ab eo petenti, dederat, à peregrino quodam Hierosolyma redeunte, sibi reddito. Sepultus est in Westmonasterij templo ac paulò post inter divos relatus, annulusq; ille in ejusdem templi archivis reconditus, comitali morbo laborantibus mirificè, (ut ajunt) salutaris: & hinc natum, ut Angliæ reges quotannis annulos solenni ceremonia sacratos, contracta membra divina virtute solventes, populo erogent.

Inter gemmas autem, quibus hujusmodi vis inesse scribitur, reperio Achatem & Jaspidem viridem. De Achate Servius P. Danielis in Paralipomenis ad libr. I. Virgil: *Lectum est in naturali historia Plinij quod si quis hunc lapidem (Achatem intel-
lige)*

lige) in annulo habuerit, ad custodiam ejus proficit & gratior esse videatur. Ubi autem hic Plinii locus extet, non memini me legere. De viridi Jaspide Paulus Ægineta libro vii. de re Medica sub litera Λ : *Viridis Iaspis stomacho prodest & appensus & in digito gestatus.* Et Aëtius tetrabibli i. serm. ii. capite xxxvi. de viridi Jaspide, quem pro amuleto ori ventris appenso nonnulli usurpant: *Quidam & annulis ipsum includunt & draconem radios habentem in ipso sculpunt, quemadmodum Nechepsus rex scripsit.* Quid autem de hujusmodi gemmis, quas tamen suas virtutes habere negari non potest, judicandum sit, audiamus ex Isidoro, qui libro xvi. capite vii. *Volunt, inquit, quidam Iaspidem gemmam & gratia & tutela esse gestantibus, quod credere non fidei, sed superstitionis est.*

Ad genus annulorum, quibus amor posse conciliari putatur, refero illum, qui inventus fuit in ore cujusdam mulierculæ iam mortuæ, cujus infano amore Carolum Magnum Imperatorem olim captum fuisse memorant. Historiæ hujus, quæ à fabula non multum abludit, indi-

cium mihi fecit nobilissimus & amplissi-
 mus vir D. Foppius ab Aissema, potentis-
 simorum Ordinum Fœderati Belgii ad
 Urbes Hanseaticas Legatus, vir rara
 eruditione præditus, multoque rerum usu
 subactus, amicus noster non est multis, qui
 eam apud Stephanum Paschasium libro
 v. *des Recherches de la France* capite
 xxxi. fortè paulò antè legerat, quàm ad
 ipsum salutandum venissem. Laudat verò
 Paschasius ejus testem Franciscum Pe-
 trarcham, cujus verba ex libro i. Epistola
 iii. huc adscribam: *Vidi Aquensem Caroli*
sedem, & in templo marmoreo verendum
barbaris gentibus illius principis sepulchrum:
tibi fabellam audivi non inamœnam cognitu,
à quibusdam templi sacerdotibus, quam scri-
ptam mihi ostenderunt: & postea apud mo-
dernos scriptores accuratiùs etiam tractatam
legi: quam tibi quoq; ut referam, incidit ani-
mus, ita tamen ut rei fides non apud me que-
ratur, sed (ut ajunt) apud auctores maneat.
Carolus Regem, quem Magni cognomine
aquæ Pompejo & Alexandro audent, mu-
lierculam quandam perditè & efflictim a-
masse memorant. Ejus blanditiis enervatum
neglecta

neglecta fama, cui plurimum inservire consueverat, & posthabitis regni curis aliarum rerum omnium & postremo sui ipsius oblitum: diu nulla prorsus in re, nisi in illius amplexibus acquievissse, summa cum indignatione suorum & dolore. Tandem cum jam spei nihil superesset, (quoniam aures regias salutaribus consiliis insanus amor obstruxerat.) sceminam ipsam malorum causam insperata mors abstulit: cujus rei ingens primum in regia, sed latens gaudium fuit. Deinde dolore tantum priore gravior, quantum scediori morbo correptum Regis animum videbant: cujus nec morte lenitus furor, sed in ipsum obscenum cadaver & ex angue translatus est: quod balsamo & odoribus conditum, onustum gemmis & velatum purpura diebus ac noctibus, tam miserabili, quam cupido fovebat amplexus. Dicitur nequit, quam discors & quam male se compassura conditio est amantis ac regis: nunquam profecto contraria sine lite junguntur. Quid est autem regnum, nisi justa & gloriosa dominatio? Contra, quid est amor, nisi sceda servitus & injusta? Itaq; cum certatim ad amantem, seu

rectius, ad amentem regem pro summis regni
 negotiis, legationes gentium praefectique &
 provinciarum praesides convenirent, is in le-
 ctulo suo miser, omnibus exclusis, & obseratis
 foribus, amato corpusculo cohaerebat: amicam
 suam crebro velut spirantem responsuramque
 compellans: illi curas laboresque suos narra-
 bat: illi blandum murmur & nocturna su-
 spira: illi semper amoris comites lachrimas
 instillabat. Horrendum miseriae solamen,
 sed quod unum tamen ex omnibus, Rex alio-
 quin, ut ajunt, sapientissimus elegisset. Ad-
 dunt fabula, quod ego fieri potuisse, nec narra-
 ri debere arbitror. Erat ea tempestate in
 aula Coloniensis antistes, vir (ut memorant)
 sanctitate & sapientia clarus, nec non co-
 mitatus & consilii regii prima vox, qui domi-
 ni sui statum miseratus, ubi animadvertit
 humanis remediis nihil agi, ad Deum versus
 illum assidue precari, in illo spem reponere,
 ab eo finem mali poscere, multo cum gemitu.
 Quod cum diu fecisset nec desiturus videre-
 tur, die quodam illustri miraculo recreatus
 est. Siquidem ex more sacrificanti, & post
 devotissimas preces pectus & aram lachri-
 mis

mis implenti, de caelo vox insonuit, sub extincta mulieris lingua furoris regij causam latere. Quo latior, mox peracto sacrificio ad locum, ubi corpus erat, se proripuit & jure notissima familiaritatis regia introgressus, os digito clam scrutatus gemmam per exiguo annulo inclusam sub gelida rigentique lingua, repertam festinabundus avexit. Nec multo post rediens Carolus & ex consuetudine ad optatum mortuae congressum properans, repente aridi cadaveris spectaculo concussus, obrigit exhorruitque contactum: auferram eam quanto ocyus ac sepeliri jubens. Inde totus in Antistitem conversus, illum amare, illum indies arctius complecti: denique nihil nisi ex sententia illius agere: ab illo nec diebus nec noctibus avelli. Quod ubi sensit vir justus ac prudens, optabilem forte multis, sed onerosam sibi sarcinam abjicere statuit: veritusque ne si vel ad manus alterius perveniret, vel flammis consumeretur, domino suo aliquid periculi afferret, annulum in vicina paludis praaltam voraginem demersit. Aquis forte tum Rex cum proceribus suis habitabat: ex eoque tempore cunctis civitatibus sedes illa
pra-

prælata est. In ea nil sibi palude gratias, ibi
 assidere, illis aquis mira cum voluptate, illius o-
 dore velut suavissimo delectari. Postremo illuc
 regiam suam transtulit & in medio palustris
 limi immenso sumptu jactis molibus, pala-
 tium templumq; construxit, ut nihil divinae
 vel humanae rei eum inde abstraheret. postre-
 mo ibi vita suæ reliquum egit, ibique sepultus
 est, cauto prius, ut successores sui primam
 inde coronam & prima imperii auspicia ca-
 pesserent: quod hodie quoque servatur, serva-
 biturque quamdiu Romani frena imperij
 Theutonica manus aget.

Fuerunt etiam, qui venena annulis in-
 cluderent, ut quandocumque liberet, mor-
 tem sibi possent accelerare. Quo genere
 mortis Demosthenem prævenisse Archi-
 am Thurinum à Rege Antipatro immif-
 sum, testatur Plinius libro xxxiii. cap. 1.
 & Suidas. Quod & Tzetzes notavit:

Φάρμακον ἐμὸν πρὸς πικρὴν σφενδόνην δακτυλίῳ
 Τύπῳ πῶν μετῴμαξεν, ἐξαποπνεύσας βίον.

Quamquam Plutarchus ex Eratosthe-
 ne refert, in circulo cavo eum venenum
 servasse, quem circulum Demosthenes
 in

in brachio gestare solitus fuerit. Εξ αποδέ-
 ης δ, ησα αὐτὸς ἐν κείνῳ φησὶ ἡσλῶ, τὸ φάρμακον
 Φυλάσσειν. τὸν δ κείνου εἶναι ἔπιν αὐτῷ φόρημα
 εὐβραχόνιον.

Annibal Carthaginensium Dux simili
 letho periit. nam victo Antiocho ad Prusiam
 Bithynia regem concessit : unde Romana
 legatione per Titum Flaminium repetitus, ne
 Romanis traderetur, hausto, quod sub annulo
 gemma habebat, veneno absumptus est, ut
 ait Aurelius Victor. Cum M. Crassus bis
 mille auri pondo e Jovis Capitolini folio
 a Camillo ibidem condita rapuisset, ædi-
 tuum custodiæ deprehensum, fracta in
 ore annuli gemma, statim expirasse & in-
 dicium ita extinctum, refert idem Pli-
 nius d. l. Heliogabalum Imp. quoque
 mortis causa habuisse annulos, tradit
 Lampridius: Paraverat & in cerauneis &
 hyacinthis & in smaragdis venena, quibus
 se interimeret, si quid gravius immine-
 ret.

CAPUT XXII.

Annulos ponebant lugentes, rei, supplices, cubitum
 mollosque utri. Moriensibus vel detrahebantur annuli,
 vel

vel ipsi eos uni ex amicis aut heredibus presentibus tradebant. Annuli traditio an heredis instituendi tessera? Historia de Alexandro M. Perdicca annulum tradente.

IN quem usum annuli gestati sint vidimus. Nunc referemus alia quædam: inter quæ illud est, quod in publico luctu annuli aurei ponebantur. Ad nuntium Caudinæ pacis annulos aureos positos, narrat Livius libro ix. De funere Augusti Suetonius cap. C. *Alij exsequiarum die ponendos aureos annulos ferreosq; sumendos censuerunt.*

Rei quoque & supplices annulos ponebant, more lugentium & ærumnosorum. Livius libro XLIII. pagina CIOCLXII. edit: Gruterianæ. *Extemplo principes civitatis in conspectu populi annulis aureis positis vestem mutarunt, ut supplices plebem circumirent.* Valerius Max. libro VIII. capite I. de Gabinio reo, præter spem absoluto: *Filius namq; Gabinijs Sisenna consternationis impulsu ad pedes se Memmij (is actor erat) supplex prostravit: inde aliquod fomentum procella petens, unde totus impetus potestatis eruperat. Quem truci vultu a se victor insolens repulsum, excusso è manu annulo humi jacere aliquandiu passus est.*

Ituri quoque cubitum aut loturi ponebant annulos: quod non factum in Charino notat Martialis lib. xi. Epigr. LX.

Senos Charinus omnibus digitis gerit

Nec nocte ponit annulos,

Nec cum lavatur: causa qua sit quaritis?

Ducit lyothecam non habet.

Terentius Heautont. Act. i v. Scena i. *Ea lavatum dum it, servandum mihi dedit anulum.* Hic mihi in mentem venit lepidum Alphonsi Siciliae regis factum, quod non possum, quin adscribam. *Alphonsus Senior Siciliae rex annulos ingentis pretij in digitis gestare consueverat, & ne lavandis manibus gemmis officeret, loturus annulis digitos exuebat, servandosque ministris, qui oportunius se offerrent, dare solebat. Cuidam igitur semel cum annulos tradidisset, qui oblitum regem arbitrabatur, & propterea in usum suum eos verterat, Alphonsus rem dissimulavit, atque pro eis alios induit annulos, consuetumque morem servavit. Itaque post aliquot dies loturo Alphonso cum idem adstaret, qui primos habuerat, & non restituerat, manum porrexit, tanquam à rege annulos, ut olim egerat, accepturus. Alphonsus autem, retracta*

ad se

ad se manu, in aurem submissa voce ei dixit : Hos servandos tibi annulos dabo, si prius alios, quos dedi, restitueris. Liberale profecto rege humanoque & animo ingenti praedito digna vox & aeternis literarum celebranda encomiis. Fulgosus & Egnatius libro IV. capite VIII.

Morientibus vel annuli detrahebantur. Plinius libro xxxiii. capite i. *Gravatis somno aut morientibus religione quadam annuli detrahebantur. Sic Tiberio deficienti annulum extractum, quem mox respiscens requisiverit, auctor Suetonius in ejus vita capite LXXVII. Atque hæc est causa, cur Æl. Spartianus annuli spontaneum de digito lapsum inter signa mortis Hadriano Imp. oblata retulerit. Signa mortis, inquit, hæc habuit : Annulus, in quo imago ipsius sculpta erat, sponte de digito delapsus est. Fortè autem ideo detrahebantur, ne in pollinctorum manus pervenirent : nam post redditos iterum digito & unà cum cadavere combustos, non obscure indicat Propertius libro IV. Eleg. Sunt aliquid &cet.*

Et solitum digito beryllon adederat igni.

Proloëmum quoque Herodis mortui digito anulum detraxisse, & in concionem protulisse: eundemque anulum, postea fuisse Cæsari Augusto transmissum, scribit Egesippus libro i. capite ult.

Vel ipsi morientes solebant uni ex amicis, si quis charior inter extrema oscula præsens adesset, anulum tradere. Plautus Curculione Act. v. Scena ii. Phædromus:

Miles, inquit, queso ut mihi dicas, unde istunc habes unnum,

Et paulò post respondet Miles:

Pater meus habuit Periphanes, Planesium:

Is priusquam moritur, mihi dedit tanquam suo,

Vt æquum fuerat filio. PL. proh Iupiter!

MI. Et iste me heredem fecit.

Sic Augustus Cæsar xi. Consul cum graviter ægrotaret, desperata salute, cum quadam de Repub. differuisset, Agrippæ anulum tradidit, τῷ Ἀγρίππῳ τὸν δακτύλιον ἐπέχεισθε, Dio libro LIII. Tiberium Cæsarem intellecta defectione exemptum digito anulum quasi alicui traditurum, parumper tenuisse, deinde rursus aptasse digito & compressa

pressa sinistra manu jacuisse diu immobilem,
 ex Seneca refert Svetonius in ejus Principis vita capite LXXIII. quanquam ipsi spiranti adhuc Caligulam annulum detrahi & quoniam suspicionem retinentis dabat, pulvinum injici jussisse, tradit idem Svetonius in Calig. cap. XII.

Utrum autem annuli traditio fuerit olim instituendi heredis tessera quædam & symbolum, de eo merito ambigitur. Perdiccam quidem ab Alexandro Magno successorem in regno constitutum donatione annuli, putat Aristonius apud Curtium libro X. *Tum Aristonius orsus est dicere, Alexandrum consultum, cui relinqueret regnum, voluisse optimum deligi. Judicatum autem ab ipso optimum Perdiccam, cui annulum tradidisset. Justinus libro XII. Sexta die præclusa voce exemptum digito annulum Perdiccæ tradidit: quæ res gliscentem amicorum dissensionem sedavit. Nam etsi non voce nuncupatus heres, judicio tamen electus esse videbatur. Æmilius Probus in Eumene: Alexandro Babylone mortuo, quum regna singulis familiaribus dispertirentur, & summa rerum tradita esset tuenda eidem, cui*
 Alexan-

Alexander moriens annulum suum dederat, Perdiccæ; ex quo omnes conjecerunt, eum regnum ei commendasse, quoad liberi ejus in suam tutelam pervenissent. Non neglexit id quoque Philippus Galtherus lib. x. Alexandreidos, ubi excessum Alexandri M. describit:

Sic fatetur: at illi

*Quarere cum planctu, lacrymis & fletibus instant,
Quem velit heredem mundoque relinquere Regem.
Optimus, inquit. & imperio dignissimus esto
Rex vester. Sed vox postquam non affuit, aurum
Detrahit digito Perdiccæ tradidit, unde
Præsumsere Duces Regum voluisse supremum
In regni sibi Perdiccæ succedere summam.*

Nec male illi ita colligebant. Erat enim annulus signatorius vel sigillum, plerumque dominii & potestatis symbolum. Ideo quibus Reipub. vel regni administratio, eisdem etiam annuli vel sigilli cura solebat committi. Quomodo Philippum Macedonem, cum in Byzantinos moveret, Alexandro filio decimum sextum ætatis annum agenti Macedoniæ & sigilli cum libera potestate curam demandasse, refert Plutarchus in Alexandro. Φιλίππῳ ἡ, inquit ille, ἔρατ' ὄντ' ὁ δὴ Βυζανπίης, ἐν μὲν ἑκκαίδεκάτῃς ὁ Ἀλέξανδρ' ὁ, διπλοει-
Q. 2. φεις

φθεις ἢ κύριον ἐν μακεδονίᾳ τῶν πραγμάτων καὶ
 τῆς σφραγίδος, μεδάρων τε τῆς ἀφροσύνης κατε-
 σρέψατο, καὶ πόλιν ἐλῶν. αὐτῶν, τῆς μὲν βαρβαρίας
 ἐξοπήλασεν, συμμίκτης ἢ κοπικῆσας, Ἀλεξανδρό-
 πολιν προσηγόρευσεν hoc est. *Cum Philippus*
adversum Byzantinos expeditionem fecisset,
Alexander annum tum agens decimum sex-
tum, rerum Macedonicarum sigilliq; curator
relictus, Mædos, qui defecerant, subegit, ur-
bemque eorum captam, barbaris ejectis, con-
venis habitandam tradidit, & Alexandro-
polim nominavit. Et Helenam Adiabeno-
rum reginam grandiori natu filio Mono-
bazo annulum patris signatorium dedif-
se, commissa ipsi Reipub. administratio-
ne, donec adveniret frater Izates, quem
pater regni heredem destinaverat, autor
Josephus libro xx. Antiquit. capite 11.
 πείθειται τῆσιν ἡ Ελένη καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτε-
 ρον παῖδα Μονόβαζον βασιλέα πειθῆσκει τὸ Ἀλεξάνδρου
 καὶ δῶσα τὸν σημαντήρα ἃ πατρός δακτύλιον, πῶτε
 σμψηρὸν ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς, δεικνύει
 τῆσιν τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς ἃ ἀδελφῆς
 παρασίας. id est. *Paruit his Helena, & pro-*
regem fecit grandiozem filium Monobazum,
imposito ei diademate, & dato patris annulo
 signa-

signatorio, simulque sampsera, ut ipsi vocant: iussitque eum administrare Rempub. donec frater veniat. Atque hæc est causa, cur Qu. Catulus, cum nocte quadam post dedicatum Capitolium somniasset, Jovem Opt. Max. pratextatis compluribus circumaram ludentibus, unum secrevisse, atque in ejus sinum signum Reipub. quod manu gestaret, reposuisse, teste Svetonio in Augusto capite xciv. conjecturam ex eo fecerit, in Augusti potestatem fore aliquando Rempub. Nam rectè ibi signum Reipub. Isaacius Casaubonus interpretatur *διπλομας* & *ὑπεγράμματα*, qua obsignari solita diplomata, & quæcunque alia Reipub. nomine signabantur. Hinc etiam factum, ut Hadrianus à Trajano Imperatore extra ordinem gemma donatus & quidem ea, quæ jam semel omen imperii fuerat, non temerè spem successionis conceperit. Sic enim Spartianus: *Secunda expeditione Dacica Trajanus eum prima legioni Minervia preposuit, secumque duxit, quandoquidem multa egregia ejus facta claruerunt. Quare edamante gemma, quam Trajanus à Nerva*

acceperat, donatus, ad spem successionis erectus est.

Eadem de causa etiam Johannes Comnenus cum videret matrem id agere, ut in sororem Annam, quæ Nicephoro Bryennio nupserat, imperium transferretur, patri Alexio jam jam morituro anulum detraxit, hoc pacto sibi imperium firmaturus. Nicetas non procul ab initio suæ historiæ. pagina vii. ὁ δὲ παῖς Ιωάννης τὸν πατέρα ὄρων τῇ τελευτῇ πλησιάζοντα, καὶ τὴν μητέρα εἰδὼς ἀποσέργασαν, καὶ τῇ ἀδελφῇ τῷ βασιλείᾳ μονωμήλιω, κοινῆτιμ τὸ ποιητέον τοῖς ἐκ τῆς συγγενείας ἐκείνῳ φίλα φρονέσιν. ἂν τὰ κρείττα κῶ ὁ ἀδελφὸς Ισαάκιος, καὶ δὴ λαθὼν τὴν μητέρα, εἰσεῖσι τὸ κοιτῶνα τὸ πατρικόν. καὶ προσπεσὼν αὐτὸν δῆθεν θρηνήσων, ὑφαιρείτιμ λάθρα τῆς ἐκείνου χειρὸς τὸν σφραγιστῆρα δακτύλιον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ γνώμῳ τὸ πατρὸς αὐτὸν φάσι ποδε πεποιηκέναι, ὡς δίδωσιν ἐννοεῖν τὰ μὲν βραχὺ ῥηθῆσόμμενος. hoc est. *Filius autem Iohannes videns patrem morti vicinum, & materni odij gnarus, quæ imperium in sororem transferre niteretur, negotium cum cognatis sui studiosis communicat, quorum princeps erat frater Isaacius: Et clam matre paternum cubiculum ingressus, & tanquam*

quam morbum ejus deplorare vellet, prostratus, annulum de manu ejus surripit. Sunt tamen qui id eum de sententia patris fecisse affirmant: idque ex ijs, quae mox sequentur, sit probabile. Quanquam custodes magni palatii non contenti erant ostenso annulo, ut ipsum tanquam regni heredem intrmitterent, sed aliud evidentius argumentum ab ipso quærebant, quo se patris jussu adesse comprobaret. Sic enim non multo post idem Nicetas: ὁ δὲ γὰρ Ἰωάννης κατὰ τὸ μέγα ἀρχεῖον γινώσκων, ἔχοντα εἶσε τὴν εἰσοδὸν, οἷα τῶν φυλάκων μὴ πρὸς μόνον ἐπιεικῶν τῶν τῆ δακτυλίου ἐπιδειξάντων, ἀλλὰ πρὸς περὶ τῶν ἐπιεικῶν καὶ ἀπὸ τῆ τεκμήριον ἔχει κατὰ κέλευσιν πατρικῶν ἐκείσε τὸ ἴδιον. Et rectè quidem illi.

Nam non sola annuli traditio ad heredis institutionem sufficiebat, nisi ea testamento probaretur, confirmareturque. Testantur id exempla eorum, qui annulos quidem amicis tanquam heredibus dederant, quos tamen nulla ex parte heredes scripserunt. Fecit id Q. Cæcilius, qui L. Luculli promptissimo studio, maximaque liberalitate ἔθηκεν honestum dignitatis

gradum & amplissimum patrimonium consecutus, cum prae se semper tulisset, unum illum sibi fore heredem, moriens etiam annulos ei suos tradidisset, Pomponium Atticum testamento adoptavit, omniumque bonorum reliquit heredem, ut autor est Valerius Maximus libro VII. capite VIII. qui simile quid narrat etiam de T. Barrulo. Is Lentulo Spintheri, cujus amantissimum animum liberalissimamque amicitiam senserat, decedens suos annulos perinde atque unico heredi tradidit, quem nulla ex parte heredem relinquebat. Et de M. Popillio, qui Oppium Gallum ab incunte ætate familiarissimum sibi moriens unum de multis, qui assidebant ultimo complexu & osculo dignum judicavit: superque annulos suos ei tradidit, videlicet ne quid ex ea hereditate, quam non erat aditurus, amitteret. Quos ocyus vir diligens, sed morientis amici plenum contamelia ludibrium, in locellum repositos & à presentibus obsignatos, diligentissimè hereditibus illius, exheres ipse reddidit. Sed audiamus, quid in hac controversia respondeat Papinianus. Pater, inquit ille L. LXXVII. cum pater. §. Pater. D. de Legat. II. pluribus

ribus filijs heredibus institutis, moriens claves & anulum custodia causa, majori natu filiae tradidit: & libertum eidem filiae, qui praesens erat, res, quas sub custodia sua habuit, assignare iussit, commune filiorum negotium gestum intelligebatur, nec ob eam rem apud arbitrum divisionis, praecipuam causam filiae fore.

CAPUT XXIII.

Omina ex annulis captari solita. Annulus miraculose de cingulo in terram prolapsus. Probatio per anulum candentem.

PLeraque quæ de Annulis in mentem incidere, diximus: nunc priscos ex annulo quoque omen aliquod captare solitos ostendemus: id quod Timoleontem factitasse, testis est Plutarchus in eius vita. Cum enim Icetes Leontinorum tyrannus, transmissis Damyrina fluvio, Timoleontis exercitum transitu prohibere vellet, mira contentio ductoribus militum Timoleontis incidere, quæ pugnam retardaret. Nullus enim eorum post alterum transire volebat, sed

¶

unus-

unusquisque primus hosti manum conferre cupiebat : ideoque nullo ordine transibant, mutuo se præterire cupientes atque impediētes. Quare ut forte rem dijudicaret Timoleon, à quolibet ducum accepit anulum : omnibus iis in chlamydem conjectis suam & mixtis, primum forte eum extraxit, cui erat insculptum trophæum. Hoc viso milites magno cum gaudio clamorem sustulerunt, neque jam sortem reliquorum expectavere, sed summa pro se quisque celeritate fluvium transeuntes, cum hostibus conflixerunt.

Verba Plutarchi hæc sunt : τοῖς ἢ μὲν ἔτι Τιμολέοντι εἰλαρχαῖς ἕως ἐμπεσῶσα θαυμασὴ καὶ φιλονεικία, διατρίβων ἐποίησεν τῆς μάχης. εἶδεις γὰρ ἴδω ὁ βαλόμην ἑτέρω διαβαίνειν ὑπερθεσπὶ τῆς πολεμίας, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος ἡξίει πρωταγωνισεῖν, καὶ νόσμον ὅσκι εἶχεν ἡ διαβασις, ἐξαθάντων καὶ ἀδρατρεχόντων ἀπὸ ἡλίας. Βαλόμην ἔν ὁ Τιμόλεων κληρώσασα τὰς ἡγεμόνας, ἔλαβεν παρ' ἑκάστου δακτύλιον ; ἐμβαλὼν ἢ παντας εἰς τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα, καὶ μίξας, εἶδειξε τὸν πρῶτον καὶ τύχῃ γλυφὼν ἔχοντα τῆς σφραγίδος τροπαίον. ὡς ἢ ἔπειτα εἶδον οἱ νεανίσκοι, μὲν χαρῆς ἀνακραγόντες, ὅσκι ἔπειτα ἄλλον ὑπέμειναν κληρὸν, ἀλλ' ὡς ἕκαστος ταίχας εἶχεν,

είχεν, τὸν ποταμὸν διεξέλασαντες, ἐν χερσὶν ἦσαν τοῖς πολεμίοις.

Polycrati Samiorum tyranno annulus, quem in mare projecerat, in ventre piscis repertus summæ calamitatis fuit nuncius. Historia extat apud Herodotum libro III. ἡ αἰσφρηγίς τὴν ἐφόρει χρυσόδετον, σμαράγδα μὲν λίθον ἔσσε, ἡ δὲ ἔργον Θεοδώρου ἔτηλε κλέει Σαμίοις. Ἐπειὶ ὦν ταύτῃ οἱ ἐδόκεε ἀποβιβάσειν, ἐποίησε ταύδε. Πεντήκοντερον πηλῶσας ἀνδρῶν, ἐσέβη εἰς αὐτὴν. μὲν δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε εἰς τὸ πέλαγος, ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νῆσος ἕκαστος ἐγένετο, πειελόμην τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν συμπολοῶν, ῥίπτει εἰς τὸ πέλαγος. τῷτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε. ἀπικόμην δὲ εἰς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτη. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρη ἀπὸ τῆτων, ταύδε οἱ σιωπῶνικε γενέσθαι. ἀνὴρ ἀλιεύς, λαβὼν ἰχθυῶν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίει μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ὄπι τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰσεῖν εἰς οἶκον. Χωρήσαντες δὲ οἱ τέτρα, ἔλεγε διδῶν τὸν ἰχθυῶν, ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τὸν δὲ ἰλῶν, ἔκ ἐδικαίωσκα φέρειν εἰς ἀγορῶν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σὺ τε εἶναι ἀξίος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι. οὐδὲ, ἠδοίμην τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεσθαι τοῖς δε, Κάριον τε ἔποίησας καὶ χείρας διπλήν τῶν τε λόγων καὶ δῶρον. καί σε ὄπι δαίπνον καλέομεν. ἀμὲν δὲ ἀλιεύς, μέγα ποικίλομαι ταῦτα, ἢ εἰς τὰ οἰκία. τὸ δὲ ἰχθυῶν πέμνοντες οἱ θεράποντες, ἀείσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆς ἐνεῖσθαι τὴν Πολυκράτει σφρηγίδα.

ὡς ἰδόντες καὶ ἔλαβον, τάχιστα ἔφερον κεχαρηστέως
 τῷ βασιλεῖ καὶ πολυκράτει. διδόντες δὲ οἱ τῷ σφοδρῶ-
 δα, ἔλεγον ὅτι τῷ εὐρεθείη. hoc est. Erat ei
 gemma signatoria Smaragdus, quam gestabat
 auro inclusam, opus Theodori Samij Telecle
 geniti. hanc ubi abjiciendam statuit, ita ab-
 jicere libuit. Quinquaginta remorum navem
 conscendit: eam dehinc viros, quibus illam
 instruxerat, in pelagus educere jubet. Et post-
 quam ab insula procul aberat, detractum sibi
 sigillum, iis qui una navigabant, inspectan-
 tibus, abjecit in pelagus: hoc acto naviga-
 vit. Reverso domum, quum ex jactura affi-
 ceretur, quinto sextove, quam hac acta sunt
 die, hoc ei casu evenit. Piscator quidam ca-
 ptum à se piscem, grandem sanè & pulcherrimum
 putavit dignum, quo Polycratem donaret.
 Eum ad fores quum attulisset, dixit se in con-
 spectum Polycratis ire velle: à janitore per-
 missus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit,
 hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manua-
 riis vitam tolero, tamen non judicavi feren-
 dum à me esse in forum, sed te tuaque poten-
 tia dignum. Eum itaque affero tibi, dono-
 que. His verbis iste delectatus, ita respondit:
 Tu verò probè, nec factò solò sed etiam ratio-
 ne apud

ne apud me inisti gratiam : ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. Piscem ministri rescindentes, offendunt in ejus alvo sigillum Polycratis. Quod ubi viderunt, sumseruntque, ad Polycratem latabundi quàm celerrimè pertulerunt : eoque illi reddito, referebant, quo pacto fuisset inventum. De eodem Plinius libro xxxvii. capite i. His initiis cœpit auctoritas, in tantum amorem elata, ut Polycrati Samio severo insularum ac litorum tyranno felicitatis suæ, quam nimiam fatebatur etiam ipse, satis piamenti in unius gemmæ voluntario damno videretur, si cum fortuna volubilitate paria faceret : planèque ab invidia ejus abundè se redimi putaret, si hoc unum doluisset. Assiduo ergo gaudio lassus, proventus navigio in altum, annulum mersit. At illum piscis eximia magnitudine regi natus, esca vice raptum, ut faceret ostentum, in culinam domini rursus fortunæ insidiantis manu reddidit. Sardonychem eam gemmam fuisse constat : ostenduntq; Romæ, si credimus, in Concordia delubro, cornu aureo Augusta dono inclusam & novissimū prope locum tot prelati obtinentē. Et Tzetzes Chilia, vii. hist. cxxi.

ὁ Πολυκράτης τριγάρῃ δεινῶς ἐπισημύθη
 ὃν ἤχε πολυτήμητον δακτύλιον σμαραγδῶς,
 ὃν τεχνικῶς ἐσφραγίσεν ὁ δακτυλιογλύφῃ
 Θεόδωρῃ ὁ Σάμιος υἱὸς Ἰηλεκλέους
 Εμβὰς εἰς σκάφος, ἔρριψεν εἰς μέσον Ἰπελα-
 γῃς.

Videtur huc alluisse Nero, qui ut consulto
 Delphis Apolline, septuagesimum ac tertium
 annum cavendū sibi audivit, quasi eo demum
 obiturus, ac nihil conjectans de ætate Galbæ,
 tanta fiducia, non modò senectam, sed etiam
 perpetuam singularemque concepit felicitatem,
 ut amissis naufragio pretiosissimis rebus, non
 dubitaverit inter suos dicere, pisces eas sibi re-
 laturos esse, teste Sveton. in Nerone. c. xl.

Quomodo Edouardo iii. Anglorum Re-
 gi annulus, quem pauperi olim Eleemo-
 synæ loco obtulerat, redditus mortis o-
 men fecerit cap. xxi. dictum est.

Arnolphum quoque Lotharingiæ prin-
 cipem ex annulo, quem in Mosellam fl.
 abjecerat, in piscis ventre aliquantò post
 invento, de impetrata à Deo peccatorum
 venia ominatum esse, autor est Petrus
 Damianus Epist. v. cap. x. tomo iii. Biblio-
 thecæ S. Patrum: Hic Arnulphus, Pipini pa-
 ter

ter & Karolomagni Regum avus fuit. Cumq;
divini Spiritus ardore succensus, uxoris affe-
ctus filiorumque postponeret, ac mundana
gloria pompas, glorifica Christi paupertate
mutaret, ad eremum properans, contigit ut
per fluvium, qui Mosella dicitur, transtun-
viator haberet. Sed cum jam medium fortè
superinjecti pontis attingeret, ubi torren-
tis alveus profundior decurrebat, illic an-
nulum suum sub hac fæderis conditione pro-
jecit: Cum ergo, inquit, annulum hunc
resepéro de spumosis fluctibus erutum, tunc
me procul dubio confidam omnium pecca-
torum meorum nexibus absolutum. Mox-
que eremum petijt, ubi non paruo tempo-
re, sibi ac mundo mortuus vixit. Interea,
defuncto, qui tunc fuerat, Metensis Ec-
clesia Antistite, B. Arnulphum ad
curam pastoralis regiminis dispensatio di-
vina provexit. Dumque esu carniùm,
prout in eremo assueverat, in Ecclesia ni-
hilominus abstineret, piscis aliquando sibi
delatus est in xenium: Quem coquus ex-
ventrans (Lege exenterans) in illis ejus an-
nulum reperit, eumque mox Domino
suo

suo letabundus offerre curavit. Quem beatus Episcopus ut aspexit, illico recognovit, & non tam metalli miratus est venam, quàm quia propitiatione divina reatus sui consequutus est veniam. &cetra. Fulgosus libro vi. capite ix. Non dissimilis historia, quanquam in re dissimili, extat apud Willielmum Malmesburiensem libro iv. de Gestis Pontificum Anglorum cap. de Monasteriis, ubi narrat Egwinum Wigorniensem Præsulem peccatorum juvenilium quondam conscium, pedes compedibus irretiisse, clavibus compedum in amnem jactatis palàm dixisse, tunc se demùm de peccatis securum futurum, cum compedes vel divinitus, vel ipsis reserarentur clavibus; ita Romam profectum prosperèq; reversum. Iamverò in illo mari, quo à Gallico continenti in Angliam transmittitur, cum navigaret, immanem piscem saltu puppim, qua pontifex vehebatur, ingressum, certatimque annitentibus nautis retentum. In ejus exenterati jecore clavem repertam, seraque compedum appositam, Sancto soluto securitatis plurimum donasse.

De Florentio sartore Hipponensi homine religioso & paupere, qui piscem grandem in littore palpitantem apprehendit, quem trecentis follibus vendiderit, & in cujus ventriculo coquus aureum anulum invenerit, audiamus Augustinum libro xxii. de Ciuit. Dei capite viii. *Erat quidam senex Florentius Hipponensis noster, homo religiosus & pauper, qui sartoris se arte pascebat, casulam perdiderat & unde sibi emeret non habebat. Ad viginti martyres, quorum memoria apud nos est celeberrima, clara voce ut vestiretur oravit. Adierunt ad eum adolescentes, qui fortè aderant irrisores, eumq; descendente exagitantes prosequerantur, quasi à martyribus quinquagenos folles, unde vestimentum emeret, petivisset. At ille tacitus ambulans eiectum grandem piscem palpitantem vidit in littore, eumq; illis faventibus atque iuvantibus apprehendit, & cuidam coquo Carchofo nomine, benè Christiano ad coquinam conditoriam, indicans quid gestum sit, trecentis follibus vendidit, lanam comparare inde disponens, ut uxor ejus quo modo posset ei, quo indueretur, efficeret. Sed coquus conscindens piscem, anulum aureum*

in eius ventriculo invenit, moxq; miseratione flexus & religione perterritus homini eum reddidit, dicens, Ecce quomodo viginti martyres te vestiverunt.

Annuli cingulo alligati & sine ipsius annuli vel cinguli fractura in terrâ prolapsi meminit idem Augustinus eodem capite, cujus verba hæc sunt: *A quodam Iudæo dicit (Petronia) sibi fuisse persuasum, ut annulum capillatio cingulo insereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur: qui annulus haberet sub gemma lapidem in renibus inventum bovis. Hoc alligata quasi remedio ad Sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Carthagine cum in confinio fluminis Bragada in sua possessione mansisset, surgens ut iter perageret, ante pedes suos illum jacentem annulum vidit & capillatiam zonam, quæ fuerat alligatus, mirata tentavit. Quam cum omnino suis nodis firmissimis, sicut fuerat, comperisset astrictam, crepuisse atque exilisse annulum suspicata est: qui etiam ipse cum integerrimus fuisset inventus, futura salutis quodammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præsumpsit, atque illud vinculum solvens, simul cum eodem annulo projecit in flumen. Et statim addit idem Augustinus: Non credunt hoc,*
qui

qui etiam Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum & ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse non credunt.

Dum in his sum, non prætereundum est, quod de probatione per anulum candentem refert Gregorius Turonensis de Gloria Martyrum c. xiii. Retulit alius vir fidelis, spectasse se Christianum cum hæretico pro fide nostra certantem: altercantibusque diu de divinis scripturis, cum flecti non posset hæreticus, ut agnosceret veritatem, ait: Si nostra religionis, si scripturarum testimonia te ad credendum minimè movent, vel virtutem individuae Trinitatis miraculis experire. Est digito meo annulus aurcus: ego eum in ignem jacio, tu candentem collige: Projectumq; inter prunas anulum ita igniri permisi, ut eis similis cerneretur. Conversusque ad hæreticum ait: Si vera est persecutio tua, sume eum ab igne. Illo autem resistente, ait vir: Immensa Trinitas Deus, si aliquid indignum te credo, ostende. Certè si recta est fides mea, nihil prævalebunt hæc incendia sava: & ablatum ab igne anulum diutissimè palma sustinuit, & nihil est nocitum: sed magis, confuso hæretico, catholicos reliquos fervore sua fidei roboravit.

CAPUT XXIV.

*Proverbia ab annulis sumpta. Per annulom trahio
Annulum ne gestato. Ratio annuli angusti e digito detra-
hendū ex Actio.*

Nunc adagia quædam ab annulis sumpta, vel dicta adagiis non dissimilia videbimus. Apud Aristophanem in Pluto Actu iv. Scena iv. Anus conquerens se ab adolescente derelictam, atque ideo se mœrore exhaustam indicare volens:

Διὰ δακτυλῆς, inquit, μὲν ἐν ἐμεῖν' ἀνδρα-
κύσσεις.

Itaq; profectò per annulum me traxeris.

Quid autem sit per annulum trahi, docet nos Zenobius, qui Centuria III. Adagio XVIII. Διὰ δακτυλῆς δὲ σε ἐλκυσθῆναι dictum putat in eos, qui morbo aut dolore tenues redditi sunt, Ἐπὶ τῶν Διὰ νόσον ἢ λύπην λεπῶν καὶ ἰσχνῶν γρομφῶν. Vide & Diogenianum Cent. iv. Proverb. xxx. & Svidam Centur. v. Proverb. xlv. Durat hodieq; proverbium de virginibus gracili corpore, quæ, ut in Eunucho Chærea ait, *curatura juncea sunt, & vincito corpore, ut graciles fiant.* Allusit huc Martialis lib. xi. Epigrammate

mate ci. quod clarissimus Scriverius quoque notavit :

Habere amicam nolo Flacce subilem,

Cujus lacertos annuli mei cingant.

Quomodo apud Quintilianum libro vi. capite i v. Publius Blessus Junium hominem nigrum & macrum & pandum *fibulam ferream* dixit. Hic quoque mihi in mentem venit, quod de ovis scribit Plinius libro x. capite lx. *Ova aceto macerata in tantum molliuntur, ut per annulos transeant.*

Est etiam inter Pythagoræ symbola :

Δακτύλιον μὴ φορεῖν, μηδὲ εἰκόνας αὐτοῖς ἐγκυβεῖν θεῶν. Annulum ne gestato, neque Deorum

imagines illis insculpito : de cujus Symboli

postrema parte supra dictum est : prior

quid sibi velit, audiamus ex Jamblichō :

τὸ δὲ δακτύλιον μὴ φορεῖ, ἀπολέθως τῷ Πυθαγορικῷ ἀρέσκοντι ἔλωμεν εἰς τὴν ὡσεὶ κλησιν ἔτας, ἵπτι

δεσμῷ τρέπω περικεῖται τοῖς φορέσιν ὁ δακτύλιος,

ἴδιον ἔχων τὸ μὴ ἀγγχεῖν, μηδὲ κακχεῖν, ἀλλὰ πῶς

ἀερόζειν ἢ προσφυῶς ἔχειν. δεσμός ἢ τοῖσιν π

ἢ τὸ σῶμα τῆ ψυχῆ ὑπάρχει. τὸ ἔν, Δακτύλιον μὴ

φορεῖ, ἀπολέθως φιλοσόφει ὡς ἀληθῶς, ἢ χῶριζε

ἢ ἀεκαρμῶς δεσμῷ τῆ ψυχῆ. μελέτη ἢ θανάτου

καὶ χειρισμός ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἢ φιλοσοφία

τῆ

R 3

πῶ ἀρεῖ πρὸς τοὺς κινῶν μέθρι ἀπὸ μὲν μεγάλης, πῶ
 ἀφιστάσθαι ἐαυτῶν Δεῖ δὲ ἔτι ἀπὸ σωματικῶν πέντων,
 ἢ πρὸς τὴν νοητὴν ἢ αὐτὰς Δεῖ τῶν θεωρητικῶν μαθη-
 μάτων καταγρηθῆναι. ἀλλὰ ἢ ἀπὸ λύσεσιν ἢ τῶν
 ἀμαρτημάτων, ἢ ἀνθυλακῶν ἢ κωλυσιεργῶν ἢ φιλο-
 σοφῶν σκευῶν ἀσχολημάτων, τρεφάσθαι ὑπερβαλλού-
 σας, ἢ πρὸς τὴν αἰσθητικὴν, δεσμεῖ τὸ σῶμα
 καταλαμβάνουσας, νοσοποιίας καὶ ἀσθενείας ἀδια-
 λείπτως ἐμπιέουσας. Philippus Beroaldus in-
 telligit hoc symbolon de non gestando an-
 nulo angusto, & eo significari ait, vitæ li-
 bertatem colendam esse & nullo servita-
 tis vinculo alligandam. Galatinus libro
 II. Cabalæ de mœrore interpretatur, &
 Pythagoram hoc symbolo, *Arctum annu-
 lum ne gestato*, exclusisse putat cunctum a-
 nimi dolorem, nisi super admisso pec-
 cato.

Sed quia hic annuli angusti facta est mē-
 tio, non possum, quin hic Aëtii locum affe-
 ram de ratione extrahendi angustio-
 rem annulum è digito, si fortè is ut fieri solet,
 intumuerit. Ita autem Aëtius sermone se-
 cundo Tetrabibli quartæ c. lxxxvi. *Annuli a-
 liquando digitis impinguntur, quum circulus
 ipsorum angustior violenter illorum partibus
 crassioribus fuerit adactus: atque hoc tum ma-
 xime*

xime contingit, cum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manus extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur, & oleo aut malva decocto manus longè perfundatur: nam parca profusio tumorem magis auget. Deinde annulus leuiter versatus detrahatur. Quod si perfusio nihil effecerit, filum crassius contortum accipito, & alterum ejus caput sub annulum ponito & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili annulo suppositum sursum trahito: filo enim attracto, annulus deorsum procedet. Quod si neque successerit, specilli partem latiore sub annulum submitto, & annulum utrinque prope sigillum per spatulam incidito, & filo lineo utrinque circumdato, annulum attrahito, & consequenter lanam vino & oleo imbutam mitigandi causa adhibeto.

Non multum etiam à proverbio ablu- dit illud mimici scurræ: In uno annulo bonos principes posse perscribi atque depingi: quod extat apud Flavium Vopiscum in vita D. Aureliani: Vides quaso quàm pauci sint principes boni, ut benè dictum sit à quo-

dam mimico scurra Claudij hujus temporibus : In uno annulo bonos principes posse perscribi atque depingi.

CAPUT XXV.

Annuli usum interdum noxium fuisse, aliquot exemplis probatur.

Reliquum est, ut Annulorum gestationem quoque multis sæpe exitio fuisse ostendamus. Aruntius cum filiam Medullinam ebrius in tenebris violasset, ex annulo, quem digito eius detraxerat, agnitus & ab eadem interfectus est. Plutarchus in Parallelis : *Τῶν Διονυσίων ἐν τῇ Ρώμῃ ἀγομένων, Ἀρύντιος ἐκ γενετῆς ὑδροπότης ἐξέθνεζε τὴν ἑθεῖ δυνάμιν. ὁ δὲ μέθῳ ἐνέβαλε καὶ ἐβιάσατο τὴν θυγατέρα Μεδυλλίναν. ἠδὲ ἐκ δακτυλίου γῆσα τὸ γένος, καὶ πρεσβύτερος τῆς ἡλικίας φρονήσασα, μεθύσασα τὸν πατέρα καὶ σεφανώσασα, ἤγαγεν ἔπι τὸν βωμὸν τῆς Ἀσραπίης καὶ δακρύσασα ἀνείλε τὸν ἑπίβελον τῆς παρθενίας, ὡς Ἀρσειδῆς ἐν τρίτῃ Ἰταλικῶν. hoc est. Roma cum celebrarentur Liberalia, Aruntius, qui ab ortu suo fuerat abstemius, vim Liberi patris despiciatui habuit. A quo in ebrietatem*

conje-

conjectus, filia sua Medullina virginitatem per vim eripuit. Ea ex annulo violatorem agnoscens, majus etate sua meditata facinus, patrem inebriavit ac coronavit, adductumque ad aram Fulminis illachrumans interfecit eum, qui suæ virginitati insidias struxerat. Aristides in libro III. Italicorum. Paulus Prætorius quoque matulam poscens ea manu, qua annulum, cui imago Tiberii Cæsaris insculpta erat, in vitæ discrimen incidisset, nisi servus ipsi ebrius annulum detraxisset, teste Seneca libro VII. de Benefic. capite XXVI. cujus verba supra adduximus. Sic Richardum Angliæ Regem, cum induciis in triennium cum Saladino pactis, anno Christi millesimo centesimo nonagesimo tertio ex Palæstina in Europam trajiciens per Leopoldi Austriæ Ducis (Sigonius libro X. V. de Regno Italiæ Humoldum vocat) iter faceret, & in quodam diversorio non procul ab urbe Vienna, ne agnosceretur, ipsemet sua manu carnes affaret, annulo regali, quem digito gestabat, agnitum & à Leopoldo Duce, quem in Palæstina

iniuria affecerat, captum ac in custo-
 diam traditum esse, memorant historici.
 Vide Naucleri Chronographiam Gene-
 ratione xl. Conradinum quoque Sueviæ
 Ducem ultimum & Fridericum Austriam
 legimus, cum à Carolo Andegavensi vi-
 cti per ignotam Italiam trepidi & agas-
 num habitu se occultassent, & jam Astu-
 ram venissent, conscensa jam navi Pisas
 navigaturi sociam & fidam urbem, ex an-
 nulo pretiosissimo esse agnitos, quem al-
 ter à digito detraxerat, sive pignus navi-
 culario sive pretio ab eo permutandum.
 Cum verò artifex miratus tam pretio-
 sum annulum à fordido homine deferri,
 & suspicans, unde habeat, quæreret, isque
 candidè, à duobus ingenii vultus & san-
 guinis, sed habitu & veste squallida: ne-
 que ultra se scire affirmaret, Dynasta ur-
 bis, ad quem res delata erat, ex eventu
 proelii & fama tale quid suspicatus, na-
 vem instrui & adolescentes retrahi & ad
 se duci iussit, eosque agnitos, Carolo tra-
 didit: qui illos Neapolim abductos cum
 æterno stirpis Andegavensis dedecore,
 more

more plusquam barbaro, publicè per carnificem capitis supplicio, cuius ipse in alta quadam turre occultus spectator fuit, afficiendos curavit. Factum id anno Domini millesimo ducentesimo vii. vel, ut alii viii. Vide Nauclerum Generatione xlii. Ad eundem modum etiam Unguentorum odorem, ut id obiter moneam, multis exitio fuisse legimus. C. Plotium L. Planci bis Consulis Censorisque fratrem proscriptum à Triumviris in Salernitana latebra unguenti odore proditum tradit Plinius libro xlii. capite iii. Valerius Maximus libro vi. capite viii. Mulcasses quoque Rex Tunetunus cum in proelio vulneratus inter turbam terga vertentium profugeret, nulla alia re magis eum hostibus prodente quam unguentorum odore, agnitus captusque est, teste Jovio libro xlii.

Ut autem isti gestatione annuli perniciem sibi accersiverunt: ita Ismenias Thebanorum legatus ejus operâ callidè fucum fecit Persarum oculis, ut Artaxerxem, ad quem missus erat, specie tenus, salva

salva libertate, adoraret. Cum enim Regis adeundi & alloquendi facultas aliter non daretur, quàm si eum veneraretur, Ismenias, ut demisso hoc & humili salutationis munere fictè & simulatè defungens, Persas ludificaretur, statim atque in conspectum Regis venit, anulum, sensim digito detractum, clam & nemine animadvertente, ad pedes abjecit: quem mox jacentem sustulit: eoq; corporis gestu quasi venerabundus procubuisset, visus est patrio Persarum mori institutoq; paruisse: cum revera nihil se indignum aut præter civium morè admisisset. De qua re fufius Ælianº l. i. Var. historix c. xxi. cujus

verbis caput hoc finiam: *Ἰσμενίας τῷ Θηβαίῳ σοφὸν αἶμα καὶ ἐπιλιπτόν ὄντα αὐτὸν ἀποκρυψάμενον ἔργον. πρὸς βασιλέα τῶν Περσῶν ἔτι καὶ ὑπὲρ τῆς πατρὸς αὐτοῦ πρὸς βασιλέα τῶν Περσῶν, ἀφίκετο μὲν, ἐβύλετο δὲ αὐτὸς ὑπὲρ ὧν ἤκειν, ἐντυχεῖν τῷ Πέρσῃ. ἔφατο ἔνθα πρὸς αὐτὸν ὁ χηλάρχη, ὁδὲ τὰς ἀγγελίας εἰσπομίζων τῷ βασιλεῖ. καὶ τὰς δεομύθια εἰσαύγων. Ἀπὸ ὧν ἔπειτα Θηβαῖε, ἔλεγε δὲ ταῦτα παίζων δι' ἑρμηνέως, Τιθερότης δὲ ἦν ὄνομα τῷ χηλάρχη: νόμος ἐστὶ δὲ Περσῶν, πὸν εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα ἔβασιλέως, καὶ πρὸς πρὸν λόγῳ μεταλαγχάνειν, πρὶν δὲ πρὸς αὐτὸν. εἰ πίνω αὐτὸς. Ἄρα σὺ δὲ συγγενέος ἐστὶς αὐτῷ,*

αὐτῷ,

αὐτῷ, ὡρα σοι τὰ ἐκ ἔνομου δρᾶν. εἰ δὲ μὴ, τὰ αὐτῷ
 σοι ἔτι καὶ δι' ἡμῶν ἀνυδοθήσειται, καὶ μὴ προσκωή-
 σαυ. Ὁ πόλιω Ἰσμητίας λέγει με εἶπε καὶ προσήλυτον,
 καὶ ἐμφανῆς τῷ βασιλεὶ γυμνοῦμαι, πειλεῖμαι δὲ
 τὸ δακτύλιον, ἔριψεν ἀδήλως τῷ ἑσπέρῳ ποδῶν, οὐ
 ἔτυχε φορῶν καὶ ταχέως ἔπικύψας, ὡς δὲ προσκωῶν
 πάλιν ἀνειλετο αὐτόν, καὶ δόξαν μὴ ἀπέστειλε τῷ Πέρ-
 σε προσκωήσεως. καὶ μὴ ἔδρασαν εἶδεν τῶν ἐν τοῖς
 Ἕλλησιν αἰχμῶν φερόντων. πάντα ἐν ὅσα ἠβελήθη
 κατεπεάξατο, εἰδὲ ἠτύχησέν ἐν τῷ Πέρσε. hoc est.
 Ismenij Thebani sapientissimum ἔστι planè
 Graecum factum silentio praterire nullo modo
 possum. Is patriæ causa legatione ad Regem
 Persarum suscepta, venit ἔστι voluit ipse de suo
 negotio regem convenire. Tribunus itaque
 militum, cujus officium erat res nunciatas
 ad regem deferre ἔστι admittendos ad eum in-
 troducere: Verum, ὁ Thebane hospes, dice-
 bat, (hac autem joco loquebatur per inter-
 pretem. Nomen erat tribuno Titraustes)
 lex est apud Persas recepta, ut is, qui in con-
 spectum regis venit, non antè sermonem cum
 eo conferat, quàm eum adoraverit. Quod
 scigitur vis ipse eum adire, necessè est, ut
 quod lex jubet, peragas. Sin minus, idem
 tibi etiam per nos præstabitur, quamvis tu
 non adoraveris. Ismenias verò, Deduc me,
 ait.

ait. Cum autem accessisset, & in faciem regis ventum esset, annulum quem gestabat, è digito detractum, clam abjecit ad pedes, confestimq; procumbens tanquam adoraret, sustulit eum iterum & opinionem quidem adorationis Persarum regi præsstitit: nihil tamen commisit, quod ignominiosum aut indecorum foret Græcis. Quicquid igitur petiit impetrauit, neque quicquam à Persa ei denegatum est.

Atque hæc sunt, quæ de Annulis observata nobis sunt in tumultuaria Autorum lectione, quorum loca ideo plenius adduximus, ut quærendi laborem Lectori festinanti demeremus. Plura istis & meliora fortè addet alius: Nos scriptiois hujus metam attigisse nobis videbimur, si alios excitaverimus ad ea investiganda, quæ diligentiam nostram fugerunt.

PRÆTERMISSA.

Pag. 165. post verba: *Suetonius cap. 30. adde.*

Ceterum Arcula sive capsula, in quam recondebantur annuli, dicebatur Dactyliotheca, quam Martialis libro xiv. Epigram. cxxiii. ita describit:

Sæpe gravis digirus elabitur annulus unctis.

Tuta mea fiet sed tua gemma fide.

Ulpianus libro xxiv. ad Sabinum L. lii. §. viii. D. De Legatis iii. *Quod in bibliotheca tractavimus, idem Pomponius libro vi. ex Sabino in Dactyliotheca legati tractat, & ait, annulos quoque contineri, non solum thecam, que annulorum causa parata sit. Hoc autem ex eo conjectat, quod ita proponitur quis legasse, Dactyliothecam meam & si quos præterea annulos habeo. Facit hujus quoque mentionem Paulus L. liii. D. eodem: Argento legato constat arculas ad legatarium non pertinere. Item annulis legatis dactyliotheca non cedunt. Item Celsus L. lxxvii. D. De Furtis: Nec refert, in digito habeat annulum, an dactyliothecam. &cet. Erat autem Dactyliotheca plerumque ex ebore. Juvenalis Satyra XIII.*

Sardonichus loculus qui custoditur eburnis.

Hang

Hanc primus Romæ habuit Scaurus. Plinius libro xxxvii. capite i. *Gemmas plures, quod peregrino appellant nomine Dactyliothecam, primus omnium habuit Romæ privignus Sylla Scaurus. Diuque nulla alia fuit, donec Pompejus Magnus eam, quæ Mithridatis regis fuerat, inter dona in Capitolio dicaret, ut M. Varro alijque ejusdem ætatis auctores confirmant, multum prælatam Scauri. Hoc exemplo Caesar dictator sex dactyliothecas in Veneris Genitricis consecravit, Marcellus Octavia genitus in Palatina Apollinis æde unam.*

Pag. 168. post vocem, *reneri*, Adde:

Sic Xanthi & adolescentis de mari bibendo certantium sponsonem annuli depositione confirmatam, de qua postea apud *συνθηροφύλακα* *pactio*nis præfectum seu sequestrum disceptarint, legimus apud Maximum Planudem in vita Æsopi. Ad ritum hunc dandi annulos pignoris loco videtur alluisse Prudentius *Ὀὐρανὸν* hymno i. in honorem Martyrum Emecherij & Cheledonij Calagurritanorum, quorum capitibus à lictore amputatis, unius annulum & orarium (*intellige sudarium*)

rium) alterius nube susceptum & in cœlos
evectum esse cum indicare vellet, ita ca-
nit.

Illius fidem figurans nube fertur annulus,

Hic sui dat pignus oris, ut ferunt, orarium

Qua superno raptâ statu lucis intrans intimum.

Pag. 179. post vocem, *Commentar.* Adde,
Plerosque omnes usus annulorum quos
hactenus recensuimus, Petrus Chrysolo-
gus accommodat annulo, quem pater Fi-
lio prodigo apud Lucam Evangelistam
donavit. Sic enim ille Sermone v. ad hæc
verba Evangelij: *Posuit annulum in manu*
ejus, subdit: Annulum, honoris titulum, liber-
tatis insigne, pignus spiritus, signaculum fidei,
arram cœlestium nuptiarum. Quem locum
mihi per literas indicavit CL. V. Dn. Ra-
dulphus Fornerius Academiae Aurelia-
nensis Antecessor, bene de literis meritis,
cujus ut consuetudo ante ipsos duos & vi-
ginti annos gratissima mihi fuit, ita ejus
memoriam etiam nunc religiosè colo.
Eundem verò annulum de fidei signaculo
interpretatur B. Ambrosius in capite xv.
Lucæ, ubi de Filio prodigo: *Annulum*
quid est aliud nisi sincera fidei signaculum &
expressio voluntatis?

Pag. 222. post vocem, *plenum*, Adde,
 Habuit idem Eucrates quoque annu-
 lum sacrum, in cujus sigillo Apollinis Py-
 thij imago fuit sculpta, cujus beneficio res
 occultas cognoscebat: Εγώδε, ὅτι μὴ καὶ δακ-
 τύλιόν πνα ἱερόν ἔχω Απόλλωνος ἔκ-
 τυπέσις τῆς σφραγίδος, καὶ αὐτὸς ὁ Απόλλων φθέγ-
 γεται πρὸς ἐμὲ, ἃ λέγω. hoc est. *At ego quòd an-
 nulum quandam sacrum habeo Pythij Apol-
 linis imaginem exprimente sigillo, quodq; hic
 Apollo mecum loquitur, non dico.*

Pag. 254. post verba, in Nerone capite xxi.

Adde.

Ex annulo sigilli publici, quem aquila
 in maxima Samiorum celebritate ra-
 ptum in servi cujusdam sinum demisit,
 Æsopus Samijs prædixit, illos à rege ali-
 quo in servitutem redactum iri, ut narrat
 Maximus Planudes in vita Æsopi. Κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὴν αὐτὴν ἐπιπέσει π τοῦτον ἐν Σάμῳ.
 παυδὴμα ἐορτῆς ἀγομῆς αἰφνης αἰτὸς καταπλῆσις
 καὶ τὸ δημόσιον ἀρπάσας δακτύλιον, εἰς δόλκον κέληρον
 ἀφῆκεν. hoc est. *Ea tempestate hujusmodi res
 Sami contingit: Quum publicè festum cele-
 braretur, repente aquila devolans ἔκ publi-
 cum rapiens annulum, in servi sinum demisit.
 Et paulò post. Æsopus libertatem conse-*
 quitus

quutus prodigium hoc ita interpretatur :
 Ἄνδρες Σάμιοι, ὁ μὲν ἀεὶς, ὡς ἴσθε, βασιλεὺς τῶν
 Ὀρνίθων ἐστίν. ὅπῃ δὲ σρατηγικὸν δαλτύλιον ἔτθε
 αἰρησάσας ἀφῆκεν εἰς δόλιν κέλιπον, τὸτο σημεῖόν ἐστι
 βέλεται, ὅπ τῶν τιμῶν βασιλέων τις βέλεται ὑμῶν
 τῶν ἐλευθερίαν δηλώσει, καὶ τὰς κυρίας νόμους ἀκύ-
 ρησδεῖξαι. h. est. *Viri Samij, aquila, ut scitis,*
regina avium est. quoniam autem imperato-
rum annulum hac raptum demisit in sinum
servi, hoc significare vult, quendam ex iis, qui
nunc sunt, regem velle vestram libertatem
in servitutem redigere atq; sancitas leges irri-
tas facere.

Erunt fortè & alia quæ nobis memoria
 jam non suggerit; ea in aliam edi-
 tionem reserva-
 bimus.

INDEX.

INDEX SCRIPTORUM
VETERUM, ET RECENTIORUM
qui in hoc libello de Annulis lau-
dantur & illustran-
tur.

A.

- A**bbas Urspergensis. 208. Apulejus. 4. 17. 31. 46. 88. 95.
215. 119. 144. 149.
Abr. Gorlaus. 12. 15. 18. 27. Aristoteles. 13. 80.
115. Aristophanes. 81. 162. 226.
Acro. 134. Aristophanis Scholiastes. 128. 70.
Adr. Turnebus. 23. 127. 128. 70.
Ælianus 105. 208. *Ænobius* 147.
Ælius Everhardus Vorstius *Arnoldus Hist.* 52.
15. *Arnulphus Episcopus Le-*
Ælius Spartianus 240. 245. *xoviensis* 212.
Æmilius Probus 132. 242. *Arrianus* 156.
Ætius 162. 231. *Artemidorus* 11. 12. 14. 18. 19.
Agathias 73. *Asinius Pollio* 152.
Agellius 13. 25. *Athenæus* 99. 226.
Aimoinus 49. 50. 68. 174. *B. Augustinus.* 90. 137. 138.
Albertus Krantzius 208. 145. 257. 258.
Alexius Patriarcha. 61. *Aurélius Victor.* 237.
Alexius Trallianus. 227. 229. *Auton ad Herennium.* 23.
D. Ambrosius. 171. 218.
Ammianus Marcellinus 70. **B.**
95. 224. *Balsamo.* 59. 66.
Andr. Schottus. 220. *Barn. Briffonius.* 76.
Angelus Politianus. 24. *Basilii Magni.* 71. 105.
Anton. Augustinus 118. 115. *Basilii Seleuciae Episcopus* 70.
Appianus Alexandrinus. 109. 118. 139. *D. Bernhardus.* 48. 115.

2

INDEX

C.	Cornelius Tacitus	6. 83.
Caesar		32. 120. 154. 155.
Caesar Baronius.	D.	5. 115.
Cantacuzenus	Dalecampius	66. 215.
Caroli M. Constitutiones.	Daniel Propheta	77. 79. 81.
	Demosthenes	77. 170.
Carolus Sigonius.	Digesta.	119. 178. 29. 33. 35. 36. 44. 47.
		198. 199. 207. 212. 213. 87. 125. 162. 168. 170.
	Diogenes Laërti ⁹ .	214. 265. 84. 91. 125.
Casp. Contarenius	Diogenianus.	195. 260.
Casp. Barabius.	Dion.	86. 39. 94. 99. 104. 111. 138.
Celsiodorus.		74. 75. 152. 241.
Chrysostomus.	Dionys. Halicarnassæus.	72. 100. 8.
Christophorus Colerus.		105. 47. 124.
Cicero.	Dioscorides.	10. 32. 34. 42. 43. 45. 91.
	Donatus.	82. 84. 95. 126. 149. 69.
		150. 217.
Clemens Alexandr.	Egesippus	84. 92. 245.
	Egnatius.	109. 113. 162. 173. 230. 240.
Clemens Romanus.	Ennius	27. 184.
Codex.	Esther.	35. 63. 71. 73. 87. 157. 37. 38. 39.
Codex Theodosij.	Etymologici auctor.	40. 69. 67.
Codinus.	Eustachius.	56. 118. 120. 7.
Concilium Aquisgranense.	F.	201.
	Festus.	2. 13. 29. 34. 125. 184.
Concilium Basiliense.	Flav. Vopiscus	158. 29. 74. 142.
Concilium Lateranense.		158. 263.
Concilium Toletanum.	Florus.	9. 202. 9.
	Foppius ab Aiffema.	232.
Conradus Episcopus.	Fr. Iunius	202. 172.
Conradus Rittershusius.	Franciscus Petrarcha	93. 232.
		201. 64.
Constantinus Lichudes.	Franc. Robertellus	61. 127.
Constantinus Porphyroge-	Franciscus Wuzendorffius	187.
nitus.		99.
		33.
		Fride-

INDEX

<i>Fridericus Lindenburchius</i>	I.	<i>Iacobus Bongarsius</i>	39.
	266.	<i>Iacobus de Breul.</i>	50.
<i>Fulgesius</i>	240.256.	<i>Iacobus Micellus.</i>	229.
<i>Ful. Vrsinus</i>	115.	<i>Iacobus Cujatius</i>	36.37.
		<i>Iamblichus</i>	261.
G.		<i>Ianus Rutgersius</i>	14.42.
<i>Galatinus</i>	262.		89.
<i>Genesis</i>	8.	<i>Jeremias.</i>	20.
<i>Gentianus Hervetus.</i>	220.	<i>Inscriptiones antiquæ,</i>	76.
<i>Georg. Duza</i>	120.		90.151.
<i>Germanus Audebertus</i>	187.	<i>Institutiones</i>	35.44.125.
<i>Germanus Patriarcha</i>	61.	<i>Ioachimus Morfius</i>	210.
<i>Glossarium</i>	17.	<i>Iohannes à VVover</i>	17.
<i>Gotfridus Viterbiensis</i>	208.	<i>Iohannes Cario</i>	230.
<i>Gratianus</i>	26.	<i>Iohannes Meursius.</i>	7.67.
<i>Gregorius Dialogus</i>	65.		111.
<i>Gregorius Nazianzenus</i>	100.219.	<i>Iohannes Nauclerus</i>	280.
			211.206.
<i>Gregorius Nissenus</i>	115.	<i>Iohannes Salisberiensis</i>	26.
<i>Gregorius Turonensis</i>	259.		215.
<i>Guido Pancrollus</i>	195.	<i>Iohannes Trithemius</i>	213.
<i>Guntherus</i>	124.	<i>Isaacius Casaubonus.</i>	7.
			69.163.169.245.
H.		<i>Isidorus.</i>	12.26.138.159.
<i>Hadrianus Iunius</i>	18.		163.184.231.
<i>Harpocraton</i>	57.	<i>Iosephus</i>	8.81.105.221.
<i>Heliodorus</i>	110.		244.
<i>Helmoldus</i>	214.	<i>Iosephus Scaliger.</i>	217.
<i>Henricus Kornmannus</i>	195.	<i>Julius Capitolinus</i>	29.98.
<i>Henricus Salmuthus</i>	195.		155.
<i>Herodianus</i>	142.	<i>Julius Frontinus</i>	117.
<i>Herodotus</i>	43.218.261.	<i>Julius Pollux.</i>	5.13.17.27.
<i>Hesychius.</i>	7.162.219.		70.169.
<i>Hieronymus</i>	90.173.	<i>Justinus.</i>	39.105.110.243.
<i>Hincmarus</i>	77.		111.
<i>Horatius</i>	21.160.184.		111.
			111.

INDEX

<i>Iustus Lipsius.</i> 13. 140. 141.	Maximus Planudes	274.
146. 111.	<i>Melchior Goldastus.</i> 49.	151.
<i>Iustus Reuberus</i> 49.	Menander	81.
<i>Juvenalis.</i> 30. 31. 34. 41.	Michael Attaliata.	10. 36.
83. 163. 170.	N.	
L.	Nævius	184.
<i>Lampridius</i> 165. 227. 237.	Nicephorus	129.
<i>Leo Marficanus</i> 177.	Nicetas. 56. 62. 64. 66. 78.	
<i>Leopoldus de Bebenburg.</i>	129. 246. 247.	
208.	Nicolaus Patriarcha	69.
<i>Livius.</i> 9. 117. 135. 136. 137.	Novella Alexij Comneni.	
238.	58. 65.	
<i>Lucianus.</i> 20. 28. 44. 160.	Novella Basilij Porphyrogeniti	55.
168. 218. 222. 223. 286.	Novella Constantini	76.
<i>Lucretius</i> 12.	Novella Joh. Comneni	62.
<i>Luitprandus.</i> 67.	Novella Justiniani.	157.
<i>Lycophron.</i> 7.	Novella Leonis.	36. 157.
M.	Novella Nicephori	55.
<i>Macrobius.</i> 20. 22. 23. 24.	O.	
90. 146. 151. 160.	Otto Frisingensis	208.
<i>Malchus</i> 93.	Ovidius. 19. 42. 47. 98. 183.	
<i>Mantuel Patriarcha</i> 60.	P.	
<i>Marcellus Empiricus</i> 227.	Pacuvius	2. 184.
<i>Marcus Anton. Muretus.</i> 96.	Paulus Ægineta	231.
<i>Marcus Velserus</i> 14.	Paulus Jovius	267.
<i>Marquardus Freherus</i> 51. 53.	Paulus Venerus	242.
163.	Paufanias	108.
<i>Marilius Patavinus</i> 198.	Persius 1	28. 82. 163.
199. 208.	Petronius	12. 28. 161.
<i>Martialis.</i> 3. 4. 28. 82. 148.	Petrus Blesensis	62.
160. 161. 239. 260.	Petrus Chrysogonus	273.
<i>Martinus Crusius.</i> 195.	<i>Petrus Colvius</i>	69.
<i>Martinus Polonus</i> 195.	Petrus de Vincis	62.
<i>Matthæus Evang.</i> 81.	S. 4	
<i>Matthæus Paris</i> 204.	Petrus	

INDEX

Petrus Diaconus	202. 214.	R.	208
	254.	Radulphus Fornerius	271
Petrus Pithecius	69.	Regum liber.	37. 116
Petrus Scriverius	261.	Robertus Abbas Montensis	208
Philargyrus.	17.	Rob. Gaguinus.	68. 209.
Philippus Beroaldus.	262.	S.	208
Philippus Comineus	179. 196	Sabellius	62. 187
Philippus Galtherus	247.	Salustius	46. 254.
Philostratus.	102. 223.	Scipio Gentilis	149
Phrantzes	57. 65.	Sebast. Erizzo	104. 113.
Plato	144. 217. 219.	Sebastianus Menticulus	195
Plautus	3. 4. 43. 45. 46. 82.	Seneca.	16. 30. 33. 102. 147.
	84. 102. 103. 106. 112. 143.		161. 265
	164. 183. 184. 241.	Servius.	2. 6. 42. 230.
Plinius.	2. 3. 6. 8. 10. 11. 12. 14.	Sigebertus.	68. 198. 204.
	16. 17. 19. 21. 22. 23. 27. 28. 82	Silius Italicus	21.
	94. 101. 103. 104. 108. 109.	Sirachus.	20.
	119. 133. 134. 135. 138. 142. 143	Socrates	129.
	154. 163. 164. 165. 167. 169. 171	Solinus	163.
	218. 236. 237. 240. 253. 261.	Stattius	155.
	267.	Stephanus Forcatulus	195.
Plinius Junior.	33. 109. 154.	Stephanus Paschasius	232.
Plutarchus	31. 45. 86. 91.	Strabo.	106. 118.
	104. 107. 108. 111. 132. 139.	Suetonius.	31. 33. 34. 44. 47.
	236. 243. 250. 264.		99. 101. 103. 105. 111. 141.
Polyænus	106.		146. 147. 149. 154. 165. 238.
Polybius	70. 99.		240. 242. 245.
Priscianus	83.	Suidas.	7. 9. 18. 19. 129. 260.
Procopius	118.	Symmachus.	T. 112.
Propertius	240.	Tacitus.	6. 83. 154. 155.
Prudentius.	19. 34.	Terentius.	168. 183. 184. 239.
Q.			260.
Quintilianus	46. 161. 261.	Tertullianus.	31. 34. 82. 118.
Quintus Curtius.	38. 45.		236. 264. 171. 172.
	243.		

Theo.

INDEX

Theodoretus	129.		
Theodoricus à Niem.	199.	W.	
Theognis	85.	Walthramus Naumburg.	198. 199.
Theophrastus.	23. 107.	Wilhelmus Malmesburien-	
Thucydidis Scholiastes.	105.	sis	179. 200. 205. 208. 256.
Tibullus	148.		
Trebellius Pollio.	15. 95.	X.	
Tzetzes	236. 253.	Xenophon.	p. 5. 38.
	V.	Xiphilinus.	40.
Valerius Maximus.	97.	Z.	
	108. 238. 248. 267.	Zenobius.	219. 260.
Varro.	2. 3.	Zonaras.	251.

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIVM,
quæ in hoc Libro de Annulis
continen-
tur.

A bbates et Episcopi	trium legatorum scriben-
Agradu de jiciendi etiam	dis levitas. xiv. 130.
annulum deponerant. cap.	Ægyptij usi fuere annulis.
xx. pag. 202.	ii. 7.
Achates in annulo singu-	Agrippa litteras Augusti
larem vim habet xxi. 230.	obsignabat vi. 39.
Adamanti qui primus insi-	Aιδου κωέν quid? xxi.
gnia gentilitia Philippi Re-	219.
gis Hispaniæ insculpsit.	Αραπες quid? iv. 27.
iii. 15.	Alexander ori Hephestio-
Adriani. i. Pontificis in	nis annulum admovit. x.
schedis sigillatis ad arbi-	86.

S s

Ale-

INDEX

- Alexander moriturus Perdicæ annulum tradidit xxii. 242.
- Alexandri M. effigiem gestabat familia Macrianorum. xi. 95.
- Alexandri imagine signabat Augustus. xi. 99.
- Alexij Comneni in obsequandis literis levitas. xiv. 129.
- Amatores annulum amicis detrahebant per lasciviam. xviii. 184.
- Amatores annulum amicæ inspiciabant. xviii. 183.
- Amicorum effigies in annulis. xii. 98.
- Ancora nautica in annulo Saleuci. xii. 109.
- Annibal veneno, quod annulo incluserat, perijt. xxi. 234.
- Annulario non licebat sigillū annuli venditi retinere ex lege Solonis. xiv. 125.
- Annularis digitus.* iv. 23.
- Annulatæ claves. iii. 18.
- Annuli æstivi & hyberni. xvii. 162.
- Annuli amori conciliando. xxi. 230.
- Annuli ἀπτεροι, ἀλιθοι, ἀψηφοι qui. iii. 13.
- Annuli aurei dati libertis. xvi. 152.
- Annuli aurei deponebantur in luctu. xxii. 238.
- Annuli datio aucupium moris. xviii. 183.
- Annuli datione anx fides conjugij firmetur. xviii. 174.
- Annuli etymon. i. 10.
- Annuli é succino. iii. 18.
- Annuli ex ebore & integris gemmis. iii. 18.
- Annuli ferrei apud Romanos antiquissimi. xv. 133.
- Annuli ferrei magnetis contactu attriti vim habent attrahendi. xv. 144.
- Annuli genijs malis pellen-dis. xxi. 222.
- Annuli gestati omnibus digitis. xvii. 160.
- Annuli imperatorij cura penes Magnum Logothetam. viii. 56. 58.
- Annuli in singulis articulis gestati. xvii. 161.
- Annuli Magici quam vim habeant. xxi. 217. & seqq.
- Annuli morbis averruncundis. xxi. 227.
- Annuli morientibus detra-cti. xxii. 240.

An-

INDEX

- Annuli omnibus digitis gestati excepto medio. *iv.* 23
 Annuli patriarchalis custos Chartophylax *viii.* 66
 Annuli Physici. *xxi.* 237. *xxv.* 264.
 Annuli plures gestati uno digito *xvii.* 160.
 Annuli positi in cessione bonorum *xvi.* 148.
 Annuli pro arrha dati *xvii.* 167.
 Annuli pro compedibus *i.* 3.
 Annuli pro symbolo. *xviii.* 168.
 Annuli qua manu gestati *iv.* 20.
 Annuli Regis Francorum custodia penes Referendarium. *ix.* 68.
 Annuli semestres. *xvii.* 163
 Annuli traditio an hæredis instituendi tessera. *xxii.* 242. & seqq.
 Annuli velares *i.* 3.
 Annuli usus apud Ægyptios *ii.* 7.
 Annuli usus apud Hæbreos antiquissimus. *ii.* 7.
 Annuli usus apud Hætruscos *ii.* 9.
 Annuli usus apud Sabinos. *ii.* 8.
 Annuli usus in inauguratione Imp. *xx.* 213.
 Annuli usus in Episcoporum investitura *xx.* 197.
 Annuli usus sæpe noxius *xxv.* 264.
 Annuli usus Trojanis temporibus ignoratus Græcis. *ii.* 6.
 Annulis aureis donati plebei. *xvi.* 150.
 Annulis ferreis usi servi *xv.* 143.
 Annulis fictis sæpè fraus commissa. *xiv.* 113.
 In annulis patrimonia effusa *xvii.* 164.
 Annulis venena inclusa *xxi.* 235.
 Annulo ferreo usi triumphantes *xv.* 134.
 Ex annulo omen captatum. *xxxiii.* 249.
 In uno annulo principes honos posse scribi. *xxiv.* 263.
 Ex annulo sæpè aliqui cogniti *xxv.* 264.
 Annulo signatorio non diligenter asservato sæpè fraus commissa *xiv.* 117. seqq.
 Annulo Sponsalicio male asservato fascinatus aliquis novus maritus. *xviii.* 179.

INDEX

Annulorum aureorum jus impetrabatur à principe	Rex investitus à Pontifice Adriano xx.
xvi. 136.	Per Annulum candentem probatio. xxii.
Annulorum aureorum modo cædes suas metiebatur	Per Annulum & baculum cur Episcopi investiantur.
Annibal xv. 137.	xx.
Annulorum aureorum usus increbrescit. xvi. 135.	Annulum ferreum fortissimus quisq; Germanorum cur gestare. ii.
Annulorum cura probatae fidei viris commissa. vi. 38.	Per Annulum investitus pontifex. xx.
Annulorum luxus inolefcit. xvii. 160.	Annulus angustus quomodo digito possit detrahi.
Annulorum prima mentio apud Romanos xv. 134.	xxiv.
Annulorum sculptura xi. 89.	Annulus aureus an inter manumissionis insignia.
Annulorum varia genera. iii. 11.	xvi. tom. ultimo. 136.
Annulos à Promethæo originem trahere fabulosum. ii. 5.	Annulus aureus Equitum ornamentum peculiare. xv. 138.
Annulos aureos primi gestarunt Legati, mox Senatores, tandem & Equites. xv. 133.	Annulus bigemmus. xii. 15.
Annulos deponebant qui iudicio se provocabant. xviii. 170.	Annulus à sinistra in longissimum dexterae digitum translat' fedat singulum. iv. 23.
Annulos plures gestare mollitici indicium. xvii. 161.	Annulus Edovardi Regis Angliæ xxi. 270.
Annulos plures gestare prioribus temporibus vitiosum. xvii. 159.	Annulus Gygis xxi. 273.
Per annulum Anglorum	Annulus in Imperatoris inauguratione. xxi. 275.
	Annulus in ventre piscis repertus. xxi. 271. & seqq.
	Annulus investituræ sacerdotalis symbolum. xx. 268.
	Annulus majorum imaginem.

10

INDEX

- nem inculptam habens filijs degeneribus detractus. **XXI.** 97.
- Annulus miraculose de cingulo in terram prolapsum** **XXII.** 238.
- Annulus natalitius** **XVI.** 163.
- Annulus non temere quibuslibet tabulis imprimeendus** **XIV.** 26.
- Annulus pronubus** **XVI.** 170.
- Annulus pro crinibus in tortis** **I.** 4.
- Annulus pro inauribus** **I.** 4.
- Annulus Edovardi Regis Angliæ comitali morbo laborantibus salutaris** **XXI.** 30.
- Annulus signatorius, sigillarius** **V.** 29.
- Annulus signatorius diligenter asservandus** **XIV.** 116.
- Annulus signatorius domini signum** **XXII.** 243.
- Annulus solidus & cassus** **III.** 12.
- Annulus sponsalitiuus ferreus an aureus** **XVIII.** 71.
- Annus apud Ægyptios per serpente[m] indicatur** **I.** 2.
- Ant. Musa libertus ab Augusto aureo annulo donatus** **XVI.** 162.
- Aquila draconem unguibus ferente signabat Aretis Lacedæmoniorum rex** **XIII.** 105.
- Archiepiscopi & Electores cancellarij dicti** **IX.** 79.
- Argentis annulis utebantur plebeij** **XV.** 142.
- Aruntius ex annulo agnitus** **XXV.** 264.
- Augusti imagine signarunt Imp.** **XII.** 99.
- Augustus moriturus annulum tradidit Agrippæ** **XXI.** 241.

B.

Bella ob annulos gesta **XVII.** 165.

Bella super investitura Episcoporum per annulum gesta inter Imp. & Pontifices **XX.** 203.

Brachmanes Indorum Gymnosophistæ quando ceperunt gestare annulum **XVI.** 159.

Bulla argentea **VIII.** 57.

Bulla aurea **VII.** p. 52. & 55.

Bulla aurea dicebatur rescriptum Imp. et si sigillum erat cereum **VII.** 62.

Bulla cerea duplex Rubra & Prasina **VIII.** 39.

Bullæ aureæ appendiæ Privilegijs **XIII.** 122.

Lubec. à Frid.

H. &

INDEX

- II. & Ludovico IV. Imp. Cancellarius pro Scriba-
 datis earumque brevis de- IX. 77.
 scriptio. VIII. 52. Cancellarius Quæstoris
 Bullæ aureæ Caroli IV. Im- IX. 76.
 per. descriptio. VIII. 53. Cancellarius unde ejus of-
 Bullæ quadruplices & ea- ficium apud veteres & di-
 rum usus. VIII. 52. gnitas. IX. 63. 73.
 Bullæ tribus crucibus in- Cane signabat Galba Im-
 fronte notatæ VIII. 65. perator XIII. 104.
 Bulla plumbea VIII. 60. Caroli M. Imp. infantis a-
 Bulla plumbea Venetis in mor erga muliereulam et-
 usu. VIII. 61. jam mortuam. XXI. 231.
 Bulla plumbea utuntur Caryatides saltantes in an-
 Pontifices Romani. VIII. nulo Clearchi. XIII. 107.
 Bulla quid VIII. 61. Carti gestabant annulum
 Bullare. VII. 51. ferreum II. 6.
 Bullarum appensione lite- Cera obsignabantur lite-
 ræ Principales obsignaban- ræ. VII. 41.
 tur. VIII. 49. Chartophylax custos an-
 Bullis aureis divina manu nuli patriarchalis VIII. 66.
 Imperator subscribatet $\chi\rho\upsilon\sigma\theta\beta\alpha\lambda\alpha$ dicta Re-
 VIII. 63. scripta Principum et si ce-
 Bullis subscriptum encau- reum habeant sigillum.
 to quodam. VIII. 63. VIII. 62.
 C. Christianorū annulis quæ
 Cælestis Deæ effigiem ge- imagines insculpi debe-
 stabat Asclepiades. XI. 95. ant. XII. 99.
 Cancellarij IX. pag. 79. Κινκλῖς IX. 70.
 Cancellarius idem quod Cinnabaris usus in subscri-
 Logotheta vel Quæstor tionibus VIII. 65.
 sacri Palatii IX. 78. Κορίανον quid? IV. 27.
 Cancellarius præfecti præ- Claxendix. X. 83.
 torio IX. 75. Clericis nisi in dignitate
 Cancellarius præfecti urbi constituti sint, non licet
 IX. 75. gesta-

12

INDEX

gestare annulum XVI. 118.	Dextra manu gestati an-
Colorum differentia in sub-	nuii. IV. 20.
scriptionibus VII. 65.	Digitis omnibus gestati
Columba in annulis Chri-	annuli sed medio excepto.
stianorum XII. 115.	IV. 23.
Concha sigillis apposita	A Digito annulari an vena
X. 83.	ad cor hominis perveniat.
Condalus, condalium quid.	IV. 26.
2.	Digito annulari cur potif-
Conradinus Sueviæ Dux.	simum gestati annuli IV.
annulo agnitus. xxv. 266.	24.
Constantini Magni imagi-	Digito medio cur Romani
ne signabant Cherfomitæ	non gestarint annulum.
XII. 99.	IV. 28.
Cretæ usus in literis obli-	Digito minimo gestatus an-
gnandis VII. 42.	nulus dicebatur <i>ακαρής</i>
Cruces tres in fronte bul-	IV. 27.
larum cinnabare scriptæ.	<i>Digitus annularis IV. 23.</i>
VIII. 65.	<i>Digitus medicus. medicina-</i>
Crucis signum in annulo	<i>tus. IV. 23.</i>
XIII. 115.	<i>Διχέριον VIII. 59.</i>
D.	Doctores annulis ornan-
<i>Δακτυλιογλύφος, XI. 90.</i>	tur. xx. 216.
<i>Δακτυλίσ</i> variæ signifi-	Domus obsignata. x. 30.
cationes I. 4.	Dormituri ponebant an-
Dex cœlestis imaginem ge-	nulos. xx. 216.
stabat Asclepiades. xi. 95.	E.
Demosthenes veneno, quod	Eburnei annuli. III. 18.
in annulis erat inclusum, pe-	Edovardi Regis Anglo-
trijt. XXI. 236.	rum annulus morbo co-
Deorum imagines in annu-	mitiali salutaris xx. 230.
lo gestare olim nefas XI.	Effi-
2. gestatæ tamen. XI.	XI.
94.	

INDEX

Effigies	} majorum amicorū regum principū animaliū	} in annulis	xii. 97.	F.
			xii. 98.	Fabulæ annulis insculptæ
			xii. 99.	xiii. 105.
			xii. 99.	Ferrei annuli usus anti-
			xii. 503.	quissimus xv. 133.
Eleasari Judæi annulus x. x.	220.	Ferreo annulo utebantur		
Encanti genere bullis sub-	scriptum. viii. 63.	triumphantes. xv. 143.		
Epicuri imagine signatum	xii. 98.	Feuda per annulum ad		
Episcopi cur per annulū &	baculum investiti. xx. 201.	Impp. collata. xx. 214.		
Episcopi & Abbates gradu	dejecti annulum depon-	<i>Fibula ferrea</i> xxiv. 261.		
bant. xx. 202.	Episcopi investiti per annu-	Fidei signum in annulo		
lum. xx. 197.	Epistolæ annulis obsigna-	sponsalicio xiii. 116.		
tæ vi. 37.	<i>Epistolam solvere.</i> vii. 45.	Flamini Diali non fas erat		
Equites annulo aureo à ple-	be distinguebantur xv. 138.	geltare annulum solidum.		
Equites censu imminuto an-	nulum deponebant. xv. 148.	111. 13.		
Equitibus equestrem censū	habentibus jus erat aureo-	<i>Flaturarius sigillarius.</i> xi.		
rum annulorum xvi. 146.	Equitibus etiam militiæ fuit	90.		
jus aureorum annulorum	contra Lipsium. xv. 140.	Fores Gynæceorum annu-		
Equo hinniente signabat	Darius. xiii. 105.	lis obsignatæ x. 81.		
Execesti Phocensium tyran-	ni annulus magicus. x. x. 1.	<i>Funda annuli</i> quid. 111.		
220.		17.		
		G.		
		Gemma Ectypa. 111. 16.		
		Gemmæ in annulis 111.		
		13. 16.		
		<i>Gemma nuda</i> quid? vii.		
		43.		
		Gemmæ vitreæ in annulis		
		vulgi 111. 16.		
		Gestatione alicujus simu-		
		lachri juvari se putabant		
		prisci. xi. 94.		
		<i>ἦ ἠμυαυγίς</i> vii. 43.		
		Gladijs sigillum impressū		
		à Pompejo. x. 88.		
		Gygis		

17

INDEX

<i>Cygis annulus</i> XXI.	217.	Jaspis viridis in annulo singularem vim habet XX.	231.
H.			
Hannibal literis annulo Marcelli obsignatis Sala- piam tentat XIV.	117.	Icellus Galbæ libertus au- reo annulo donatus XVI.	154.
Hebræi primi usi sunt an- nulis. II.	7.	Imagines amicorum in an- nulis XII.	98.
Helena Adiabenorum re- gina filio Monobazo an- nulum patris signatorium dedit, cum cura Reip. XXI	244.	Imagines gemmis incisæ vel cavæ erant, vel promi- nentes. III.	16.
Heliogabalus Imp. annu- los non bis induit. X V I I.	105.	Imagines Imperatorum in ferro. XII.	100.
Heliogabalus mortis causa annulos habuit. XXI.	237.	Imagines majorum in an- nulis XII.	97.
Herennius Gallus histrio à Balbo Quæstore aureo an- nulo donatus XVI.	15.	Imagines principum in an- nulo ferre quibus licuerit.	XII.
Herodi mortuo annulus detrahitur, XXII.	241.	Imperator per annulum inauguratus XX.	213.
Hesperus in publico sigil- lo Loerorum. XIII.	106.	Indice digito gestatus an- nulus dicebatur <i>νοεῖατος</i>	XV.
Hieroglyphicæ literæ in annulo XIII.	110.	Investiendi per annulum jus penes quem fuerit. XX.	203.
Historiæ annulis inscul- ptis XIII.	105.	Investitura Episcoporum per annulum. XX.	197.
I.			
Jarchæ Indorum principis annuli XXI.	222.	Joannes Comnenus patri morituro annulum detra- hit, XXII.	246.
		Josephus à Pharaone do- natus annulo, II.	8.
		Iesabel litteris mariti an- nulo signatis mandat cæ-	dem.
		T	

INDEX

dem Nabothi. xiiii.	Lacones olim signabant.
Ismenias Thebanorum legatus annulo regi Persarum facit factum. xxv.	Lini usus in signando. vii.
Ituri cubitum ponebant annulos. xx.	Lino soluto aperiebantur tabulæ. vii.
Judæi Eleazari annulus. xxi.	Lino ter per foramina trajecto obsignabantur tabulæ. vii.
Judas ex annulo cognitus. ii.	Linum incidere. vii.
Judas Thamarinurui suæ pignoris loco dedit annulum. ii.	Literæ obsignabantur. vi.
Jugurthæ traditione signavit Sylla. xii.	Literarum regio sigillo signatarum apud Persas magna auctoritas. vi.
Justinianus Antonix dedit annulum xviii.	Literarum scriptor cognoscitur ex sigillo, manu, stylo. vii.
L.	Literis principum bullæ appensæ. viii.
Laberius Eq. Rom. à Cæsare aureo annulo donatus. xvi.	Loturi ponebant annulos. xxiii.
Legati ferebant aureos annulos xv.	Lugentes ponebant annulos. xxii.
Leone <i>μαχαρσοφόρω</i> signabat Pompejus. xiiii.	Lyra Musica in annulo Polycratis. xiii.
Lex Solonis de sigillo annuli. xiv.	M.
Liberti donati aureis annulis. xvi.	Magistri annulis donantur. xx.
Lignis à vermibus exesit.	Majorum imagines in annulis gestati. xii.
	Manu qua gestati annuli.
	Manu.

INDEX

- Manumissi quando con-
secuti jus aureorum an-
nulorum. xvi. 136.
- Maximilianus Mariæ Bur-
gundæ misit anulum. xviii. 178.
- Medici nacti jus aureo-
rum annulorum ab Aug.
Cæs. xvi. 133.
- Meletij Episcopi sui ima-
gine signarunt Antiochen-
ses. xii. 100.
- Menas libertus annulo au-
reo ab Augusto donatus.
xvi. 132.
- Miles clypeatus in annulo.
xvii. 112.
- Militibus gregarijs jus au-
reorum annulorum datum
à Severo Imp. xv. 142.
- Mæcenas Augusti literas
obsignabat. vi. 39.
- Morientes solebant ipsi an-
nulum alicui ex amicis
tradere. xxii. 241.
- Morientib⁹ detrahebantur
annuli. xxii. 240.
- Muleasses Rex Tuncetanus
unguentorum odore agni-
tus. xxv. 267.
- Mutianus annulo Vespasi-
ani signabat. vi. 40.
- N.
- Narcissus annulus xvi. 103.
- Nero vestem nunquam bis
induit. xvii. 165.
- Nonij senatoris annulus
magni pretij. xvii. 104.
- Nuptiales tabulæ obsigna-
bantur. v. 31.
- O.
- Obsignatores quid? v. 33.
- Omen captatum ex annu-
lis. xxiii. 249.
- Orbiculus annuli quid? iii. 17.
- Orci galea quid? xxi. 219.
- Os lacus, in quem Daniel
demissus annulo fuit ob-
signatum. x. 81.
- Ottho I. Imp. Adelhaidi
mittit anulum. xviii. 177.
- Ova aceto macerata per
annulum trahi possunt.
xxix. 251.
- P.
- Factorum & convento-
rum tabulæ obsignari soli-
ta. v. 29.
- Pala annuli quid? iii. 17.
- Pallade signabat Viglius.
Zuichemus xi. 96.
- Pallas Claudij Imp. liber-
tus

INDEX

tus aureis annulis ex decreto Senatus usus. xvi.	Probatio per annulum candentem xxiii.
Papa per annulum investitus. xx.	Promethei fabula de annuli origine. xl.
Pecunia ob signata x. 87.	Proserpinæ raptus in annulo Neronis xiii.
Pharnabazi dolus in obsequando libro, quos laudari putabat Lyfander xvi.	Gygi annulus xxv.
Philippus Macedo Alexandro sigilli curam commisit. xxii.	Proverbia } Ne symbolum quidem habet. xviii. 169.
Pileo naturali inest vis conciliandi xxi.	Proverbia } Orei galea xxi. 219.
Piscus liceris Antonij annulo signatis eadem Sexti Pompeij mandavit. xiv.	Proverbia } Tibi per annulum xxiv. 200.
Plebeji annulis argenteis usi. xv.	Pythagoræ symbolum de Dei imagine non gestando in annulo. xi. 92. de annulo non gestando. xxi v.
Pollice gestati annuli v.	Quadrige in annulo Plinij. xiii. 109.
Polycratis annulus. xxiii.	Rana signabat Medenas. xiii.
Pontifex à Friderico Barbarossa investitus per annulum xx.	Reges Arachan & Pegu bella gessere pro gemma. xvii.
Principis imaginem in annulo gestare non semper licitum, nec tutum. xii.	Rei ponebant annulos xxii. 236.
	Rhodogunes imagines sigillo Regum Persarum. xviii.
	Ri.

15

INDEX

- Richardus Angliae rex annulo agnitus xxv. 265.
- Romani à Sabinis vel Heruliscis annuli usum accipere ii. 9.
- Roscus Comedus à Sylla aureo annulo donatus. xv. 157.
- Samosbracyj annuli* qui? xii. 12.
- Scarabeo signabant Aegyptii xii. 104.
- Sculptura annulorum in ipso metallo. xi. 90.
- Sculptura annulorum in gemmis. xi. 90.
- Secreta vela vel cancellos primo aditu habebant. ix. 69.
- Secretum vel Secretarium* iv. 69.
- Senatores ferebant aureos annulos xv. 134.
- Sepulchrum Christi obsignatum. x. 81.
- Servi utebantur ferreis annulis xv. 143.
- Servorum in annulis fraus à superbia occulta xv. 143.
- Sigilla occultabantur concha. x. 83.
- Sigilla plerumque nomen signantis denotabant xii. 115.
- Sigilla quis primus appenderit. vii. 50.
- Sigillarius flaturarius*. xi. 90.
- Signa adulterina* xiv. 125.
- Signa cognoscebantur ante aperturam vii. 45.
- Signa mutabantur pro libitu. xii. 103.
- Signare quid? v. 29.
- Signatores qui? v. 54.
- Signatarius, sigillarius annulus* v. 29.
- Signum annuli madefactum, antequam imprimeretur vii. 41.
- Sinistra manu cur potissimum gestati annuli. i v. 20. 21.
- Sol exoriens quadrigis vetus in annulo Amphitruonis. xiii. 106.
- Solvere epistolam* vii. 45.
- Σμύες* xi. 91.
- Σφενδόνη* iii. 17.
- Spynge signabat Augustus xiii. 103.
- Σφραγιδονυχαρακομήται* xvii. 162.
- Sponsionis nomine dati annuli. xviii. 167.
- Sponsiones obsignabantur.

INDEX

tur. v.	31.	Trogi Pater curam annuli	
statuæ annulis ornata. II.		Cæsaris habuit. VI.	39.
	10.	Tropæum in annulo Pom-	
Succinei annuli. III.	19.	peij. XIII.	III.
Succinò gavisæ mulieres.		Item militis, quem Timo-	
	15.	leon eduxit. XIII.	III.
Supellex obsignata x.	81.		
Supplices ponebant annu-			
fos. XXII.	236.	Valentinianus Imp. annu-	
Symbolum pro annulo.		lo Petronij Maximi uxo-	
XVIII.	109.	rem ad se pellexit & stu-	
		pravit. XIV.	118.
T.		<i>Velarq.</i> IX.	73.
Tabulæ nuptiales obsigna-		Vela secretis obtenta in	
tæ v.	31.	caulis gravioribus IX.	71.
Tabulæ pacta & conventa		Vela secretorum in causis	
continentes obsignabantur		levioribus removebantur.	
v.	29.	IX.	70.
Templum obsignatum. x.		<i>Velo levato cognoscere</i> IX.	
	79.		71.
Termino signabat Eras.		<i>ad Velum fisti</i> IX.	73.
Roterodamus XI.	96.	Venena inclusa annulis	
Testamenta obsignaban-		XI.	236.
tur. v.	32.	Veneris armatæ effigiem	
Testamentorum obsignan-		gestabat Jul. Cæsar. XI.	94.
dorum ritus. v.	35. 36.	Veneti arroganti sibi maris	
<i>Testes clasciei</i> qui? v.	34.	Adriatici imperium. XIX.	
Theodosij in literarum sub			195.
scriptione facilitas XIV.		Veneti die Ascensionis ma-	
	129.	re Adriaticum sibi despon-	
<i>θερινίδεσσι & θερινόβρωται</i>		dent annulo aureo mari	
signacula quæ II.	7.	injecto. XIX.	195.
Triumphantes ferreuman-		Victoriæ effigies cum tro-	
nulum in digito gestabant.		pæo in annulo, XIII.	III.
XV.	134.	<i>Vingulus</i> quid? I.	2.
		Veta	

INDEX.

Vota obliuabatur. x. 89.

Z.

Wenceslai Imp. facilitas in
signandis literis. xiv. 131.

Zipanginorum brachialia
magica. xxi. 224.

F I N I S.

F I N I S

